

PRZEPISY Z ZAKRESU PRAWA ADMINISTRACYJNEGO

WYDAWNICTWO MINISTERSTWA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

Zeszyt 18

Warszawa 1918 r.

ŚWIADCZENIA OSOBISTE I RZECZOWE, ZAKWATEROWANIE WOJSKA, OBRONA
PRZECIWLOTNICZA I PRZECIWGAZOWA, PRZYSPOSOBIENIE ZAWODOWE, W. F.
I P. W. MŁODZIEŻY.

Treść zeszytu:

A. Ś W I A D C Z E N I A.

Str.

1. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o świadczeniach osobistych. 3
2. Rozporządzenie Ministrów: Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych, Opieki Społecznej oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 27 stycznia 1936 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o osobistych świadczeniach wojennych.
3. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 1939 r. o obowiązku rejestracji i dostarczania danych do celów świadczeń osobistych. 15
4. Rozporządzenie Ministrów Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych z dnia 21 lipca 1939 r. o rejestracji osób obowiązanych do świadczeń osobistych. 15
5. Dekret z dnia 22 października 1947 r. w sprawie uprawnień obywateli polskich, powołanych w latach 1941 — 1945 r. przez władze Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich do świadczeń osobistych. 18
6. Ustawa z dnia 30 marca 1939 r. o powszechnym obowiązku świadczeń rzeczowych. 18
7. Rozporządzenie Ministrów: Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych, Spraw Zagranicznych, Skarbu, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Rolnictwa i Reform Rolnych, Przemysłu i Handlu, Komunikacji, Opieki Społecznej oraz Poczty i Telegrafów z dnia 26 sierpnia 1939 r. w sprawie wykonania ustawy o powszechnym obowiązku świadczeń rzeczowych. 33

B. DOSTARCZANIE ŚRODKÓW PRZEWOZOWYCH NA RZECZ WOJSKA.

8. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 8 listopada 1927 r. o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa. 60
9. Rozporządzenie Ministrów: Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych i Skarbu z dnia 31 sierpnia 1939 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 8 listopada 1927 r. o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa. 66
10. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 listopada 1927 r. o obowiązku dostarczania środków przewozowych na rzecz wojska w czasie pokoju. 78

	Str.
11. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Spraw Wojskowych z dnia 19 października 1929 r. o obowiązku dostarczania, jako środków przewozowych na rzecz wojska w czasie pokoju, wozów z zaprzęgiem zwierzęcym, zwierząt z uprzężą pociagową oraz zwierząt wierzchowych i jucznych z rzędem.	81
12. Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 6 marca 1930 r. o obowiązku dostarczania samolotów jako środków przewozowych na rzecz wojska w czasie pokoju.	83
13. Rozporządzenie Ministrów: Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych, Robót Publicznych oraz Przemysłu i Handlu z dnia 24 lipca 1930 r. o obowiązku dostarczania środków przewozowych wodnych żeglugi śródlądowej na rzecz wojska w czasie pokoju.	87
14. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Spraw Wojskowych z dnia 29 lipca 1930 r. o obowiązku dostarczania jako środków przewozowych na rzecz wojska w czasie pokoju samochodów, motocykli i rowerów.	89

C. ZAKWATEROWANIE WOJSKA I MARYNARKI WOJENNEJ.

15. Ustawa z dnia 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska i marynarki wojennej.	91
16. Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z dnia 24 marca 1927 r. o uprawnieniach do otrzymania kwatery stałej, przejściowej lub nagłej przez formacje i osoby wojskowe oraz osoby cywilne pracujące w wojsku na stanowisku etatowym.	100
17. Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z dnia 27 lutego 1928 r. w sprawie wykonania art. 9 i 12 ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju.	102
18. Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z dnia 18 lipca 1928 r. w sprawie eksmisji z kwater w drodze administracyjnej.	104
19. Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z dnia 3 września 1934 r. w sprawie wykonania art. 48 i 49 ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju.	106

D. OBRONA PRZECIWLOTNICZA I PRZECIWGAZOWA.

20. Ustawa z dnia 15 marca 1934 r. o obronie przeciwlotniczej i przeciwigazowej.	109
21. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1937 r. o przygotowaniu w czasie pokoju obrony przeciwlotniczej i przeciwigazowej Państwa.	110
22. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 1938 r. o przygotowaniu w czasie pokoju obrony przeciwlotniczej i przeciwigazowej w dziedzinach regulacji i zabudowania osiedli oraz budownictwa publicznego i prywatnego.	112
23. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 marca 1939 r. o przygotowaniu w czasie pokoju obrony przeciwlotniczej i przeciwigazowej w dziedzinie budownictwa przemysłowego.	112
24. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 stycznia 1939 r. o obowiązkach osób fizycznych i prawnych oraz władz i instytucji w dziedzinie przygotowania personelu obrony przeciwlotniczej i przeciwigazowej w czasie pokoju.	112

E. PRZYSPOSOBIENIE ZAWODOWE, WYCHOWANIE FIZYCZNE I PRZYSPOSOBIENIE WOJSKOWE MŁODZIEŻY.

25. Ustawa z dnia 25 lutego 1948 r. o powszechnym obowiązku przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego młodzieży oraz o organizacji spraw kultury fizycznej i sportu.	117

OBJAŚNIENIA.

Przewidziane w przepisach, objętych niniejszym zeszytem, kompetencje Ministra Spraw Wojskowych przejął Minister Obrony Narodowej, kompetencje Ministra Spraw Wewnętrznych — Minister Administracji Publicznej, a na Ziemiach Odzyskanych — Minister Ziem Odzyskanych, kompetencje Ministra Opieki Społecznej — Minister Pracy i Opieki Społecznej, a w sprawach zdrowia publicznego Minister Zdrowia, kompetencje Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego — Minister Oświaty w sprawach administracji oświaty, Minister Administracji Publicznej, a na Ziemiach Odzyskanych Minister Ziem Odzyskanych — w sprawach wyznań religijnych oraz Minister Kultury i Sztuki w sprawach zastrzeżonych do jego zakresu działania dekretem z dnia 15 września 1944 r. (Dz. U. R. P. Nr 5, poz. 25), kompetencje dowódców okręgów korpusów — dowódcy okręgów wojskowych, kompetencje policji państwowej — Milicja Obywatelska, kompetencje Korpusu Ochrony Pogranicza — Wojska Ochrony Pogranicza.

Funkcje wojewódzkiej władzy administracji ogólnej w miastach Warszawie i Łodzi pełnią Prezydenci tych miast.

Nazwy władz, których kompetencje przejęły inne władze, oraz przepisy nieaktualne podano drukiem rozstrzelonym.

Przepisy, zamieszczone w zeszycie, podano z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych do dnia 30 listopada 1948 r.

1.

OBWIESZCZENIE

MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH

z dnia 14 czerwca 1939 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o świadczeniach osobistych.

(Dz. U. R. P. z dnia 26 czerwca 1939 r. Nr 55, poz. 354).

Na podstawie art. 2 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 25 maja 1939 r. o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o osobistych świadczeniach wojennych (Dz. U. R. P. Nr. 48, poz. 308) ogłaszam w załączniku do obwieszczenia niniejszego jednolity tekst rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o osobistych świadczeniach wojennych (Dz. U. R. P. Nr. 95, poz. 858) z uwzględnieniem zmian, wynikających z dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 25 maja 1939 r. o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o osobistych świadczeniach wojennych (Dz. U. R. P. Nr. 48, poz. 308) i z zastosowaniem ciągłej numeracji artykułów.

Załącznik do obw. Min.
Spraw Wojsk. z dnia 14 czerwca
1939 r. (poz. 354).

ROZPORZĄDZENIE

PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

o świadczeniach osobistych.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 15 marca 1934 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 221) postanawiam co następuje:

Art. 1.

1. Z chwilą wybuchu wojny lub zarządzenia mobilizacji powstaje z mocy samego prawa na obszarze całego Państwa obowiązek ludności wykonywania na rzecz Państwa za wynagrodzeniem robót i usług, bezpośrednio lub pośrednio potrzebnych do obrony Państwa (świadczenia osobiste).

2. Rada Ministrów może wprowadzić obowiązek świadczeń osobistych na całym obszarze Państwa lub jego części:

- 1) w przypadku, gdy tego wymaga interes obrony Państwa stwierdzony uchwałą Rady Ministrów;
- 2) na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych, gdy władze administracji ogólnej pośrednio współdziałające w zarządzonych ćwiczeniach wojskowych nie posiadają odpowiednich środków własnych do wykonania zadań, związanych z tymi ćwiczeniami.

Art. 2.

1. Obowiązek świadczeń osobistych trwa przez czas wojny albo też przez czas pozostawania wojska lub marynarki wojennej (ich części) w stanie zmobilizowanym. Termin ustania tego obowiązku ogłasza w drodze obwieszczenia Minister Spraw Wojskowych.

2. W przypadku, określonym w art. 1 ust. 2 pkt. 1), obowiązek świadczeń osobistych trwa do czasu jego zniiesienia przez Radę Ministrów.

3. Obowiązek świadczeń osobistych w przypadku, określonym w art. 1 ust. 2 pkt. 2), trwa przez czas 30 godzin, licząc od chwili zgłoszenia się powołanego do wykonywania świadczenia. Jeśli świadczenie w tym okresie czasu nie może być wykonane, obowiązek świadczenia przedłuża się do czasu jego wykonania.

Art. 3.

1. Świadczenie osobiste polega na wszelkiego rodzaju pracy ludzkiej, fizycznej i umysłowej.

2. Praca ta może być spełniana na rzecz władz rządowych lub samorządowych albo też na rzecz państwowych, samorządowych lub prywatnych instytucyj, organizacyj, przedsiębiorstw oraz gospodarstw wiejskich, które pracują w interesie obrony Państwa.

3. Do osób, powołanych do wykonywania świadczeń osobistych na rzecz instytucyj, organizacyj, przedsiębiorstw oraz gospodarstw wiejskich, stosuje się w zakresie wykonywania pracy — jeśli rozporządzenie niniejsze nie stanowi inaczej — przepisy ustawodawstwa o pracy w zakresie, ustalonym przez Ministrow: Spraw Wojskowych i Opieki Społecznej w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 4.

1. Do świadczeń osobistych obowiązani są wszyscy mieszkańcy Państwa poci obojga w wieku od ukończonych lat 17 do ukończonych lat 60 z wyjątkiem:

- 1) osób pełniących czynną służbę wojskową;
- 2) osób zwolnionych od czynnej służby wojskowej w myśl art. 124 ust. (2) ustawy z dnia 9 kwietnia 1938 r. o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 220);
- 3) duchownych wymienionych w art. 50 ust. (1) ustawy z dnia 9 kwietnia 1938 r. o powszechnym obowiązku wojskowym;
- 4) posłów na Sejm i senatorów;
- 5) sędziów i prokuratorów sądów powszechnych;
- 6) funkcjonariuszów państwowych, pracowników przedsiębiorstw państwowych: „Polskie Koleje Państwowe“ oraz „Polska Poczta, Telegraf i Telefon“, pracowników Polskiego Monopolu Tytoniowego,

Państwowego Monopolu Spirytusowego i Polskiego Monopolu Solnego, pracowników instytucji ubezpieczeń społecznych i Funduszu Pracy z wyjątkiem lekarzy i personelu pomocniczo - sanitarnego, pracowników Francusko - Polskiego Towarzystwa kolejowego S. A. w Paryżu, pracowników polskich przedsiębiorstw regularnej komunikacji powietrznej oraz pracowników lotnisk, otwartych do użytku publicznego, jak również pracowników obsługujących urządzenia przeznaczone do utrzymania bezpieczeństwa i porządku żeglugi powietrznej;

- 7) osób korzystających z prawa zakrajowości oraz zawodowego personelu obcych urzędów konsularnych i członków ich rodzin, jeżeli posiadają obywatelstwo państwa wysyłającego, z zastrzeżeniem wzajemności.

2. Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z właściwymi ministrami może w drodze rozporządzenia podwyższyć dla pewnych kategorii specjalistów granicę wieku, określoną w ust. 1 do lat 65.

Art. 5.

1. Świadczenia osobiste wykonywa się na podstawie powołania, które przeprowadzają powiatowe władze administracji ogólnej.

2. Sposób i tryb przeprowadzenia powołania określi rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Opieki Społecznej; rozporządzenie to może przekazać wykonywanie czynności, określonych w ust. 1, w całości lub w części zarządom gmin.

Art. 6.

1. Od wykonywania świadczeń osobistych należy zwolnić:

1) osoby niezdolne do wykonywania świadczeń osobistych wskutek choroby lub ułomności fizycznej;

2) cudzoziemców stosownie do wzajemności, opartej na umowie międzynarodowej lub faktycznie istniejącej;

3) kobiety w czasie ciąży i przez 6 tygodni po odbyciu porodu, kobiety karmiące, matki i inne kobiety, sprawujące pieczę macierzyńską nad dziećmi w wieku do ukończonych lat 13;

4) osoby, których powołanie do wykonywania świadczeń osobistych mogłoby uniemożliwić lub poważnie utrudnić wykonywanie przez nie świadczeń rzeczowych.

2. Od wykonywania świadczeń osobistych mogą być zwolnieni:

1) funkcjonariusze samorządowi i pracownicy państwowych, samorządowych lub prywatnych instytucji, organizacji, przedsiębiorstw oraz gospodarstw wiejskich, które pracują w interesie obrony Państwa;

2) osoby, których powołanie do świadczeń osobistych mogłoby spowodować zagrożenie bytu bądź ich rodziny, bądź też gospodarstwa, rękodziela, przemysłu lub handlu, stanowiącego źródło ich utrzymania;

3) osoby odbywające studia;

4) osoby kierujące instytucjami użyteczności publicznej o charakterze leczniczym i opiekuńczym.

3. Szczegółowe warunki zwolnienia od wykonywania świadczeń osobistych, tryb postępowania oraz właściwość władz orzekających o zwolnieniu określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

P. ustawę z dnia 28 kwietnia 1948 r. o zmianie ustawy z dnia 2 lipca 1924 r. w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet (Dz. U. R. P. nr. 27, poz. 182).

Art. 7.

1. Powołanych do świadczeń osobistych należy używać tylko do robót, odpowiadających ich zwyczajnemu zatrudnieniu albo umysłowemu lub fizycznemu uzdolnieniu.

2. Od tej zasady można odstąpić jedynie w przypadkach nagłej konieczności, wywołanej działaniami wojennymi lub siłą wyższą, i tylko na czas rzeczywistej potrzeby.

Art. 8.

1. Osoby, powołane do świadczeń osobistych, mają na żądanie władzy stawić się do wykonywania świadczenia z posiadanymi w chwili powołania własnymi narzędziami pracy, należącymi do nich środkami przewozowymi, tudzież inwentarzem pociagowym, niezbędnym dla obsługi dostarczonych przez nie środków przewozowych.

2. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych, wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych, określi, które kategorie inwentarza pociagowego będą zwolnione od obowiązku ich dostarczania celem wykonania świadczeń.

Art. 9.

1. Powołanie do świadczeń osobistych następuje na podstawie zapotrzebowań zgłaszanych przez:

1) władze wojskowe, upoważnione do tego przez Ministra Spraw Wojskowych;

2) władze podległe Ministrom: Spraw Wewnętrznych, Spraw Zagranicznych, Skarbu, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Rolnictwa i Reform Rolnych, Przemysłu i Handlu, Komunikacji, Opieki Społecznej oraz Poczty i Telegrafów.

2. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Spraw Wojskowych, wydane w porozumieniu z interesowanymi ministrami, określi właściwość władz (pkt 2)), zgłaszających zapotrzebowania oraz tryb postępowania w tych sprawach.

Art. 10.

W przypadku zgłoszenia jednoczesnego zapotrzebowania świadczeń osobistych przez władze wojskowe i inne władze państwowe — pierwszeństwo w zaspokojeniu zapotrzebowania służy władzom wojskowym.

Art. 11.

1. Rada Ministrów może nałożyć już w czasie pokoju:

1) obowiązek zarejestrowania się — na osoby należące do pewnych zawodów i nie zwolnione w myśl przepisów rozporządzenia niniejszego od obowiązku świadczeń osobistych, jeśli uzna, że potrzebnych wiadomości, dotyczących tych osób, w innej drodze uzyskać nie można.

2) obowiązek dostarczania wszelkich danych, potrzebnych dla ustalenia, jaki personel i w jakiej ilości potrzebny jest dla utrzymania prawidłowego funkcjonowania instytucji, organizacji, przedsiębiorstw i gospodarstw wiejskich, wymienionych w art. 3 ust. 2 — na właścicieli (zarządy) tych instytucji, organizacji, przedsiębiorstw i gospodarstw.

2. Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z interesowanymi ministrami, określi władze, przeprowadzające rejestrację (pkt. 1)) i zebranie danych (pkt. 2)) oraz tryb postępowania w tych sprawach.

Art. 12.

1. Na osobach zarejestrowanych w myśl art. 11 ust. 1 pkt. 1) ciąży obowiązek meldunkowy.

2. Obowiązek meldunkowy obejmuje:

1) obowiązek zawiadamiania o zmianie miejsca zamieszkania;

2) obowiązek zgłaszania się na wezwanie władzy w sprawach świadczeń osobistych.

3. Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z właściwymi ministrami określi władze, przed którymi obowiązek meldunkowy ma być dopełniony, sposób jego dopełnienia oraz tryb postępowania w tych sprawach.

Art. 13.

1. Świadczenie osobiste wykonywa się za wynagrodzeniem. Obejmuje ono wynagrodzenie za pracę, za używanie w czasie wykonywania świadczenia własnych narzędzi, środków przewozowych oraz inwentarza pociągowego, a dla wykonywającego świadczenie poza miejscem zamieszkania lub pobytu — także koszt zakwaterowania.

2. Wynagrodzenie wypłaca się w pieniądzu. Za zgodą wykonywającego świadczenie wynagrodzenie może być wypłacone również w innej wartości.

3. Właściwość władz i tryb postępowania w sprawach roszczeń o należności z tytułu wyna-

godzenia za świadczenia określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z interesowanymi ministrami.

Art. 14.

1. Wynagrodzenia za świadczenia osobiste, wykonywane bezpośrednio na rzecz władz rządowych lub samorządowych, wypłacają te władze według zasad, które określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z interesowanymi ministrami.

2. Określenie wysokości stawek wynagrodzenia mogą przekazać interesowani ministrowie podległym władzom.

Art. 15.

1. Wynagrodzenie za świadczenia osobiste, wykonywane na rzecz państwowych, samorządowych lub prywatnych instytucji, organizacji, przedsiębiorstw oraz gospodarstw wiejskich, wypłacają te instytucje, organizacje, przedsiębiorstwa oraz gospodarstwa wiejskie — w wysokości, ustalonej w układzie zbiorowym dla danego rodzaju pracy.

2. Jeżeli układ nie określa wysokości wynagrodzenia, ustala się je na podstawie przeciętnych zarobków, pobieranych w danej miejscowości w danej gałęzi pracy. Władze właściwe do ustalenia wysokości wynagrodzenia określi rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej, wydane w porozumieniu z interesowanymi ministrami.

Art. 16.

1. Powołany do świadczeń osobistych ma prawo do zwrotu rzeczywistych kosztów przejazdu środkiem masowego przewozu z miejsca zamieszkania (pobytu) do miejsca świadczenia i z powrotem, jeżeli odległość miejsca zamieszkania (pobytu) od miejsca świadczenia wynosi więcej niż 10 km.

2. Zwrot kosztów przejazdu wypłacają władze, instytucje, organizacje, przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskie, właściwe do wypłaty wynagrodzenia za świadczenie.

3. Właściwość władz i tryb postępowania w sprawach roszczeń z tytułu należności o zwrot kosztów przejazdu określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z interesowanymi ministrami.

Art. 17.

1. Za zniszczenie, uszkodzenie lub utratę narzędzi, środków przewozowych lub inwentarza pociągowego, dostarczonych w myśl art. 8 przez powołanego do świadczeń, należy się odszkodowanie, jeżeli zniszczenie, uszkodzenie lub utrata nastąpiły bez jego winy.

2. Właściwość władz i tryb postępowania w tych sprawach określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z interesowanymi ministrami.

Art. 18.

1. Inwentarz pociągowy, dostarczony w myśl art. 8 przez powołanego do świadczeń osobistych dla celów wykonania świadczenia, korzysta z bezpłatnej opieki sanitarno-weterynaryjnej i podkownictwa.

2. Wydatki z tego tytułu ponoszą władze, instytucje, organizacje, przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskie, korzystające ze świadczenia.

Art. 19.

1. Jeżeli wykonywający osobiste świadczenia napotyka na trudności w uzyskaniu pożywienia dla siebie lub paszy dla inwentarza pociągowego, dostarczonego do obsługiwanego inwentarza, korzystający ze świadczenia obowiązany jest dostarczyć mu na żądanie pożywienia w naturze dla niego lub paszy dla inwentarza, potrącając równowartość pożywienia lub paszy z należnego wynagrodzenia za świadczenie.

2. Normy pożywienia i paszy oraz sposób obliczenia równowartości określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z interesowanymi ministrami.

Art. 20.

1. Osoby, powołane do świadczeń osobistych i wykonywające je na rzecz władz rządowych lub samorządowych, korzystają w przypadku choroby, powstałej w czasie wykonywania świadczenia, na koszt Skarbu Państwa z bezpłatnej pomocy lekarskiej, środków leczniczych i opatrunkowych oraz leczenia szpitalnego i utrzymania.

2. Osoby, wykonywające świadczenia osobiste na rzecz państwowych, samorządowych lub prywatnych instytucyj, organizacyj, przedsiębiorstw albo gospodarstw wiejskich, podlegają na równi z pracownikami danego zakładu pracy obowiązowi ubezpieczenia na wypadek choroby i macierzyństwa, bądź też na równi z pracownikami korzystają ze świadczeń w przypadku choroby i macierzyństwa bezpośrednio ze strony zakładu pracy. Jeżeli jednak uszkodzenie zdrowia nastąpiło wskutek bezpośredniego oddziaływania wydarzeń wojennych w czasie wykonywania świadczenia, leczenie tych osób odbywa się na koszt Skarbu Państwa.

Art. 21.

1. Osoby, wykonywające świadczenia osobiste na rzecz władz rządowych lub samorządowych, które doznały uszkodzenia zdrowia, powodującego utratę zdolności zarobkowej z powodu choroby lub kalectwa, nabytych w czasie i

wskutek wykonywania tych świadczeń, będą uważane za inwalidów wojennych lub inwalidów wojskowych, i służy im prawo do zaopatrzenia inwalidzkiego w trybie i na zasadach, określonych w przepisach normujących zaopatrzenie inwalidzkie osób, które doznały uszkodzenia zdrowia na skutek służby wojskowej.

2. Osoby, wykonywające świadczenia osobiste na rzecz państwowych, samorządowych lub prywatnych instytucyj, organizacyj, przedsiębiorstw lub gospodarstw wiejskich, podlegają obowiązowi ubezpieczenia emerytalnego oraz ubezpieczenia od wypadków i chorób zawodowych—na równi z pracownikami danego zakładu pracy. Osobom tym służy jednak prawo do zaopatrzenia inwalidzkiego w myśl ust. 1, jeżeli doznały uszkodzenia zdrowia, powodującego utratę zdolności zarobkowej, wskutek bezpośredniego oddziaływania wydarzeń wojennych w czasie wykonywania świadczenia. Z tytułu jednego uszkodzenia zdrowia można pobierać tylko jedno zaopatrzenie, odszkodowanie lub rentę, przy czym w razie zbiegu uprawnień z tytułu tego samego uszkodzenia zdrowia służy osobom uprawnionym prawo wyboru uprawnień korzystniejszego.

Art. 22.

Jeżeli wykonywający świadczenia osobiste ponosi śmierć z powodu bezpośrednich działań wojennych w czasie wykonywania świadczenia osobistego, pozostała po nim rodzina ma prawo do zaopatrzenia w trybie i na zasadach, określonych w przepisach normujących zaopatrzenie inwalidzkie osób, które doznały uszkodzenia zdrowia lub okaleczenia na skutek służby wojskowej.

Art. 23.

1. Rodzinom osób, powołanych do świadczeń osobistych na czas dłuższy niż dwa tygodnie, służy prawo do zasiłków, przewidzianych dla rodzin osób, odbywających czynną służbę wojskową, według tych samych norm i zasad.

2. Prawo do zasiłku nie służy rodzinom osób, które za świadczenia osobiste pobierają wynagrodzenie według zasad określonych w art. 15.

Art. 24.

1. Powołani do świadczeń osobistych obowiązani są w czasie spełniania tego obowiązku do posłuchu rozkazom i poleceniom przełożonych w zakresie wykonywania robót i usług, objętych obowiązkiem świadczenia.

2. W razie naruszenia tego obowiązku, wykonywający świadczenia osobiste na rzecz wojskowej podlegają ukaraniu dyscyplinarnemu przez wojskowych przełożonych dyscyplinarnych i według wojskowych przepisów dyscyplinarnych, a wykonywający je na rzecz innych władz rządowych lub samorządowych albo też państwowych, samorządowych lub prywatnych

instytucyj, organizacji, przedsiębiorstw albo gospodarstw wiejskich — ukaraniu w myśl art. 30 przez powiatowe władze administracji ogólnej.

Art. 25.

1. Decyzje władz, wydawane w wykonaniu postanowień rozporządzenia niniejszego, są natychmiast wykonalne, jeżeli w decyzji nie jest wskazany termin późniejszy. Wniesienie odwołania nie wstrzymuje wykonania zaskarżonej decyzji, jeżeli władza nie postanowi inaczej.

2. Roszczenia o należności z tytułu wynagrodzenia za świadczenia (art. 13), zwrotu kosztów przejazdu (art. 16) i odszkodowania (art. 17) mogą być dochodzone w drodze powództwa sądowego w ciągu dni 30 od dnia doręczenia decyzji właściwej władzy, wydanej w I instancji.

Art. 26.

Wszelkie pisma i dokumenty w sprawach dotyczących świadczeń osobistych są wolne od opłat skarbowych.

Art. 27.

1. W czasie wojny Naczelny Wódz ma prawo stawiania Rządowi wiążących postulatów w sprawach świadczeń osobistych oraz prawo zgłaszania zapotrzebowań na świadczenia osobiste na obszarze całego Państwa. Prawo zgłaszania zapotrzebowań służy również władzom (organom) wojskowym, wskazanym przez Naczelnego Wodza.

2. Naczelny Wódz może zastrzec sobie wykonanie na obszarze operacyjnym wszystkich lub pewnych uprawnień, które na podstawie rozporządzenia niniejszego służą poszczególnym ministrom.

3. W czasie wojny, w razie nagłej potrzeby lub na obszarze operacyjnym, na którym władze administracyjne na skutek działań wojennych nie funkcjonują, mogą władze, uprawnione do zgłaszania zapotrzebowań, kierować zapotrzebowania do zarządu gminy. Gdyby i ten sposób nie dał pewności, że świadczenie będzie wykonane, mogą władze, uprawnione do zgłaszania zapotrzebowań, same przeprowadzić powołanie do świadczeń osobistych.

4. Naczelny Wódz drogą zarządzenia może określić również inne zmiany, poza określonymi w ust. 3, jakie należy stosować przy wykonaniu rozporządzenia niniejszego na obszarze operacyjnym.

Ustawa Konstytucyjna z dnia 19 lutego 1947 r. o ustroju i zakresie działania najwyższych organów Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. Nr 18, poz. 71) przewiduje stanowisko Naczelnego Dowódcy Wojska Polskiego.

Art. 28.

Kto uchyla się od obowiązku osobistego świadczenia lub od wykonania zarządzeń, wydanych na podstawie art. 11, podlega karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3.000 zł., albo obu tym karom łącznie.

Stosownie do art. 1 dekretu z dnia 26 kwietnia

1948 r. o podwyższeniu grzywien, kar pieniężnych, kar porządkowych i nawiązek (Dz. U. R. P. Nr 24, poz. 161) górna granica grzywien przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu została podwyższona pięćdziesięciokrotnie.

Art. 29.

Kto nie spełnia obowiązku meldunkowego, określonego w art. 12, lub nie zgłasza się na wezwanie właściwej władzy, podlega karze aresztu do miesiąca lub grzywny do 1.000 zł. albo obu tym karom łącznie.

P. uwagę do art. 28.

Art. 30.

1. Kto nie wykona rozkazu lub polecenia przełożonego w czasie spełniania obowiązku świadczenia osobistego w zakresie wykonania robót lub usług objętych tym obowiązkiem, podlega karze aresztu do miesiąca lub grzywny do 1.000 zł. albo tym karom łącznie.

2. Jeżeli wskutek niewykonania rozkazu lub polecenia wynikła szkoda lub niebezpieczeństwo znacznej szkody, sprawca podlega karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3.000 zł. — albo obu tym karom łącznie.

P. uwagę do art. 28.

Art. 31.

Kto, będąc przełożonym w zakresie robót i usług, objętych obowiązkiem świadczenia, nadużywa swego stanowiska lub je wykorzystuje bądź na szkodę interesu publicznego, bądź wyrażając jakąkolwiek krzywdę swemu podwładnemu, podlega, niezależnie od odpowiedzialności karnej na zasadach ogólnych karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3.000 zł. — albo obu tym karom łącznie.

P. uwagę do art. 28.

Art. 32.

Do orzekania o przestępstwach, przewidzianych w art. 28, 29, 30 i 31, powołane są powiatowe władze administracji ogólnej, jeśli nie zachodzi przypadek dyscyplinarnego ukarania przewidzianego rozporządzeniem niniejszym.

Art. 33.

Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrom: Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych, Skarbu, Przemysłu i Handlu, Komunikacji, Rolnictwa i Reform Rolnych, Opieki Społecznej oraz Poczty i Telegrafów — każdemu we właściwym mu zakresie działania i w porozumieniu z interesowanymi ministrami.

Art. 34.

1. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

2. Równocześnie tracą moc obowiązującą: ustawa z dnia 25 lipca 1919 r. o osobistych świadczeniach wojennych (Dz. U. R. P. Nr 67, poz. 401) i rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1-go czerwca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 456).

2.

**ROZPORZĄDZENIE MINISTRÓW:
SPRAW WOJSKOWYCH, SPRAW
WEWNĘTRZNYCH, OPIEKI SPOŁECZNEJ
ORAZ ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH**

z dnia 27 stycznia 1936 r.

w porozumieniu z Ministrami: Spraw Zagranicznych, Skarbu, Przemysłu i Handlu, Komunikacji oraz Poczty i Telegrafów w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o osobistych świadczeniach wojennych.

(Dz. U. R. P. z dnia 5 marca 1936 r., Nr 17, poz 152).

Na podstawie art. 3 ust. 3, art. 5 ust. 2, art. 6, ust. 3, art. 8 ust. 2, art. 9 ust. 2, art. 12 ust. 3, art. 13, art. 14 ust. 2, art. 15 ust. 3, art. 16, art. 18 ust. 2 i art. 30 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o osobistych świadczeniach wojennych (Dz. U. R. P. Nr 95, poz. 858) zarządza się co następuje:

§ 1. (1) Artykuły powołane w rozporządzeniu niniejszym bez bliższego określenia oznaczają artykuły rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o osobistych świadczeniach wojennych (Dz. U. R. P. Nr 95, poz. 858).

(2) Paragrafy, powołane w rozporządzeniu niniejszym oznaczają przepisy rozporządzenia niniejszego.

Tytuł rozp. Prezydenta R. P. w jednolitym tekście brzmi: „o świadczeniach osobistych“.

Do art. 1.

§ 2. (1) Powstanie obowiązku osobistych świadczeń wojennych z mocy samego prawa (art. 1 ust. 1) podaje powiatowa władza administracji ogólnej do publicznej wiadomości, wskazując dzień, od którego ten obowiązek wchodzi w życie.

(2) Podanie do publicznej wiadomości następuje w drodze obwieszczeń, które należy rozplakutować w siedzibie powiatowych władz administracji ogólnej oraz w siedzibie zarządów gmin. Poza tym podanie do publicznej wiadomości powstania obowiązku osobistych świadczeń wojennych może nastąpić przez ogłoszenie w sposób przyjęty zwyczajowo w danej miejscowości.

§ 3. (1) Wprowadzenie obowiązku osobistych świadczeń wojennych z mocy rozporządzenia Rady Ministrów (art. 1 ust. 2) podaje się bądź to do publicznej wiadomości w sposób, określony w § 2, bądź też tylko do wiadomości interesowanych za pomocą pism (nakazów), skierowanych bezpośrednio do obowiązanych do osobistych świadczeń wojennych.

(3) O sposobie podania do wiadomości wprowadzenia obowiązku osobistych świadczeń wo-

jennych na podstawie art. 1 ust. 2 rozstrzyga Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

§ 4. W obwieszczeniach, ogłoszeniach oraz w pismach dotyczących obowiązku osobistych świadczeń wojennych, należy wskazać na odpowiedzialność karną i dyscyplinarną z powodu niedopełnienia obowiązku osobistego świadczenia.

Do art. 2.

§ 5. Ustanie obowiązku osobistych świadczeń wojennych będzie ogłaszane w dzienniku urzędowym „Monitor Polski“.

Do art. 3.

§ 6. (1) Powołany do osobistych świadczeń wojennych na rzecz władz rządowych lub samorządowych, obowiązany jest do wykonywania prac, zleconych mu przez władzę, na rzecz której świadczenie jest wykonywane, bez względu na istniejące ograniczenia, wynikające z obowiązującego ustawodawstwa o pracy.

(2) Do osób, powołanych do wykonywania osobistych świadczeń wojennych na rzecz państwowych, samorządowych lub prywatnych instytucji, organizacji, przedsiębiorstw oraz gospodarstw wiejskich, stosuje się w zakresie wykonywania pracy przepisy ustawodawstwa o pracy, o ile Ministrowie: Spraw Wojskowych i Opieki Społecznej w porozumieniu z interesowanymi ministrami nie wprowadzą w drodze szczególnego zarządzenia wstrzymania mocy obowiązującej niektórych przepisów tego ustawodawstwa dla poszczególnych gałęzi pracy lub poszczególnych okręgów.

(3) Zarządzenia, o których mowa w ust. 2, będą ogłaszane w dzienniku urzędowym „Monitor Polski“.

Do art. 4.

§ 7. (1) Osoby powołane do czynnej służby wojskowej lub do wojskowej służby pomocniczej są wolne od obowiązku osobistych świadczeń wojennych od dnia, na który zostały powołane do służby.

(2) Za służbę wojskową w rozumieniu art. 4 należy uważać również:

- a) wojskową służbę kolejową, pełnioną na podstawie obowiązujących przepisów o kolejach w czasie wojny lub grożącego Państwu niebezpieczeństwa,
- b) wojskową służbę łączności w telegrafach i telefonach lub wojskową służbę w pocztach, pełnioną na podstawie obowiązujących przepisów o pocztach, telegrafach i telefonach w czasie wojny lub grożącego Państwu niebezpieczeństwa,
- c) wojskową służbę drogową lub wojskową służbę żeglugi śródlądowej, pełnioną na podstawie obowiązujących przepisów o

drogach lądowych i drogach wodnych śródlądowych w czasie wojny lub grożącemu Państwu niebezpieczeństwa.

§ 8. (1) Osoby wolne z mocy samego prawa od osobistych świadczeń wojennych nie podlegają powołaniu do tych świadczeń.

(2) Wystarczającym dowodem dla stwierdzenia istnienia okoliczności, uzasadniających niepowoływanie tych osób do osobistych świadczeń wojennych jest:

- a) co do osób, powołanych do czynnej służby wojskowej lub wojskowej służby pomocniczej — karta powołania do służby, a jeżeli powołanie nastąpiło w drodze publicznych obwieszczeń, inny dokument (książeczka wojskowa, dowód osobisty, akt urodzenia itp.);
- b) co do osób zwolnionych od służby wojskowej na podstawie reklamacji — karta zwolnienia wystawiona przez P. K. U.;
- c) co do duchownych — zaświadczenie wystawione przez powiatowe władze administracji ogólnej;
- d) co do posłów na sejm i senatorów — legitymacja poselska wystawiona przez Biuro sejmu lub legitymacja senatorska, wystawiona przez Biuro senatu;
- e) co do sędziów i prokuratorów sądów powszechnych oraz funkcjonariuszów państwowych — legitymacja służbowa wystawiona przez władzę przełożoną;
- f) co do pracowników przedsiębiorstw państwowych: „Polskie Koleje Państwowe” oraz „Polska Poczta, Telegraf i Telefon” — legitymacja służbowa lub zaświadczenie wystawione przez władzę przełożoną pracownika;
- g) co do pracowników Polskiego Monopolu Tytoniowego, Państwowego Monopolu Spirytusowego i Polskiego Monopolu Solnego — zaświadczenie dyrekcji właściwego monopolu lub właściwego zakładu monopolowego;
- h) co do osób, wymienionych w art. 4 pkt. 7 — legitymacja wystawiona przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

(3) Zwolnienie od obowiązku osobistych świadczeń wojennych z mocy samego prawa trwa przez czas istnienia okoliczności, uzasadniających to zwolnienie.

W miejsce P. K. U. wchodzi obecnie R. K. U.

Do art. 5.

§ 9. (1) Powołanie do osobistych świadczeń wojennych skuteczniają:

- a) powiatowe władze administracji ogólnej — w miejscowościach będących siedzibą tych władz;
- b) zarządy gmin — w innych miejscowościach.

(2) Na obszarze, objętym stanem wojennym, powołanie do osobistych świadczeń wojennych

przeprowadzają władze administracji cywilnej lub wojskowej, określone w zarządzeniu Naczelnego Wodza.

(3) W miejscowościach położonych na obszarze wojennym, w których nie urzędują ani władze administracji ogólnej lub samorządowej, ani też władze administracji wojskowej — powołanie do osobistych świadczeń wojennych skuteczniają bezpośrednio dowódcy (kierownicy) poszczególnych oddziałów lub zakładów wojskowych.

P. uw. do art. 27 rozp. Prezydenta R. P. o świadczeniach osobistych (poz. 1 niniejszego zeszytu).

§ 10. (1) Powołanie do osobistych świadczeń wojennych powinno być zasadniczo pisemne i skierowane do indywidualnie oznaczonej osoby; w przypadkach niecierpiącej zwłoki może być ono ustne, skuteczne w sposób, odpowiadający okolicznościom.

(2) Powołanie następuje w formie nakazu władzy powołującej, w którym należy podać:

- a) miejsce i czas (dzień, godzina), w których należy się stawić dla wykonania świadczenia;
- b) z jakimi narzędziami pracy lub środkami przewozowymi i inwentarzem należy się stawić do wykonania świadczenia;
- c) pouczenie o skutkach prawnych niestawienia się do świadczenia oraz niewykonywania obowiązków w czasie trwania świadczenia.

§ 11. (1) Władza powołująca do osobistych świadczeń wojennych, wyznaczając powołanemu termin do stawienia się, powinna oznaczyć go w miarę możliwości tak, by powołanemu pozostał odpowiedni czas dla załatwienia spraw osobistych.

(2) Przy określaniu tego terminu należy mieć na względzie stosunki rodzinne i majątkowe powołanego, przypuszczalny przeciąg czasu świadczenia, rodzaj czynności, miejsce wykonania świadczenia, jak również, czy zapotrzebowanie osobistych świadczeń wojennych dotyczy nagłego wykonania świadczenia, czy też nie.

(3) Przy powoływaniu do wykonywania osobistych świadczeń osób, zatrudnionych w szpitalach publicznych oraz w tych zakładach leczniczych i opiekuńczych, które wojewódzka władza administracji ogólnej uzna za mające charakter instytucji użyteczności publicznej, należy mieć na uwadze tę okoliczność, aby przez takie powołanie działalność tych zakładów leczniczych i opiekuńczych nie była w znacznym stopniu ograniczona lub utrudniona.

§ 12. Przy powoływaniu do osobistych świadczeń wojennych należy w miarę możliwości kierować się zasadą równomiernego obciążania ludności świadczeniami.

§ 13. (1) W celu równomiernego obciążenia ludności świadczeniami, władze, określone w § 9 ust. 1 mogą, w razie potrzeby z chwilą powsta-

nia warunków, określonych w art. 1 założyć wykazy imienne osób, obowiązanych do osobistych świadczeń wojennych; w wykazach należy wyszczególnić posiadany przez te osoby inwentarz żywy i martwy (konie, środki lokomocji).

(2) Sposób prowadzenia wykazów zależy od uznania władzy, sporządzającej te wykazy.

Do art. 6.

§ 14. (1) Wykazanie istnienia okoliczności, uzasadniających zwolnienie od obowiązku osobistych świadczeń wojennych w myśl art. 6 jest obowiązkiem interesowanego.

(2) Wykazanie warunków powodujących zwolnienie może nastąpić, zarówno przed powołaniem do osobistych świadczeń wojennych, jako też w czasie wykonywania świadczenia.

§ 15. (1) W celu uzyskania zwolnienia od osobistych świadczeń wojennych powinny osoby, wymienione w art. 6 ust. 1, przedstawić władzy powołującej do osobistych świadczeń wojennych następujące dokumenty:

- a) osoby chore, dotknięte ułomnością fizyczną oraz kobiety, będące w ciąży, świadectwo lekarza urzędowego (cywilnego lub wojskowego), a w braku takiego lekarza w miejscu pobytu tych osób, świadectwo innego lekarza, stwierdzające niezdolność tych osób do wykonywania świadczenia;
- b) kobiety, co do których nie upłynęło 6 tygodni po odbyciu przez nie porodu, kobiety karmiące oraz matki, wychowujące dzieci w wieku do ukończonych lat 13 — zaświadczenie, wystawione: w gminach miejskich przez zarząd gminy — a w gminach wiejskich przez sołtysów;
- c) osoby, wymienione w pkt. 4 — zaświadczenie władzy, powołującej do rzeczowych świadczeń wojennych;
- d) cudzoziemcy — ważny paszport, wydany przez władze państwa ojczystego, stwierdzający przynależność okaziciela do tego państwa.

Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych poda do wiadomości powiatowych władz administracji ogólnej te państwa, których obywatele są w myśl art. 6 ust. 1 pkt. 2 zwolnieni od obowiązku osobistych świadczeń wojennych.

(2) Wymienione w ust. 1 lit. a), b), c), dokumenty powinny podawać, przez jaki czas będzie trwała przeszkoda w powoływaniu danej osoby do osobistych świadczeń wojennych.

P. uw. do art. 6 rozp. Prezydenta R. P. o świadczeniach osobistych — poz. 1 niniejszego zeszytu.

§ 16. (1) Władzą właściwą do zwolnienia od obowiązku osobistych świadczeń wojennych osób wymienionych w art. 6 ust. 1 jest władza powołująca do osobistych świadczeń wojennych.

(2) Jeżeli powodem zwolnienia jest niezdolność do wykonywania osobistego świadczenia

wskutek choroby lub ułomności fizycznej, może zwolnić od osobistego świadczenia również korzystający z osobistego świadczenia, zawiadamiając o tym władzę wskazaną w ust. 1.

§ 17. (1) Osoby, ubiegające się na podstawie art. 6 ust. 2 pkt. 2, 3 i 4 o zwolnienie od obowiązku osobistych świadczeń wojennych, powinny wnieść do powiatowej władzy administracji ogólnej, właściwej ze względu na miejsce zamieszkania lub pobytu, podania o zwolnienie od tego obowiązku, dołączając do tych podań następujące dokumenty:

- a) osoby, wymienione w pkt. 2 — zaświadczenie, wystawione: w gminach miejskich przez zarząd gminy, a w gminach wiejskich przez sołtysów;
- b) osoby odbywające studia — zaświadczenie kierowników odpowiednich zakładów naukowych;
- c) osoby, wymienione w pkt. 4 — zaświadczenie, wystawione przez zarząd gminy.

(2) O zwolnienie osób, wymienionych w art. 6 ust. 2 pkt. 1. zgłaszają zbiorowe wnioski kierownicy państwowych, samorządowych lub prywatnych instytucji, organizacji, przedsiębiorstw oraz gospodarstw wiejskich, pracujących w interesie obrony Państwa, a o ile chodzi o funkcjonariuszów samorządowych — organ zarządzający związku samorządowego, działającego jednostkowo.

§ 18. (1) Powiatowe władze administracji ogólnej rozstrzygają sprawy zwolnień w trybie, przewidzianym w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341).

(2) Od decyzji powiatowej władzy administracji ogólnej, odmawiającej zwolnienia, służy interesowanemu odwołanie, które nie wstrzymuje wykonania zaskarżonej decyzji.

§ 19. (1) Władza, udzielająca zwolnienia, wystawia zainteresowanemu zaświadczenie.

(2) W zaświadczeniu tym należy podać, na jaki czas i z jakiego powodu następuje zwolnienie.

Do art. 7.

§ 20. Decyzja do jakich robót należy użyć powołanego do osobistych świadczeń wojennych należy:

- a) przy wykonywaniu osobistych świadczeń wojennych na rzecz władz rządowych i samorządowych — do organu wykonywającego z ramienia tych władz nadzór nad wykonywaniem osobistych świadczeń wojennych;
- b) przy wykonywaniu osobistych świadczeń wojennych na rzecz państwowych, samorządowych lub prywatnych instytucji, organizacji, przedsiębiorstw oraz gospodarstw wiejskich — do korzystającego ze świadczeń, przy czym powiatowym władzom administracji ogólnej przysługuje prawo kontroli w zakresie używania obo-

wiązanych do osobistych świadczeń wojennych do właściwych prac.

Do art. 8.

§ 21. (1) Narzędzia, środki lokomocji i inwentarz z jakimi mają się stawiać powołani do osobistych świadczeń wojennych wyszczególnia się w zapotrzebowaniach, kierowanych do władz, powołujących do osobistych świadczeń wojennych.

(2) Nieposiadanie własnych narzędzi przez powołanego ma być stwierdzone w gminach miejskich przez zarząd gminy — a w gminach wiejskich przez sołtysów.

§ 22. Obowiązek stawienia się do świadczeń z inwentarzem pociągowym nie obejmuje następującego inwentarza:

- a) koni, stanowiących własność prywatną, a przeznaczonych do przewożenia poczty, na podstawie umowy, jeżeli istnienie takiej umowy stwierdzono dokumentem pisemnym, potwierdzonym przez właściwą dyrekcję okręgu poczt i telegrafów;
- b) koni, stanowiących własność prywatną, przeznaczonych do budowy i utrzymania dróg publicznych i mostów, jeżeli okoliczność powyższa stwierdzona zostanie przez powiatową władzę administracji ogólnej wydaniem odpowiedniego poświadczenia. Poświadczenie to może być zastąpione przez nakaz, wydany na podstawie art. 6 i 10 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 20 października 1927 r. o dostarczaniu środków przewozowych dla wykonywania budowy i utrzymania dróg publicznych i mostów (Dz. U. R. P. nr 95, poz. 846);
- c) ogierów i klaczy, wpisanych do ksiąg stadnych koni, prowadzonych zgodnie z postanowieniami ustawy z dnia 13 marca 1934 r. o nadzorze nad hodowlą koni (Dz. U. R. P. nr 32, poz. 284);
- d) ogierów i klaczy, wpisanych do ksiąg ogierów i klaczy zarodkowych, jeżeli okoliczność ta zostanie stwierdzona odpowiednim zaświadczeniem i z b y r o l n i c z e j;
- e) klaczy wysokożrebnych i klaczy ze źrebiętami w wieku do 4 miesięcy, o ile okoliczności te zostaną stwierdzone zaświadczeniem właściwego zarządu gminnego (miejskiego);
- f) zwierząt pracujących w kopalniach stale pod ziemią, jeżeli okoliczność ta zostanie stwierdzona zaświadczeniem właściwego okręgowego urzędu górniczego;
- g) koni zadeklarowanych do przysposobienia wojskowego konnego i wcielonych do wojskowej służby pomocniczej konnej.

1. Jednolity tekst ustawy o nadzorze nad hodowlą koni ogłoszony został w Dz. U. R. P. z 1946 r. Nr 23 poz. 154.

2. Izby rolnicze zniesione zostały dekretem z dnia 26 sierpnia 1946 r. o zniesieniu izb rolniczych (Dz. U. R. P. Nr 47, poz. 265). Czynności zniesionych izb rolniczych przekazane zostały wojewódzkim władzom administracji ogólnej Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych oraz stowarzyszeniu „Związek Samopomocy Chłopskiej” (rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 października 1946 r. — Dz. U. R. P. Nr 64, poz. 357).

Do art. 9.

§ 23. (1) Następujące władze są właściwe do zgłaszania zapotrzebowań na osobiste świadczenia wojenne:

- 1) w zakresie administracji wojskowej — komendanci garnizonów, a poza obszarem garnizonu dowódcy (kierownicy) przebywających przejściowo w danej miejscowości oddziałów i zakładów wojskowych;
- 2) w zakresie administracji spraw wewnętrznych — wojewódzkie i powiatowe władze administracji ogólnej, organa policji państwowej oraz zarządy gmin;
- 3) w zakresie administracji przemysłu i handlu:
 - a) w ogólnym przemyśle wojennym — urzędy wojewódzkie,
 - b) w ścisłym przemyśle wojennym — kierownictwa zakładów,
 - c) w zakresie marynarki handlowej, portów morskich oraz przedsiębiorstw, znajdujących się w portach morskich — dyrektor urzędu morskiego;
- 4) w zakładzie administracji rolnictwa i reform rolnych:
 - a) powiatowe władze administracji ogólnej,
 - b) kierownicy państwowych zakładów chowu koni,
 - c) dyrektorzy lasów państwowych*,
 - d) nadleśniczowie*,
 - e) kierownicy jednostek organizacyjnych szczególnych;
- 5) w zakresie administracji Ministerstwa Komunikacji:
 - a) w przedsiębiorstwie państwowym „Polskie Koleje Państwowe”:
 - Dyrektorzy Kolei Państwowych,
 - Naczelnicy Oddziałów Kolei Państwowych,
 - Naczelnicy (zawiadawcy) wykonawczych jednostek służbowych;
 - b) w administracji dróg kołowych:
 - wojewódzkie władze administracji ogólnej,
 - kierownicy powiatowych zarządów drogowych;
 - c) w administracji dróg wodnych śródlądowych:
 - wojewódzkie władze administracji ogólnej**,
 - kierownicy państwowych zarządów wodnych;
- 6) w zakresie administracji opieki społecznej:

wojewódzkie władze administracji ogólnej;

7) w zakresie administracji poczt i telegrafów:

- dyrektorzy departamentów i biur Ministerstwa Poczt i Telegrafów,
- dyrektorzy okręgów Poczt i Telegrafów,
- naczelnicy obwodowych urzędów pocztowo-telekomunikacyjnych lub pocztowych,
- naczelnicy rejonowych urzędów telegraficzno-telegraficznych (telekomunikacyjnych);

8) w zakresie administracji skarbowej:

- Dyrekcje Polskiego Monopolu Tytoniowego, Państwowego Monopolu Spirytusowego i Polskiego Monopolu Solnego oraz kierownicy zakładów monopolowych.

(2) W sprawach dotyczących obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej zgłaszają zapotrzebowania na osobiste świadczenia wojenne komendanci (dowódcy) obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej.

Na miejsce „administracji spraw wewnętrznych” wchodzi obecnie administracja z zakresu działania Ministra Administracji Publicznej.

*) Dyrektorzy lasów państwowych i nadleśniczowie są obecnie funkcjonariuszami z zakresu administracji Ministerstwa Leśnictwa.

**) P. rozp. Ministra Komunikacji z dnia 27 lipca 1948 r. o utworzeniu dyrekcji okręgowych dróg wodnych i podległych im organów (Dz. U. R. P. Nr. 48, poz. 362).

§ 24. Na obszarze objętym stanem wojennym zgłaszają zapotrzebowania na osobiste świadczenia wojenne władze administracji cywilnej lub wojskowej, określone w zarządzeniu Naczelnego Wodza.

P. uw. do art. 27 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej o świadczeniach osobistych (poz. 1 niniejszego zeszytu).

§ 25. (1) Zapotrzebowania należy zgłaszać pisemnie, podając w nich następujące dane:

- a) ilość osób, potrzebnych do wykonania świadczenia ze wskazaniem fachowości;
- b) miejsce, dzień i godzinę, w których mają się stawić powołani do wykonania tego świadczenia;
- c) z jakimi narzędziami lub środkami przewozowymi i inwentarzem mają się stawić powołani do wykonania świadczenia;
- d) jakie ewentualnie i gdzie będą dostawione środki przewozowe celem przewiezienia powołanych na miejsce świadczenia;
- e) przypuszczalny przeciąg czasu świadczenia.

(2) W przypadkach, niecierpiących zwłoki można zgłosić zapotrzebowanie telegraficznie lub telefonicznie — zgłoszenie to jednak należy następnie potwierdzić pisemnie, podając dane, wyszczególnione w ust. (1).

§ 26. (1) Zapotrzebowania należy kierować

do władz właściwych do powoływania do osobistych świadczeń wojennych, urzędujących w miejscowościach, położonych najbliżej miejsca, w którym świadczenie ma być wykonane.

(2) Przepis § 12 stosuje się odpowiednio do wystawiania zapotrzebowań na osobiste świadczenia wojenne.

§ 27. (1) Władza wojskowa, przed zgłoszeniem zapotrzebowania do osobistych świadczeń wojennych — powinna rozważyć, czy ze względu na rodzaj i jakość prac, które mają być wykonane — należy zgłosić zapotrzebowania na osobiste świadczenia wojenne, czy też zapewnić sobie niezbędną pomoc dla wykonania zadania na podstawie innych obowiązujących przepisów.

(2) W tym względzie należy kierować się zasadą, że do osobistych świadczeń wojennych należy powoływać tylko w tych przypadkach, gdy praca mająca być przedmiotem świadczenia ma być krótkotrwałą i nie wymagającą przygotowania fachowego lub zawodowego. o. z. gdy nie będzie zachodzić potrzeba zorganizowania powołanych w oddziały zwarte.

Do art. 10.

§ 28. (1) W przypadku zgłoszenia jednoczesnego zapotrzebowania świadczeń osobistych przez dwie lub więcej władz państwowych (nie-wojskowych) o pierwszeństwie rozstrzyga termin doręczenia zapotrzebowania władzy, powołującej do osobistych świadczeń wojennych, jeżeli obydwu świadczenia nie mogą być jednocześnie zaspokojone. Władza, powołująca do osobistych świadczeń, powinna jednak w każdym przypadku rozważyć względy rzeczowe, które spowodowały zapotrzebowania i bez względu na termin wpływu pokryć zapotrzebowanie bardziej naglące z punktu widzenia potrzeb państwowych. Dotyczy to w szczególności zapotrzebowań zgłaszanych w sprawach obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej.

(2) Władza, powołująca do osobistych świadczeń wojennych, zawiadamia natychmiast o niemożności zaspokojenia zapotrzebowania władzę, która zapotrzebowanie zgłosiła.

Do art. 12, 13, 14 i 24 ust. 2 *).

§ 29. (1) Wynagrodzenie za wykonywanie osobistych świadczeń wojennych na rzecz władz rządowych lub samorządowych stanowią stawki wynagrodzenia dla poszczególnych gałęzi pracy. Stawki te ustalają na podstawie opinii okręgowych inspektorów pracy wojewódzkie władze administracji ogólnej w porozumieniu z właściwymi dowódcami okręgu korpusu (dowódcą Floty na terenie mu podległym) i izbami skarbowymi.

(2) Stawki obejmują wynagrodzenie za jeden dzień świadczenia przy określonej ilości godzin.

(3) Celem ustalenia stawki wynagrodzenia za osobiste świadczenia robotników niewykwalifikowanych będą brane za podstawę przeciętne

*) Art. 13, 14, 15 i 25 ust. 2 jednolitego tekstu.

zarobki tego rodzaju robotników, wypłacane przy robotach państwowych lub samorządowych w tej miejscowości lub powiecie, w którym świadczenia są uskuteczniane.

(4) Wysokość stawki wynagrodzenia innych pracowników ustala się na podstawie przeciętnych zarobków, osiąganych w ich gałęzi pracy, w danej miejscowości, powiecie lub w ogóle w kraju.

(5) Stawka wynagrodzenia obejmuje również wynagrodzenie za używanie w czasie wykonywania świadczeń własnych narzędzi, środków przewozowych oraz inwentarza pociągowego, a przy wykonywaniu świadczenia poza miejscem zamieszkania lub pobytu, także koszt zakwaterowania.

(6) Stawki wynagrodzenia będą ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

§ 30. (1) Wysokość wynagrodzenia za świadczenie wykonywane na rzecz państwowych, samorządowych lub prywatnych instytucji, organizacji, przedsiębiorstw oraz gospodarstw wiejskich ustalają w braku układu zbiorowego dla danego rodzaju pracy na podstawie opinii okręgowych inspektorów pracy — wojewódzkie władze administracji ogólnej w porozumieniu z właściwymi dowódcami okręgu korpusu (dowódcą Floty na terenie mu podległym) i izbami skarbowymi, stosując przy ustalaniu wysokości wynagrodzenia zasady, wyszczególnione w § 29 ust. 2—5.

(2) Stawki wynagrodzenia będą ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

§ 31. Wynagrodzenia za świadczenia osobiste wypłaca się — o ile układ zbiorowy nie stanowi inaczej — w gotówce z dołu, zasadniczo w miejscu wykonania świadczenia w okresach tygodniowych, a przy świadczeniach trwających krócej, niż tydzień — nie później jak w dniu ukończenia świadczenia.

§ 32. (1) Jeżeli władza rządowa lub samorządowa, względnie instytucja, organizacja lub przedsiębiorstwo państwowe lub samorządowe, mające uskutecznić wypłatę, nie rozporządza w miejscu wykonania świadczenia potrzebną gotówką — wydają powołanemu do świadczeń potwierdzenie uskutecznionego świadczenia.

(2) Potwierdzenie to napisane wyraźnie i bez poprawek ma zawierać.

a) nazwę władzy (instytucji, organizacji, przedsiębiorstwa) wystawiającej potwierdzenie;

b) imię, nazwisko i adres powołanego do świadczenia,

c) rodzaj pracy, określonej w sposób najogólniejszy (np. prace ziemne, stolarskie, ciesielskie itp.) i ilość dni pracy;

d) ogólną kwotę wynagrodzenia, należącego się powołanemu;

e) miejsce oraz oddział lub urząd, w którym wynagrodzenie ma być wypłacone oraz czas wypłaty.

(3) Potwierdzenie uskutecznionego świadcze-

nia powinno być zaopatrzone w datę oraz w podpis i w miarę możliwości w pieczęć korzystającego ze świadczenia lub organu do tego upoważnionego.

§ 33. (1) Wypłata kwoty wynagrodzenia, na którą opiewa potwierdzenie, powinna nastąpić nie później, niż w ciągu miesiąca od dnia wykonania świadczenia.

(2) Organ dokonywujący wypłaty powinien odebrać od interesowanego wydane mu potwierdzenie uskutecznionego świadczenia.

(3) Interesowany kwituje odbiór wynagrodzenia na potwierdzeniu uskutecznionego świadczenia.

§ 34. (1) W razie nieotrzymania przez wykonującego osobiste świadczenia wojenne wynagrodzenia w myśl zasad określonych w rozporządzeniu niniejszym w terminie jednego miesiąca od dnia wykonania świadczenia, interesowany może zgłosić roszczenie o należność z tytułu wynagrodzenia za świadczenie do powiatowej władzy administracji ogólnej, na terenie której było wykonane świadczenie.

(2) W piśmie, zawierającym roszczenie, należy wskazać:

a) rodzaj świadczenia;

b) czas i miejsce wykonania świadczenia;

c) na czyją rzecz świadczenie było wykonane;

d) wysokość roszczenia o wynagrodzenie.

(3) Powiatowe władze administracji ogólnej rozstrzygają roszczenia w trybie przewidzianym w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. nr 36, poz. 341).

(4) Jeżeli interesowany czuje się pokrzywdzony decyzją powiatowej władzy administracji ogólnej, przysługuje mu prawo wniesienia powództwa do właściwego sądu w terminie dni 30, licząc od dnia doręczenia tej decyzji.

Do art. 15 *).

§ 35. (1) Za środek masowego przejazdu uważa się koleje, statki, tramwaje, autobusy a poza tym każdy inny środek lokomocji, jak pojazd konny lub mechaniczny, którym przejazd może odbywać co najmniej 4 osoby.

(2) W razie użycia kolei jako środka przejazdu na miejsce świadczenia należą się koszty przejazdu pociągiem osobowym klasą III, w razie zaś użycia statku, tramwaju, omnibusu itp. koszty przejazdu klasą najniższą.

(3) Jeżeli użyto innego środka masowego przejazdu powołanemu należy się proporcjonalny zwrot kosztów przejazdu wedle taryfy, ustalonej przez władze — a w braku taryfy zwrot kosztów przejazdu według normy, wskazanej przez zarząd gminy, na terenie której świadczenie jest wykonywane.

§ 36. Zwrot kosztów przejazdu z miejsca zamieszkania do miejsca świadczenia uskutecznia

* Art. 16 jednolitego tekstu.

korzystający z osobistego świadczenia w dniu pierwszej wypłaty wynagrodzenia za osobiste świadczenie, zaś zwrot kosztów przejazdu z powrotem (z miejsca świadczenia do miejsca zamieszkania) — w dniu ukończenia świadczenia.

§ 37. W sprawach roszczeń z tytułu zwrotu kosztów przejazdu, stosuje się analogicznie przepis § 34.

Do art. 16 *).

§ 38. W razie uszkodzenia, zniszczenia lub utraty dostarczonego przez powołanego do osobistych świadczeń wojennych własnego narzędzia, własnego środka przewozowego lub własnego inwentarza pociągowego należy zgłosić natychmiast roszczenie o odszkodowanie u korzystającego ze świadczenia lub organu przez niego upoważnionego.

§ 39. (1) W warunkach, wskazanych w § 38 korzystający ze świadczenia lub organ przez niego upoważniony wszczyna z poszkodowanym rokowania ugodowe celem ustalenia wysokości odszkodowania.

(2) W razie ustalenia wysokości odszkodowania w drodze rokowań ugodowych, ustalone w tej drodze odszkodowanie należy wypłacić interesowanemu przy najbliższej wypłacie wynagrodzenia za świadczenie.

(3) W razie niewypłacenia ugodzonej sumy odszkodowania stosuje się przepis § 34.

§ 40. (1) Jeżeli rokowania ugodowe nie doprowadzą do porozumienia — korzystający ze świadczenia lub organ przez niego upoważniony spisuje w obecności poszkodowanego i w razie potrzeby świadków protokół, w którym należy wyszczególnić przedmiot utracony lub rodzaj zniszczenia względnie uszkodzenia przedmiotu oraz wymienić świadków obecnych w czasie, w którym nastąpiły utrata, zniszczenie lub uszkodzenie przedmiotu. Protokół ten podpisują sporządzający protokół i poszkodowany. Odpis protokołu doręcza się poszkodowanemu.

(2) W przypadku, wskazanym w ust. 1, wysokość odszkodowania ustalają powiatowe władze administracji ogólnej, właściwe ze względu na miejsce zamieszkania poszkodowanego.

(3) Do wniosku o ustalenie przez powiatowe władze administracji ogólnej wysokości odszkodowania należy dołączyć odpis protokołu (ust. 1).

§ 41. Przepis paragrafu 34 stosuje się odpowiednio do roszczeń z tytułu odszkodowania za uszkodzenie, zniszczenie lub utratę dostarczonego przez powołanego do osobistych świadczeń wojennych własnego narzędzia, własnego środka przewozowego lub własnego inwentarza pociągowego.

§ 42. Przy ustalaniu wysokości wynagrodzenia za szkody, należy brać pod uwagę przeciętne ceny szacunkowe przedmiotów świadczeń wedle

miejsca zamieszkania powołanego do świadczeń oraz stopnia ich zniszczenia lub uszkodzenia.

§ 43. Obowiązek wypłaty odszkodowania ciąży na władzy lub osobie, korzystającej ze świadczenia.

Do art. 18 *)

§ 44. Wykonywujący osobiste świadczenia wojenne na rzecz władz wojskowych i przydzieleni w związku z tym do formacji wojskowych, które prowadzą gospodarkę kuchenną, otrzymują w warunkach określonych w art. 18 wyżywienie takie jak szeregowcy danej formacji.

§ 45. Wykonywujący osobiste świadczenia wojenne w przypadkach innych, niż określone w § 44, otrzymują pożywienie w następującym wymiarze:

Nazwa środka spożywczego	Norma dzienna
Chleb	500 g
Mięso wołowe	200 g
Jarzyna twarda	100 g
Jarzyna świeża	200 g
Ziemniaki	700 g
Słonina	30 g
Sól kuchenna	20 g

§ 46. Normy paszy dla inwentarza pociągowego, dostarczonego przez wykonywujących osobiste świadczenia wojenne do obsługiwanego środka przewozowego wynoszą dziennie:

- owies — 2,5 kg,
- siano — 4 kg,
- słoma na karmę — 1,5 kg.

§ 47. Określone w paragrafach 45 i 46 środki spożywcze mogą być w razie potrzeby zastępowane innymi artykułami żywnościowymi według obowiązujących w tym względzie przepisów wojskowych.

§ 48. (1) Równowartość pożywienia i paszy dla poszczególnych miejscowości będą ustalali dowódcy okręgu korpusu w porozumieniu z wojewódzkimi władzami administracji ogólnej, a na obszarze, objętym stanem wojennym władze wojskowe, wymienione przez Naczelnego Wodza.

(2) Z chwilą powstania warunków, przewidzianych w art. 1, równowartość pożywienia i paszy będzie ogłaszana w wojewódzkim dzienniku urzędowym, a na obszarze, objętym stanem wojennym — w dzienniku zarządzeń Naczelnego Wodza.

*) Art. 17 jednolitego tekstu.

*) Art. 19 jednolitego tekstu.

(3) Równowartość dostarczonego pożywienia lub paszy potrąca się z wynagrodzenia za świadczenie.

P. uw. do § 24.

Do art. 23 **)

§ 49. Jako wykonywanie świadczeń osobistych na rzecz władzy wojskowej w rozumieniu art. 23 **) ust. 2 należy uważać również wykonywanie tych świadczeń w państwowych, samorządowych lub prywatnych instytucjach, organizacjach, przedsiębiorstwach, albo gospodarstwach wiejskich w przypadkach, gdy administracja tych instytucyj, organizacyj, przedsiębiorstw albo gospodarstw wiejskich z sąła przejęta przez władzę wojskową i praca w nich odbywa się pod kierownictwem żołnierza jako dowódcy wojskowego.

§ 50. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

3.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 30 maja 1939 r.

o obowiązku rejestracji i dostarczania danych do celów świadczeń osobistych.

(Dz. U. R. P. z dnia 30 maja 1939 r. Nr 48, poz. 309).

Na podstawie art. 11 ust. (1) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o świadczeniach osobistych (Dz. U. R. P. Nr 95, poz. 858), zmienionego dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 25 maja 1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 308), zarządza się co następuje:

§ 1. (1) Osoby, posiadające umiejętność wykonywania czynności zawodowych w przemyśle, handlu, rolnictwie, komunikacji oraz w innych dziedzinach pracy, mogących mieć znaczenie dla obrony Państwa, podlegają obowiązkowi rejestracji, którą w stosunku do poszczególnych kategorii obowiązanych zarządza Minister Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wojskowych, Rolnictwa i Reform Rolnych, Przemysłu i Handlu oraz Komunikacji.

(2) Rejestracji nie podlegają osoby, wymienione w art. 4 ust. (1) pkt. 1)—7) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o świadczeniach osobistych.

§ 2. Posiadacze (kierownictwa) instytucyj, organizacyj, przedsiębiorstw oraz gospodarstw wiejskich, objętych art. 3 ust. (2) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o świadczeniach osobistych, obowiązani są na zarządzenie Ministra Opieki Społecznej wydane w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wojskowych, Rolnic-

twa i Reform Rolnych, Przemysłu i Handlu oraz Komunikacji dostarczyć wszelkich danych niezbędnych do ustalenia, jaki personel jest zatrudniony i w jakiej liczbie jest potrzebny do zapewnienia prawidłowego funkcjonowania tych instytucyj, organizacyj, przedsiębiorstw i gospodarstw wiejskich, w szczególności do wyzyskania ich obecnej i najwyższej zdolności wytwórczej.

§ 3. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Opieki Społecznej.

§ 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

4.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRÓW SPRAW WOJSKOWYCH I SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 21 lipca 1939 r.

wydane w porozumieniu z Ministrami: Rolnictwa i Reform Rolnych, Przemysłu i Handlu, Komunikacji oraz Opieki Społecznej o rejestracji osób obowiązanych do świadczeń osobistych.

(Dz. U. R. P. z dnia 29 lipca 1939 r. Nr 66, poz. 451).

Na podstawie art. 11 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o świadczeniach osobistych (Dz. U. R. P. z 1939 r. Nr 55, poz. 354) zarządza się co następuje:

§ 1. Władzami właściwymi do przeprowadzenia rejestracji osób obowiązanych do świadczeń osobistych są wojewódzkie biura Funduszu Pracy (ekspozytury) oraz instytucje, którym powierzone zostały czynności wojewódzkich biur Funduszu Pracy.

Działalność wojewódzkich biur Funduszu Pracy nie została w okresie powojennym wznowiona.

§ 2. Termin rejestracji osób obowiązanych do świadczeń osobistych określają władze wymienione w § 1 według wytycznych Ministra Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych i innymi właściwymi ministrami.

§ 3. 1. Władze wymienione w § 1 wzywają do rejestracji w drodze publicznych obwieszczeń. Obwieszczenia te powinny być rozplakatowane co najmniej na 14 dni przed terminem rozpoczęcia rejestracji.

2. W obwieszczeniu należy określić:

- 1) osoby obowiązane do zarejestrowania się;
- 2) termin zgłoszenia się do rejestracji;
- 3) miejsce zgłoszenia się;
- 4) dokumenty, które należy przedstawić przy zgłoszeniu;
- 5) rygory karne z powodu niedopełnienia obowiązku rejestracji.

**) Art. 24 jednolitego tekstu.

§ 4. 1. Zgłoszenie do rejestracji powinno być zasadniczo dokonane przez osobiste stawienie się osoby obowiązanej do rejestracji przed władzą przeprowadzającą rejestrację.

2. W wyjątkowych przypadkach zgłoszenia można także dokonać pisemnie w sposób określony przez władzę przeprowadzającą rejestrację i podany do publicznej wiadomości w obwieszczeniu o rejestracji.

§ 5. 1. Dane rejestracyjne osób, które dokonały zgłoszenia, wpisuje się do karty rejestracyjnej sporządzonej w dwóch egzemplarzach i zakładanej dla każdego zgłaszającego się oddzielnie według wzoru, jaki ustala Minister Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych i innymi właściwymi ministrami.

2. Z kart rejestracyjnych tworzy się kartotekę, która powinna być założona jedna dla całego powiatu, jako zbiornica kart rejestracyjnych. Drugie egzemplarze kart rejestracyjnych służą do sporządzania ogólnych zestawień.

3. Przepisy wydane przez Ministra Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych i innymi właściwymi ministrami określają sposób założenia i prowadzenia kartotek oraz aktualizację kart rejestracyjnych.

§ 6. 1. Osoby podlegające obowiązkowi rejestracji obowiązane są przedstawić władzy przeprowadzającej rejestrację zaświadczenie o przynależności do zawodu określonego w myśl art. 11 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o świadczeniach osobistych (Dz. U. R. P. z 1939 r. Nr. 55, poz. 354),

2. W tym celu posiadacze (kierownictwa) przedsiębiorstw, zakładów i instytucji przemysłowych, handlowych, komunikacyjnych oraz gospodarstw wiejskich tudzież innych mających znaczenie dla obrony Państwa obowiązani są wystawiać zaświadczenia, stwier-

dzające umiejętność wykonywania czynności zawodowych w przemyśle, handlu, rolnictwie i komunikacji oraz w innych dziedzinach pracy, mogących mieć znaczenie dla obrony Państwa. Zaświadczenia te obok stwierdzenia kwalifikacyj zawodowych tych osób powinny zarazem podawać wysokość pobieranego przez nie wynagrodzenia.

3. Zaświadczenia należy sporządzać według ustalonego wzoru (wzór Nr 1).

§ 7. 1. Osoby, które z jakichkolwiek powodów nie mogą przedstawić zaświadczenia przewidzianego w § 6 ust. 1, obowiązane są stwierdzić na piśmie swą przynależność do odpowiedniego zawodu.

2. Władza przeprowadzająca rejestrację może, w razie wątpliwości, sprawdzić w drodze dochodzenia prawdziwość danych zgłoszonych przez osoby zarejestrowane.

3. Dochodzenia przeprowadza się w trybie i na zasadach określonych w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 341).

4. W razie potrzeby zasięgnięcia opinii rzeczoznawców powołuje się jako rzeczoznawców przedstawicieli szkół akademickich, szkolnictwa zawodowego, samorządu gospodarczego, zrzeszeń pracodawców, stowarzyszeń i związków fachowców lub osoby teoretycznie i praktycznie obeznane z danym zawodem.

§ 8. Osobom, które dopełniły obowiązku rejestracji, władza przeprowadzająca rejestrację wydaje zaświadczenia o dokonanej rejestracji według ustalonego wzoru (wzór Nr 2).

§ 9. Powiatowa władza administracji ogólnej na obszarze jej podległym obowiązana jest zapewnić przez czas trwania rejestracji stały dozór lokalowi, w którym przeprowadzana jest rejestracja.

§ 10. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Załączniki do rozp. Min. Spraw Wojsk. i Spraw Wewn.
z dnia 21 lipca 1939 r. (poz. 451).

W z ó r N r 1.

**Zaświadczenie
o kwalifikacji zawodowej.**

zaświadcza, że

(nazwa zakładu pracy)

P.

(nazwisko i imię pracownika)

zawód (stanowisko)

pracuje w zakładzie pracy od dnia

i spełnia następujące czynności

pobierając wynagrodzenie w wysokości

(podać oddzielnie wynagrodzenie pieniężne i oddzielnie w naturze)

za

(miesiąc, dzień lub godzinę pracy)

Zaświadczenie niniejsze służy dla celów rejestracji osób obowiązanych do świadczeń osobistych.

Data

Podpis i pieczęć

Uwaga: Zawód pracownika należy podawać według „słownika nazw pracowników w przemyśle i rzemiośle“ wyd. przez M. P. i H.

(nazwa biura rejestrującego)

W z ó r N r 2.

, dn.

19

r.

Zaświadczenie rejestracyjne.

Pan (i)

rok urodzenia

zawód (stanowisko)

dopełnił (a) obowiązku rejestracji do świadczeń osobistych zarządanego na podstawie art. 11

rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o świadczeniach osobistych (Dz. U. R. P. z 1939

r. Nr 55, poz. 354).

podpis

5.

DEKRET

z dnia 22 października 1947 r.

w sprawie uprawnień obywateli polskich, powołanych w latach 1941 — 1945 r. przez władze Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich do świadczeń osobistych.

(Dz. U. R. P. z dnia 22 października 1947 r. Nr 65. poz. 384).

Na podstawie art. 4 Ustawy Konstytucyjnej z dnia 19 lutego 1947 r. o ustroju i zakresie działania najwyższych organów Rzeczypospolitej Polskiej i ustawy z dnia 4 lipca 1947 r. o upoważnieniu Rządu do wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 49, poz. 252) — Rada Ministrów postanawia, a Rada Państwa zatwierdza, co następuje:

Art. 1. Obywatelom polskim, którzy z polecenia władz Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich wykonali w czasie od dnia 22 czerwca 1941 r. do dnia 16 grudnia 1945 r. świadczenia osobiste, służą uprawnienia przewidziane w art. 21 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o świadczeniach osobistych (Dz. U. R. P. z 1939 r. Nr 55, poz. 354).

Posiadającym obywatelstwo polskie członkom rodzin osób wymienionych w ust. 1 służą uprawnienia przewidziane w art. 22 powołanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. 2. Wykonanie dekretu niniejszego porucza się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 3. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

6

USTAWA

z dnia 30 marca 1939 r.

o powszechnym obowiązku świadczeń rzeczowych.

(Dz. U. R. P. z dnia 4 kwietnia 1939 r. Nr 30, poz. 200).

Przy stosowaniu ustawy niniejszej należy mieć na uwadze ustawę z dnia 3 stycznia 1946 r. o przejęciu na własność Państwa podstawowych gałęzi gospodarki narodowej (Dz. U. R. P. Nr. 3, poz. 17).

W stosunku do przedsiębiorstw, przejętych na własność Państwa, ma zastosowanie art. 85 niniejszej ustawy.

DZIAŁ I.**Przepisy wstępne.****Rozdział I.****Przepisy ogólne.**

Art. 1. Powszechny obowiązek świadczeń rzeczowych obejmuje:

- 1) obowiązek udzielania danych o przedmiotach świadczeń rzeczowych;

- 2) obowiązek przysposobienia się do działalności, odpowiadającej potrzebom obrony Państwa lub warunkom wojennym (obowiązek przysposobienia do świadczeń rzeczowych);
- 3) obowiązek odstępowania na rzecz Państwa przedmiotów świadczeń rzeczowych i podporządkowania się dla tego celu innym zarządzeniom władzy (obowiązek świadczeń rzeczowych).

Art. 2. (1) Powszechny obowiązek świadczeń rzeczowych wykonywa się na żądanie władzy, określonej w ustawie niniejszej.

(2) Żądanie władzy następuje w formie zarządzenia ogólnego, lub nakazu, skierowanego do oznaczonej osoby.

(3) W przypadku niewykonania zarządzenia lub nakazu w czasie, miejscu i w sposób określony — wykonanie nastąpi przy użyciu środków przymusowych.

Art. 3. W razie wybuchu wojny lub zarządzenia mobilizacji, tudzież w przypadkach, gdy tego wymagać będzie interes obrony Państwa, stwierdzony uchwałą Rady Ministrów — Rada Ministrów jeżeli dane uprawnienie nie służy innej władzy — może:

- 1) zakazać wywozu wszelkiego rodzaju ruchomości za granicę, lub przywozu z zagranicy na obszar Państwa lub do pewnych jego części, albo też wywóz lub przywóz ograniczyć;
- 2) normować oraz poddawać kontroli obrót towarowy i pieniężny, oraz działalność instytucyj z tym obrotem związanych, zarówno na rynkach wewnętrznych, jak i w stosunkach z zagranicą;
- 3) wprowadzać na rzecz Państwa lub innych podmiotów prawnych wyłączność wytwórczości i obrotu surowców, półfabrykatów i fabrykatów;
- 4) normować wytwórczość i spożycie;
- 5) nakazać lub też zakazać wytwarzania lub przerobu pewnych produktów;
- 6) tworzyć przymusowo związki i zrzeszenia gospodarcze, mające na celu organizowanie wytwarzania, przetwarzania, gromadzenia i rozdziału przedmiotów świadczeń rzeczowych.

• **Rozdział II.**

Zakres powszechnego obowiązku świadczeń rzeczowych pod względem przedmiotowym.

Art. 4. (1) Przedmiotem świadczeń rzeczowych może być rzecz (ruchoma lub nieruchoma), albo prawo, potrzebne do celów obrony Państwa.

(2) Przedmiotem świadczeń rzeczowych mogą być zarówno rzeczy i prawa już istniejące, jak i te, które dopiero powstaną (wytwory pracy, plody natury).

Art. 5. (1) Powszechnemu obowiązkowi świadczeń rzeczowych nie podlegają:

- 1) rzeczy i prawa, wolne od obowiązku świadczeń rzeczowych z mocy przepisów prawa międzynarodowego lub zwyczajów międzynarodowych;
- 2) świątynie i domy modlitwy wszystkich uznanych w Państwie wyznań religijnych wraz ze znajdującymi się w nich przedmiotami, przeznaczonymi bezpośrednio do służby Bożej;
- 3) przedmioty kultu;
- 4) mające charakter publiczny: archiwa, biblioteki, muzea oraz zbiory naukowe i artystyczne tudzież prywatne zbiory i poszczególne przedmioty sztuki i kultury o stwierdzonej wartości zabytkowej; rozporządzenie Ministrów: Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych określi, które archiwa, biblioteki i zbiory naukowe i artystyczne uważać należy za mające charakter publiczny oraz rodzaje prywatnych zbiorów i przedmiotów sztuki i kultury, które uważać należy za mające wartość zabytkową;
- 5) parki narodowe;
- 6) rezerwaty roślinne i zwierzęce, które określi w rozporządzeniu Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

(2) Od powszechnego obowiązku świadczeń rzeczowych mogą być zwolnione przedmioty świadczeń rzeczowych, które określi w drodze rozporządzenia Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z właściwymi ministrami. Rozporządzenie to określi również władze właściwe do udzielania zwolnień oraz tryb postępowania w tych sprawach.

Art. 6. (1) Zakłady lecznicze mogą być przedmiotem świadczeń rzeczowych jedynie dla celów sanitarno-wojskowych za zgodą Ministra Opieki Społecznej a jeżeli chodzi o zakłady weterynaryjne — za zgodą Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych.

(2) Kliniki szkół akademickich (dla ludzi i zwierząt) mogą być przedmiotem świadczeń rzeczowych jedynie dla celów sanitarno-wojskowych za zgodą Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Rozdział III.

Zakres powszechnego obowiązku świadczeń rzeczowych pod względem podmiotowym.

Art. 7. (1) Powszechnemu obowiązkowi świadczeń rzeczowych podlegają wszystkie oso-

by, w których posiadaniu na obszarze Państwa znajdują się przedmioty świadczeń rzeczowych.

(2) Za posiadacza w rozumieniu ustawy niniejszej uważa się osobę, która ma rzecz w swym faktycznym władaniu, lub z prawa pewnego korzysta bez względu na tytuł prawny. Jeżeli chodzi o osoby prawne, za posiadaczy uważa się osoby, sprawujące zarząd majątkiem.

Art. 8. (1) Obowiązki posiadacza ciążyą na ustanowionym według ustawy niniejszej pełnomocniku, jeżeli zarządzenie lub nakaz (art. 2) nie stanowi inaczej.

(2) Pełnomocnik jest z mocy ustawy niniejszej upoważniony do występowania wobec władzy imieniem posiadacza; wszelkie jego wystąpienia w zakresie obowiązków, wynikających z ustawy niniejszej, mają moc wiążącą posiadacza.

Art. 9. (1) Pełnomocnika ustanawia na żądanie władzy posiadacz przedsiębiorstwa przemysłowego lub górniczego, handlowego lub składowego, albo też gospodarstwa wiejskiego spośród osób, odpowiadających warunkom, wymaganym ustawą niniejszą.

(2) Jeżeli przedsiębiorstwo lub gospodarstwo wiejskie obejmuje kilka zakładów pracy, będących odrębnymi jednostkami administracyjnymi, posiadacz obowiązany jest ustanowić na żądanie władzy również pełnomocników dla każdego zakładu z osobna. Pełnomocnik przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego koordynuje załatwienie spraw przez pełnomocników poszczególnych zakładów.

(3) Posiadacz przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego na żądanie władzy obowiązany jest ustanowić również zastępcę pełnomocnika.

(4) Do zastępcy pełnomocnika stosuje się odpowiednio przepisy, odnoszące się do pełnomocnika.

Art. 10. Władzą właściwą do żądania ustanowienia pełnomocnika oraz do spraw, związanych z jego ustanowieniem, jest władza uprawniona według ustawy niniejszej do zarządzania przysposobienia do świadczeń rzeczowych danego przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego.

Art. 11. (1) Pełnomocnikiem można ustanowić osobę, która:

- 1) posiada obywatelstwo polskie;
- 2) włada biegle językiem polskim w słowie i piśmie;
- 3) posiada pełne zaufanie władz państwowych;

4) należy do stałych pracowników przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego i zajmuje w nich stanowisko kierownicze, albo należy do zarządu przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego, albo też jest jednym z ich współwłaścicieli lub posiadaczy; w przypadkach wyjątkowych można ustanowić pełnomocnikiem pracownika przedsiębiorstwa lub gospodarstwa

wiejskiego, nie odpowiadającego powyższym wymogom, lecz posiadającego odpowiednie kwalifikacje zawodowe.

(2) W przedsiębiorstwach i gospodarstwach wiejskich, które Minister Spraw Wojskowych uzna za szczególnie ważne do obrony Państwa, pełnomocnik lub jego zastępca powinien posiadać wykształcenie techniczne, odpowiednie dla danej gałęzi produkcji, a nadto kwalifikacje specjalne, które określi w drodze rozporządzenia Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych.

Art. 12. (1) Pełnomocnika należy ustanowić w terminie, oznaczonym przez właściwą władzę, termin ten nie będzie krótszy niż dwa tygodnie.

(2) O ustanowieniu pełnomocnika należy zawiadomić władzę, która zażądała jego ustanowienia, dołączając równocześnie pisemną deklarację ośnośnej osoby o gotowości przyjęcia obowiązków pełnomocnika.

Art. 13. (1) Pełnomocnik może pełnić swe czynności po zatwierdzeniu go przez właściwą władzę.

(2) Władza może odmówić zatwierdzenia lub udzielone zatwierdzenie cofnąć, jeżeli pełnomocnik nie odpowiada lub przestał odpowiadać warunkom, określonym w art. 11.

(3) W razie niezatwierdzenia pełnomocnika lub cofnięcia zatwierdzenia, władza właściwa wyznaczy nowy termin, nie krótszy niż dwa tygodnie, na ustanowienie pełnomocnika.

Art. 14. (1) W razie nieustanowienia przez posiadacza przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego w terminie nakazanym przez władzę pełnomocnika, albo jeżeli władza dwukrotnie odmówiła zatwierdzenia pełnomocnika ustanowionego przez posiadacza — władza wyznaczy na czas określony w zarządzeniu pełnomocnika komisarycznego.

(2) Władzą właściwą do ustanowienia pełnomocnika komisarycznego jest minister właściwy do zarządzenia przysposobienia do świadczeń rzeczowych danego przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego.

(3) Do pełnomocnika komisarycznego stosuje się odpowiednio przepisy, odnoszące się do pełnomocnika.

Art. 15. (1) Pełnomocnik komisaryczny otrzymuje od przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego wynagrodzenie, według przeciętnych wynagrodzeń osób, zajmujących stanowiska kierownicze w danej gałęzi i rodzaju przedsiębiorstw lub gospodarstw wiejskich, w wysokości, ustalonej przez właściwą władzę (art. 10) w drodze polubownej z danym przedsiębiorstwem lub gospodarstwem wiejskim.

(2) W razie niemożności polubownego uzgodnienia wysokości wynagrodzenia dla pełnomocnika komisarycznego, władza skierowuje wnio-

sek do sądu okręgowego o ustalenie wysokości wynagrodzenia. Sąd rozpoznaje wniosek taki w postępowaniu niespornym (incydentalnym), którego koszty ponosi przedsiębiorstwo lub gospodarstwo wiejskie.

(3) Do czasu ustalenia wysokości wynagrodzenia, przedsiębiorstwo lub gospodarstwo wiejskie wypłaca pełnomocnikowi komisarycznemu, jako zaliczkę, kwotę, odpowiadającą wynagrodzeniu przez nie proponowanemu.

Art. 16. (1) Posiadacz przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego obowiązany jest niezwłocznie zawiadomić władzę o wypowiedzeniu pracy lub zwolnieniu z pracy pracownika, pełniącego obowiązki pełnomocnika (pełnomocnika komisarycznego, zastępcy).

(2) Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z interesowanymi ministrami określa wzajemne obowiązki i prawa posiadacza przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego i pełnomocnika.

DZIAŁ II.

Obowiązek udzielania danych o przedmiotach świadczeń rzeczowych.

Art. 17. (1) Osoby, na których ciąży powszechny obowiązek świadczeń rzeczowych, obowiązane są już w czasie pokoju udzielać na własny koszt w czasie, miejscu i w sposób przez władzę wskazany ustnych lub pisemnych danych o przedmiotach świadczeń rzeczowych.

(2) Dane o przedmiotach świadczeń rzeczowych obejmują wszelkie informacje, niezbędne dla władzy, celem poznania przedmiotów świadczeń rzeczowych (stwierdzenia ich ilości, jakości, miejsca położenia, stanu itp.), tudzież do zaprojektowania zmian i kontroli.

(3) Dane o przedmiotach świadczeń rzeczowych mają być na koszt obowiązującego, stosownie do żądania władzy, uzupełniane zestawieniami, sprawozdaniami, wykresami, obliczeniami, rysunkami itp.

Art. 18. Posiadacze przedsiębiorstw przemysłowych i górniczych oraz handlowych i składowych obowiązani są na żądanie władzy przysyłać okresowe sprawozdania o zmiennych elementach przedsiębiorstwa, tudzież powiadamiać władzę bezzwłocznie o wypadkach technicznych.

Art. 19. Władzą właściwą do żądania danych o przedmiotach świadczeń rzeczowych są:

- 1) w stosunku do posiadaczy przedsiębiorstw przemysłowych i górniczych, handlowych i składowych oraz gospodarstw wiejskich — władze uprawnione do zarządzenia, przysposobienia do świadczeń rzeczowych tych przedsiębiorstw i gospodarstw;

- 2) w stosunku do wszystkich innych osób, podlegających powszechnemu obowiązkowi świadczeń rzeczowych, — powiatowe władze administracji ogólnej, działające w porozumieniu z władzą wojskową, określoną przez Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 20. (1) Rozporządzenie Ministrów: Przemysłu i Handlu, Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych i innymi właściwymi ministrami określi, co w rozumieniu ustawy niniejszej uważać należy za przedsiębiorstwa przemysłowe i górnicze, przedsiębiorstwa handlowe i składowe oraz za gospodarstwa wiejskie.

(2) Rozporządzenie, wymienione w ust. (1), może zaliczyć do przedsiębiorstw przemysłowych również określone typy zakładów rzemieślniczych, tudzież grupy i organizacje przemysłowe, handlowe, rzemieślnicze i rolne o charakterze administracyjno - gospodarczym (k o n c e r n y, s y n d y k a t y, k a r t e l e, związki i zrzeszenia przemysłowe, handlowe, rolne, cechy rzemieślnicze itp.).

(3) Rozporządzenie, wymienione w ust. (1), może zaliczyć do przedsiębiorstw handlowych również banki komunalne, komunalne kasy oszczędności, gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe, spółdzielnie kredytowe oraz inne instytucje kredytowe i oszczędnościowe.

(4) Ilekroć ustawa niniejsza używa ogólnie określenia przedsiębiorstwa, należy przez to rozumieć przedsiębiorstwa przemysłowe i górnicze oraz przedsiębiorstwa handlowe i składowe, określone w rozporządzeniu wymienionym w ust. (1).

P. dekret z dnia 25 października 1948 r. o reformie bankowej (Dz. U. R. P. Nr. 52, poz. 412).

Art. 21. (1) Posiadacze przedsiębiorstw oraz gospodarstw wiejskich obowiązani są, niezależnie od ogólnego obowiązku udzielania danych o przedmiotach świadczeń rzeczowych, udzielać danych o przedmiotach świadczeń rzeczowych delegatom właściwych ministerstw.

(2) Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z właściwymi ministrami określa właściwość władz, uprawnionych do wysyłania delegatów imieniem ministra, tryb ustanawiania delegatów oraz ich obowiązki i prawa.

Art. 22. Delegaci właściwego ministra, okazujący polecenie władzy, mają prawo wstępu do wszystkich pomieszczeń i urządzeń przedsiębiorstw i gospodarstw wiejskich, celem zebrania danych o przedmiotach świadczeń rzeczowych.

Art. 23. Posiadacze przedsiębiorstw obowiązani są na żądanie delegatów właściwego ministra:

- 1) poczynić wszelkie ułatwienia przy przeglądzie przedsiębiorstwa oraz przy sporządzaniu planów i szkiców danego

przedsiębiorstwa (terenów z dojazdami, budowli, składów, magazynów, maszyn i urządzeń technicznych itp.), oraz okazywać lub dostarczać do wglądu na żądanie posiadane plany i rysunki, dotyczące przedsiębiorstwa;

- 2) udzielać ustnie lub pisemnie wyjaśnień, dotyczących maszyn i urządzeń technicznych, składu osobowego władz i personelu, produkowania, zdolności wytwórczej, pojemności składów i magazynów oraz sposobu przechowywania i magazynowania;
- 3) okazywać zapasy i podawać ich ilość, a w szczególności paliwa, materiałów pędnych i smarów, surowców, półfabrykatów i fabrykatów, również części wymiennych, narzędzi i innych ruchomości;
- 4) okazywać księgi i dokumenty rachunkowe oraz przedstawiać wszystkie elementy i sposoby kalkulacji kosztów własnych;
- 5) wskazywać źródła zakupów oraz nazwiska dostawców;
- 6) podawać do wiadomości wysokość, pochodzenie oraz rodzaj kapitału i obrotów handlowych przedsiębiorstwa.

Art. 24. Posiadacze gospodarstw wiejskich obowiązani są na żądanie delegatów właściwego ministra:

- 1) poczynić wszelkie ułatwienia przy przeglądzie gospodarstwa wiejskiego oraz przy sporządzaniu planów i szkiców danego gospodarstwa (terenów z dojazdami, budowli, składów, magazynów, maszyn, ich części, urządzeń itp.), oraz okazywać lub dostarczać do wglądu na żądanie posiadane plany i rysunki, dotyczące gospodarstwa;
- 2) udzielać ustnie lub pisemnie wyjaśnień, dotyczących ilości i jakości środków produkcji, składu osobowego zarządu i personelu, inwentarza żywego i martwego, wszelkich posiadanych zapasów i sposobów ich przechowywania oraz sposobu i planu prowadzenia gospodarki.

Art. 25. (1) Minister Spraw Wojskowych oraz inni ministrowie w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych mogą już w czasie pokoju zarządzić rejestrację przedmiotów świadczeń rzeczowych.

(2) Rejestracja przedmiotów świadczeń rzeczowych obejmuje informacje, niezbędne dla władzy, celem ustalenia ilości i jakości przedmiotów świadczeń rzeczowych, miejsca ich położenia, tudzież osób ich posiadaczy.

(3) Osoby, na których ciąży powszechny obowiązek świadczeń rzeczowych, obowiązane są stosownie do zarządzenia, wymienionego w ust. (1), ustnie lub pisemnie, w czasie, miejscu i w sposób wskazany przez władzę, zgłaszać posiadane przedmioty (ruchomości i nieruchomości, prawa), jako przedmioty świadczeń rzeczowych.

DZIAŁ III.

Obowiązek przysposobienia do świadczeń rzeczowych.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 26. Obowiązkowi przysposobienia do świadczeń rzeczowych podlegają:

- 1) przedsiębiorstwa przemysłowe i górnicze,
- 2) przedsiębiorstwa handlowe i składowe,
- 3) gospodarstwa wiejskie, określone w rozporządzeniu Ministrów: Przemysłu i Handlu, Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Skarbu, wydanym na podstawie art. 20.

Art. 27. Przysposobienie do świadczeń rzeczowych polega:

- 1) na przygotowaniu przedsiębiorstw i gospodarstw wiejskich, albo też ich części, do działalności, odpowiadającej potrzebom obrony Państwa lub warunkom wojennym;
- 2) na przystosowaniu przedsiębiorstw i gospodarstw wiejskich do przejścia na wytwórczość wojenną.

Art. 28. Przysposobienie do świadczeń rzeczowych może zarządzać władza zarówno w czasie pokoju, jak i podczas wojny.

Rozdział II.

Przysposobienie do świadczeń rzeczowych przedsiębiorstw przemysłowych i górniczych.

Art. 29. (1) Do występowania z żądaniem przysposobienia do świadczeń rzeczowych przedsiębiorstw przemysłowych i górniczych właściwe są władze następujące:

- 1) w stosunku do przedsiębiorstw przemysłu drzewnego przerabiającego surowce — Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrami: Przemysłu i Handlu, Spraw Wojskowych oraz Skarbu;
- 2) w stosunku do przedsiębiorstw przemysłowych, przerabiających surowce pochodzenia roślinnego i zwierzęcego oraz przemysłu spożywczego — Ministrowie: Rolnictwa i Reform Rolnych, Przemysłu i Handlu oraz Skarbu każdy w zakresie swej właściwości w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wojskowych i Skarbu;
- 3) w stosunku do przedsiębiorstw przemysłowych, których produkcja wojenna ma być przygotowana i w całości wykorzystana dla potrzeb Sił Zbrojnych — Minister Spraw Wojskowych;
- 4) W stosunku do pozostałych rodzajów przedsiębiorstw przemysłowych oraz w stosunku do przedsiębiorstw górniczych — Minister Przemysłu i Handlu, w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wojs-

skowych i Skarbu oraz innymi interesowanymi w danej gałęzi przemysłu lub górnictwa ministrami.

(2) W stosunku do przedsiębiorstw samorządowych wymienieni w ust. (1) ministrowie działają również w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

(3) Rada Ministrów może przekazać pod czasowy zarząd Ministra Spraw Wojskowych lub też innego ministra pewne kategorie przedsiębiorstw przemysłowych i górniczych lub też poszczególne zakłady tych przedsiębiorstw.

(4) Właściwi ministrowie mogą przekazywać swe uprawnienia w całości lub części władzom i organom podległym, które działają w porozumieniu z władzą wojskową, określoną przez Ministra Spraw Wojskowych.

Kompetencje Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawach leśnictwa przejął na mocy dekretu z dnia 3 września 1947 r. (Dz. U. R. P. Nr 60, poz. 327) Minister Leśnictwa.

Art. 30. Celem przygotowania przedsiębiorstw przemysłowych i górniczych do działalności, odpowiadającej potrzebom obrony Państwa, albo warunkom wojennym, posiadacze przedsiębiorstw przemysłowych i górniczych, tak istniejących, jak i nowo zakładanych, obowiązani są już w czasie pokoju na żądanie władzy:

- 1) dostosować budowę lub przeróbkę obiektu przedsiębiorstwa do potrzeb tej działalności oraz wyposażyć je w potrzebne urządzenia, maszyny, narzędzia oraz inne ruchomości — wedle wymagań władzy;
- 2) posiadać i utrzymywać w należytyim stanie oraz w miejscu i w sposób, wskazany przez władze, materiały ruchu, surowce, półfabrykaty i inne materiały w ilości niezbędnej do zapewnienia ciągłości produkcji wojennej, nakazanej przez władzę.

Art. 31. Celem przystosowania przedsiębiorstw przemysłowych i górniczych do przejścia ich na wytwórczość wojenną, określona przez właściwą władzę, posiadacze tych przedsiębiorstw obowiązani są już w czasie pokoju na żądanie władzy:

- 1) opracować na własny koszt i utrzymać w stanie aktualności plan eksploatacyjny przedsiębiorstwa, odpowiadający potrzebom wytwórczości wojennej, a obejmujący: plan przeprowadzenia potrzebnych adaptacyj technicznych, plan gromadzenia i uzupełnienia zapasów, surowców i półfabrykatów oraz plan organizacji pracy, przy uwzględnieniu uzupełnień personalnych oraz przeszkolenia personelu;
- 2) zmontować i zainstalować wskazane przez władzę urządzenia techniczne i maszyny;
- 3) dostosować na własny koszt kwalifikacje osobowe i fachowe personelu przedsię-

biorstwa do potrzeb wytwórczości wojennej;

- 4) uruchomić tytułem próby wytwórczość wojenną.

Art. 32. (1) Posiadacze przedsiębiorstw przemysłowych i górniczych obowiązani są w czasie wojny, mobilizacji, tudzież w przypadkach, gdy tego wymagać będzie interes obrony Państwa, stwierdzony uchwałą Rady Ministrów, podporządkować się wszelkim żądaniom władzy, mającym na celu przystosowanie przedsiębiorstwa do wytwórczości wojennej lub działalności, stosownie do żądania władzy.

(2) W szczególności wymienieni w art. 29 ministrowie, każdy w swoim zakresie działania, lub upoważnione przez nich władze i organa podległe, mogą:

- 1) normować działalność przedsiębiorstwa pod każdym względem tak co do metod wytwórczości, rodzaju i jakości wytworów, jako też co do rodzaju i jakości surowców i półfabrykatów, które mają być przy tym użyte;
- 2) zarządzić dokonanie w przedsiębiorstwie, stosownie do swego uznania, zmian i przeróbek, dotyczących zmiany zarówno charakteru, jak i rodzaju dotychczasowej wytwórczości.

Rozdział III.

Przysposobienie do świadczeń rzeczowych przedsiębiorstw handlowych i składowych.

Art. 33. (1) Do występowania z żądaniem przysposobienia do świadczeń rzeczowych przedsiębiorstw handlowych i składowych właściwe są władze następujące:

- 1) w stosunku do przedsiębiorstw trudniących się handlem lub składem przedmiotów powszedniego użytku w rozumieniu dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 lutego 1938 roku o poruczeniu spraw aprowizacyjnych Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych (Dz. U. R. P. Nr 13, poz. 89) — Minister Rolnictwa i Reform Rolnych, Minister Przemysłu i Handlu i Minister Skarbu, każdy w zakresie swej właściwości, w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wojskowych i Skarbu;
- 2) w stosunku do aptek publicznych, składów aptecznych, oraz składnic (aptek) z materiałem sanitarnym ubezpieczalni społecznych, instytucyj o charakterze samorządowym, tudzież w stosunku do hurtowych składów materiału sanitarnego — Minister Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wojskowych i Skarbu;
- 3) w stosunku do banków i instytucyj bankowych w rozumieniu prawa bankowego,

oraz w stosunku do innych instytucyj kredytowych i oszczędnościowych, które podlegać mogą obowiązkowi przysposobienia do świadczeń rzeczowych wedle rozporządzenia, wydanego na podstawie art. 20 ust. (3) — Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych;

- 4) w stosunku do wszystkich innych przedsiębiorstw handlowych i składowych — Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wojskowych, Skarbu i innymi interesowanymi w danej gałęzi handlu ministrami.

(2) W stosunku do przedsiębiorstw samorządowych, wymienieni w ust. (1) ministrowie działają również w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych

(3) Rada Ministrów może przekazać pod czasowy zarząd Ministra Spraw Wojskowych lub też innego ministra pewne rodzaje handlu lub poszczególne ich przedsiębiorstwa.

(4) Właściwi ministrowie mogą przekazywać swe uprawnienia w całości lub w części władzom i organom podległym, które działają w porozumieniu z władzą wojskową, określoną przez Ministra Spraw Wojskowych.

1. Kompetencje w sprawach aprowizacyjnych reguluje obecnie dekret z dnia 29 września 1948 r. o zniesieniu urzędu Ministra Aproprowiacji (Dz. U. R. P. Nr. 48, poz. 360).

2. P. dekret z dnia 25 października 1948 r. o reformie bankowej (Dz. U. R. P. Nr. 52, poz. 412).

Art. 34. (1) Posiadacze przedsiębiorstw handlowych i składowych obowiązani są już w czasie pokoju, celem przysposobienia tych przedsiębiorstw do świadczeń rzeczowych, na żądanie władzy:

- 1) posiadać i utrzymywać w należytych stanach oraz w ilości, miejscu i w sposób wskazany przez władze przedmioty handlu i składu, jako zapasy wojenne;
- 2) dokonać nakazanej przez władzę przeróbki zakładu, celem pomieszczenia zapasów wojennych, lub też podporządkować się wszelkim zarządzeniom władzy co do stworzenia odpowiednich warunków na pomieszczenie i rozdział zapasów wojennych;
- 3) podporządkować się wszelkim żądaniom władzy w zakresie kontroli zapasów wojennych, tudzież sposobów ich odświeżenia.

(2) Właściwi ministrowie (art. 33) w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Skarbu, mogą zarządzić już w czasie pokoju na całym obszarze Państwa lub też w poszczególnych jego częściach sprawdzenie stanu przysposobienia do świadczeń rzeczowych przedsiębiorstw handlowych i składowych w sposób, określony w zarządzeniu tych ministrów.

Rozdział IV.

Przysposobienie do świadczeń rzeczowych gospodarstw wiejskich.

Art. 35. Celem przysposobienia do świadczeń rzeczowych gospodarstw wiejskich posiadacze tych gospodarstw obowiązani są już w czasie pokoju, na żądanie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych, w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wojskowych i Skarbu lub upoważnionej przez nich władzy:

- 1) posiadać i utrzymywać w należytem stanie oraz w ilości, miejscu i w sposób wskazany przez władzę, maszyny, narzędzia i inne środki wytwórcze, tudzież pomieszczenia na te ruchomości;
- 2) prowadzić gospodarkę w nakazanym przez władzę kierunku oraz wykonywać określone prace i inwestycje, związane z tym kierunkiem;
- 3) przystosować gospodarstwa wiejskie pod względem terenowym do potrzeb obrony Państwa w sposób nakazany przez władzę; rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych określi sposoby i warunki przystosowania terenowego gospodarstwa.

Art. 36. W związku z nałożeniem obowiązku przystosowania gospodarstw wiejskich do świadczeń rzeczowych, wojewoda, na wniosek dowódcy okręgu korpusu (terytorialnego dowódcy równorzędnego), może zarządzić:

- 1) wdrożenie z urzędu postępowania scaleniowego;
- 2) włączenie do obszaru scalenia gruntów pod budynkami i podwórzami oraz gruntów otoczonych murem, bez względu na brak zgody właścicieli;
- 3) uwzględnienie nałożonego na uczestników scalenia obowiązku przeniesienia zabudowań na miejsce wskazane przez władzę w projekcie scalenia (w warunkach objęcia w posiadanie scalonych gruntów) z określeniem terminu przeniesienia zabudowań nie krótszego niż dwa lata, poczynając od wprowadzenia uczestników scalenia w posiadanie wydzielonych im gruntów.

Art. 37. Minister Rolnictwa i Reform Rolnych, w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wojskowych i Skarbu, może zarządzić już w czasie pokoju na całym obszarze Państwa lub w poszczególnych jego częściach sprawdzenie stanu przysposobienia do świadczeń rzeczowych gospodarstw wiejskich w sposób określony w zarządzeniu tych ministrów.

Art. 38. (1) W czasie wojny, mobilizacji, tudzież w przypadkach, gdy tego wymagać będzie interes obrony Państwa, stwierdzony uch-

wałą Rady Ministrów, posiadacze gospodarstw wiejskich obowiązani są podporządkowywać się wszelkim zarządzeniom władzy, mającym na celu przystosowanie gospodarstw wiejskich do wytwórczości wojennej lub działalności, stosownie do żądania władzy.

(2) W szczególności Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wojskowych i Skarbu lub też upoważnione przez nich władze i organa mogą nakazać posiadaczom gospodarstw wiejskich:

- 1) wykonanie określonych prac i inwestycji, związanych z nakazaną produkcją;
- 2) wykonanie określonych prac i inwestycji, związanych z zabezpieczeniem środków wytwórczych lub uzyskanych wytworów;
- 3) wprowadzenie samopomocy rolnej, polegającej na obowiązku wzajemnej pomocy w obrębie gmin (gromad) i mającej na celu uzyskanie jak najwydatniejszej wytwórczości rolnej, ogrodowej lub hodowlanej w zakresie ustalonym przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych.

Rozdział V.

Przepisy wspólne dla przysposobienia do świadczeń rzeczowych.

Art. 39. (1) Dostarczane przez Państwo dla celów przysposobienia do świadczeń rzeczowych urządzenia, maszyny, narzędzia, materiały ruchu, inwentarz żywy lub martwy, surowce, półfabrykaty, fabrykaty, produkty rolne i inne ruchomości nie stają się własnością przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego.

(2) Przepisu ust. (1) nie stosuje się, jeżeli z posiadaczem przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego zawarto umowę w sprawie przysposobienia do świadczeń rzeczowych i w niej postanowiono inaczej.

Art. 40. (1) Przysposobienie do świadczeń rzeczowych odbywa się w zasadzie na koszt posiadacza przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego.

(2) Jeżeli jednak nakazane przysposobienie do świadczeń rzeczowych wykracza poza własny gospodarczy interes przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego — koszt przysposobienia w całości lub w części, wykraczającej poza własny gospodarczy interes przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego, obciąża Skarb Państwa.

(3) Jeżeli nakazane przysposobienie do świadczeń rzeczowych powoduje dla przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego rzeczywiste szkody, może posiadacz żądać odszkodowania w wysokości istotnie poniesionych strat.

(4) Jeżeli posiadacz przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego przyjmie z mocy umowy obowiązki nałożone przez władzę, a dotyczące przysposobienia, stosuje się zamiast przepisu ust. (2) i (3) postanowienia umowy.

Art. 41. (1) Minister, do którego zakresu działania należy wydawanie zarządzeń i nakazów w sprawie przysposobienia do świadczeń rzeczowych, w porozumieniu z Ministrami: *Spraw Wojskowych* i Skarbu lub upoważniona przez nich władza rozstrzyga w drodze orzeczenia ostatecznego, czy i w jakiej wysokości Skarb Państwa jest odpowiedzialny z tytułu nakazanego przysposobienia do świadczeń rzeczowych.

(2) Władza właściwa wydaje orzeczenie, na wniosek interesowanego posiadacza przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego.

(3) Przed wydaniem orzeczenia należy:

- 1) ustalić szczegółowo i ściśle zakres nakazanego przysposobienia do świadczeń rzeczowych;
- 2) ustalić stanowisko i żądania przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego, któremu nakazano przysposobienie do świadczeń rzeczowych;
- 3) zasięgnąć w razie potrzeby opinii rzeczoznawców, delegowanych przez odpowiednie zrzeszenia gospodarcze oraz instytucje samorządu gospodarczego.

(4) Interesowanemu służy prawo w terminie dni trzydziestu od dnia doręczenia orzeczenia domagać się w trybie powództwa sądowego ustalenia, w jakiej wysokości Skarb Państwa jest odpowiedzialny z tytułu nakazanego przez władzę przysposobienia do świadczeń rzeczowych.

(5) Wniesienie pozwu nie wstrzymuje obowiązku wykonania nakazanego przez władzę przysposobienia do świadczeń rzeczowych.

Art. 42. (1) W przypadku nie wykonania w terminie oznaczonym czynności, dotyczących przysposobienia do świadczeń rzeczowych, władza, która przysposobienie nakazała, może zarządzić wykonanie nakazanych czynności w trybie administracyjnym.

(2) Koszty wykonania tych czynności ponosi obowiązany do ich wykonania, chyba że ciążą one na Skarbie Państwa.

(3) Władza, która zarządziła wykonanie nakazanych czynności w trybie administracyjnym, orzeka o wysokości sumy, stanowiącej równowartość wykonania i zawiadamia obowiązane o treści tego orzeczenia, doręczając mu nakaz zapłaty.

(4) Niewpłacona w terminie dni trzydziestu od daty doręczenia nakazu zapłaty, ustalona kwota kosztów (ust. (3)) podlega ściągnięciu w trybie administracyjnym.

(5) Interesowanemu służy prawo w terminie dni trzydziestu od daty doręczenia nakazu zapłaty domagać się w trybie powództwa sądowe-

go obniżenia ustalonych kosztów. Sąd może na wniosek powoda w drodze zabezpieczenia powództwa zawiesić toczące się administracyjne postępowanie egzekucyjne.

Art. 43. (1) Przedsiębiorstwa i gospodarstwa wiejskie lub ich części przysposobione do świadczeń rzeczowych na koszt Skarbu Państwa mogą być zbywane tylko za zezwoleniem władzy, która nakazała przysposobienie.

(2) Przepisu ust. (1) nie stosuje się przy przenoszeniu własności przedsiębiorstw i gospodarstw wiejskich lub ich części w drodze egzekucji.

(3) Ograniczenie prawa zbywania podlega ujawnieniu w księgach hipotecznych (gruntowych) i w rejestrach handlowych, na wniosek władzy, która nakazała przysposobienie.

Według dekretu z dnia 11 października 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr 57, poz. 320) — księgach wieczystych.

Art. 44. Doprowadzenie do poprzedniego stanu przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego, przysposobionego do świadczeń rzeczowych, może nastąpić tylko za zezwoleniem władzy, która nakazała przysposobienie.

Art. 45. (1) Doprowadzenie do poprzedniego stanu przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego na koszt Skarbu Państwa następować będzie na żądanie interesowanego i tylko wówczas, jeżeli utrzymanie stanu przysposobienia wykracza poza własny gospodarczy interes przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego lub powoduje rzeczywistą szkodę.

(2) Orzeczenie w sprawie odpowiedzialności Skarbu Państwa wydaje ostatecznie minister, który nakazał przysposobienie w porozumieniu z Ministrami: *Spraw Wojskowych* i Skarbu, lub też upoważniona przez nich władza, po wysłuchaniu interesowanego i zasięgnięciu w razie potrzeby opinii odpowiednich zrzeszeń gospodarczych oraz instytucji samorządu gospodarczego.

(3) W razie odmówienia roszczeniu, interesowanemu służy prawo w terminie dni trzydziestu od dnia doręczenia orzeczenia domagania się w trybie powództwa sądowego ustalenia odpowiedzialności Skarbu Państwa z tytułu obowiązku, wynikającego z ust. (1).

DZIAŁ IV.

Obowiązek świadczeń rzeczowych.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 46. (1) W razie wybuchu wojny lub zarządzenia mobilizacji powstaje z mocy samego prawa na całym obszarze Państwa obowiązek odstępowania na rzecz Państwa za wynagrodzeniem przedmiotów świadczeń rzeczowych, tu-

dzień podporządkowania się w tym celu innym zarządzeniom władzy, przewidzianym w ustawie niniejszej (obowiązek świadczeń rzeczowych).

(2) Rada Ministrów może wprowadzić obowiązek świadczeń rzeczowych bądź na całym obszarze Państwa, bądź też w poszczególnych jego częściach, gdy tego wymagać będzie interes obrony Państwa, stwierdzony uchwałą Rady Ministrów.

Art. 47. (1) Obowiązek świadczeń rzeczowych trwa przez czas wojny lub pozostawania wojska, albo marynarki wojennej (ich części) w stanie zmobilizowanym. Termin ustania tego obowiązku ogłasza w drodze obwieszczenia Minister Spraw Wojskowych.

(2) W przypadku, określonym w art. 46 ust. (2), obowiązek świadczeń rzeczowych trwa do czasu zniesienia go przez Radę Ministrów.

Art. 48. (1) Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z interesowanymi ministrami oznaczać będzie w drodze zarządzeń, jakie rodzaje rzeczy (ruchomości i nieruchomości) oraz praw będą podlegać obowiązkowi świadczeń rzeczowych.

(2) Rzeczy i prawa, objęte obowiązkiem świadczeń rzeczowych wedle zarządzenia wymienionego w ust. (1), mogą być z dniem, wskazanym w tym zarządzeniu zajęte na rzecz Państwa dla celów świadczeń rzeczowych.

(3) Z dniem zajęcia przedmioty, wymienione w zarządzeniu, zostają wyłączone z obrotu i nie mogą być przerabiane, ani przenoszone na inne miejsce, jeżeli zarządzenie, wymienione w ust. (1), nie stanowi inaczej.

Art. 49. (1) W warunkach, wymienionych w art. 46, podlegają obowiązkowi świadczeń rzeczowych bez potrzeby wydawania zarządzenia (art. 48 ust. (1)) o objęciu pewnych przedmiotów obowiązkiem świadczeń rzeczowych:

- 1) artykuły żywności pochodzenia roślinnego, zwierzęcego lub mineralnego;
- 2) artykuły codziennej potrzeby, służące potrzebom higieny osobistej, mieszkania lub zwierząt;
- 3) pomieszczenia dla ludzi lub zwierząt.

(2) Wykaz artykułów, wymienionych w ust. (1), określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych.

Rozdział II.

Zakres obowiązku świadczeń rzeczowych.

Art. 50. Obowiązek świadczeń rzeczowych obejmuje:

- 1) obowiązek odstąpienia na rzecz Państwa prawa własności, użytkowania, używania i innych praw, odnoszących się do przedmiotów świadczeń rzeczowych lub ograniczenia tych praw;
- 2) obowiązek oddania na rzecz Państwa nie-

ruchomości do użytku lub do swobodnego rozporządzenia;

- 3) obowiązek podporządkowania się żądaniom władzy w zakresie pewnego określonego wykonywania praw majątkowych lub korzystania z tych praw.

Art. 51. (1) Odstąpienie na rzecz Państwa prawa własności nieruchomości tytułem świadczenia rzeczowego następuje w drodze wywłaszczenia.

(2) Przy wywłaszczaniu nieruchomości nie stosuje się przepisów o obwieszczeniach, zawartych w art. 8 § 2, art. 11 § 2, art. 13, art. 21 § 2 oraz w art. 25 § 1 prawa o postępowaniu wywłaszczeniowym (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr 86, poz. 776).

Art. 52. (1) Oddanie do użytku nieruchomości uprawnia Państwo do urządzania na nich umocnień i fortyfikacyj, stawiania fabryk i innych budowli, budowy mostów, lotnisk, dróg, kolej żelaznych, urządzeń telekomunikacyjnych i innych urządzeń do celów wojennych, tudzież do eksploatacji lasów i kopalń.

(2) Oddanie nieruchomości do swobodnego rozporządzenia nadaje Państwu, oprócz uprawnień, określonych w ust. (1), również prawo istotnej zmiany lub zburzenia budynków.

(3) Na żądanie właściciela nieruchomości, oddanej do użytku lub swobodnego rozporządzenia, przeprowadza się jej wywłaszczenie; zgłoszenie tego żądania nie wstrzymuje przejęcia nieruchomości.

Art. 53. (1) W zakresie podporządkowania się żądaniom władzy (art. 50 pkt. 3) ministrowie, właściwi do zarządzenia przysposobienia do świadczeń rzeczowych lub upoważnione przez nich władze i organa, mogą:

- 1) nakazać przedsiębiorstwu przemysłowemu lub górniczemu prowadzenie pewnego rodzaju wytwórczości przemysłowej lub wydobycia górniczego, lub zakazać dotychczasowej produkcji;
- 2) nakazać przedsiębiorstwu przemysłowemu lub górniczemu magazynowanie i przechowywanie wyprodukowanych lub wydobytych przedmiotów;
- 3) nakazać przedsiębiorstwu handlowemu w zakresie jego obrotów magazynowanie i przechowywanie przedmiotów świadczeń;
- 3) mianować w przedsiębiorstwach przemysłowych i górniczych delegatów w charakterze instruktorów, inspektorów, kontrolerów i dozorców robót;
- 5) zarządzać wytwarzanie lub wydobywanie przedmiotów, albo też wykonywanie pewnych robót we własnym zakresie działalności przez swoje organa przy użyciu całości lub części należących do przedsiębiorstwa: pomieszczeń, maszyn, silników, urządzeń, sprzętu, inwentarza, surowców, fabrykatów, półfabrykatów wszelkiego rodzaju zapasów i innych ruchomości;

6) wziąć przedsiębiorstwo w przymusowy zarząd lub w przymusową dzierżawę.

(2) Minister, właściwy do zarządzania przysposobienia do świadczeń rzeczowych przedsiębiorstw przemysłowych i górniczych, może w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych zarządzić łączenie przedsiębiorstw w przymusowe organizacje i tak powstałym organizacjom nadawać statuty. Na uczestników przymusowej organizacji może być nałożony obowiązek pokrycia kosztów założenia i działalności organizacji oraz kosztów nadzoru rządowego. Spory uczestników organizacji między sobą oraz spory uczestników z organizacją, wynikiłe w zakresie działalności organizacji, rozpatrywane będą przez sądy polubowne, których tryb powoływania określa statut.

Art. 54. (1) Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych lub upoważnione przez nich władze i organa mogą w zakresie art. 50 pkt 3) nakazać posiadaczom gospodarstw wiejskich:

- 1) uprawę pewnych roślin, jej rozszerzenie, zmniejszenie lub zaniechanie;
- 2) hodowlę, pewnych zwierząt, jej zwiększenie, zmniejszenie, zmianę kierunku lub zaniechanie;
- 3) wyróbkę pewnych sortymentów drzewnych lub pozyskiwanie użytków ubocznych związanych z produkcją leśną, lub też jej ograniczenie albo zaniechanie;
- 4) kopanie torfu opałowego według nakazanego systemu oraz zbiór torfu ściółkowego lub też wzmożenie, ograniczenie bądź zaniechanie kopania albo zbiórki;
- 5) magazynowanie i przechowywanie w sposób określony środków wytwórczych lub uzyskanych wytworów.

(2) Władze, wymienione w ust. (1), mogą ustanawiać dla oznaczonych gospodarstw wiejskich przymusowy zarząd lub przymusową dzierżawę, jeżeli tego wymaga interes obrony Państwa, albo też jeżeli:

- 1) gospodarstwo zostało opuszczone przez posiadacza bez ustanowienia zastępcy;
- 2) posiadacz gospodarstwa wiejskiego zaprzestanie prowadzenia gospodarstwa;
- 3) gospodarstwo lub część gospodarstwa leży odłogiem, albo jest zupełnie zaniedbane;
- 4) posiadacz gospodarstwa wiejskiego nie stosuje się do nakazów lub zakazów, wydanych na podstawie ust. (1).

(3) Sposób stwierdzenia warunków, uzasadniających ustanowienie przymusowego zarządu lub przymusowej dzierżawy w gospodarstwach wiejskich, określi rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

O ile chodzi o kompetencje Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawach leśnictwa p. uwagę do art. 29.

Art. 55. Rozporządzenie Ministrów: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych, wydane w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wojskowych i Skarbu, określi tryb postępowania przy obejmowaniu przedsiębiorstw lub gospodarstw wiejskich w przymusowy zarząd lub przymusową dzierżawę, obowiązki i prawa osób, sprawujących przymusowy zarząd lub przymusową dzierżawę, tudzież tryb postępowania przy likwidacji przymusowego zarządu lub przymusowej dzierżawy.

Art. 56. (1) Przedsiębiorstwa i gospodarstwa wiejskie lub ich części, wzięte w przymusowy zarząd lub przymusową dzierżawę i przysposobione w tym czasie na koszt Skarbu Państwa do świadczeń rzeczowych, mogą być zbywane tylko za zezwoleniem władzy, która nakazała przysposobienie.

(2) Ograniczenie prawa zbywania podlega ujawnieniu w księgach hipotecznych (gruntowych) i rejestrach handlowych, na wniosek władzy, która nakazała przysposobienie.

(3) Doprowadzenie do poprzedniego stanu przysposobionych do świadczeń rzeczowych przedsiębiorstw i gospodarstw wiejskich, wziętych w przymusowy zarząd lub przymusową dzierżawę, może nastąpić w trybie i na warunkach, określonych w art. 44 i 45.

P. uwagę do art. 43.

Rozdział III.

Zgłaszanie zapotrzebowań na przedmioty świadczeń rzeczowych.

Art. 57. Prawo zgłaszania zapotrzebowań na przedmioty świadczeń rzeczowych służy Ministrowi Spraw Wojskowych oraz innym ministrom w zakresie ich działalności, a także władzom i organom przez nich upoważnionym.

Art. 58. Przy zgłaszaniu zapotrzebowań na przedmioty świadczeń rzeczowych oraz przy ich pobieraniu należy w miarę możliwości kierować się zasadą równomiernego obciążenia ludności świadczeniami.

Art. 59. Władze, upoważnione do zgłaszania zapotrzebowań świadczeń rzeczowych, kierując zgłoszenia te celem wykonania zapotrzebowania do władz administracyjnych, które określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z interesowanymi ministrami.

Rozdział IV.

Pobranie przedmiotów świadczeń rzeczowych.

Art. 60. (1) Władze administracyjne, określone w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 59, wydają na podstawie otrzymanych zapotrzebowań odpowiednie zarządzenia i nakazy,

oraz doręczają je osobom, obowiązany do świadczeń bezpośrednio lub za pośrednictwem władzy, odbierającej przedmiot świadczeń.

(2) Nakaz należy kierować bezpośrednio do posiadacza przedmiotu świadczeń rzeczowych lub pełnomocnika, jeżeli przepisy ustawy niniejszej lub wydanego na jej podstawie rozporządzenia nie stanowią inaczej.

(3) Obowiązek wykonania nakazu ciąży na osobach, którym zgodnie z przepisami ustawy niniejszej, lub wydanego na jej podstawie rozporządzenia nakaz doręczono.

Art. 61. W przypadku zgłoszenia zapotrzebowania na ten sam przedmiot świadczenia przez władze wojskowe i inne władze państwowe, pierwszeństwo zaspokojenia zapotrzebowania służy władzom wojskowym.

Art. 62. (1) Organ, odbierający przedmiot świadczenia, obowiązany jest przy odbiorze doręczyć świadczącemu dowód wykonania świadczenia.

(2) Jeżeli posiadacz przedmiotu świadczenia jest nieobecny lub niewiadomy, należy pobrać świadczenie w obecności dwóch świadków.

(3) W przypadku, wymienionym w ust. (2), dowód wykonania świadczenia składa się u sołtysa lub u przełożonego gminy, którzy obowiązani są doręczyć go posiadaczowi przedmiotu świadczenia.

Art. 63. (1) Organ, odbierający przedmiot świadczenia, ma prawo, bez osobnego zgłoszenia zapotrzebowania, zarządzenia i pobrania przedmiotów służących do opakowania, oraz prawo czasowego środka przewozowego, jeżeli celem dostarczenia przedmiotu świadczenia do oznaczonego miejsca i w oznaczonym czasie okaże się konieczne odpowiednie jego opakowanie lub użycie środka przewozowego. Środek przewozowy powinna na jego zapotrzebowanie dostarczyć powiatowa władza administracji ogólnej.

(2) Organ, odbierający przedmiot świadczenia, stwierdza pobranie przedmiotów, służących do opakowania, oraz czasowe użycie środka przewozowego w dowodzie wykonania świadczenia, odnoszącym się do głównego przedmiotu świadczenia, jeżeli opakowanie lub środek przewozowy pobrano u tej samej osoby.

Art. 64. (1) Jako przedmioty świadczeń rzeczowych, mogą być pobrane również ruchomości:

- 1) złożone i przechowywane w domach składowych, w składach i magazynach celnych, w magazynach kolejowych, pocztowych oraz w magazynach lub składach innych przedsiębiorstw przewozowych;
- 2) przewożone lub transportowane łodem, wodą lub powietrzem.

(2) Wydanie przedmiotów świadczenia zwalnia w przypadkach, wymienionych w ust. (1), depozytariuszów lub przewoźników od ciążących na nich obowiązków prawnych. Wynagro-

dzenie z tytułu tych świadczeń służy interesowanemu na zabezpieczenie tych samych praw, jakie im służyły na wydanych przedmiotach świadczeń.

(3) Rozporządzenie wykonawcze określi sposób pobierania przedmiotów świadczeń rzeczowych, wymienionych w ust. (1).

Art. 65. (1) Pobranie przedmiotów świadczeń rzeczowych może nastąpić także w drodze repartycji.

(2) Repartycja polega na ustaleniu ilości przedmiotów świadczenia, jakie mają być dostarczone przez poszczególne okręgi administracyjne i w następstwie przez poszczególne podmioty obowiązane do świadczeń.

(3) Rozporządzenie wykonawcze określi władze, właściwe dla zarządzenia repartycji i do pobrania w drodze repartycji przedmiotów świadczeń rzeczowych, oraz sposób pobrania w drodze repartycji przedmiotów świadczeń rzeczowych.

Rozdział V.

Wynagrodzenie za świadczenia.

Art. 66. (1) Za świadczenia rzeczowe należy się wynagrodzenie.

(2) Wynagrodzenie nie należy się za zużycie dróg prywatnych oraz nie przynoszących dochodów placów niezabudowanych i budynków nieużytkowanych.

Art. 67. Podstawą określenia wysokości wynagrodzenia jest:

- 1) cennik przedmiotów świadczeń rzeczowych, albo
- 2) orzeczenie powiatowej komisji świadczeń rzeczowych, albo
- 3) orzeczenie specjalnej komisji świadczeń rzeczowych.

Art. 68. (1) Dla ustalania ceny przedmiotów świadczeń rzeczowych masowej produkcji i zbytu powołuje się wojewódzkie (stołeczne) komisje cennikowe i główną komisję cennikową.

(2) Do przedmiotów świadczeń rzeczowych masowej produkcji i zbytu zalicza się przede wszystkim przedmioty powszedniego użytku.

(3) Rozporządzenie Ministrów: Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych, Skarbu, Przemysłu i Handlu, Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Opieki Społecznej określi:

- 1) skład wojewódzkiej (stołecznej) komisji cennikowej i głównej komisji cennikowej; w skład tych komisji, obok przedstawicieli władzy, wchodzić będą również przedstawiciele instytucji samorządu gospodarczego oraz samorządu terytorialnego;
- 2) właściwość tych komisji oraz ich obszar działania;
- 3) tryb postępowania przy ustalaniu ceny przedmiotów świadczeń rzeczowych.

Art. 69. (1) Komisje cennikowe ustalają ceny przedmiotów świadczeń rzeczowych periodycznie lub w miarę potrzeby i ogłaszają je w formie cenników, oznaczonych liczbami porządkowymi, ze wskazaniem miejscowości i daty wydania cennika, tudzież obszaru, na którym cennik ma obowiązywać.

(2) Wymienieni w art. 68 ust. (3) ministrowie przygotowują już w czasie pokoju wykaz przedmiotów masowej produkcji i zbytu, które powinny być objęte cennikiem przedmiotów świadczeń rzeczowych.

Art. 70. (1) Dla ustalenia wysokości wynagrodzenia za świadczenia:

- 1) nie objęte cennikiem przedmiotów świadczeń rzeczowych i których ustalenie wysokości wynagrodzenia nie należy do specjalnej komisji świadczeń rzeczowych;
- 2) objęte cennikiem przedmiotów świadczeń rzeczowych w przypadku nieustalenia wynagrodzenia przez organ pobierający przedmiot świadczenia lub upoważniony do wypłaty, powołuje się powiatowe komisje świadczeń rzeczowych.

(2) Rozporządzenie Ministrów: Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych, Skarbu, Przemysłu i Handlu, Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Opieki Społecznej określi skład powiatowych komisji świadczeń rzeczowych oraz tryb postępowania przy ustalaniu wynagrodzenia za świadczenia rzeczowe.

(3) W skład powiatowych komisji świadczeń rzeczowych wchodzić będą, obok przedstawicieli władzy, przedstawiciele instytucji samorządu gospodarczego oraz przedstawiciele samorządu terytorialnego.

Art. 71. (1) Powiatowe komisje świadczeń rzeczowych powołuje do życia wojewoda (Komisarz Rządu na m. st. Warszawę) w porozumieniu z dowódcą okręgu korpusu (terytorialnym dowódcą równorzędnym) z chwilą powstania warunków, przewidzianych w art. 46.

(2) Powiatowe komisje świadczeń rzeczowych ustalają wynagrodzenie za świadczenia rzeczowe w formie orzeczenia.

Art. 72. (1) Dla ustalenia wysokości wynagrodzenia z tytułu:

- 1) wzięcia nieruchomości do użytkowania, użytkowania, użytku lub swobodnego rozporządzenia;
- 2) przysposobienia przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego do świadczeń rzeczowych w warunkach, określonych w art. 46;
- 3) podporządkowania przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego żądaniom władzy, przewidzianego w art. 53 lub 54;
- 4) odstąpienia praw do dóbr majątkowych, nie będących rzeczami, powołuje się specjalne komisje świadczeń rzeczowych.

(2) Rozporządzenie Ministrów: Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych, Skarbu, Przemysłu i Handlu, Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Opieki Społecznej określi skład specjalnej komisji świadczeń rzeczowych oraz tryb postępowania przy ustalaniu wynagrodzenia za świadczenia rzeczowe, wymienione w ust. (1).

(3) W skład specjalnej komisji świadczeń rzeczowych wchodzić będą, obok przedstawicieli władzy, przedstawiciele instytucji samorządu gospodarczego oraz samorządu terytorialnego.

Art. 73. (1) Specjalne komisje świadczeń rzeczowych tworzy w miarę potrzeby oraz w potrzebnej ilości kompletów minister, który wydał zarządzenie lub nakaz, powodujące w następstwie obowiązek wypłaty wynagrodzenia za świadczenie lub przysposobienie.

(2) Specjalne komisje świadczeń rzeczowych urzędują w miejscowości, oznaczonej przez właściwego ministra.

(3) Specjalne komisje świadczeń rzeczowych ustalają wynagrodzenie za świadczenia rzeczowe w formie orzeczenia.

Art. 74. (1) Wynagrodzenie za świadczenie rzeczowe, objęte cennikiem, wypłaca organ pobierający przedmiot świadczenia lub organ upoważniony do wypłaty w wysokości, określonej w cenniku.

(2) Jeżeli cena przedmiotu świadczenia jest w cenniku określona tylko przez podanie jej najniższej lub najwyższej granicy (skala cen), wysokość wynagrodzenia za świadczenia ustala w ramach skali cen organ pobierający przedmiot świadczenia, przy użyciu znawców, jeżeli istnieje możliwość ich powołania.

Art. 75. Wynagrodzenie za świadczenia:

- 1) do których ustalenia powołane są powiatowe lub specjalne komisje świadczeń rzeczowych;
 - 2) objęte cennikiem, lecz za które należność nie została wypłacona przez organ pobierający przedmiot świadczenia,
- wypłacają kasy państwowe wedle zasad, określonych rozporządzeniem Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych i innymi właściwymi ministrami.

Art. 76. (1) Wynagrodzenie za pobrane świadczenie będzie wypłacone w gotówce lub asygnatami.

(2) Warunki i sposób wypłaty wynagrodzenia określa rozporządzenie wykonawcze.

(3) Warunki i terminy wykupu asygnat ustala Minister Skarbu, któremu zarazem służy prawo ustalania oprocentowania oraz warunków odstępowania asygnat przez ich pierwotnych posiadaczy.

Art. 77. (1) Wynagrodzenie za pobrane świadczenie wypłaca się tylko na podstawie dowodu wykonania świadczenia.

(2) Organ, dokonywający wypłaty lub kasa państwowa, zaznacza na dowodzie wykonania świadczenia wysokość i sposób wypłaty wynagrodzenia.

(3) Osoba, której wypłacono wynagrodzenie za świadczenia, potwierdza odbiór wynagrodzenia organowi, który dokonał wypłaty wynagrodzenia.

Art. 78. (1) Wynagrodzenie za świadczenie, pobrane w drodze repartycji, będzie wypłacone zarządowi gminy za okazaniem dowodu wykonania świadczenia.

(2) Zarząd gminy obowiązany jest, niezwłocznie po otrzymaniu wynagrodzenia, wypłacić każdemu ze świadczących należną kwotę.

Art. 79. Interesowany, który nie zadawała się wysokością wynagrodzenia, ustalonego w cenie lub w orzeczeniu powiatowej, albo specjalnej komisji świadczeń rzeczowych, może w terminie dni trzydziestu od dnia zawiadomienia wykonywającego świadczenia o wysokości przyznanego wynagrodzenia domagać się ustalenia wysokości wynagrodzenia w drodze powództwa sądowego.

DZIAŁ V.

Bezpieczeństwo i ochrona tajemnicy.

Art. 80. (1) Wszelkie nakazy, polecenia, informacje lub wyjaśnienia, dotyczące powszechnego obowiązku świadczeń rzeczowych oraz związane z nimi pisma, umowy, dokumenty i wiadomości stanowią tajemnicę w rozumieniu art. 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o niektórych przestępstwach przeciwko bezpieczeństwu Państwa (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 851).

(2) Przepis ust. (1) dotyczy również pracowników, dostawców i odbiorców, którzy ze względu na zajmowane stanowisko lub wykonywanie zawodu w danym przedsiębiorstwie lub gospodarstwie wiejskim, albo ze względu na uskutecznianie dostaw lub odbiór powzięli wiadomość o sprawach, wymienionych w ust. (1).

Uchylone dekretem z dnia 16 listopada 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 53, poz. 300), który następnie zastąpiony został dekretem z dnia 13, czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa (Dz. U. R. P. Nr. 30, poz. 192).

Art. 81. (1) Przystosowane do świadczeń rzeczowych przedsiębiorstwa i gospodarstwa wiejskie obowiązane są do stworzenia na własny koszt warunków, zapewniających bezpieczeństwo i ochronę tajemnicy państwowej w zakresie nakazanym przez władzę właściwą.

(2) Władzą właściwą do wydawania nakazów w sprawach bezpieczeństwa i ochrony tajemnicy państwowej jest minister właściwy do zarządzenia przystosowania do świadczeń rzeczowych, działający w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

(3) Rada Ministrów może przekazać Ministrowi Spraw Wojskowych sprawy związane z bezpieczeństwem i ochroną tajemnicy państwowej przedsiębiorstw lub gospodarstw wiejskich, co do których zarządzone przystosowanie do świadczeń rzeczowych należy do innego ministra.

(4) Właściwi ministrowie mogą przekazywać swe uprawnienia, dotyczące zapewnienia bezpieczeństwa i ochrony tajemnicy państwowej w całości lub w części, władzom i organom podległym, które działają w porozumieniu z władzą wojskową, wyznaczoną przez Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 82. Władza właściwa, celem zapewnienia bezpieczeństwa i ochrony tajemnicy państwowej, może w szczególności już w czasie pokoju nakładać na posiadaczy przedsiębiorstw i gospodarstw wiejskich, przystosowanych do świadczeń rzeczowych:

- 1) obowiązek podporządkowania się wszelkim zarządzeniom władzy, mającym na celu zapewnienie bezpieczeństwa i ochronę tajemnicy przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego we wszelkich przejawach jego wytwórczości lub działalności;
- 2) obowiązek opracowania i wprowadzenia w życie regulaminu wewnętrznego o bezpieczeństwie i zachowaniu tajemnicy według wskazówek władzy i zatwierdzonych przez władzę;
- 3) obowiązek niezatrudniania lub zwalniania z pracy wskazanych przez władzę członków zarządu, jeżeli nie zamieszkują w kraju.

Art. 83. (1) Dane o przedmiotach świadczeń rzeczowych, zebrane od posiadaczy przedmiotów świadczeń rzeczowych, albo od pełnomocników (pełnomocników komisarycznych, zastępców) oraz dane, zebrane na podstawie rejestracji przedmiotów świadczeń rzeczowych, mogą być zużytkowane tylko dla celów, przewidzianych ustawą niniejszą.

(2) Wykorzystanie przez władze skarbowe uprawnień, przewidzianych ordynacją podatkową w stosunku do spraw objętych ustawą niniejszą, może odbywać się jedynie w sposób ustalony przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

DZIAŁ VI.

Przepisy szczególne.

Art. 84. (1) W czasie wojny Naczelny Wódz ma prawo stawiania Rządowi wiążących postulatów w sprawach świadczeń rzeczowych oraz prawo zgłaszania zapotrzebowań na przedmioty świadczeń rzeczowych — na obszarze całego Państwa. Prawo zgłaszania zapotrzebowań służy również władzom (organom) wojskowym, wskazanym przez Naczelnego Wodza.

(2) Naczelnny Wódz może zastrzec sobie wykonywanie na obszarze operacyjnym wszystkich lub pewnych uprawnień, które na podstawie niniejszej ustawy służą poszczególnym ministrom.

(3) W czasie wojny, w razie nagłej potrzeby lub na obszarze, na którym władze administracyjne na skutek działań wojennych nie funkcjonują, mogą władze, uprawnione do zgłaszania zapotrzebowań, kierować zapotrzebowania do zarządu gminy, który postępuje w myśl art. 60. Gdyby i ten sposób nie dawał pewności, że świadczenie będzie na czas wykonane, mogą władze kierować zapotrzebowania w formie nakazów wprost do osób, od których żąda się świadczenia. Władze (organa) wojskowe mogą w tych przypadkach pobrać świadczenia nawet bez zapotrzebowania i bez nakazu — wprost od posiadacza przedmiotu świadczenia. Dowód wykonania świadczenia musi być świadczącemu zawsze wręczony.

(4) Naczelnny Wódz drogą zarządzenia może określić również inne zmiany, poza określonymi w ust. (3), jakie należy stosować przy wykonaniu ustawy niniejszej na obszarze operacyjnym.

Ustawa Konstytucyjna z dnia 19 lutego 1947 r. o ustroju i zakresie działania najwyższych organów Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. Nr. 18 poz. 71) przewiduje stanowisko Naczelnego Dowódcy Wojska Polskiego.

Art. 85. (1) Przepisy ustawy niniejszej stosuje się również do:

- 1) przedsiębiorstw i zakładów monopolowych,
- 2) przedsiębiorstw, zakładów i majątków państwowych, posiadających samoistną osobowość prawną,
- 3) państwowych przedsiębiorstw przemysłowych, handlowych i górniczych, wydzielonych z administracji państwowej w myśl rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 marca 1927 roku o wydzielaniu z administracji państwowej przedsiębiorstw państwowych przemysłowych, handlowych i górniczych oraz o ich komercjalizacji (Dz. U. R. P. Nr 25, poz. 195),
- 4) Banku Polskiego, Pocztovej Kasy Oszczędności oraz banków państwowych,
- 5) prywatnych przedsiębiorstw i zakładów oczyszczających i odwadniających spirytus oraz Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych — ze zmianami, wymienionymi w ust. (2).

(2) zmiany te są następujące:

- 1) władzą właściwą do wydawania zarządzeń i nakazów z mocy ustawy niniejszej w stosunku do przedsiębiorstw, zakładów i majątków, wymienionych w ust. (1) pkt.

1), 2), 3), jest działający w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych — minister, któremu wymienione przedsiębiorstwa podlegają, zaś w stosunku do banków, instytucyj, przedsiębiorstw i zakładów, wymienionych w ust. (1) pkt. 4), 5) — Minister Skarbu, działający w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych; uprawnienia te może właściwy minister przekazywać w całości lub w części władzom i organom podległym, które działają w porozumieniu z władzą wojskową, określoną przez Ministra Spraw Wojskowych;

2) przysposobienie do świadczeń rzeczowych przedsiębiorstw, zakładów, majątków, banków i instytucyj, wymienionych w ust. (1) pkt. 1), 2), 3), 4) — odbywa się na ich własny koszt;

3) wymienione w ust. (1) pkt. 1), 2), 3), 4) przedsiębiorstwa, zakłady, majątki, banki i instytucje otrzymują wynagrodzenie z tytułu świadczeń rzeczowych w drodze rozliczeń rachunkowych ze Skarbem Państwa.

(3) Rada Ministrów może określić również inne zmiany, poza wymienionymi w ust. (2), które należy stosować do wymienionych w ust. (1) przedsiębiorstw, zakładów, majątków, banków i instytucyj przy wykonywaniu ustawy niniejszej.

Rozp. z dnia 17 marca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 25, poz. 195) zostało zastąpione dekretem z dnia 3 stycznia 1947 r. o tworzeniu przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. R. P. Nr 8, poz. 42).

Art. 86. (1) Przepisy ustawy niniejszej stosuje się również do zakładów leczniczych i lecznic weterynaryjnych, które określa w drodze rozporządzenia Minister Opieki Społecznej oraz Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

(2) Przy stosowaniu ustawy niniejszej w stosunku do zakładów leczniczych i lecznic weterynaryjnych wprowadza się zmiany następujące:

- 1) władzą właściwą do wydawania zarządzeń i nakazów z mocy ustawy niniejszej w stosunku do zakładów leczniczych jest Minister Opieki Społecznej, działający w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wojskowych i Skarbu, a o ile chodzi o zakłady lecznicze kolei państwowych — również w porozumieniu z Ministrem Komunikacji; w stosunku do lecznic weterynaryjnych właściwym jest Minister Rolnictwa i Reform Rolnych, działający w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wojskowych i Skarbu; uprawnienia te Ministrowie: Opieki Społecznej i Rolnictwa i Reform Rolnych mogą przekazywać w całości lub w części władzom i organom podległym, które dzia-

lają w porozumieniu z władzą wojskową, określoną przez Ministra Spraw Wojskowych;

2) obowiązek udzielania danych o przedmiotach świadczeń rzeczowych dotyczy: ilości i jakości łóżek szpitalnych, karetek pogotowia, przyrządów, narzędzi i przyborów lekarskich, dentystycznych i elektromedycznych, środków leczniczych i opatrunkowych i wszelkich innych posiadanych ruchomości, sposobu ich przechowywania i odświeżania, tudzież ilości i kwalifikacji osobowych i fachowych personelu, zatrudnionego stale w zakładzie leczniczym;

3) celem przysposobienia zakładu leczniczego lub lecznicy weterynaryjnej do świadczeń rzeczowych, posiadacze tych zakładów i lecznic tak istniejących, jak i nowozakładanych obowiązani są już w czasie pokoju — na żądanie właściwej władzy (ust. (2) pkt 1)):

- dostosować budowę zakładu leczniczego lub lecznicy weterynaryjnej, albo też ich przeróbkę do działalności, odpowiadającej potrzebom obrony Państwa lub warunkom wojennym,
- posiadać i utrzymywać w należyтым stanie oraz ilości i miejscu, wskazanym przez władze, zapasy wojenne, dotyczące łóżek szpitalnych, karetek pogotowia, przyrządów, narzędzi i przyborów lekarskich, dentystycznych oraz elektromedycznych, środków leczniczych i opatrunkowych, tudzież innych ruchomości, związanych z leczeniem i udzielaniem porad lekarskich,
- dostosować kwalifikacje osobowe i fachowe personelu, zatrudnionego stale w zakładzie leczniczym lub lecznicy weterynaryjnej, do potrzeb wskazanych służbą sanitarno-wojskową w czasie wojny,
- podporządkować się wszelkim żądanom władzy w zakresie kontroli zapasów wojennych, tudzież sposobów ich odświeżania.

(3) Rada Ministrów może określić również inne zmiany, poza wymienionymi w ust. (2), które należy stosować do zakładów leczniczych i lecznic weterynaryjnych przy wykonywaniu ustawy niniejszej.

Art. 87. Umowy, podania i świadectwa w sprawie wykonania powszechnego obowiązku świadczeń rzeczowych są wolne od opłat stemplowych.

Art. 88. Towary celne, pobrane tytułem świadczenia rzeczowego, są wolne od należności celnych i innych, wymierzanych przy odprawie celnej oraz od ograniczeń przywozowych, z wyjątkiem towarów, pobranych do czasowego użytku, które są wolne tylko czasowo od tych należności.

DZIAŁ VII.

Przepisy karne.

¹⁾ P. art. 21 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 192).

²⁾ Stosownie do art. 1 dekretu z dnia 26 kwietnia 1948 r. o podwyższeniu grzywien, kar pieniężnych, kar porządkowych i nawiązek (Dz. U. R. P. Nr 24, poz. 161) górna granica grzywien przewidzianych w tym dziale została podniesiona pięćdziesięciokrotnie.

Art. 89. Kto:

- nie ustanawia pełnomocnika, lub jego zastępcy,
- nie zawiadamia władzy o wypowiedzeniu pracy lub o zwolnieniu z pracy pracownika, pełniącego obowiązki pełnomocnika, pełnomocnika komisarycznego lub zastępcy,
- pełnomocnikowi, pełnomocnikowi komisarycznemu lub zastępcy, utrudnia wykonywanie obowiązków, wynikających z ustawy niniejszej lub przepisów na jej podstawie wydanych,
- organowi, upoważnionemu do pobrania przedmiotów świadczeń rzeczowych, utrudnia pobranie tych przedmiotów, podlega karze aresztu do dwóch miesięcy lub grzywny do 2 000 zł, albo obom karom łącznie.

Art. 90. Kto:

- nie udziela danych o przedmiotach świadczeń rzeczowych,
- nie zgłasza do rejestracji przedmiotów świadczeń rzeczowych,
- nie stosuje się do zarządzeń lub nakazów władzy, mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa lub ochronę tajemnicy przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego, podlega karze aresztu do trzech miesięcy lub grzywny do 3 000 zł, albo obom karom łącznie.

Art. 91. Kto:

- bez zezwolenia władzy zbywa przedsiębiorstwa lub gospodarstwo wiejskie, przysposobione do świadczeń rzeczowych,
- bez zezwolenia władzy doprowadza do poprzedniego stanu przedsiębiorstwo lub gospodarstwo wiejskie, przysposobione do świadczeń rzeczowych, podlega karze aresztu do jednego roku lub grzywny do 50 000 zł, albo obom karom łącznie.

Art. 92. (1) Kto wbrew przepisom ustawy niniejszej, lub rozporządzeń, zarządzeń albo nakazów, wydanych na jej podstawie:

- nie przysposabia do świadczeń rzeczowych przedsiębiorstwa lub gospodarstwa

wiejskiego, stosownie do żądania władzy lub obowiązku przyjętego umową,

2) nie dostarcza lub nie wytwarza, stosownie do żądania władzy, przedmiotów świadczeń rzeczowych,

3) nie stosuje się do nakazów lub zakazów, wydanych na podstawie art. 3, 32, 38, 48, 53 lub 54,

podlega karze więzienia do roku lub aresztu do roku. Obok kary pozbawienia wolności, można orzec grzywnę do 100.000 zł.

(2) Jeżeli jednego z czynów, wymienionych w ust. (1), dopuszczono się w czasie wojny, sprawca podlega karze więzienia do lat trzech lub aresztu do lat trzech. Obok kary pozbawienia wolności można orzec grzywnę do 300.000 złotych.

Art. 93. Do orzekania o przestępstwach, przewidzianych w art. 89 i 90, powołane są powiatowe władze administracji ogólnej.

DZIAŁ VII.

Przepisy końcowe.

Art. 94. Z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej tracą moc obowiązującą:

1) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o rzeczowych świadczeniach wojennych (Dz. U. R. P. Nr 95, poz. 859);

2) art. 80 do 82 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o zakładach leczniczych (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 382).

Art. 95. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Spraw Wojskowych oraz innym właściwym ministrom w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

Art. 96. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

7.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRÓW: SPRAW WOJSKOWYCH, SPRAW WEWNĘTRZNYCH, SPRAW ZAGRANICZNYCH, SKARBU, WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO, ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH, PRZEMYSŁU I HANDLU, KOMUNIKACJI, OPIEKI SPOŁECZNEJ ORAZ POCZT I TELEGRAFÓW

z dnia 26 sierpnia 1939 r.

w sprawie wykonania ustawy o powszechnym obowiązku świadczeń rzeczowych.

(Dz. U. R. P. z dnia 30 sierpnia 1939 r. Nr 81, poz. 529).

Na podstawie art. 5, 11 ust. (2), art. 16 ust. (2), art. 20 ust. (1), (2) i (3), art. 21 ust. (2), art. 26,

29, 35, 49 ust. (2), art. 54 ust. (3), art. 55, 59, 64 ust. (3), art. 65 ust. (3), art. 68 ust. (3), art. 70 ust. (2), art. 72 ust. (2), art. 75, 86 i 95 ustawy z dnia 30 marca 1939 r. o powszechnym obowiązku świadczeń rzeczowych (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 200) zarządza się, co następuje:

DZIAŁ I.

Przepisy wstępne.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

§ 1. (1) Artykuły powołane w rozporządzeniu niniejszym bez bliższego określenia oznaczają artykuły ustawy z dnia 30 marca 1939 r. o powszechnym obowiązku świadczeń rzeczowych (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 200).

(2) Paragrafy powołane w rozporządzeniu niniejszym bez bliższego określenia oznaczają przepisy rozporządzenia niniejszego.

Do art. 1.

§ 2. (1) W czasie wojny i mobilizacji będzie wydawany Dziennik Świadczeń Rzeczowych.

(2) Redakcję tego dziennika prowadzi Minister Spraw Wojskowych albo wyznaczona przez niego władza lub organ.

§ 3. W Dzienniku Świadczeń Rzeczowych będą umieszczane wszelkie przepisy i inne akty dotyczące świadczeń rzeczowych, a w szczególności:

- 1) obwieszczenie o powstaniu i ustaniu obowiązku świadczeń rzeczowych;
- 2) rozporządzenia, uchwały i zarządzenia wydane na podstawie art. 3 oraz inne dotyczące świadczeń rzeczowych;
- 3) cenniki przedmiotów świadczeń rzeczowych ustalone przez Główną Komisję Cennikową;
- 4) zarządzenia Ministra Spraw Wojskowych, wydawane na podstawie art. 48;
- 5) zarządzenia, wykazy, informacje itp. przewidziane w rozporządzeniu niniejszym;
- 6) instrukcje i przepisy oraz zarządzenia i nakazy, których umieszczenie w Dzienniku Świadczeń Rzeczowych uzna za potrzebne właściwy minister.

§ 4. Na każdym numerze Dziennika Świadczeń Rzeczowych umieszcza się liczbę porządkową w kolejności bieżącej od numeru 1 oraz datę wydania.

§ 5. Błędy powstałe przy ogłaszaniu powinny być prostowane na wniosek władzy, od której dany akt pochodzi; sprostowania będą ogłaszane w Dzienniku Świadczeń Rzeczowych.

§ 6. Minister Spraw Wojskowych ustali w porozumieniu z właściwymi ministra-

mi listę władz, urzędów i instytucji państwowych i samorządowych, którym należy bezpłatnie rozsyłać Dziennik Świadczeń Rzeczowych.

Do art. 2.

§ 7. (1) Użycie środków przymusowych będzie przeprowadzone według rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 342).

(2) Ściąganie należności pieniężnych przeprowadza się według przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 580).

(3) W przypadkach ostatecznej potrzeby stosuje się dekret Naczelnika Państwa z dnia 2 stycznia 1919 r. o używaniu wojska w wypadkach wyjątkowych (Dz. P. P. P. Nr 1, poz. 80).

Egzekucję administracyjną świadczeń pieniężnych reguluje dekret z dnia 28 stycznia 1947 r. (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 84).

§ 8. (1) W razie niewykonania obowiązku przysposobienia do świadczeń rzeczowych w czasie, miejscu i w sposób nakazany przez władzę, władza może odstąpić od użycia środków przymusowych i zarządzić wykonanie zastępcze w trybie przewidzianym w art. 42. Winnego niewykonania obowiązku należy ponadto pociągnąć do odpowiedzialności karnej.

(2) Jeżeli nie dopełniono obowiązku przysposobienia do świadczeń rzeczowych wynikającego z umowy (art. 39 ust. (2), art. 40 ust. (4)) należy niezależnie od pociągnięcia winnego do odpowiedzialności karnej, postąpić w sposób odpowiadający skutkom niewykonanej umowy.

Rozdział II.

Zakres powszechnego obowiązku świadczeń rzeczowych pod względem przedmiotowym.

Do art. 4.

§ 9. (1) Przedmiotem świadczeń rzeczowych mogą być również części składowe rzeczy ruchomych lub nieruchomych oraz przynależności.

(2) Gdyby jednak świadczenie części składowych lub przynależności mogło spowodować całkowitą i trwałą nieużywalność rzeczy ruchomej lub nieruchomej, a nieużywalności takiej nie dałoby się usunąć inaczej jak kosztem przewyższającym znacznie wartość tej części składowej lub przynależności, bliskim wartości całej rzeczy ruchomej lub nieruchomej, należy objąć świadczeniem całą rzecz ruchomą lub nieruchomą.

§ 10. (1) Przedmiotem świadczeń rzeczowych mogą być wytwory pracy bez względu na

stadium produkcji oraz przedmioty pomocnicze dla ich produkcji (rysunki, modele itp.) jak również archiwa, księgi i wszelkie dokumenty.

(2) Przedmioty wymienione w ust. (1) należy uważać za części składowe lub przynależności rzeczy głównej i postąpić przy ich pobraniu stosownie do § 9 ust. (2).

Do art. 5.

§ 11. (1) Według art. 5 ust. (1) pkt 1) nie podlega powszechnemu obowiązkowi świadczeń rzeczowych:

- 1) mienie osób korzystających z prawa zakrajowości;
- 2) mienie zawodowego personelu obcych urzędów konsularnych państwa, nie będącego w stanie wojennym z Państwem Polskim, jeżeli personel ten posiada obywatelstwo państwa wysyłającego;
- 3) położone w Państwie Polskim mienie państwa obcego, nie będącego w stanie wojennym z Państwem Polskim oraz mienie komisji międzynarodowych;
- 4) międzynarodowe przesyłki tranzytowe i środki przewozowe państwa obcego, nie będącego w stanie wojennym z Państwem Polskim, oraz jego obywateli — idące tranzytem przez Państwo Polskie.

(2) Minister Spraw Zagranicznych podaje do wiadomości wojewódzkich władz administracji ogólnej wykazy osób wymienionych w ust. (1) pkt 1) tudzież wykazy mienia, które nie może być przedmiotem świadczeń rzeczowych, stosownie do przepisu ust. (1) pkt. 2) i 3).

(3) W czasie wojny i mobilizacji Minister Spraw Zagranicznych zarządza ogłoszenie wykazów w Dzienniku Świadczeń Rzeczowych.

(4) Minister Poczty i Telegrafów, jeżeli chodzi o przesyłki pocztowe, wymienione w ust. (1) pkt 4) a Minister Komunikacji, jeżeli chodzi o inne przesyłki i środki przewozowe wymienione w ust. (1) pkt 4), podaje do wiadomości wojewódzkiej władzy administracji ogólnej wykaz przedmiotów zwolnionych od powszechnego obowiązku świadczeń rzeczowych.

§ 12. (1) Przepis § 11 ust. (1) pkt 2), 3) i 4) nie wyklucza możliwości stosowania zasady odwetu.

(2) Minister Spraw Zagranicznych rozstrzyga w każdym przypadku, czy zasada odwetu ma być stosowana, i powiadamia o swej decyzji właściwego ministra.

§ 13. (1) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podaje do wiadomości wojewódzkich władz administracji ogólnej wykaz uznanych w Państwie wyznań religijnych (art. 5 ust. (1) pkt 2)).

(2) W czasie wojny i mobilizacji Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zarządza ogłoszenie tego wykazu w Dzienniku Świadczeń Rzeczowych.

§ 14. Do przedmiotów kultu (art. 5 ust. (1) pkt 3)) zalicza się również cmentarze uznanych w Państwie wyznań religijnych.

§ 15. Archiwa, biblioteki, muzea oraz zbiory naukowe i artystyczne uważa się za mające charakter publiczny (art. 5 ust. (1) pkt 4)), jeżeli stanowią własność:

- 1) Państwa, samorządu, instytucyj publicznych oraz kościołów i związków religijnych prawnie uznanych;
- 2) instytucyj i stowarzyszeń posiadających osobowość prawną;
- 3) stowarzyszeń i osób prywatnych fizycznych i prawnych, jeżeli są udostępnione dla publiczności lub badań naukowych.

§ 16. Za mające wartość zabytkową uważa się te prywatne zbiory archiwalne, biblioteczne, naukowe, artystyczne i historyczne oraz przedmioty sztuki i kultury, których wartość zabytkowa została stwierdzona orzeczeniem władzy konserwatorskiej, wydanym na mocy art. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o opiece nad zabytkami (Dz. U. R. P. Nr 29, poz. 265).

§ 17. (1) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podaje do wiadomości wojewódzkiej władzy administracji ogólnej wykaz archiwów, bibliotek, muzeów oraz zbiorów naukowych i artystycznych, jako też prywatnych zbiorów lub poszczególnych przedmiotów sztuki i kultury, które nie mogą być przedmiotem świadczeń rzeczowych.

(2) W czasie wojny i mobilizacji Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zarządza ogłoszenie tego wykazu w Dzienniku Świadczeń Rzeczowych.

§ 18. Za rezerwy roślinne i zwierzęce (art. 5 ust. (1) pkt 6)) uważa się grunty i wody wraz z roślinnością i zamieszkującym je światem zwierzęcym, których użytkowanie jest zakazane lub ograniczone na podstawie ustawy z dnia 10 marca 1934 r. o ochronie przyrody (Dz. U. R. P. Nr 31, poz. 274), a także lasy, uznane za ochronne z uwagi na ich znaczenie przyrodniczo-naukowe na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 czerwca 1927 r. o ochronie lasów, nie stanowiących własności Państwa (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr 111, poz. 932).

Rozp. z dnia 24 czerwca 1927 r. (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr 111, poz. 932) zostało uchylone dekretem z dnia 26 kwietnia 1948 r. o ochronie lasów nie stanowiących własności Państwa (Dz. U. R. P. Nr 24, poz. 165).

§ 19. (1) Od powszechnego obowiązku świadczeń rzeczowych w zakresie podanym w art. 1 pkt 3) mogą być zwolnione:

- 1) szkoły akademickie i zawodowe, insty-

tucje, zakłady oraz pracownie i stacje naukowo-doświadczalne;

- 2) laboratoria i instytucje badawczo - rozpoznawcze;
- 3) stacje oceny nasion, ochrony roślin, zakłady doświadczalne i pracownie kontroli chemicznej;
- 4) laboratoria wytwarzające środki medyczne, surowice i szczepionki medyczne i weterynaryjne.

(2) Zwolnienie może być zupełne lub ograniczone tylko do zwolnienia od zajęcia lokalu i ruchomości stanowiących część składową szkoły, zakładu, stacji lub pracowni oraz przedmiotów służących do doświadczeń i badań. W przypadku zwolnienia ograniczonego zakład doświadczalny może być użyty jedynie do prac doświadczalnych, laboratoria i instytucje badawczo-rozpoznawcze do prac badawczo-rozpoznawczych, a laboratoria wytwarzające środki lecznicze, medyczne lub weterynaryjne — do wytwarzania tych środków.

§ 20. (1) Właściwi ministrowie będą prowadzić już w czasie pokoju wykazy szkół, instytucyj, zakładów, pracowni, stacyj i laboratoriów wymienionych w § 19 ust. (1), które podlegają zupełnemu lub ograniczonemu zwolnieniu od obowiązku świadczeń rzeczowych; wykazy te należy uzupełniać i zmieniać zgodnie ze stanem faktycznym.

(2) Umieszczenie w wykazie nastąpi z urzędu lub na prośbę interesowanego.

(3) Właściwy minister porozumiewa się z Ministrem Spraw Wojskowych w sprawie umieszczenia w wykazie i o powziętej decyzji powiadamia interesowanego.

(4) Zawiadomienie o umieszczeniu w wykazie jest dowodem zupełnego lub ograniczonego zwolnienia od obowiązku świadczeń rzeczowych.

§ 21. (1) Właściwi ministrowie podają do wiadomości wojewódzkiej władzy administracji ogólnej wykazy szkół, instytucyj, zakładów, pracowni, stacyj i laboratoriów wymienionych w § 19 ust. (1), które zostały zwolnione (całkowicie lub częściowo) od obowiązku świadczeń rzeczowych.

(2) W czasie wojny i mobilizacji właściwi ministrowie zarządzają ogłoszenie wykazów wymienionych w ust. (1) w Dzienniku Świadczeń Rzeczowych.

§ 22. Od powszechnego obowiązku świadczeń rzeczowych w zakresie podanym w art. 1 pkt 3) są zwolnione następujące pomieszczenia:

- 1) stanowiące własność lub będące stale w użytkowaniu zakładów przemysłu wojennego w zakresie niezbędnym do prowadzenia nakazanej wytwórczości wojennej, jeżeli okoliczności powyższe zostaną stwierdzone zaświadczeniem wydanym przez właściwego ministra lub władzę przez niego upoważnioną;

- 2) pomieszczenia biurowe instytucji ubezpieczeń społecznych niezbędne do urzędowania;
- 3) pomieszczenia w zakresie niezbędnym dla koni, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów zwolnionych od obowiązku odstępowania ich na rzecz Państwa na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 8 listopada 1927 r. o odstępowaniu zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa (Dz. U. R. P. z 1939 r. Nr 74, poz. 502);
- 4) pomieszczenia w zakresie niezbędnym dla zwierząt, paszy, nasion i roślin oraz maszyn, narzędzi i urządzeń tudzież materiałów (surowce, półfabrykaty, fabrykaty) w przedsiębiorstwach i gospodarstwach wiejskich, w których te przedmioty są zwolnione od powszechnego obowiązku świadczeń rzeczowych na podstawie rozporządzenia niniejszego.

§ 23. (1) Od powszechnego obowiązku świadczeń rzeczowych w zakresie podanym w art. 1 pkt 3) mogą być zwolnione:

- 1) gospodarstwa hodowli roślin,
- 2) zakłady wylęgowe i ośrodki zarybieniowe.

(2) Za gospodarstwo hodowli roślin uważa się gospodarstwo wiejskie lub część takiego gospodarstwa, które wytwarza nowe odmiany roślin uprawnych lub uszlachetnia istniejące.

(3) Za zakład wylęgowy uważa się zakład zajmujący się wylęgiem materiału zarybieniowego dla jezior i rzek.

(4) Za ośrodek zarybieniowy uważa się gospodarstwo stawowe wytwarzające w przeważającej części materiał zarybieniowy dla jezior i rzek.

(5) Zwolnienie może dotyczyć całego gospodarstwa, zakładu lub ośrodka albo tylko:

- 1) w gospodarstwach hodowli roślin — pól, plantacyj i ruchomości (maszyn, narzędzi, urządzeń laboratoryjnych itp.) oraz środków potrzebnych do prowadzenia hodowli roślin;
- 2) w zakładach wylęgowych i ośrodkach zarybieniowych — stawów, gruntów i urządzeń niezbędnych do wylęgania i zarybiania.

§ 24. (1) Minister Rolnictwa i Reform Rolnych prowadzi już w czasie pokoju wykazy gospodarstw, zakładów i ośrodków wymienionych w § 23 ust. (1); wykazy te należy uzupełniać i zmieniać zgodnie ze stanem faktycznym.

(2) Umieszczenie w wykazie nastąpi z urzędu lub na prośbę interesowanego.

(3) Minister Rolnictwa i Reform Rolnych porozumiewa się z Ministrem Spraw Wojskowych co do umieszczenia w wykazie gospodarstw i zakładów wymienionych w § 23

ust. (1) i o powziętej decyzji zawiadamia interesowanego.

(4) Zawiadomienie o umieszczeniu w wykazie jest dowodem zupełnego lub ograniczonego zwolnienia od obowiązku świadczeń rzeczowych.

§ 25. (1) Minister Rolnictwa i Reform Rolnych podawać będzie wykazy zwolnień przewidziane w § 24 do wiadomości wojewódzkich władz administracji ogólnej.

(2) W czasie wojny i mobilizacji Minister Rolnictwa i Reform Rolnych zarządzi ogłoszenie tych wykazów w Dzienniku Świadczeń Rzeczowych.

§ 26. Od powszechnego obowiązku świadczeń rzeczowych w zakresie podanym w art. 1 pkt 3) są zwolnione zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery podlegające zwolnieniu od obowiązku odstępowania na rzecz Państwa na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 8 listopada 1927 r. o odstępowaniu zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa (Dz. U. R. P. z 1939 r. Nr 74, poz. 502).

§ 27. (1) Od powszechnego obowiązku świadczeń rzeczowych w zakresie podanym w art. 1 pkt 3) są zwolnione:

1) na podstawie zaświadczeń właściwej Izby Rolniczej — wpisane do ksiąg zwierząt zarodowych, prowadzonych na podstawie ustawy z dnia 5 marca 1934 r. o nadzorze nad hodowlą bydła, trzody chlewnej i owiec (Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 349), bydło zarodowe i zarodowa trzoda chlewna, jałówki i krowy pochodzące po buhajach wpisanych do ksiąg zwierząt zarodowych, w ciągu 4 lat po urodzeniu z wyjątkiem przypadków, gdy jałówka lub krowa nie odpowiada warunkom potrzebnym do wpisania do księgi zwierząt zarodowych oraz buhaje i knury uznane za odpowiednie do celów hodowlanych na podstawie wymienionej ustawy;

2) na obszarze, na którym nie obowiązują w stosunku do bydła i trzody chlewnej art. 6—11, 12 ust. (1) pkt 1) i ust. (2) ustawy z dnia 5 marca 1934 r. o nadzorze nad hodowlą bydła, trzody chlewnej i owiec (Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 349) na podstawie zaświadczeń powiatowej władzy administracji ogólnej — buhaje i knury wyznaczone przez powiatową władzę administracji ogólnej tak, aby łącznie z rozplodnikami zwolnionymi na podstawie pkt 1) przypadał przynajmniej 1 buhaj w wieku co najmniej jednego roku na każde 80 krów i jałowiec w wieku od 1 roku wzwyż oraz jeden knur w wieku przynajmniej 8 miesięcy na każde 30 macior w wieku od 1 roku wzwyż;

3) owce i kozy;

- 4) krowy i jałówki wysokocielne oraz maciory wysokoprośne, tj. takie, u których można stwierdzić objawy daleko posuniętej ciąży;
- 5) na podstawie zaświadczenia przełożonego gminy, stwierdzającego datę wycielenia lub oprosienia — krowy do 3 miesięcy po wycieleniu i maciory w ciągu 8 tygodni po oprosieniu;
- 6) na podstawie zaświadczenia przełożonego gminy, stwierdzającego datę urodzenia lub wiek — jałówki i buhajki w wieku do 1 roku oraz maciorki i knurki w wieku do 8 miesięcy;
- 7) w sztucznych gospodarstwach stawowych karpie o wadze poniżej 400 g, tarlaki karpia o wadze poniżej 2,5 kg oraz wszelki wyprodukowany materiał sandacza i pstrąga.

(2) Minister Rolnictwa i Reform Rolnych może dla obszaru całego Państwa lub jego części obniżyć granicę wieku uzasadniającą zwolnienie zwierząt, określonych w ust. (1) pkt 6).

Izby rolnicze zniesione zostały dekretem z dnia 26 sierpnia 1946 r. o zniesieniu izb rolniczych (Dz. U. R. P. Nr 47, poz. 265). Czynności zniesionych izb rolniczych przekazane zostały wojewódzkim władzom administracji ogólnej, Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych oraz stowarzyszeniu „Związek Samopomocy Chłopskiej”, rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 17 października 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr 64, poz. 357).

§ 28. Od powszechnego obowiązku świadczeń rzeczowych w zakresie podanym w art. 1 pkt 3) są zwolnione:

- 1) w gospodarstwach nasiennych zakwalifikowany przez izby rolnicze materiał siewny roślin, a to zasiewanych w jesieni — w czasie do 15 listopada roku zbioru, a zasiewanych na wiosnę — w czasie do 1 września roku następnego po zbiorze; w obu wymienionych przypadkach zwolnienie dotyczy materiału siewnego zarówno odłączonego, jak i nie odłączonego od gruntu;
- 2) w gospodarstwach nasiennych sadzonki i wysadki roślin uprawnych dwuletnich przeznaczone do dalszej reprodukcji zarówno odłączone, jak i nie odłączone od gruntu;
- 3) w gospodarstwach wiejskich nie będących gospodarstwami nasiennymi oraz w przedsiębiorstwach handlowych i składowych zaopatrzone w etykiety i karty kwalifikacyjne wydane przez izby rolnicze materiał siewny (nasiona, korzenie, kłęby) roślin a to zasiewanych w jesieni: w czasie do 15 listopada roku zbioru, a zasiewanych na wiosnę — w czasie od 1 września roku następnego po zbiorze.

P. uwagę do § 27.

§ 29. Od powszechnego obowiązku świadczeń rzeczowych w zakresie podanym w art. 1 pkt 3) są zwolnione:

- 1) nasiona roślin ozimych i jarych, stosownie do planu zasiewów, przedstawionego przez posiadacza gospodarstwa wiejskiego, w ilości nie przekraczającej 150 kg na 1 ha gruntów ornych — do czasu wykonania zasiewów w gospodarstwie wiejskim, nie dłużej jednak niż do 15 listopada roku zbioru, jeżeli chodzi o nasiona roślin ozimych lub do 15 czerwca roku następnego po zbiorze, jeżeli chodzi o nasiona roślin jarych; jeżeli posiadacz gospodarstwa wiejskiego nie przedstawi planu zasiewów, nasiona roślin ozimych będą zwolnione — w czasie do wykonania zasiewów w gospodarstwie, nie dłużej jednak niż do 15 listopada roku zbioru w ilości 100 kg na 1 ha ogólnego obszaru gruntów ornych w gospodarstwie, a jeżeli chodzi o nasiona roślin jarych — w czasie do wykonania zasiewów wiosennych w gospodarstwie nie dłużej jednak niż do 15 czerwca roku następnego po zbiorze, w ilości 50 kg na 1 ha ogólnego obszaru gruntów ornych w gospodarstwie;
- 2) ziemniaki do sadzenia, wysadki i nasiona roślin, używanych na poplony i międzyplony, oraz na użytki zielone (łąki, pastwiska i inne) — w stosunku do powierzchni upraw danej rośliny w gospodarstwie przy uwzględnieniu powszechnie przyjętych norm wysiewu i sadzenia, przy czym ziemniaki i wysadki w czasie do ukończenia sadzenia w gospodarstwie, nie dłużej jednak niż do 1 lipca roku następnego po zbiorze, a nasiona w czasie do ukończenia zasiewu w gospodarstwie, nie dłużej jednak niż do 1 września roku następnego po zbiorze;
- 3) nasiona drzew leśnych w ilości niezbędnej dla zachowania ciągłości produkcji leśnej (zalesień);
- 4) jedna krowa w każdym gospodarstwie wiejskim, a gdy jej brak — jedna jałówka w wieku powyżej 1 roku, a ponadto w gospodarstwach o obszarze od 5 — 10 ha użytków rolnych — jedna krowa, a w gospodarstwach o obszarze powyżej 10 ha użytków rolnych jedna krowa na każde rozpoczęte 10 ha użytków rolnych; ilość krów podlegających zwolnieniu w gospodarstwach o obszarze powyżej 5 ha ulega zmniejszeniu o ilość jałówek wysokocielnych; posiadacz gospodarstwa wiejskiego może zrzec się zwolnienia krowy, podlegającej zwolnieniu na podstawie § 27 ust. (1) pkt 5), zatrzymując na jej miejsce inną krowę; ponadto służy mu prawo wyboru sztuk, które mają pozostać w gospodarstwie.

§ 30. (1) Od powszechnego obowiązku świadczeń rzeczowych w zakresie podanym w art. 1 pkt 3) są zwolnione:

- 1) zapasy zboża chlebowego oraz ziemniaków niezbędne do wyżywienia posiadacza, jego domowników i stałych robotników; zapasy tych produktów pozostawia się na okres od dnia świadczenia do nowych zbiorów;
 - 2) zapasy paszy: owsa, paszy treściwej, siana, słomy (na paszę i ściółkę) oraz ziemniaków, marchwi pastewnej i buraków pastewnych — niezbędne do wyżywienia koni od dnia świadczenia do nowych zbiorów;
 - 3) zapasy paszy: owsa, paszy treściwej, siana, słomy (na paszę i ściółkę), oraz ziemniaków, marchwi pastewnej i buraków pastewnych, niezbędne dla wyżywienia bydła rогatego, trzody chlewnej, owiec i kóz od dnia świadczenia do 20 maja, a najwyżej na okres 200 dn., liczonych od listopada do 20 maja.
- (2) Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych oznacza już w czasie pokoju stosownie do potrzeb ilości (normy) produktów wymienionych w ust. (1) i podaje je do wiadomości wojewódzkiej władzy administracji ogólnej.

(3) W czasie wojny i mobilizacji Minister Rolnictwa i Reform Rolnych zarządza ogłoszenie tych wykazów w Dzienniku Świadczeń Rzeczowych.

§ 31. Od powszechnego obowiązku świadczeń rzeczowych w zakresie obowiązku odstąpienia na rzecz Państwa prawa własności są zwolnione:

- 1) silniki, maszyny i narzędzia do uprawy i pielęgnowania roli, żniwne, do młócenia, czyszczenia i siewu roślin uprawnych oraz narzędzia sadownicze;
- 2) maszyny, narzędzia i sprzęty do wykonywania uprawy, pielęgnacji, ochrony i eksploatacji lasu;
- 3) maszyny i narzędzia służące do przygotowywania pasz (parniki, siewczarki, młynki do makuchów, śrutowniki, prasy do siana itp.).

§ 32. Od powszechnego obowiązku świadczeń rzeczowych w zakresie podanym w art. 1 pkt 3) są zwolnione w instytucjach ubezpieczeń społecznych przyrządy, narzędzia i przybory lekarskie, dentystyczne oraz elektromedyczne, leki, środki lecznicze i opatrunkowe oraz inne ruchomości mające związek z leczeniem i ratownictwem w zakresie niezbędnym do prawidłowego wykonywania zadań tych instytucyj.

§ 33. (1) Minister Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych prowadzi już w czasie pokoju wykazy rodzajów i ilości przedmiotów wymienionych w § 32, które są zwolnione od powszechnego obowiązku świadczeń rzeczowych, przy czym wykazy te podaje do

wiadomości wojewódzkiej władzy administracji ogólnej.

(2) W czasie wojny i mobilizacji Minister Opieki Społecznej zarządza ogłoszenie tych wykazów w Dzienniku Świadczeń Rzeczowych.

§ 34. (1) Od powszechnego obowiązku świadczeń rzeczowych powinny być zwalniane przedmioty służące do osobistego wykonywania zawodu osoby obowiązanej do świadczenia lub najbliższych członków jej rodziny.

(2) W miarę możliwości należy zwalniać od powszechnego obowiązku świadczeń rzeczowych również przedmioty konieczne do zaspokojenia niezbędnych codziennych potrzeb osobistych osoby obowiązanej do świadczenia lub najbliższych członków jej rodziny a w szczególności krowy służby folwarcznej i komorników po jednej na rodzinę.

(3) O zwolnieniu decydują na prośbę interesowanego w drodze swobodnego uznania władze, upoważnione do wydawania nakazów świadczenia.

Rozdział III.

Zakres powszechnego obowiązku świadczeń rzeczowych pod względem podmiotowym.

Do art. 9.

§ 35. Obowiązek ustanowienia pełnomocnika (zastępcy) powstaje dla posiadacza przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego z chwilą, gdy władza właściwa do zarządzania przysposobienia do świadczeń rzeczowych danego przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego zażąda ustanowienia pełnomocnika (zastępcy). Do chwili otrzymania takiego żądania posiadacz w zakresie obowiązków i praw wynikających z ustawy o powszechnym obowiązku świadczeń rzeczowych występuje osobiście lub przez osobę upoważnioną, działającą na mocy ogólnych przepisów prawa.

§ 36. (1) Żądanie władzy o ustanowienie pełnomocnika (zastępcy) następuje w drodze pisemnej.

(2) Żądanie to powinno zawierać dane następujące:

- 1) imię i nazwisko (firmę) posiadacza oraz dokładny jego adres (siedzibę firmy);
- 2) powołanie przepisów prawnych stanowiących podstawę żądania;
- 3) wezwanie o ustanowienie pełnomocnikiem (zastępcą) osoby odpowiadającej warunkom art. 11 ust. (1) tudzież przepisom rozporządzenia niniejszego;
- 4) oznaczenie terminu, w którym pełnomocnik (zastępca) powinien być wyznaczony;
- 5) pouczenie o możliwości ustanowienia pełnomocnika komisarycznego w przypadku

nieustanowienia pełnomocnika (art. 14 ust. (1));

- 6) pouczenie o odpowiedzialności karnej w przypadku nieustanowienia pełnomocnika (zastępcy) (art. 89 pkt. 1)).

§ 37. Jeżeli przedsiębiorstwo obejmuje kilka zakładów pracy, stanowiących odrębne jednostki administracyjne, do których przysposobienia są właściwie dwie lub więcej władz — każda z tych władz może żądać ustanowienia pełnomocnika (zastępcy) w tym odrębnym zakładzie pracy, który w zakresie przysposobienia podlega jej właściwości.

Do art. 11.

§ 38. (1) W przedsiębiorstwach uznanych przez Ministra Spraw Wojskowych za szczególnie ważne dla obrony Państwa, pełnomocnik (zastępca) oprócz warunków przewidzianych w art. 11 powinien posiadać:

- 1) wykształcenie techniczne odpowiednie dla danej gałęzi produkcji;
- 2) stopień oficera W. P. (rezerwy, pospolitego ruszenia, pomocniczej służby wojskowej lub stanu spoczynku).

(2) Minister Spraw Wojskowych może w wyjątkowych przypadkach zwalniać od warunku przewidzianego w ust. (1) pkt 2).

P. dekret z dnia 3 kwietnia 1948 r. o służbie wojskowej oficerów Wojska Polskiego. (Dz. U. R. P. Nr 20, poz. 135).

Do art. 12.

§ 39. (1) Posiadacz przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego zawiadamia pisemnie władzę o ustanowieniu pełnomocnika w terminie oznaczonym przez władzę i równocześnie załącza deklarację podpisaną przez ustanowionego pełnomocnika.

(2) Deklaracja powinna zawierać:

- 1) oświadczenie gotowości przyjęcia obowiązków pełnomocnika (zastępcy);
- 2) oświadczenie pełnomocnika (zastępcy), że znane mu są przepisy o powszechnym obowiązku świadczeń rzeczowych oraz chroniące bezpieczeństwo tajemnic Państwa.

Do art. 13.

§ 40. O zatwierdzeniu pełnomocnika (zastępcy), odmowie zatwierdzenia lub cofnięciu udzielonego zatwierdzenia, władza zawiadamia pisemnie posiadacza przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego oraz pełnomocnika (zastępcę).

Do art. 14.

§ 41. (1) Pełnomocnik komisaryczny może pełnić swe czynności z dniem doręczenia posiadaczowi przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego zawiadomienia o ustanowieniu pełnomocnika komisarycznego.

(2) Zawiadomienie powinno zawierać:

- 1) imię i nazwisko (firmę) posiadacza oraz dokładny jego adres (siedzibę firmy);
- 2) podstawę prawną ustanowienia pełnomocnika komisarycznego;
- 3) imię i nazwisko, wiek i imiona rodziców pełnomocnika komisarycznego;
- 4) oznaczenie czasu, na jaki pełnomocnik komisaryczny został ustanowiony;
- 5) wysokość wynagrodzenia pełnomocnika komisarycznego proponowanego przez władzę.

Do art. 16.

§ 42. (1) Posiadacz przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego zawiadamiając władzę o wypowiedzeniu pracy lub zwolnieniu z pracy pracownika, który pełnił czynności pełnomocnika (zastępcy), podaje równocześnie do wiadomości władzy osobę nowego pełnomocnika (zastępcy), bez wyczekiwania w tym przedmiocie na żądanie władzy.

(2) Niezawiadomienie władzy o rozwiązaniu umowy pracy z pracownikiem pełniącym obowiązki pełnomocnika (zastępcy) lub nieustanowienie pełnomocnika (zastępcy) równocześnie z zawiadomieniem władzy o zwolnieniu poprzedniego jest równoznaczne z niewykonaniem żądania ustanowienia pełnomocnika (zastępcy).

§ 43. Pełnomocnik (zastępca) wykonywa wszelkie czynności, dotyczące powszechnego obowiązku świadczeń rzeczowych przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego, w którym został ustanowiony. Wykonywanie tych czynności może ograniczać posiadacza w wykonywaniu czynności zarządu przedsiębiorstwem lub gospodarstwem wiejskim tylko w takim stopniu jaki jest konieczny do wykonania przez pełnomocnika (zastępcę) jego zadań.

§ 44. Posiadacz przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego obowiązany jest dostarczać pełnomocnikowi (zastępcy) wszelkich posiadanych środków, materiałów i danych jakie okażą się konieczne do wykonywania przez pełnomocnika (zastępcę) powierzonych mu zadań.

§ 45. (1) Pełnomocnik (zastępca) podaje do wiadomości posiadacza przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego otrzymane od właściwej władzy polecenia (nakazy, zarządzenia) i wykonuje je w sposób jak najmniej uciążliwy dla posiadacza przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego uwzględniając w miarę możliwości jego uzasadnione żądania.

(2) W przypadkach nagłej potrzeby lub konieczności zachowania tajemnicy wojskowej pełnomocnik (zastępca) wykonuje polecenie (nakazy, zarządzenia) władzy bez porozumiewania się z posiadaczem przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego.

§ 46. (1) Pełnomocnik (zastępca) będący współwłaścicielem albo zarządcą przedsiębior-

stwa lub gospodarstwa wiejskiego, albo należący do jego pracowników, wykonywując wydane na podstawie ustawy o powszechnym obowiązku świadczeń rzeczowych polecenia władzy w zakresie obowiązków pełnomocnika (zastępcy), nie jest związany obowiązkami, wynikającymi z ustaw, zwyczajów lub umowy zawartej przez niego z posiadaczem przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego, jeżeli ustawy, zwyczaj lub umowa stanowiłyby przeszkodę w wykonaniu polecenia.

(2) W szczególności o ile chodzi o dostarczanie danych żądanych przez władzę, nie obowiązują pełnomocnika (zastępcę) posłuszeństwo wobec pracodawcy, ani też obowiązek zachowania tajemnic technicznych i handlowych i wiadomości zawodowych.

§ 47. Pełnomocnik (zastępca) odpowiada za straty spowodowane jego czynnościami jeżeli posiadacz przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego udowodni, że działanie pełnomocnika (zastępcy) przekroczyło granice uprawnień wynikających z ustawy o powszechnym obowiązku świadczeń rzeczowych lub granice polecenia udzielonego przez władzę.

DZIAŁ II.

Obowiązek udzielania danych o przedmiotach świadczeń rzeczowych.

Do art. 17.

§ 48. Żądanie danych o przedmiotach świadczeń rzeczowych ma być kierowane do posiadacza przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego, a jeżeli w przedsiębiorstwie lub gospodarstwie wiejskim ustanowiono pełnomocnika — do pełnomocnika.

§ 49. Wszelkie informacje ustne i pisemne powinny być udzielane lub opracowane w języku polskim.

Do art. 19.

§ 50. Władzą wojskową właściwą do współdziałania z powiatową władzą administracji ogólnej w sprawach wymienionych w art. 19 pkt 2) jest dowódca okręgu korpusu (dowódca floty) właściwy ze względu na siedzibę powiatowej władzy administracji ogólnej.

Do art. 20.

§ 51. (1) Za przedsiębiorstwa przemysłowe uważa się:

- 1) wszelkie warsztaty pracy wytwarzające lub przetwarzające surowce i półfabrykaty (fabryki, stocznie, huty itp.) oraz zakłady doprowadzające różne materiały do stanu pierwotnej użyteczności (zakłady regeneracji kauczuku, pralnie, zakłady odkażania itp.) w granicach objętych ustawodawstwem przemysłowym;

- 2) zakłady wytwarzające, przetwarzające, przesyłające lub rozdzielające energię w jej wszelkich postaciach (elektryczną, cieplną, mechaniczną itp.);
- 3) zakłady wodociągowe i kanalizacyjne;
- 4) zakłady przetwarzania, magazynowania i przewozu ropy;
- 5) zakłady przetwarzania gazu;
- 6) nasycalnie drewna.

(2) Do przedsiębiorstw przemysłowych zalicza się również dobrowolne i przymusowe organizacje przemysłowe o charakterze administracyjno-gospodarczym (koncerny, syndykaty, kartele, związki i zrzeszenia przemysłowe, komitety przemysłowe, przemysłowe organizacje spółdzielcze itp.).

§ 52. Do przedsiębiorstw przemysłowych zalicza się również zakłady rzemieślnicze, które wyrabiają lub mogą wyrabiać przedmioty gotowe lub półfabrykaty na potrzeby zaopatrzenia wojska.

§ 53. Za przedsiębiorstwa górnicze uważa się wszelkie zakłady (kopalnie wraz z zakładami pomocniczymi) wydobywające lub przetwarzające surowce w granicach objętych ustawodawstwem górniczym łącznie z ustawodawstwem naftowym.

§ 54. (1) Za przedsiębiorstwa handlowe uważa się wszelkie przedsiębiorstwa świadczące usługi w wymianie dóbr ekonomicznych, a w szczególności przedsiębiorstwa trudniące się pośrednictwem między wytwórcami, między wytwórcą i spóżywcą (pośrednio lub bezpośrednio) lub pośrednictwem między rozmaitymi stadiami wytwórczości.

(2) Do przedsiębiorstw handlowych zalicza się również:

- 1) towarzystwa żeglugi morskiej i rzecznej oraz zakłady armatorów;
- 2) agencje morskie, maklerskie, towarzystwa ubezpieczeń żeglugowych, składy portowe i wolnocłowe przedsiębiorstwa trudniące się wyładunkiem i załadunkiem statków;
- 3) przedsiębiorstwa uprawiające rybołówstwo;
- 4) banki państwowe i przedsiębiorstwa bankowe, komunalne kasy oszczędności, gminne kasy prężkowo-oszczędnościowe, spółdzielnie kredytowe oraz wszelkie inne instytucje kredytowe i oszczędnościowe.

(3) Do przedsiębiorstw handlowych zalicza się również dobrowolne i przymusowe grupy i organizacje handlowe o charakterze administracyjno-gospodarczym (koncerny, syndykaty, kartele, związki, zrzeszenia, organizacje spółdzielcze itp.).

P. dekret z dnia 25 października 1948 r. o reformie bankowej (Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 412).

§ 55. (1) Za przedsiębiorstwa składowe uważa się wszelkie zakłady, które zajmują się przyj-

mowaniem na skład rzeczy ruchomych, a to na rachunek własny lub osób trzecich.

(2) W szczególności do przedsiębiorstw składowych zalicza się domy składowe i składy konsygnacyjne oraz przedsiębiorstwa komisowe i spedycyjne.

(3) Do przedsiębiorstw składowych zalicza się również dobrowolne i przymusowe grupy i organizacje tych przedsiębiorstw o charakterze administracyjno-gospodarczym (koncerny, syndykaty, kartelee, związki, zrzeszenia, organizacje spółdzielcze itp.).

§ 56. Za gospodarstwa wiejskie uważa się gospodarstwo rolne, leśne, ogrodowe, łaskowe, pastwiskowe, nasienne, hodowlane, pszczelar-
skie, łowieckie, rybne oraz rybołówstwa i rolne tereny niezagospodarowane.

Do art. 21.

§ 57. Władzą właściwą do ustanowienia delegata jest minister, do którego według ustawy o powszechnym obowiązku świadczeń rzeczowych należy przysposobienie do świadczeń rzeczowych danego przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego.

§ 58. (1) Minister wyznacza delegata zasadniczo spośród podległych mu pracowników; może jednak wyznaczyć na delegata również inną osobę.

(2) Minister ustanawia delegata w drodze pisemnej.

(3) Pismo ustanawiające delegata powinno zawierać:

- 1) powołanie podstawy prawnej do ustanowienia delegata,
- 2) imię, nazwisko i miejsce zamieszkania delegata,
- 3) określenie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego albo obszaru (województwa, powiatu) bądź też gałęzi wytwórczości objętych delegacją,
- 4) oznaczenie czasu, na jaki delegat jest ustanowiony,
- 5) dokładne określenie zakresu działania delegata.

(4) Pismo ustanawiające delegata jest zarazem jego imienną legitymacją, upoważniającą do wykonywania obowiązków delegata.

§ 59. Do obowiązków delegata należy, w zależności od zakresu jego działania (§ 58 ust. (3) pkt 5)) zbieranie danych o przedmiotach świadczeń rzeczowych, przegląd przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego bądź też kontrolowanie stanu przysposobienia do świadczeń rzeczowych.

§ 60. Delegaci składają ministrowi, przez którego zostali ustanowieni, sprawozdania oraz stawiają wnioski mające na celu usprawnienie wykonywania przez posiadaczy przedsiębiorstw lub gospodarstw wiejskich obowiązków, wyni-

kających z ustawy o powszechnym obowiązku świadczeń rzeczowych.

§ 61. Delegat obowiązany jest do zachowania w tajemnicy wiadomości powziętych przy wykonywaniu swych czynności, a dotyczących przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego oraz przedmiotów świadczeń rzeczowych.

§ 62. (1) Delegatowi służy prawo do zwrotu ze Skarbu Państwa kosztów podróży i diet w wysokości określonej przez ministra, który go ustanowił. Poza zwrotem kosztów podróży i diet delegat nie otrzymuje innych świadczeń.

(2) Delegat będący funkcjonariuszem państwowym lub żołnierzem otrzymuje zwrot kosztów podróży i diety według obowiązujących przepisów o należnościach w razie pełnienia czynności służbowych poza zwykłym miejscem służbowym.

§ 63. Szczegółowe przepisy o sposobie wykonywania zadań delegatów określają instrukcje i wytyczne ministrów, przez których delegaci zostali ustanowieni.

Do art. 22.

§ 64. (1) Delegaci powinni okazywać posiadaczom przedsiębiorstw i gospodarstw wiejskich albo pełnomocnikom imienne legitymacje (§ 58 ust. (4)) i dowody osobiste przed przystąpieniem do swych czynności.

(2) Imienna legitymacja jest dowodem otrzymania przez delegata polecenia władzy co do wykonania obowiązków objętych legitymacją.

§ 65. (1) Delegaci mają prawo wstępu w każdym czasie do wszystkich pomieszczeń i urządzeń przedsiębiorstw lub gospodarstw wiejskich objętych delegacją.

(2) Delegaci mogą wykonywać swe czynności w czasie nieobecności posiadacza przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego albo też pełnomocnika. W przypadku uznania obecności posiadacza przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego albo pełnomocnika za konieczną — mogą żądać obecności tych osób.

Do art. 23 i 24.

§ 66. Na żądanie delegata posiadacz przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego albo pełnomocnik powinien okazywać dowody potwierdzające treść udzielanych informacji.

Do art. 25.

§ 67. Władzą właściwą do zarządzenia rejestracji są ministrowie oznaczeni w art. 19 pkt 1).

§ 68. (1) Zarządzenie rejestracji przedmiotów świadczeń rzeczowych padać się do wiadomości w drodze publicznych obwieszczeń lub wezwań (ankiet) skierowanych do poszczególnych posiadaczy obowiązanych do świadczeń.

(2) W obwieszczeniu lub wezwaniu należy wskazać jakie przedmioty świadczeń rzeczowych

wych i w jakiej ilości podlegają rejestracji, władzę, w której należy dokonywać zgłoszenia — termin, do którego zgłoszenia powinny być dokonane, oraz sankcję karną w przypadku niedopełnienia obowiązku.

§ 69. Minister właściwy do zarządzania rejestracją może w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych i innymi właściwymi ministrami, rozciągnąć obowiązek współdziałania w rejestracji przedmiotów świadczeń rzeczowych, na organa władz rządowych i samorządowych oraz związki samorządu gospodarczego, a także przymusowe i dobrowolne związki i organizacje gospodarcze, gromadzące i opracowujące dane statystyczne.

§ 70. (1) Władza właściwa do przyjmowania zgłoszeń może wzywać posiadaczy przedmiotów, objętych rejestracją do złożenia zgłoszeń osobiście w urzędzie lub pisemnie.

(2) W szczególności władza ta może zarządzić, że zgłoszenie przedmiotów ma nastąpić pisemnie wedle przepisanej wzoru na formularzach (blank etach) dostarczonych bezpłatnie osobom obowiązany do dokonania zgłoszenia.

§ 71. Władza właściwa do przyjmowania zgłoszeń może zarządzić uzupełnienie zgłoszenia złożonego przez posiadacza.

§ 72. (1) Władza właściwa do przyjmowania zgłoszeń może dokonać oględzin przedmiotów objętych rejestracją w miejscu, gdzie one się znajdują.

(2) Przed dokonaniem oględzin przedsiębiorstw, znajdujących się w obrębie stacji kolejowych, lotnisk, portów państwowych lub zabudowań wojskowych należy zawiadomić o tym właściwą władzę kolejową, portową lub wojskową.

(3) Oględziny przeprowadza się w obecności posiadacza lub osoby go zastępującej albo pełnomocnika (jego zastępcy), a w razie nieobecności tych osób — w obecności przybranego świadka.

§ 73. (1) W razie niezłożenia zgłoszenia o przedmiotach świadczeń rzeczowych w przepisany terminie, władza właściwa do przyjmowania zgłoszeń ustala z urzędu dane dotyczące przedmiotów świadczeń rzeczowych, które należało zgłosić, a ponadto zawiadamia właściwą powiatową władzę administracji ogólnej o wykroczeniu.

(2) Ustalenia z urzędu przeprowadzi władza również w przypadkach zachodzących wątpliwości co do prawdziwości złożonego zgłoszenia.

DZIAŁ III.

Obowiązek przysposobienia do świadczeń rzeczowych.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Do art. 27.

§ 74. (1) Obowiązek przysposobienia do świadczeń rzeczowych powstaje dla posiadacza przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego z chwilą gdy tego zażąda władza właściwa do zarządzania przysposobienia do świadczeń rzeczowych danego przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego.

(2) Żądanie władzy przysposobienia do świadczeń rzeczowych następuje w formie nakazu lub zarządzenia.

(3) Przepisów ust. (1) i (2) nie stosuje się, jeżeli z posiadaczem przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego zawarto umowę o przysposobienie do świadczeń rzeczowych.

§ 75. (1) Nakaz przysposobienia do świadczeń rzeczowych powinien zawierać dane następujące:

- 1) imię i nazwisko (firmę) posiadacza, oraz jego adres (siedzibę firmy);
- 2) podstawę prawną żądania przysposobienia;
- 3) dokładne określenie na czym ma polegać przysposobienie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego (zakres przysposobienia);
- 4) termin rozpoczęcia i ukończenia prac związanych z przysposobieniem.

(2) Zarządzenie przysposobienia do świadczeń rzeczowych powinno zawierać dokładne oznaczenie grupy przedsiębiorstw lub gospodarstw wiejskich, do których odnosi się żądanie władzy w sprawie przysposobienia, tudzież dane wymienione w ust. (1) pkt 2), 3) i 4).

(3) W nakazie lub zarządzeniu należy ponadto umieścić pouczenie o odpowiedzialności karnej za niedopełnienie obowiązku przysposobienia (art. 92 ust. (1) pkt 1)) oraz zagrozić wykonaniem przysposobienia w trybie administracyjnym na koszt właściciela (art. 42) w razie niewykonania obowiązku zgodnie z nakazem lub zarządzeniem.

§ 76. Nakaz lub zarządzenie przysposobienia do świadczeń rzeczowych doręcza się posiadaczowi przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego, a jeżeli w przedsiębiorstwie lub gospodarstwie wiejskim ustanowiono pełnomocnika — pełnomocnikowi.

Rozdział II.

Przysposobienie do świadczeń rzeczowych przedsiębiorstw przemysłowych i górniczych.

Do art. 29.

§ 77. Do przemysłu drzewnego przerabiającego surowce w rozumieniu art. 29 ust. (1) pkt 1) zalicza się tartaki oraz urządzone przy tartakach: heblarnie, skrzynkarnie, posadzkarnie, fabryki wełny drzewnej itp.

§ 78. Przysposobienie do świadczeń rzeczowych przedsiębiorstw przemysłowych przerabiających surowce pochodzenia roślinnego i zwierzęcego oraz przemysłu spożywczego (art. 29 ust. (1) pkt 2)) należy do ministrów w następującym zakresie:

- 1) do Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych — przysposobienie: młynów, kaszarni, piekarni, fabryk syropów, makaronów, krochmalu, suszarni warzyw, owoców i cykorii; fabryk przetworów owocowych i warzywnych; zakładów przemysłu mięsnego i tłuszczów zwierzęcych i rybnych (z wyjątkiem ryb morskich), jak: rzeźnie, wędliniarnie, wytwórnie bulionów i ekstraktów, bekonarnie i fabryki konserw mięsnych i rybnych, wędzarnie ryb; zakładów przemysłu nabiałowego (zlewnie mleka, mleczarnie, śmietanczarnie, maślarnie, serownie, bryndzarnie, wytwórnie kazeiny); gorzelnie, cukrownie, wywórni margaryny, fabryk napojów winnych, miodów, siodu, browarów i wytwórni drożdży, octu fermentacyjnego, kawy zbożowej, mączki kostnej i krwi zwierzęcej oraz zastępczych środków spożywczych dla ludzi i zwierząt; magazynów, składów i silosów na przechowywanie środków żywnościowych i paszy oraz napojów żywnościowych, zakładów do solenia i suszenia skór surowych;
- 2) do Ministra Skarbu — przysposobienie: wytwórni i zakładów Monopoli Spirytusowego, Solnego, Tytoniowego i Zapalczanego, prywatnych rektyfikacji i odwadnialni spirytusu tudzież zbiorników i składów na wyroby wyrabiane przez te monopole, wytwórnie i zakłady;
- 3) do Ministra Przemysłu i Handlu — przysposobienie: pozostałego przemysłu przerabiającego surowce pochodzenia roślinnego i zwierzęcego oraz pracującego na surowcu zagranicznym (tłuszczarnie ryżu), ponadto przygotowanie przemysłu pomocniczego wyrabiającego różnego rodzaju opakowanie, jak: beczki, bańki i puszki blaszane, worki, papier, opakowanie szklane i inne.

P. uw. do art. 33 ustawy z dnia 30 marca 1939 r. o powszechnym obowiązku świadczeń rzeczowych — poz. 6 niniejszego zeszytu.

§ 79. Za przedsiębiorstwa samorządowe w porozumieniu art. 29 ust. (2) uważa się przedsiębiorstwa prowadzone przez związki samorządu

terytorialnego i związki międzykomunalne we własnym zarządzie i na własny rachunek.

Do art. 30.

§ 80. Przez dostosowanie budowy lub przeróbkę obiektu przedsiębiorstwa do potrzeb działalności odpowiadającej potrzebom obrony Państwa, albo warunkom wojennym (art. 30 pkt 1)) należy rozumieć rozbudowę lub przebudowę zakładów przedsiębiorstwa w sposób, w zakresie i w terminie wskazanym przez władze.

§ 81. Przez utrzymywanie w należyтым stanie materiałów ruchu, surowców, półfabrykatów i innych materiałów (art. 30 pkt 2)) należy rozumieć konserwację, odnawianie, ulepszanie techniczne, zabezpieczenie przed klęskami żywiołowymi, złośliwymi uszkodzeniami i kradzieżą oraz zabezpieczenie należytego stanu środków łączności i komunikacji pod względem jakościowym i ilościowym.

§ 82. (1) Przedmioty, które posiadacz powinien utrzymywać na składzie w miejscu określonym przez władzę (art. 30 pkt 2)) nie mogą być pozbyte, zużyte lub przesunięte w inny sposób lub w inne miejsce bez zgody władzy, która nakaz lub zarządzenie wydała.

(2) Jeżeli są to przedmioty tego samego rodzaju (zamienne), przepis ust. (1) dotyczy ilości i jakości przedmiotów, nie zaś przedmiotów oznaczonych indywidualnie.

Do art. 31.

§ 83. (1) Dostosowanie kwalifikacji fachowych do potrzeb wytwórczości wojennej (art. 31 pkt 3)) następuje przez szkolenie kadry inżynierskiej i zespołów produkcyjnych.

(2) Właściwy minister określa ilość personelu, którego kwalifikacje mają być dostosowane do potrzeb wytwórczości wojennej na podstawie postulatów zgłoszonych przez Ministra Spraw Wojskowych.

§ 84. Dostosowanie kwalifikacji może się odbywać albo:

- 1) w przedsiębiorstwie przy zainstalowaniu urządzeń umożliwiających naukę teoretyczną lub praktyczną lub
- 2) poza zakładem — w szkołach i na kursach zawodowych.

§ 85. Dostosowanie kwalifikacji fachowych do potrzeb wytwórczości wojennej zarządza władza właściwa w drodze nakazu lub zarządzenia określając:

- 1) liczbę pracowników, których kwalifikacje mają być dostosowane do potrzeb wytwórczości wojennej,
- 2) kierunek, zakres i terminy tego dostosowania.

Do art. 32.

§ 86. (1) Przysposobienie przedsiębiorstw do świadczeń rzeczowych może polegać również na zmianach dotyczących zasad organizacji technicznej, metod fabrykacji, magazynowa-

nia, konserwacji, normalizacji i wszelkich innych spraw związanych z produkcją danego przedsiębiorstwa.

(2) Przysposobienie przedsiębiorstw do świadczeń rzeczowych może obejmować również obowiązek wykonania zamówień próbnych na koszt Skarbu Państwa.

§ 87. Nakazy i zarządzenia wynikające z art. 32 mogą być wydawane posiadaczom przedsiębiorstw przemysłowych i górniczych przez właściwe władze już w czasie pokoju z zaznaczeniem, że mają one prawną skuteczność z chwilą powstania warunków wymienionych w art. 46.

Rozdział III.

Przysposobienie do świadczeń rzeczowych przedsiębiorstw handlowych i składowych.

Do art. 33 i 34.

§ 88. Przysposobienie do świadczeń rzeczowych przedsiębiorstw trudniących się handlem lub składem przedmiotów powszedniego użytku (art. 33 ust. (1) pkt 1)) należy do ministrów w następującym zakresie:

- 1) do Ministra Skarbu przysposobienie przedsiębiorstw trudniących się handlem lub składem tytoniu, soli i zapalek;
- 2) do Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych przysposobienie przedsiębiorstw trudniących się handlem lub składem wszelkich innych artykułów powszedniego użytku.

§ 89. (1) Wysokość zapasu wojennego określa właściwa władza w ramach zdolności finansowych przedsiębiorstwa handlowego lub składowego.

(2) Zapas wojenny pozostaje do dyspozycji tej władzy, która zarządziła jego utworzenie.

(3) Ta władza w porozumieniu z posiadaczem przedsiębiorstwa handlowego lub składowego określa sposób odnawiania i odświeżania zapasów.

§ 90. W sprawach przysposobienia do świadczeń rzeczowych przedsiębiorstw handlowych i składowych stosuje się odpowiednio przepisy rozporządzenia niniejszego dotyczące przysposobienia do świadczeń rzeczowych przedsiębiorstw przemysłowych i górniczych.

Rozdział IV.

Przysposobienie do świadczeń rzeczowych gospodarstw wiejskich.

Do art. 35.

§ 91. Przez utrzymywanie w należytym stanie maszyn, narzędzi i innych środków twórczych tudzież pomieszczeń na te ruchomości (art. 35 pkt 1)) należy rozumieć konserwację i odnowienie, ulepszenie techniczne, zabezpieczenie przed klęskami żywiołowymi, zło-

śliwymi uszkodzeniami i kradzieżą oraz zabezpieczeniem należytego stanu środków łączności i komunikacji pod względem jakościowym i ilościowym.

§ 92. (1) Przedmioty, które posiadacz powinien utrzymywać na składzie w miejscu określonym przez władzę (art. 35 pkt 1)) nie mogą być pozbyte, zużyte lub przesunięte w inny sposób lub w inne miejsce bez zgody władzy, która nakaz lub zarządzenie wydała.

(2) Jeżeli są to przedmioty tego samego rodzaju (zamienne), przepis ust. (1) dotyczy ilości i jakości przedmiotów nie zaś przedmiotów oznaczonych indywidualnie.

§ 93. Przysposobienie w czasie pokoju gospodarstw wiejskich pod względem terenowym do potrzeb obrony Państwa polega na wykonaniu nakazu lub zarządzenia władzy właściwej, który może dotyczyć:

- 1) utrzymania wskazanych przez władzę obszarów pod określoną uprawą, bez możliwości przejścia na inny rodzaj gospodarowania, w stanie zapewniającym osiągnięcie zamierzonego celu (wyrównanie terenu, wyzbieranie kamieni, usunięcie drzew, krzewów itp.);
- 2) wykonania i utrzymania wskazanych przez władzę urządzeń melioracyjnych;
- 3) dostosowania podjętych urządzeń melioracyjnych do wymagań władzy;
- 4) zaniechania wykonania podjętych urządzeń melioracyjnych i usunięcia już wykonanych;
- 5) przeprowadzenia konserwacji urządzeń melioracyjnych w zakresie wskazanym przez władzę lub zaniechania konserwacji;
- 6) budowy urządzeń spiętrzających wodę oraz urządzeń umożliwiających zalanie terenu;
- 7) przeniesienia w terminie wskazanym przez władzę zabudowania na miejsce przez władzę wskazane;
- 8) stosowania przy zabudowywaniu działek materiałów i sposobów zagospodarowania wskazanych przez władzę;
- 9) dokonania zalesienia gruntów nieleśnych, wycięcia drzewostanów, wykarczowania pni lub zmiany uprawy leśnej na inny rodzaj użytkowania;
- 10) stosowania w lasach uznanych za ochronne szczególnego sposobu zagospodarowania wskazanego przez władzę;
- 11) stałego utrzymywania drzewostanów przy mających znaczenie dla obrony Państwa obiektach i liniach komunikacyjnych;
- 12) prowadzenia specjalnego rodzaju drzew i krzewów, wskazanych przez władzę, w drzewostanach niedostatecznie zwartych, jak również na granicach lasu.

§ 94. Nakazując przysposobienie gospodarstwa wiejskiego pod względem terenowym wła-

dza może określić kolejność, w jakiej poszczególne prace należy wykonać oraz termin ich wykonania.

Do art. 38.

§ 95. Nakazy i zarządzenia wymienione w art. 38 mogą być wydawane posiadaczom gospodarstw wiejskich już w czasie pokoju z zaznaczeniem, że mają one prawną skuteczność z chwilą powstania warunków określonych w art. 38 ust. (1).

§ 96. (1) Samopomoc rolna obejmuje obowiązki okazywania wzajemnej pomocy przez:

- 1) wzajemne świadczenia w formie robocizny oraz użyczania sprzężaju, środków transportu, uprząży, narzędzi i maszyn rolniczych;
 - 2) wspólne dokonywanie w poszczególnych gospodarstwach wiejskich upraw, siewu, pielęgnacji, zbiorów, omlotów oraz zabezpieczenia i przewozu plonów i produktów.
- (2) Obowiązek samopomocy rolnej można rozszerzyć na materiał siewny i pasze.

§ 97. Samopomoc rolna opiera się na zasadzie wzajemnej wymiany świadczeń w naturze lub odpłatności w gotówce, z wyjątkiem samopomocy okazywanej wspólnie (§ 96 ust. (1) pkt 2)) posiadaczom gospodarstw wiejskich, którzy ze względu na specjalnie trudne warunki bytowania nie mogą dopełnić świadczeń wzajemnych.

§ 98. (1) Wprowadzenie samopomocy rolnej na obszarze całego województwa lub jego części zarządza wojewódzka władza administracji ogólnej.

(2) Rozszerzenie obowiązku samopomocy na materiały siewne i pasze w myśl § 96 ust. (2) zarządza powiatowa władza administracji ogólnej podstawie uchwały wydziału powiatowego.

§ 99. (1) Samopomocą rolną na obszarze gromady kieruje przodownik wiejski. Przodownika wiejskiego oraz w miarę potrzeby jednego do trzech jego pomocników powołuje powiatowa władza administracji ogólnej po wysłuchaniu opinii społecznej reprezentacji rolnictwa. Powiatowa władza administracji ogólnej może w każdym czasie odwołać przodownika wiejskiego i jego zastępców.

(2) Do obowiązków przodownika wiejskiego w zakresie samopomocy rolnej należy:

- 1) zorganizowanie i kierowanie samopomocą rolną w obrębie gromady na podstawie wytycznych ustalonych przez powiatową władzę administracji ogólnej w porozumieniu ze społeczną reprezentacją rolnictwa;
- 2) doraźne rozstrzyganie sporów wynikłych przy wykonywaniu samopomocy rolnej.

§ 100. (1) Bezpośredni nadzór nad działalnością przodownika wiejskiego sprawuje prełożony gminy, a nadzór zwierzchni powiatowa władza administracji ogólnej.

(2) Kontrolę prac przodownika wiejskiego ze stanowiska fachowego sprawuje izba rolnicza.

(3) Organa ustrojowe gromady i gminy obowiązane są do okazywania przodownikowi wiejskiemu wszelkiej pomocy w zakresie wykonywanych przez niego czynności.

P. uwagę do § 27.

§ 101. Jeżeli zajdzie konieczność okazania pomocy na rzecz innej gromady w granicach tej samej gminy, rozmiar i formę wzajemnych świadczeń (§ 96) ustala zarząd gminy na wniosek przodowników wiejskich interesowanych gromad.

Rozdział V.

Przepisy wspólne dla przysposobienia do świadczeń rzeczowych.

Do art. 40.

§ 102. Przed nałożeniem obowiązku przysposobienia do świadczeń rzeczowych należy w miarę potrzeby i możliwości wysłuchać opinii interesowanego przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego oraz zbadać czy i w jakiej mierze zamierzone przysposobienie wykraczać będzie poza własny gospodarczy interes przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego, albo powodować dla nich rzeczywiste szkody.

Do art. 41.

§ 103. (1) Orzeczenie, czy i w jakiej wysokości Skarb Państwa jest odpowiedzialny z tytułu nakazanego przysposobienia do świadczeń rzeczowych, wydaje minister, który nakazał przysposobienie do świadczeń rzeczowych.

(2) Jeżeli zarządzenie lub nakaz przysposobienia do świadczeń rzeczowych wydała władza upoważniona do tego według art. 29 ust. (4) lub art. 33 ust. (4) — w tym przypadku ta władza wydaje orzeczenie o odpowiedzialności Skarbu Państwa z tytułu nakazanego-przysposobienia do świadczeń rzeczowych.

(3) Orzeczenie, czy i w jakiej wysokości Skarb Państwa jest odpowiedzialny z tytułu nakazanego przysposobienia gospodarstwa wiejskiego do świadczeń rzeczowych, wydaje:

- 1) powiatowa władza administracji ogólnej, jeżeli wysokość odszkodowania żadanego przez posiadacza nie przekracza 1000 zł;
- 2) wojewódzka władza administracji ogólnej, jeżeli wysokość odszkodowania żadanego przez posiadacza nie przekracza 25.000 zł;
- 3) w pozostałych przypadkach Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych i Skarbu.

§ 104. (1) O potrzebie zasięgnięcia opinii rzeczoznawców przed wydaniem orzeczenia o odpowiedzialności Skarbu Państwa z tytułu przysposobienia do świadczeń rzeczowych decyduje władza powołana do wydawania orzeczenia.

(2) Władza ta określa również ilości rzeczoznawców oraz kogo należy powołać w charakterze rzeczoznawcy.

(3) Rzeczoznawców powołuje się spośród osób wyznaczonych przez zrzeszenia gospodarcze i instytucje samorządu gospodarczego, których zakres działania odpowiada rodzajowi przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego, któremu nakazano przysposobienie.

Do art. 42.

§ 105. Zastępcze wykonanie przysposobienia do świadczeń rzeczowych w trybie administracyjnym, może nastąpić albo we własnym zakresie działania władzy, albo też przez zakontraktowane w tym celu przedsiębiorstwo prywatne.

§ 106. (1) Zarządzenie w sprawie zastępczego wykonania przysposobienia do świadczeń rzeczowych we własnym zakresie działania władzy, powinno wskazywać szczegółowo jakie prace mają być wykonane, na czyj koszt oraz zawierać wyznaczenie kierownika robót.

(2) Kierownik robót zakupuje samodzielnie potrzebne do wykonania robót materiały i urządzenia, najmuje pracowników i dokonuje wszelkich czynności niezbędnych dla wykonania zarządzenia.

(3) Jeżeli przedsiębiorstwo lub gospodarstwo wiejskie ma ponieść kosztu czynności objętych zarządzeniem, może kierownik robót korzystać z wszelkich urządzeń i materiałów przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego.

§ 107. Władza, która nakazała przysposobienie, może powierzyć wykonanie prac objętych zarządzeniem również instytucji lub przedsiębiorstwu prywatnemu na podstawie osobno zawartej umowy, z przetargu lub z wolnej ręki. W tym przypadku nie wyznacza się w myśl § 106 kierownika robót — lecz właściwa władza wyznacza tylko kierownika nadzoru.

Do art. 45.

§ 108. (1) Doprowadzenie do poprzedniego stanu przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego przysposobionego do świadczeń rzeczowych odbywa się na żądanie posiadacza przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego zgłoszone bezpośrednio władzy, która nakazała przysposobienie.

(2) W sprawie orzekania o odpowiedzialności Skarbu Państwa z tytułu doprowadzenia przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego do poprzedniego stanu stosuje się odpowiednio § 103.

DZIAŁ IV.

Obowiązek świadczeń rzeczowych.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Do art. 48.

§ 109. (1) Zarządzenie Ministra Spraw Wojskowych wydane w porozumieniu z interesowanymi ministrami dotyczące uznania pewnych rodzajów rzeczy lub praw za przedmioty świadczeń rzeczowych będą w czasie wojny i mobilizacji ogłaszane w Dzienniku Urzędowym R. P. „Monitor Polski”, a poza tym w Dzienniku Świadczeń Rzeczowych.

(2) Zarządzenie wymienione w ust. (1) dotyczące przedmioty świadczeń rzeczowych w czasie pokoju będą stosownie do decyzji Ministra Spraw Wojskowych albo podane do publicznej wiadomości, albo też tylko do wiadomości interesowanych przez doręczenie im wyciągu lub odpisu tego zarządzenia.

§ 110. (1) W zarządzeniu wydanym na podstawie art. 48 należy dokładnie określić:

- 1) rodzaj rzeczy i praw, które podlegają obowiązkowi świadczeń rzeczowych,
- 2) dzień, w którym ten obowiązek powstaje,
- 3) obszar, z którego przedmioty świadczeń rzeczowych mają być pobrane.

(2) W razie zarządzenia przez Ministra Spraw Wojskowych, że wymienione w ust. (1) przedmioty mają być zajęte na rzecz Państwa, należy w zarządzeniu wydanym na podstawie art. 48 określić również dzień, od którego wymienione w zarządzeniu rzeczy i prawa uważa się za zajęte na rzecz Państwa.

§ 111. Zarządzenie o zajęciu na rzecz Państwa przedmiotów świadczeń rzeczowych pociąga z mocy samego prawa dla osób, w których posiadaniu znajdują się przedmioty zajęte, skutki wymienione w art. 48 ust. (3) i w rozporządzeniu niniejszym z dniem określonym w zarządzeniu (§ 110 ust. (2)).

§ 112. (1) Przedmioty zajęte na rzecz Państwa są wyłączone z obrotu i jako takie nie mogą być przedmiotem kupna, sprzedaży, zamiany, darowizny, zastawu oraz innych znanych praw alienacji; na zajętych przedmiotach nie można również ustanowić współwłasności ani też wnieść ich jako udziału do spółki.

(2) Czynności prawne wymienione w ust. (1) zawarte po zajęciu przedmiotu na rzecz Państwa są z mocy samego prawa nieważne.

§ 113. (1) Z dniem zajęcia przedmiotu na rzecz Państwa ulegają zawieszeniu wszelkie skierowane do tego przedmiotu kroki egzekucyjne.

(2) Zajęcie przedmiotu na rzecz Państwa nie wstrzymuje jednak sądowego postępowania zabezpieczającego oraz nie uchyla sądowego zabezpieczenia na przedmiocie zajętym.

§ 114. Przejście prawa własności przedmiotu zajętego na rzecz Państwa na drugą osobę może nastąpić:

- 1) z mocy wyroku sądowego przyznającego stronie prawo własności do rzeczy zajętej, jeżeli tytuł powstał przed zajęciem rzeczy;
- 2) w drodze spadkobrania ustawowego i testamentowego.

§ 115. Rzeczy zajęte na rzecz Państwa pozostają w posiadaniu dotychczasowego posiadacza do czasu ich pobrania jako świadczenia rzeczowego przez władzę lub wydania co do zajętych przedmiotów odmiennych zarządzeń.

§ 116. Posiadacz przedmiotu zajętego na rzecz Państwa nie ma prawa przerabiania ani przenoszenia na inne miejsce tego przedmiotu, jeżeli Minister Spraw Wojskowych w zarządzeniu wydanym na podstawie art. 48 nie zarządzi inaczej.

§ 117. (1) Posiadacz obowiązany jest przedsiębrać wszelkie niezbędne środki służące do utrzymania przedmiotu w dotychczasowym stanie oraz chronić go przed utratą (zużycie, zepsucie, kradzież, zniszczenie itp.).

(2) Za zniszczenie, utratę lub uszkodzenie przedmiotu zajętego na rzecz Państwa posiadacz ponosi odpowiedzialność, jeżeli zdarzenia te wynikły z winy posiadacza lub z winy osób, za które posiadacz ponosi odpowiedzialność.

Do art. 49.

§ 118. Wykaz artykułów wymienionych w art. 49 ustala załącznik do rozporządzenia niniejszego.

§ 119. Przez pomieszczenie dla ludzi i zwierząt (art. 49. ust. (1) pkt 3)) należy rozumieć budynki mieszkaniowe, gospodarcze i inne, których można użyć do umieszczenia w nich ludzi lub zwierząt, oraz wszelkie urządzenia stałe i przenośne stanowiące wyposażenie tych budynków.

Rozdział II.

Zakres obowiązku świadczeń rzeczowych.

Do art. 53.

§ 120. (1) Przez prowadzenie pewnego rodzaju wytwórczości przemysłowej lub wydobywania górniczego (art. 53 ust. (1) pkt 1)) rozumie się czynności związane z ustaleniem wytwórczości lub wydobywania tak w zakresie rodzajów, typów, jakości, oraz ilości produkowanych wytworów, jak również terminu i kolejności wykonywania stosownie do żądań właściwej władzy.

(2) Przez zakazanie dotychczasowej produkcji (art. 53 ust. (1) pkt 1)) rozumie się ograniczenie lub całkowite wstrzymanie dotychczasowej wytwórczości co do jej rodzaju, jakości i ilości.

§ 121. Władza właściwa może nakazać przedsiębiorstwu przemysłowemu, górniczemu lub handlowemu magazynowanie i przechowywanie wyprodukowanych, wydobytych lub będących w obrocie przedmiotów we wskazanym miejscu, czasie i rozmiarach (art. 53 ust. (1) pkt 2) i 3)).

§ 122. Delegaci mianowani w przedsiębiorstwach przemysłowych i górniczych w charakterze instruktorów, inspektorów, kontrolerów, dozorców robót (art. 53 ust. (1) pkt. (4) nie korzystają z uprawnień delegatów przewidzianych w art. 21—24.

§ 123. (1) Łączenie przedsiębiorstw przemysłowych i górniczych w przymusowe organizacje następuje w drodze zarządzenia, obejmującego wykaz przedsiębiorstw łączonych w przymusową organizację oraz wskazującego cel działania tej organizacji.

(2) Właściwy minister może pociągnąć do udziału w utworzonej przez niego organizacji przymusowej przedsiębiorstwa dotychczas do niej nie należące, jak również może wyłączyć z przymusowej organizacji przedsiębiorstwa, które dotychczas do niej należały.

§ 124. (1) Statut przymusowej organizacji przewiduje obowiązek pokrycia przez uczestników kosztów założenia i działalności organizacji oraz kosztów nadzoru rządowego.

(2) Nadzór rządowy wykonywa właściwy minister przez komisarza rządowego; minister ten mianuje i odwołuje komisarza rządowego oraz określa w statucie organizacji jego obowiązki i prawa.

(3) Właściwy minister zmienia i uchyla przepisy statutu przymusowej organizacji oraz likwiduje ją w drodze zarządzenia.

Do art. 54.

§ 125. (1) Okoliczności, przewidziane w art. 54 ust. (2) pkt 1), 2) i 3) stwierdza się protokólnie na miejscu po przeprowadzeniu dochodzenia przy udziale dwóch nieinteresowanych świadków. Dochodzenie przeprowadza delegat powiatowej władzy administracji ogólnej lub przełożony gminy. Przełożony gminy obowiązany jest wszcząć z własnej inicjatywy dochodzenie we wszystkich przypadkach, w których poweźmie wiadomość o faktach wymienionych w art. 54 ust. (2) pkt 1), 2), i 3) i przesłać powiatowej władzy administracji ogólnej protokół w tych przypadkach, w których stwierdzi okoliczności faktyczne, uzasadniające ustanowienie zarządu przymusowego lub przymusowej dzierżawy.

(2) Stwierdzenie, że posiadacz gospodarstwa nie zastosował się do nakazów lub zaka-

zów, wydanych według art. 54 ust. (1), należy do tej władzy, która wydała nakaz lub zakaz i jest niezależne od pociągnięcia posiadacza do odpowiedzialności karnej w myśl art. 92.

§ 126. (1) Stwierdzenie, że interes obrony Państwa wymaga ustanowienia przymusowego zarządu lub przymusowej dzierżawy w gospodarstwie wiejskim (art. 54 ust. (2)) — należy do wojewódzkiej władzy administracji ogólnej.

(2) Stwierdzenie istnienia warunków określonych w art. 54 ust. (2) pkt 1), 2) i 3) — należy do powiatowej władzy administracji ogólnej.

(3) Stwierdzenie istnienia warunków, określonych w art. 54 ust. (2) pkt. 4) należy do władzy, która nakaz lub zakaz wydała.

Do art. 55.

§ 127. (1) Przy objęciu przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego w przymusowy zarząd należy sporządzić opis przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego.

(2) Protokół opisu i objęcia w przymusowy zarząd sporządza delegat władzy, która ustanowiła przymusowy zarząd przy udziale zarządcy, dwóch świadków niezainteresowanych w sprawie oraz posiadacza przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego, a w razie potrzeby — ponadto przy udziale rzeczoznawców.

(3) Jeżeli posiadacz przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego, będąc należycie wezwany, nie stawia się do wzięcia udziału w opisie i spisaniu protokołu, czyni się o tym wzmiankę w protokole. Niestawiennictwo nie wstrzymuje toku postępowania i nie wpływa na ważność dokonanych czynności.

(4) Jeżeli miejsce zamieszkania posiadacza przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego jest nieznane lub jeżeli przebywa on za granicą albo też jeżeli jest stwierdzone, że nie może przybyć celem wzięcia udziału w opisie i spisaniu protokołu, władza właściwa wyznaczy z urzędu prawnego zastępcę posiadacza.

§ 128. Jeżeli objęcie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego w przymusowy zarząd jest rzeczą nie cierpiącą zwłoki, a dokonanie opisu i spisanie protokołu w sposób określony w § 127 napotyka na znaczne przeszkody, spisanie protokołu może nastąpić również po objęciu przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego.

§ 129. (1) Zarządcę przymusowego wyznacza się spośród osób, będących fachowcami w danym dziale gospodarstwa, uwzględniając, o ile to jest możliwe uzasadnione wnioski posiadacza, a w stosunku do gospodarstw hodowlanych i nasiennych również Izby Rolniczej.

(2) Zarządca przymusowy zostaje ustanowiony pisemnie; odpis zarządzenia doręcza się posiadaczowi.

P. uw. do § 27.

§ 130. Posiadacz przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego wziętego w przymusowy

zarząd obowiązany jest dostarczyć zarządcy wszelkich danych dotyczących przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego (księgi, plany, rejestry, wykazy itp.).

§ 131. Zarządca przymusowy zarządza powierzonym mu przedsiębiorstwem lub gospodarstwem wiejskim stosownie do instrukcji, przepisów i poleceń władzy, która go ustanowiła i jest wyłącznie upoważniony do wykonywania czynności prawnych dotyczących tego zarządu.

(2) Zarządca przymusowy odpowiada za swe czynności przed władzą, która go ustanowiła.

§ 132. (1) Wszelkie wpływy osiągnięte z przymusowego zarządu przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego będą po potrąceniu wydatków bieżących składane przez zarządcę w kasie państwowej lub w bankach państwowych wyznaczonych przez władzę, która ustanowiła przymusowy zarząd, na rachunek bieżący przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego.

(2) Wszelkie wpływy osiągnięte z przymusowego zarządu gospodarstwa wiejskiego ustanowionego na rzecz Państwa i wykonywanego przez organa administracji lasów państwowych będą po potrąceniu wydatków bieżących gromadzone w kasach organów administracji lasów państwowych sprawujących zarząd przymusowy na specjalnym rachunku zgodnie z przepisami obowiązującymi te organa.

(3) Zarządca może podejmować z tego rachunku niezbędne sumy na potrzeby przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego jedynie na podstawie ogólnego lub szczególnego upoważnienia władzy, która ustanowiła przymusowy zarząd. Sumy pozostałe na rachunku mają być wypłacone posiadaczowi.

§ 133. Zarządca obowiązany jest składać ze swych czynności sprawozdania w formie i w terminach, określonych przez władzę, która zarządcę ustanowiła.

§ 134. (1) Zarządca nie ma prawa dokonywać czynności wykraczających poza zwykły zarząd, a w szczególności zbywać nieruchomości, czynić darowizny oraz bez zezwolenia władzy, która ustanowiła przymusowy zarząd, zaciągać zobowiązań prócz tych, które są konieczne do prawidłowego prowadzenia przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego.

(2) Zarządcy przysługuje prawo wydzielania gruntów na okres do lat trzech.

(3) Wszelkie sprzeczne z tym przepisem czynności zarządcy nie mają skutków prawnych, a zdziałane akty są nieważne z mocy prawa.

§ 135. (1) Zarządca otrzymuje wynagrodzenie według przeciętnych wynagrodzeń osób, zajmujących analogiczne stanowiska kierownicze w przedsiębiorstwach lub gospodarstwach wiejskich, w wysokości ustalonej przez władzę, która ustanowiła zarządcę.

(2) Koszty wynagrodzenia zarządcy ponosi przedsiębiorstwo lub gospodarstwo wiejskie,

nad którym wykonywany jest przymusowy zarząd.

§ 136. (1) Likwidacja przymusowego zarządu następuje na mocy decyzji władzy, która zarząd ustanowiła.

(2) Niezależnie od ustania warunków, które spowodowały ustanowienie zarządu przymusowego trwać on będzie przez okres czasu niezbędnego do jego likwidacji. Czasokres ten określili dla poszczególnych zarządów przymusowych władza, która ustanowiła przymusowy zarząd.

(3) Decyzja o likwidacji przymusowego zarządu będzie podana do publicznej wiadomości przez ogłoszenie w zarządzie gminy i w wojewódzkim dzienniku urzędowym, tudzież podana w odpisie do wiadomości posiadacza.

(4) Po zakończeniu likwidacji przedsiębiorstwo lub gospodarstwo wiejskie przekazuje się protokółarnie posiadaczowi. Przepis § 127 ust. (2) należy odpowiednio stosować.

§ 137. (1) Oddanie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego w przymusową dzierżawę może być dokonane przez właściwą władzę w części bądź w całości na przeciąg do lat trzech. Wysokość czynszu dzierżawnego, sposób jego uiszczenia i inne warunki dzierżawy ustala władza, która ustanowiła przymusową dzierżawę.

(2) Umowa dzierżawy powinna być sporządzona na piśmie.

(3) Likwidacja przymusowej dzierżawy następuje na mocy decyzji władzy, która dzierżawę ustanowiła, przy czym przymusowe umowy dzierżawne zachowują swoją moc na okres na który zostały zawarte z tym, iż w prawa i obowiązki wydzierżawiającego wchodzi posiadacz przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego.

(4) Przepisy §§ 127 — 129 i 132 należy odpowiednio stosować.

Rozdział III.

Zgłaszanie zapotrzebowań na przedmioty świadczeń rzeczowych.

Do art. 57—59.

§ 138. (1) Każda władza (dowództwo wojskowe), urząd lub organ, który nie może pokryć potrzeb gospodarczych należących do jego zakresu działania w drodze dobrowolnych umów, zgłasza swej władzy przełożonej wykaz brakujących przedmiotów.

(2) Wykaz brakujących przedmiotów powinien być sporządzony pisemnie i zawierać dane następujące:

- 1) dokładne określenie ilości i jakości żądanych przedmiotów;
- 2) cel, do którego żądane przedmioty mają służyć;
- 3) termin i miejsce dostarczenia przedmiotów.

§ 139. (1) Władzą właściwą do zgłaszania zapotrzebowań na przedmioty świadczeń rzeczowych jest każdy minister w zakresie swej działalności.

(2) Minister może wyznaczyć podległą władzę (urząd, organ), która w zakresie swej działalności będzie upoważniona do zgłaszania zapotrzebowań na określone przedmioty lub grupy przedmiotów świadczeń rzeczowych.

(3) Minister lub wyznaczona przez niego władza (urząd, organ):

- 1) ocenia potrzeby gospodarcze zgłoszone przez podległe mu władze (dowództwa wojskowe), urzędy i organy, kierując się ich ważnością oraz pilnością ich zaspokojenia;
- 2) opracowuje wykaz całości potrzeb w swym zakresie działalności.

(4) Na podstawie danych uzyskanych w sposób określony w ust. (3) minister lub wyznaczona przez niego władza (urząd, organ) zgłasza zapotrzebowanie.

§ 140. Zapotrzebowanie ma być sporządzone pisemnie i zawierać dane następujące:

- 1) dokładne wymienienie przedmiotów świadczeń (rodzaj, ilość, jakość) oraz opakowania; przy zapotrzebowaniu na nieruchomości należy w przybliżeniu określić powierzchnię nieruchomości, jej przeznaczenie oraz inne stawiane jej wymagania;
- 2) kolejność pilności świadczenia;
- 3) czas i miejsce oddania lub dostawy przedmiotu świadczenia;
- 4) nazwę organu odbierającego.

§ 141. (1) Zapotrzebowanie należy kierować do ministra właściwego ze względu na przedmioty świadczeń rzeczowych, objętych zapotrzebowaniem.

(2) Upoważniona przez ministra do zgłaszania zapotrzebowań władza (urząd, organ), kieruje zapotrzebowanie do wojewódzkiej lub powiatowej władzy administracji ogólnej, stosownie do wytycznych udzielonych w upoważnieniu (§ 139 ust. (2)).

§ 142. (1) Właściwy minister lub władza, do której zgłoszono zapotrzebowanie, zawiadamia pisemnie władzę, która zgłosiła zapotrzebowanie:

- 1) o wysokości przyznanego jej zapotrzebowania (kontyngentu);
- 2) o terminie, w którym zapotrzebowanie będzie zrealizowane;
- 3) o źródle pokrycia przez podanie okręgów administracyjnych albo poszczególnych przedsiębiorstw lub gospodarstw wiejskich, które mają dostarczyć zapotrzebowanych przedmiotów;
- 4) o sposobie pokrycia zapotrzebowania (np. nakazy indywidualne, repartycja).

(2) Dane wymienione w ust. (1) właściwy minister podaje również do wiadomości władzy

administracyjnej albo posiadaczowi przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego, z którego żądane przedmioty świadczeń rzeczowych mają być pobrane.

§ 143. Władzą właściwą do wykonania zapotrzebowania jest:

- 1) Minister Komunikacji w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych — jeżeli przedmiotem świadczenia jest statek powietrzny (aparatus lotniczy) należący do linii komunikacji powietrznej użyteczności publicznej;
- 2) urząd morski w Gdyni — jeżeli przedmiotem świadczenia jest jednostka pływająca żegluga morskiej, urządzenia portowe, nawigacyjne itp.
- 3) państwowy zarząd wodny prowadzący rejestrację statków i łodzi, jeżeli przedmiotem świadczenia jest obiekt pływający żegluga śródlądowej, urządzenie portowe, nawigacyjne itp.;
- 4) rządowa władza kierująca działalnością przedsiębiorstw pracujących na rzecz obrony Państwa (art. 53) — jeżeli przedmiotem świadczenia są surowce, półfabrykaty, fabrykaty, prawa oraz urządzenia, maszyny i pomieszczenia będące w posiadaniu tych przedsiębiorstw;
- 5) powiatowa władza administracji ogólnej właściwa ze względu na miejsce położenia przedmiotów świadczenia — we wszystkich innych przypadkach.

Rozporządzeniem Ministra Żegluga z dnia 9 grudnia 1947 r. (Dz. U. R. P. Nr 76, poz. 489) ustanowione zostały urzędy morskie w Gdańsku i w Szczecinie

Rozdział IV.

Pobranie przedmiotów świadczeń rzeczowych.

Do art. 60,

§ 144. (1) Władze administracyjne, do których skierowano celem wykonania zapotrzebowania na przedmioty świadczeń rzeczowych (§ 143), wydają zarządzenia dotyczące pobrania przedmiotów świadczeń rzeczowych oraz nakazy świadczeń.

(2) W przedsiębiorstwach, na które nałożono już obowiązek świadczeń rzeczowych z mocy zarządzenia, nakazu lub umowy — zarządzenie pobrania przedmiotów świadczeń rzeczowych, które są niezbędne do wykonania obowiązku świadczeń rzeczowych (surowce, półfabrykaty, maszyny, narzędzia, urządzenia komunikacyjne) ciążącego już na tych przedsiębiorstwach, może nastąpić dopiero po uzyskaniu zezwolenia władzy, która zarządzenie lub nakaz wydała albo umowę zawarła.

§ 145. (1) Do władz wymienionych w § 144 należy również doręczanie nakazów świadczeń.

(2) Nakazy mogą być doręczane również za pośrednictwem organów odbierających przedmiot świadczenia.

§ 146. (1) Organem wykonawczym powiatowej władzy administracji ogólnej w zakresie czynności związanych z gromadzeniem, przetwarzaniem i odstawa materiałów objętych planem aprowizacyjnym są komisje skupu.

(2) Komisje skupu działają na podstawie szczególnych przepisów.

§ 147. (1) Organem wykonawczym powiatowej władzy administracji ogólnej w zakresie czynności związanych z rejestracją, zajmowaniem na rzecz Państwa, gromadzeniem i odstawa przedmiotów świadczeń rzeczowych, nie zaliczonych do działu aprowizacji jest powiatowa komisja zbiórki.

(2) Powiatowe komisje zbiórki działają na podstawie szczególnych przepisów.

§ 148. (1) Nakaz świadczenia kieruje się zasadniczo do posiadacza przedmiotu świadczenia, a jeżeli w danym przedsiębiorstwie lub gospodarstwie wiejskim jest ustanowiony pełnomocnik — do pełnomocnika.

(2) Jeżeli przedmiotem świadczeń rzeczowych jest obiekt pływający żegluga morskiej lub śródlądowej albo też statek powietrzny (aparatus lotniczy) nakaz świadczenia należy doręczyć w razie nieobecności osób wskazanych w ust. (1) kapitanowi, kierownikowi, szyprowi albo dowódcy obiektu pływającego lub też jeżeli chodzi o statki lotnicze (aparatus lotnicze) — pilotowi lub dowódcy statku powietrznego (aparatus lotniczego).

(3) Jeżeli chodzi o przedmioty świadczeń rzeczowych:

1) złożone lub przechowywane w domach składowych, w składach i magazynach celnych, w magazynach kolejowych, pocztowych oraz w magazynach lub składach innych przedsiębiorstw przewożowych;

2) przewożone lub transportowane lądem, wodą lub powietrzem;

nakaz świadczenia należy kierować do zarządców (kierowników, dyrektorów itp.) tych magazynów, składów i przedsiębiorstw lub zarządów danych przedsiębiorstw transportowych.

§ 149. Nakaz świadczenia powinien zawierać:

1) imię i nazwisko (firmę) i dokładny adres posiadacza przedmiotu świadczenia (siedzibę firmy);

2) dokładne wyszczególnienie przedmiotu świadczenia (rodzaj, ilość, jakość) oraz opakowanie; przy świadczeniach nieruchomości należy w przybliżeniu określić powierzchnię nieruchomości, jej przeznaczenie oraz inne stawiane jej wymagania; w miarę możliwości należy podać ich oznaczenie hipoteczne a w braku takiego oznaczenia podać w przybliżeniu opis granic;

3) określenie, czy odstąpienie na rzecz Państwa danego przedmiotu dotyczy odstą-

pienia prawa własności przedmiotu czy też odstąpienia prawa użytkowania, używania lub innych praw;

- 4) czas i miejsce oddania lub dostawienia przedmiotu świadczenia;
- 5) wskazanie organu odbierającego;
- 6) wskazanie na odpowiedzialność karną w razie niedopełnienia obowiązku świadczenia;
- 7) datę wystawienia nakazu świadczenia, podpis i pieczęć władzy wydającej nakaz świadczenia.

Do art. 62.

§ 150. (1) Pobranie przedmiotu świadczenia następuje zasadniczo przez bezpośrednie wzięcie danego przedmiotu od dotychczasowego posiadacza w posiadanie władzy.

(2) Organ pobierający przedmiot świadczenia może przedmiot pobrany pozostawić na miejscu u dotychczasowego posiadacza bądź też u osoby trzeciej do dyspozycji władzy.

(3) Osoba, u której przedmiot pozostawiono na przechowanie, obowiązana jest przechowywać go z należytą starannością.

§ 151. (1) Dowód wykonania świadczenia składa się:

- 1) z odcinka a) stanowiącego właściwy dowód wykonania świadczenia,
- 2) z odcinka b) — stanowiącego zlecenie wypłaty i
- 3) z odcinka c) — stanowiącego dowód materiałowy.

(2) Wszystkie części dowodu wykonania świadczenia (odcinki) mają zawierać następujące dane:

- 1) nazwę organu odbierającego przedmiot świadczenia;
- 2) imię, nazwisko (firmę) i adres świadczącego (siedzibę firmy), a przy repartycji — nazwę gminy (gromady), z której świadczenie pobrano;
- 3) dokładne określenie przedmiotu świadczenia; jeżeli przedmiotem świadczenia jest nieruchomość, należy sporządzić szczegółowy jej opis z uwzględnieniem stanu technicznego;
- 4) określenie czy pobranie przedmiotu świadczenia dotyczy odstąpienia na rzecz Państwa prawa własności, czy też prawa użytkowania, używania lub innych praw;
- 5) ostatnie miejsce użytkowania pobranych przedmiotów świadczenia;
- 6) wysokość ustalonego wynagrodzenia za pobrany przedmiot świadczenia, jeżeli przedmiot świadczenia jest objęty cennikiem, lub jeżeli w ramach cennika wartość przedmiotu została ustalona (art. 74 ust. (2));
- 7) wskazanie roszczeń Skarbu Państwa lub osób trzecich ciążących na danym przedmiocie świadczenia (np. należności celne, prawa zastawnicze osób trzecich itp.);

8) nazwę kasy urzędu skarbowego, mającego dokonać wypłaty oraz termin, od którego ma nastąpić wypłata wynagrodzenia;

9) stwierdzenie, czy za pobrany przedmiot świadczenia zapłacono gotówką przy jego pobraniu czy też wydano zlecenie wypłaty do kasy urzędu skarbowego;

10) miejsce i datę wystawienia dowodu wykonania świadczenia, podpis i pieczęć organu odbierającego przedmiot świadczenia.

(3) Jeżeli świadczącym jest inna osoba niż właściciel przedmiotu świadczenia, należy podać również imię, nazwisko i miejsce zamieszkania właściciela albo osoby uprawnionej do rozporządzania przedmiotem świadczenia.

§ 152. (1) Dowód wykonania świadczenia wystawia się w jednym egzemplarzu z tym, że właściwy dowód wykonania świadczenia (odcinek a)) doręcza się świadczącemu, zlecenie wypłaty (odcinek b)) przesyła się do kasy właściwego urzędu skarbowego, zaś dowód materiałowy (odcinek c)) pozostaje w aktach organu pobierającego przedmiot świadczenia.

(2) Jeżeli wynagrodzenie za świadczenie nie przekracza sumy 100 zł organ pobierający przedmiot świadczenia może zlecenie wypłaty (odcinek b)) wydać bezpośrednio do rąk świadczącego, celem przedstawienia tego zlecenia w kasie urzędu skarbowego równocześnie z dowodem wykonania świadczenia (odcinek a)); w tym przypadku świadczący obowiązany jest potwierdzić odbiór zlecenia wypłaty.

(3) Jeżeli należność wypłaca bezpośrednio organ pobierający przedmiot świadczenia, wówczas świadczący kwituje odbiór należności na zleceniu wypłaty (odcinek b)), a organ wypłacający zaznacza wypłatę na dowodzie wykonania świadczenia (odcinek a)) pozostającym u świadczącego. Zlecenie wypłaty służy organowi wypłacającemu jako dowód kasowy.

§ 153. Dowód wykonania świadczenia co do ruchomości (paczek) znajdujących się w magazynach pocztowych, a stanowiących własność klientów poczty powinien być wystawiony oddzielnie dla każdej paczki i powinien zawierać dane wymienione w § 151 ust. (2) a ponadto imię, nazwisko i adres nadawcy, nazwę urzędu pocztowego nadawczego, numer nadawczy, imię, nazwisko i adres adresata, podaną wartość, zawartość i wagę paczki.

§ 154. (1) Dowód wykonania świadczenia (odcinek a)) doręcza się zasadniczo świadczącemu.

(2) Jeżeli świadczący nie jest zarazem posiadaczem lub gdy jest nieobecny i nikogo do odebrania dowodu wykonania świadczenia (odcinek a)) nie upoważnił, albo też gdy osoba posiadacza budzi wątpliwości lub odmówi przyjęcia dowodu wykonania świadczenia (odcinek a)) — dowód ten należy wydać do rąk przeło-

zonego gminy lub jego zastępcy za potwierdzeniem odbioru.

(3) Przełożeni gmin (ich zastępcy), do rąk których wydano dowód wykonania świadczenia (odcinek a)), obowiązani są wezwać natychmiast do odbioru dowodu osobę, dla której jest on przeznaczony.

§ 155. Z chwilą doręczenia osobie wymienionej w § 154 dowodu wykonania świadczenia (odcinek a)) — przedmiot świadczenia przechodzi w posiadanie Państwa.

Do art. 64.

§ 156. (1) Pobranie towarów (paczek) z magazynów pocztowych może być wykonane tylko w obecności przedstawiciela poczty, który przed pobraniem przedmiotów ustali należności pocztowe.

(2) Ustalone należności pocztowe wpisuje organ odbierający przedmiot świadczenia do dowodu wykonania świadczenia.

§ 157. (1) Pobranie towarów celnych (zagranicznych nieoclonionych) może być dokonane tylko w obecności przedstawiciela właściwego urzędu celnego, który przed podjęciem towaru ustali ciężące na tych towarach należności celne i inne pobierane przy odprawie celnej jednocześnie z należnościami celnymi.

(2) Ustalone należności celne i inne organ odbierający przedmiot świadczenia wpisuje do dowodu wykonania świadczenia.

(3) Jeżeli w dowodzie wykonania świadczenia nie zostało stwierdzone, że chodzi o odstąpienie prawa własności przedmiotu świadczenia, to wydanie przedmiotu świadczenia będącego towarem celnym (zagranicznym nieoclonionym) następuje w trybie odprawy celnej warunkowej bez pobierania zabezpieczenia celnego. W przypadkach pobrania towarów celnych do czasowego użytku właściwe władze lub ich organa, które towary te pobrały tytułem świadczenia rzeczowego dostarczają je po wykorzystaniu odnośnemu urzędowi celnemu celem wzięcia pod dozór celny oraz zawiadamiają o tym osoby, od których towary te zostały pobrane tytułem świadczenia rzeczowego.

§ 158. (1) Ładunek znajdujący się na obiektach przewozowych podlegających świadczeniu, jeżeli nie jest również przedmiotem świadczenia, pozostaje w rozporządzeniu właściciela lub innej osoby uprawnionej.

(2) Usunięcie ładunku powinno nastąpić w terminie oznaczonym przez władzę, która wydała nakaz świadczenia. Obowiązek usunięcia należy do osoby rozporządzającej ładunkiem.

(3) W razie nieusunięcia ładunku w oznaczonym terminie zostanie on usunięty w trybie administracyjnym na koszt rozporządzającego ładunkiem; za mogące wyniknąć z tego powodu straty lub szkody Skarb Państwa nie ponosi odpowiedzialności.

(4) Przechowywanie i ochrona usuniętego ładunku odbywa się na koszt rozporządzającego ładunkiem.

(5) W razie braku odpowiednich składów i magazynów w miejscowości gdzie nastąpiło wyładowanie, powiatowa władza administracji ogólnej udziela rozporządzającemu ładunkiem do przechowania i ochraniań tego — w miarę możliwości — pomocy przez czas nieprzekraczający dwóch tygodni od daty wyładowania.

§ 159. (1) Przez określenie magazyny kolejowe (art. 64 ust. (1) pkt 1)) rozumie się również magazyny kolejowo-celne.

(2) Pobranie ruchomości przechowywanych w magazynach kolejowych tudzież ruchomości przewożonych ładem, wodą lub powietrzem może być dokonane tylko w obecności osób wymienionych w § 148 ust. (3) lub ich przedstawicieli.

(3) Przy pobraniu powyższych ruchomości z magazynów kolejowo-celnych powinien być również przedstawiciel władzy celnej celem wykonania obowiązków przewidzianych w § 157.

(4) Przedsiębiorstwo przewozowe, od którego dane ruchomości mają być pobrane, powinno — w miarę możliwości — okazać wszelką pomoc przy ich pobieraniu.

§ 160. (1) Pobranie towarów przechowywanych w domu składowym może być dokonane tylko w obecności notariusza, komornika lub maklera giełdowego przysięgłego oraz przedstawiciela domu składowego, który przed podjęciem towarów ustali ciężące na tych towarach należności: nieuiszczone od towaru daniny publiczne, należności domu składowego, wierzytelności posiadacza warrantu i inne.

(2) Ustalone należności (ust. (1)) zostaną przez dom składowy wpisane w księgę jukstowej, a przez organ pobierający przedmiot świadczenia do dowodu wykonania świadczenia.

Do art. 65.

§ 161. (1) Pobranie przedmiotów świadczeń rzeczowych w drodze repartycji może zarządzić właściwy minister, wojewódzka władza administracji ogólnej albo powiatowa władza administracji ogólnej.

(2) Władza zarządzająca wykonanie świadczeń w drodze repartycji określa wyznaczone do świadczeń okręgi administracyjne oraz odpowiadające tym okręgom kontyngenty świadczeń.

(3) Władze administracji ogólnej wydają zarządzenia dotyczące repartycji drewna, opierając się na szczegółowych planach pobrania drewna, ustalonych przez właściwe dyrekcje lasów państwowych.

(4) W zarządzeniu repartycji określić należy również termin, w którym powinny być ustalone listy repartycyjne oraz termin pobrania świadczeń w drodze repartycji.

§ 162. (1) Rozdział świadczeń nałożonych na gminy (gromady) między poszczególnych posiadaczy obowiązanych do świadczeń przeprowadza się na podstawie list repartycyjnych.

(2) Listy repartycyjne są ustalane:

1) w miastach o odrębnym prawie (statucie) oraz w miastach wydzielonych z powiatowych związków samorządowych — przez jedną lub więcej komisji repartycyjnych składających się z prezydenta miasta lub jego przedstawiciela jako przewodniczącego oraz 4 członków rady miejskiej;

2) w miastach innych niż określone w pkt. 1) oraz w gminach wiejskich — przez komisję repartycyjną złożoną z burmistrza lub wójta (ich zastępców), jako przewodniczącego oraz z 4 członków rady miejskiej albo gminnej po wysłuchaniu w miarę potrzeby opinii sołtysa.

(3) Gminna komisja repartycyjna rozdziela wyznaczoną jej ilość świadczeń pomiędzy poszczególne gromady, ustalając dla każdej z gromad odrębną listę repartycyjną na podstawie wniosku gromadzkiej komisji repartycyjnej, składającej się z dwóch członków wybranych przez radę gromadzką oraz sołtysa jako przewodniczącego.

(4) W przypadkach niecierpiących zwłoki ustalenie listy repartycyjnej przeprowadzają bez udziału osób wymienionych w ust. (2) prezydent miasta, burmistrz lub wójt, bądź też ich zastępcy przy udziale o ile możliwości dwóch mieszkańców gminy.

(5) W przypadkach nieustalenia w terminie list repartycyjnych, listy te ustalają właściwe powiatowe władze administracji ogólnej.

(6) Umieszczenie na liście repartycyjnej przedmiotów należących do przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego pracujących na rzecz obrony Państwa może nastąpić tylko za zezwoleniem władzy, która kieruje działalnością przedsiębiorstwa lub gospodarstwa wiejskiego.

Funkcje rad miejskich i gminnych przejęły miejskie i gminne rady narodowe.

§ 163. (1) Lista repartycyjna zastępuje nakaz świadczenia. Należy ją ogłosić w gminie w sposób zwyczajowy przyjęty; ogłoszenie zastępuje doręczenie nakazu świadczenia.

(2) Od ustaleń zawartych w liście repartycyjnej przysługuje interesowanemu odwołanie w administracyjnym toku instancji, które nie wstrzymuje wykonania świadczenia.

§ 164. (1) Do świadczenia obowiązany jest każdy, kto jest umieszczony w liście repartycyjnej.

(2) W razie nieobecności osób wymienionych w liście repartycyjnej organ przeprowadzający pobranie świadczenia w drodze repartycji pobiera je w obecności dwóch świadków, w ra-

zie potrzeby przy udziale rzeczoznawców, jeśli tylko istnieje możliwość ich powołania.

§ 165. (1) Każdemu ze świadczących na podstawie listy repartycyjnej organy pobierające przedmiot świadczenia wydają zaświadczenie o pobraniu przedmiotu świadczenia.

(2) W przypadku nieobecności świadczącego, zaświadczenie ma być złożone w zarządzie gminy z przeznaczeniem doręczenia go świadczącemu.

§ 166. (1) Stosownie do wyników świadczeń pobranych w gminie na podstawie list repartycyjnych zarząd gminy otrzymuje dowód wykonania świadczenia (odcinek a)) przez gminę.

(2) Dowody te wydaje właściwa powiatowa władza administracji ogólnej lub organ odbierający przedmioty świadczeń.

§ 167. Zamiast przeprowadzenia repartycji zarząd gminy może dostarczyć żądanych przedmiotów świadczeń w inny sposób, jeśli to nie pociągnie za sobą opóźnień w ich dostarczeniu.

§ 168. Jeżeli pobranie świadczeń następuje w drodze repartycji lub jeżeli gmina dostarcza w inny sposób zapotrzebowanej ruchomości — powinien być obecny przy pobraniu świadczenia przedstawiciel zarządu gminy.

Rozdział V.

Wynagrodzenia za świadczenia.

Do art. 68.

§ 169. (1) Z chwilą powstania warunków wymienionych w art. 46 ust. (1) obowiązani są wojewodowie, a w m. st. Warszawie Komisarz Rządu na m. st. Warszawę zorganizować natychmiast wojewódzkie (stołeczną) komisje cennikowe oraz powiatowe komisje świadczeń rzeczowych.

(2) Z chwilą powstania warunków wymienionych w art. 46 ust. (2) wojewodowie, a w m. st. Warszawie Komisarz Rządu na m. st. Warszawę organizują wojewódzkie (stołeczną) komisje cennikowe i powiatowe komisje świadczeń rzeczowych na podstawie zarządzenia wydanego przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych. Zarządzenie może dotyczyć zorganizowania wojewódzkich komisji cennikowych tylko w niektórych województwach, a powiatowych komisji świadczeń rzeczowych tylko w niektórych powiatach.

(3) Główną komisję cennikową organizuje w warunkach przewidzianych w art. 46 Minister Skarbu.

§ 170. (1) Przewodniczącym wojewódzkiej (stołecznej) komisji cennikowej jest wojewoda (Komisarz Rządu na m. st. Warszawę) albo delegat wyznaczony przez wojewodę (Komisarza Rządu na m. st. Warsza-

wę). Stałym zastępcą przewodniczącego komisji jest przedstawiciel władzy skarbowej wchodzący w skład komisji.

(2) W skład wojewódzkiej (stołecznej) komisji cennikowej wchodzi:

- 1) przedstawiciel wojska delegowany przez dowódcę O. K., a jeżeli komisja ma działać na terenie podległym dowódcy floty — przez dowódcę floty;
- 2) przedstawiciel władzy skarbowej delegowany przez dyrektora izby skarbowej (naczelnika wydziału skarbowego urzędu wojewódzkiego śląskiego);
- 3) wyznaczeni przez wojewodę (Komisarza Rządu na m. st. Warszawę) urzędnicy urzędu wojewódzkiego z działu przemysłowego, aprowizacyjnego, rolnictwa oraz sanitarnego po jednym z każdego działu, a jeśli chodzi o świadczenia z zakresu górnictwa — przedstawiciel właściwej władzy górniczej;
- 4) przedstawiciel administracji lasów państwowych, wyznaczony przez dyrekcję lasów państwowych właściwą ze względu na siedzibę komisji;
- 5) jeden przedstawiciel handlu, przemysłu i górnictwa, jeden przedstawiciel rzemiosła oraz jeden przedstawiciel rolnictwa, delegowani przez właściwe miejscowe izby samorządu gospodarczego;
- 6) jeden przedstawiciel Sejmiku wojewódzkiego lub rady wojewódzkiej (Rady Miejskiej m. st. Warszawy).

Funkcje sejmiku wojewódzkiego oraz rady wojewódzkiej przejęła wojewódzka rada narodowa. Rady narodowe miast Warszawy i Łodzi posiadają uprawnienia wojewódzkich rad narodowych.

§ 171. (1) Przewodniczącym głównej komisji cennikowej jest Minister Skarbu lub wyznaczony przez niego delegat.

(2) W skład głównej komisji cennikowej wchodzi:

- 1) po jednym przedstawicielu Ministrów: Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych, Skarbu, Przemysłu i Handlu, Komunikacji i Opieki Społecznej oraz dwaj przedstawiciele Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych;
- 2) jeden przedstawiciel związku izb przemysłowo-handlowych R. P.;
- 3) jeden przedstawiciel związku izb i organizacji rolniczych R. P.;
- 4) jeden przedstawiciel związku izb rzemieślniczych R. P.;
- 5) po jednym przedstawicielu Związku Miast Polskich, Związku Powiatów R. P. i Związku Gmin Wiejskich R. P.;

§ 172. (1) Komisje cennikowe ustalają ceny przedmiotów świadczeń rzeczowych biorąc za

podstawę rzeczywiste i gospodarczo usprawiedliwione koszty produkcji w danej gałęzi wytwórczości.

(2) Ustalone według zasad przewidzianych w ust. (1) ceny przedmiotów świadczeń rzeczowych, będących zagranicznymi nieoclonionymi towarami, podlegają zmniejszeniu o kwotę ciążących na tych towarach należności celnych i innych wymierzonych przy odprawie celnej jednocześnie z należnościami celnymi.

§ 173. (1) Wojewódzka komisja cennikowa urzęduje w siedzibie urzędu wojewódzkiego, a stołeczna komisja cennikowa — w m. st. Warszawie.

(2) Właściwość wojewódzkiej komisji cennikowej obejmuje cały obszar województwa, a stołecznej komisji cennikowej — obszar m. st. Warszawy. W przypadku utworzenia kilku kompletów, właściwość terytorialną każdego z nich określa zarządzenie o powołaniu komisji do życia.

(3) Główną komisję cennikową organizuje się w składzie jednego lub więcej kompletów. Właściwość jej obejmuje cały obszar Państwa.

§ 174. (1) Decyzje komisji cennikowych zapadają w formie uchwał zwykłą większością głosów przy udziale co najmniej 6 członków i przewodniczącego, przy czym obecność przedstawiciela władzy skarbowej jest obowiązująca.

(2) Członek wojewódzkiej komisji cennikowej będący przedstawicielem władzy skarbowej może w terminie 24 godzin od dnia zapadnięcia uchwały zgłosić pisemny sprzeciw przeciw uchwale komisji. Sprzeciw powoduje wstrzymanie ogłoszenia uchwały.

(3) Sprzeciw rozstrzyga główna komisja cennikowa, która najdalej do dnia 10 po zgłoszeniu sprzeciwu ma zakomunikować wojewódzkiej (stołecznej) komisji cennikowej swoją decyzję w sprawie sprzeciwu. W razie nieotrzymania w tym terminie przez wojewódzką (stołeczną) komisję cennikową decyzji głównej komisji cennikowej, wojewódzka (stołeczna) komisja cennikowa ogłasza własną uchwałę.

§ 175. (1) Główna komisja cennikowa może zastrzec sobie ustalanie i ogłaszanie cen na pewne kategorie przedmiotów.

(2) Główna komisja cennikowa może z urzędu badać i zmieniać ustalone przez wojewódzkie (stołeczną) komisje cennikowe ceny przedmiotów świadczeń. W tym celu wojewódzkie (stołeczna) komisje cennikowe obowiązane są przysyłać do głównej komisji cennikowej cenniki ogłoszone przez siebie w ciągu 3 dni po ogłoszeniu.

§ 176. Ustalone przez komisje cennikowe ceny obowiązują na obszarze właściwości danej komisji z chwilą ogłoszenia cennika, jeżeli uchwała komisji nie stanowi inaczej.

Do art. 69.

§ 177. (1) Do towarów zagranicznych nieoclonionych oraz do towarów, na których ciąży na-

leżności akcyzowo-monopolowe nie stosuje się cen przedmiotów świadczeń rzeczowych ogłoszonych w cennikach.

(2) Wartość towarów wymienionych w ust. (1) określa powiatowa komisja świadczeń rzeczowych.

Do art. 70.

§ 178. (1) Przewodniczącym powiatowej komisji świadczeń rzeczowych jest kierownik powiatowej władzy administracji ogólnej (jego zastępca), albo też wyznaczona przez niego osoba. Stałym zastępcą przewodniczącego jest przedstawiciel władzy skarbowej wchodzący w skład komisji.

(2) W skład powiatowej komisji świadczeń rzeczowych wchodzi:

- 1) przedstawiciel władzy wojskowej delegowany przez komendanta garnizonu właściwego ze względu na siedzibę powiatowej władzy ogólnej;
- 2) przedstawiciel władzy skarbowej, delegowany przez dyrektora izby skarbowej (naczelnika wydziału skarbowego urzędu wojewódzkiego śląskiego);
- 3) dwaj członkowie wybrani przez wydział powiatowy;
- 4) trzech członkowie delegowani przez właściwą Izbę Rolniczą, Przemysłowo-Handlową i Rzemieślniczą z każdej po jednym.

(3) W skład komisji właściwej dla powiatu morskiego i m. Gdyni wchodzi ponadto delegat urzędu morskiego i morskiego urzędu rybackiego.

P. uw. do § 27.

§ 179. (1) Powiatowe komisje świadczeń rzeczowych organizuje się w składzie jednego lub więcej kompletów; urzędują one w miejscowości wyznaczonej przez swego przewodniczącego.

(2) Właściwość powiatowej komisji świadczeń rzeczowych obejmuje obszar całego powiatu, a w przypadku utworzenia kilku kompletów, właściwość terytorialną każdego z nich określa zarządzenie o powołaniu komisji do życia.

§ 180. (1) Posiedzenia powiatowej komisji świadczeń rzeczowych zwołuje przewodniczący. Na posiedzenia może przewodniczący wzywać również osoby, których świadczenia mają być oceniane.

(2) Nieobecność na posiedzeniu komisji osób świadczących lub członków przedstawicieli samorządu nie wstrzymuje postępowania komisji.

(3) Komisja obraduje tylko nad sprawami, które jej przekaże przewodniczący. Decyzje zapadają większością głosów. W razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

(4) Orzeczenia komisji powinny być umotywowane i podpisane przez przewodniczącego i prowadzącego protokół.

(5) Orzeczenie powiatowej komisji świadczeń rzeczowych jest ostateczne w administracyjnym toku instancji.

(6) Z posiedzeń komisji należy spisywać protokół; prowadzi go członek komisji wyznaczony przez przewodniczącego. W protokółie należy zamieszczać również oświadczenia składane przez osoby świadczące obecne na posiedzeniu.

Do art. 72.

§ 181. (1) Przewodniczącym specjalnej komisji świadczeń rzeczowych jest minister, który zarządził utworzenie komisji, lub wyznaczony przez niego delegat.

(2) W skład specjalnej komisji świadczeń rzeczowych wchodzi delegaci Ministerstw: Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych, Skarbu, Przemysłu i Handlu, Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Opieki Społecznej po jednym z każdego Ministerstwa, a ponadto:

- 1) jeden delegat właściwej izby przemysłowo-handlowej i jeden delegat wyznaczony przez Ministra Przemysłu i Handlu lub o ile chodzi o przemysł drzewny przetwarzający surowce oraz przemysł wymieniony w § 78 pkt 1) — przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych, ze składu organizacji powołanej do życia na podstawie art. 53 ust. (2), jeśli przedmiotem obrad komisji specjalnej będzie wynagrodzenie z tytułu wzięcia przedsiębiorstwa przemysłowego lub górniczego w przymusowy zarząd lub przymusową dzierżawę lub których zdolności wytwórczej użyto według art. 53 ust. (1);
- 2) jeden delegat Ministerstwa Komunikacji i jeden delegat właściwych przedsiębiorstw i stowarzyszeń handlowych. jeśli przedmiotem obrad komisji specjalnej będzie wynagrodzenie za pobrane świadczenia przedsiębiorstw przewozowych lub wynagrodzenie związane z użyciem zdolności wytwórczej tych przedsiębiorstw według art. 53 ust. (1);
- 3) jeden delegat Ministerstwa Poczty i Telegrafów i jeden delegat związku przedsiębiorstw wytwarzających sprzęt teletechniczny, radiotechniczny lub handlujący takim sprzętem, jeśli przedmiotem orzeczenia komisji specjalnej będzie wynagrodzenie wziętych w przymusowy zarząd lub przymusową dzierżawę tych przedsiębiorstw lub wynagrodzenie związane z użyciem ich zdolności wytwórczej według art. 53 ust. (1);
- 4) jeden delegat Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych i jeden delegat właściwej izby rolniczej, jeśli przedmio-

tem orzeczenia komisji specjalnej będzie wynagrodzenie z tytułu wzięcia gospodarstw wiejskich w przymusowy zarząd lub przymusową dzierżawę albo wynagrodzenie związane z użyciem zdolności twórczej gospodarstwa wiejskiego według art. 54 ust. (1).

P. uw. do art. 29 i 33 ustawy z dnia 30 marca 1939 r. o powszechnym obowiązku świadczeń rzeczowych — poz. 6 niniejszego zeszytu.

P. uw. do § 27.

§ 182. Do postępowania specjalnej komisji świadczeń rzeczowych stosuje się odpowiednio przepis § 180.

Do art. 74.

§ 183. (1) Należność za pobrane świadczenia wypłaca w miarę posiadanych środków pieniężnych organ pobierający przedmiot świadczenia, jeżeli przedmiot ten jest objęty cennikiem i należność ma być wypłacona tylko w gotówce; w innych przypadkach należność wypłaca organ upoważniony do wypłaty.

(2) W czasie wojny i mobilizacji organem upoważnionym do wypłaty wynagrodzenia jest kasa urzędu skarbowego.

(3) W czasie określonym w art. 46 ust. (2) organem upoważnionym do wypłaty wynagrodzenia jest ta władza lub urząd, które oznaczy szczególne zarządzenie Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem zgłaszającym zapotrzebowanie. Te władze i urzędy będą podane do wiadomości interesowanym wraz z terminem zgłaszania się po wypłatę wynagrodzenia.

Do art. 75.

§ 184. (1) Jeżeli świadczenie nie jest objęte cennikiem przedmiotów świadczeń rzeczowych, organ pobierający wystawia dowód wykonania świadczenia bez podawania ceny, zaznaczając że określi ją właściwa tj. powiatowa lub specjalna komisja świadczeń rzeczowych.

(2) W przypadku gdy cena części świadczenia może być określona, dla pozostałej zaś brak cennika, organ pobierający podaje w dowodzie wykonania świadczenia cenę przedmiotów objętych cennikiem oraz zaznacza które pozycje podlegają ocenie przez właściwą komisję świadczeń rzeczowych.

(3) Tak samo postępuje się gdy w warunkach określonych w art. 74 ust. (2) organ pobierający nie może określić wartości i nie ma możliwości powołania odpowiednich znawców. W tym przypadku organ odbierający obowiązany jest w dowodzie wykonania świadczenia lub w dołączonym protokole dokładnie określić stan, stopień zużycia i wartość pobranego przedmiotu.

(4) W przypadkach wymienionych w ust. (1), (2) i (3) organ pobierający przedmiot świadcze-

nia przesyła zlecenie wypłaty do kasy właściwego urzędu skarbowego, która kieruje je do powiatowej lub specjalnej komisji świadczeń rzeczowych. Uzupełnienie ceny i ogólnej należności przeprowadza kasa urzędu skarbowego na podstawie orzeczenia komisji. Te same dane wpisuje kasa urzędu skarbowego do dowodu wykonania świadczenia (odcinek a)) po przedstawieniu tego dowodu przez interesowaną osobę.

Do art. 76.

§ 185. (1) Wynagrodzenie za pobrane przedmioty świadczenia będzie wypłacane gotówką lub asygnatami, albo też częściowo gotówką i częściowo asygnatami.

(2) Warunki i sposób wypłaty wynagrodzenia określa odrębne rozporządzenie wykonawcze.

§ 186. (1) Jeżeli wypłata wynagrodzenia nie następuje bezpośrednio przez organ pobierający przedmiot świadczenia, wypłaty wynagrodzenia dokonuje organ upoważniony do wypłaty na podstawie przedstawionego dowodu wykonania świadczenia (odcinek a)), po jego porównaniu ze zleceniem wypłaty. Jeżeli świadczącemu doręczono również zlecenie wypłaty (§ 152 ust. (2)) należy celem otrzymania wynagrodzenia przedstawić również i ten dokument.

(2) Dowód wykonania świadczenia (odcinek a)) oraz ewentualne zlecenie wypłaty ma być przedstawione do zapłaty:

- 1) w czasie wojny i mobilizacji — w kasie urzędu skarbowego wskazanego w dowodzie wykonania świadczeń nie wcześniej jak w terminie określonym w tym dokumencie; interesowany może przedstawić dowód wykonywania świadczenia (odcinek a) również w kasie innego urzędu skarbowego, w tym jednak przypadku termin wypłaty wynagrodzenia zostanie określony przez urząd skarbowy;
- 2) w przypadkach innych niż określone w pkt 1) — organowi lub władzy, podanym do wiadomości interesowanym w terminie określonym w tym zawiadomieniu (§ 183 ust. (3)).

§ 187. (1) Jeżeli na pobranym przedmiocie świadczeń rzeczowych ciąży należność Skarbu Państwa lub osób trzecich (§ 151 ust. (2) pkt 7)), należność za te świadczenia należy złożyć do depozytu sądowego.

(2) Przepisu ust. (1) nie stosuje się, jeżeli świadczący zgadza się na potrącenie należności Skarbu Państwa lub przedstawi dokument, wyrażający zgodę wierzyciela na wypłatę należności.

§ 188. (1) W przypadku pobrania przedmiotów świadczeń rzeczowych (paczek) z magazynów pocztowych wynagrodzenie za nie wypłacane przez organ pobierający te przedmioty, organa pocztowe przekazują wraz z nakazem

świadczenia i dowodem wykonania świadczenia (odcinek a)) nadawcy przedmiotu (paczki), po potrąceniu należności pocztowych oraz kosztów przesłania wynagrodzenia i dokumentów.

(2) Jeżeli wysokość wynagrodzenia nie zostanie ustalona lub wypłacona przy pobraniu przedmiotu świadczenia (paczki) organa pocztowe przesyłają nadawcy nakaz świadczenia i dowód wykonania świadczenia.

(3) Do ustalenia wysokości wynagrodzenia właściwe są komisje świadczeń rzeczowych dla miejsca zamieszkania nadawcy.

(4) Kasa urzędu skarbowego przy wypłacaniu wynagrodzenia osobie upoważnionej do rozporządzania przedmiotem świadczenia (paczka) potrąca oznaczone w dowodzie wykonania świadczenia należności pocztowe i przekazuje urzędowi pocztowemu w którym pobrano przedmiot (paczka).

(5) Termin oznaczony w art. 79 biegnie od dnia doręczenia nadawcy przez pocztę zakazu i dowodu wykonania świadczenia.

§ 189. (1) W razie pobrania przedmiotów świadczeń rzeczowych w przypadkach wymienionych w § 159 ust. (2) wynagrodzenie za nie, wypłacone przez organ pobierający, przekazuje organa kolejowe lub przewoźnicy wraz z nakazem świadczenia i dowodem wykonania świadczenia (odcinek a) osobie uprawnionej do rozporządzania przedmiotem świadczenia po potrąceniu ciężących na pobranym przedmiocie należności składowych, przewozowych za przebytą drogę i innych kosztów dodatkowych.

(2) Jeżeli wysokość wynagrodzenia nie zostanie ustalona lub wypłacona przy pobraniu przedmiotu świadczenia organa kolejowe lub przewoźnicy przesyłają osobie uprawnionej do rozporządzania przedmiotem nakaz świadczenia i dowód wykonania świadczenia.

(3) Do ustalenia wysokości wynagrodzenia właściwe są komisje świadczeń rzeczowych dla miejsca zamieszkania osoby uprawnionej do rozporządzania przedmiotem.

(4) Kasa urzędu skarbowego przy wypłacaniu wynagrodzenia osobie uprawnionej do rozporządzania przedmiotem świadczenia potrąca należności składowe, przewozowe i inne dodatkowe ciężące na przedmiocie świadczenia i przekazuje je do właściwej kasy stacyjnej kolejowej lub właściwemu przewoźnikowi.

(5) Termin oznaczony w art. 79 biegnie od dnia doręczenia nakazu i dowodu wykonania świadczenia osobie upoważnionej do rozporządzania przedmiotem świadczenia.

§ 190. (1) W przypadku pobrania przedmiotów świadczeń rzeczowych przechowywanych w domu składowym wynagrodzenie za nie wypłacone przez organ pobierający te przedmioty zarząd domu składowego przesyła wraz z nakazem świadczenia i dowodem wykonania świadczenia (odcinek a)) osobie uprawnionej do rozporządzania przedmiotem świadczenia po potrą-

ceniu ciężących na tym przedmiocie należności ustalonych według § 160 ust. (1).

(2) Jeżeli wysokość wynagrodzenia nie zostanie ustalona lub wypłacona przy pobraniu przedmiotu świadczenia zarząd domu składowego zawiadamia posiadacza rewersu (osobę uprawnioną do rozporządzania przedmiotem świadczenia) oraz posiadacza warrantu o nakazie świadczenia i o wystawieniu dowodu wykonania świadczenia.

(3) Do ustalania wysokości wynagrodzenia za świadczenia właściwe są komisje świadczeń rzeczowych dla miejsca zamieszkania osoby uprawnionej do rozporządzania przedmiotem.

(4) Kasa urzędu skarbowego wypłaca wynagrodzenie z tytułu świadczenia zarządowi domu składowego, który jest obowiązany bezzwłocznie przekazać należności posiadaczowi rewersu i innym uprawnionym (§ 163 ust. (1)) bądź złożyć należność do banku domicylowego w depozycie na konto uprawnionych.

(5) Termin oznaczony w art. 79 biegnie od dnia doręczenia nakazu i dowodu wykonania świadczenia osobie upoważnionej do rozporządzania przedmiotem świadczenia.

§ 191. (1) Wynagrodzenie za pobrane przedmioty świadczeń rzeczowych może być wypłacone również osobie upoważnionej do podjęcia wynagrodzenia, jeżeli wynagrodzenie to ma podjąć inna osoba, niż wskazana w dowodzie wykonania świadczenia.

(2) Podpis osoby upoważniającej ma być zaświadczony przez notariusza, władzę państwową (powiatową władzę administracji ogólnej, powiatową komendę P. P., urząd skarbowy) bądź zarząd gminy, a jeżeli świadczący został powołany do służby wojskowej — również przez dowództwo jednostki wojskowej.

(3) Stwierdzenie autentyczności podpisu na upoważnieniach do podjęcia wynagrodzeń ma być opatrzone pieczęcią urzędową.

§ 192. (1) W razie zagubienia lub zniszczenia dowodu uprawniającego świadczącego do odbioru wynagrodzenia (dowód wykonania świadczenia (odcinek a), zlecenia wypłaty) — organ pobierający przedmiot świadczenia lub władza, która przechowuje akta dotyczące pobrania przedmiotów świadczenia wystawia na pisemną prośbę interesowanego odpis zagubionego lub zniszczonego dokumentu.

(2) Prośba o wydanie odpisu dokumentu powinna zawierać okoliczności faktyczne towarzyszące pobraniu przedmiotów świadczeń rzeczowych (czas, miejsce, nazwę organu pobierającego) oraz przytaczać dowody (nazwiska świadków, ich miejsce zamieszkania) potwierdzające pobranie przedmiotów świadczeń.

(3) W razie gdy z powodu działań wojennych lub też innych powodów organ pobierający przedmiot świadczenia lub władza przechowująca akta dotyczące pobrania przedmiotu świadczenia odpisu dokumentu wystawić nie może

z powodu zagubienia lub zniszczenia zlecenia wypłaty (odcinek b)) i dowodu materiałowego (odcinek c)) akta sprawy o wydanie odpisu należy skierować do dowódcy okręgu korpusu, który po przeprowadzeniu dochodzeń wystawia duplikat dokumentu.

§ 193. (1) Osoba, której wypłacono wynagrodzenie za świadczenia (gotówką, asygnatami) kwituje odbiór wynagrodzenia, a ponadto na dowód wykonania świadczenia (odcinek a)) stwierdza swym podpisem otrzymanie wynagrodzenia.

(2) Dowód wykonania świadczenia (odcinek a)) należy zwrócić osobie podejmującej wynagrodzenie.

Do art. 78.

§ 194. (1) Za świadczenia wykonane w drodze repartycji zarząd gminy podejmuje należność u organu upoważnionego do wypłaty i wypłaca świadczącym wynagrodzenie za pokwitowaniem. Wypłata należności świadczącym odbywa się na podstawie imiennych list, w których zainteresowani kwituja odbiór przypadającego im wynagrodzenia.

(2) Jeżeli wypłata wynagrodzenia następuje w asygnatach powinny być one wystawiane osobno dla każdego świadczącego na podstawie listy repartycyjnej.

DZIAŁ V.

Przepisy szczególne i końcowe.

Do art. 85.

§ 195. Przysposobienie do świadczeń rzeczowych państwowych przedsiębiorstw przemysłowych, handlowych i górniczych wydzielonych z administracji państwowej w myśl rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 marca 1927 r. o wydzieleniu z administracji państwowej przedsiębiorstw państwowych przemysłowych, handlowych i górniczych oraz ich komercjalizacji (Dz. U. R. P. Nr 25, poz. 195) odbywa się na ich własny koszt z zachowaniem przepisów wymienionego rozporządzenia.

Rozp. z dnia 17 marca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 25, poz. 195) zostało zastąpione dekretem z dnia 3 stycznia 1947 r. o tworzeniu przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. R. P. Nr 8, poz. 42).

Do art. 86.

§ 196. (1) Za zakład leczniczy w rozumieniu rozporządzenia niniejszego uważa się zakład odpowiadający warunkom przewidzianym w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z

dnia 22 marca 1928 r. o zakładach leczniczych (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 382).

(2) Za lecznicę weterynaryjną w rozumieniu rozporządzenia niniejszego uważa się zakład posiadający pomieszczenie (stanowiska, boksy, klatki) do przetrzymywania zwierząt w celu leczenia.

§ 197. Przepisy rozporządzenia niniejszego stosuje się do zakładów leczniczych i lecznic weterynaryjnych jeżeli dalsze przepisy nie stanowią inaczej.

§ 198. (1) Celem przysposobienia zakładu leczniczego do zadań odpowiadających warunkom wojennym posiadacz zakładu leczniczego obowiązany jest na żądanie i według wskazówek władzy właściwej (art. 86 ust. (2) pkt 1)) opracować i utrzymywać w stanie aktualności plan eksploatacyjny zakładu leczniczego odpowiadający przeznaczeniu zakładu w czasie wojny.

(2) Plan eksploatacyjny powinien w szczególności zawierać dane następujące:

- 1) plan przeprowadzenia potrzebnych adaptacji technicznych;
- 2) plan organizacji pracy przy uwzględnieniu uzupełnień personalnych oraz przeszkolenia personelu;
- 3) plan gromadzenia i uzupełniania zapasów wojennych dotyczących łóżek szpitalnych, karet pogotowia, przyrządów, narzędzi i przyborów lekarskich, dentystycznych oraz elektromedycznych środków leczniczych i opatrunkowych tudzież innych ruchomości związanych z leczeniem i udzieleniem porad lekarskich.

§ 199. (1) Zakłady lecznicze, instytucje i organizacje obowiązane do udzielania świadczeń chorobowych i opieki lekarskiej w zakresie ustaw o ubezpieczeniu społecznym obowiązane są z mocy rozporządzenia niniejszego do stworzenia i posiadania zapasów wojennych dotyczących leków i środków opatrunkowych jako nie naruszalnego zapasu podlegającego stałej wymianie z materiałów użytku bieżącego.

(2) Wysokość zapasu wojennego określa właściwa władza w ramach budżetu zakładu leczniczego, instytucji lub organizacji.

(3) Zapasy wojenne wymienione w ust. (1) pozostają do dyspozycji władz wojskowych, które w porozumieniu z zarządem zakładu leczniczego, instytucji lub organizacji przeprowadzają kontrolę tych zapasów oraz sposobów ich odświeżania.

(4) Zakłady lecznicze inne niż wymienione w ust. (1) mogą być zobowiązane do poczynienia zapasów wojennych w sposób określony w ust. (1) na podstawie wydanego przez władzę właściwą nakazu lub zarządzenia.

§ 200. Przez dostosowanie kwalifikacji osobowych i fachowych personelu, zatrudnionego stale w zakładzie leczniczym do potrzeb wska-

zanych służbą sanitarno-wojskową w czasie wojny (art. 86 ust. (2) pkt 3) lit. c)) rozumie się:

- 1) posiadanie przez dyrektorów (ich zastępców) zaufania władz państwowych oraz umiejętności zarządzania przez nich zakładem leczniczym, tudzież dokładnej znajomości służby sanitarno-wojskowej w czasie wojny, nabytej na specjalnie w tym celu zorganizowanych przez Ministra Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych kursach;
- 2) poddanie personelu lekarskiego i innego personelu fachowego obowiązowi przeszkolenia, jakie okaże się potrzebne do wykonywania czynności i zadań, do których został lub ma być powołany dany zakład leczniczy.

§ 201. Dostosowanie kwalifikacji fachowych personelu wymienionego w § 200 zarządza wojewódzka władza administracji ogólnej w porozumieniu z dowódcą okręgu korpusu (terytorialnym dowódcą równorzędnym) w drodze nakazu lub zarządzenia określając:

- 1) liczbę pracowników, których kwalifikacje mają być dostosowane do potrzeb wskazanych służbą sanitarno-wojskową w czasie wojny;
- 2) kierunek, zakres i terminy tego dostosowania.

§ 202. (1) W warunkach przewidzianych w art. 46 władza właściwa może nałożyć na zakład leczniczy obowiązek (art. 50):

- 1) przeznaczenia zakładu leczniczego dla chorych na choroby określone przez władzę;
- 2) zmiany kategorii chorych leczonych w zakładach leczniczych celem zmniejszenia stanów chorych i uzyskania wolnych miejsc;
- 3) przystosowania oddziałów chorych w zakładach leczniczych do zmienionych zadań i warunków lecznictwa w czasie wojny lub w przewidywaniu wojny;
- 4) udzielania pomocy lekarskiej chorym według norm określonych przez władzę;
- 5) odstępowania na rzecz Państwa przedmiotów urządzenia i zaopatrzenia zakładu leczniczego pod warunkiem stwierdzenia przez wojewódzką władzę administracji ogólnej, że przedmioty te nie są niezbędne do prowadzenia zakładu leczniczego.

(2) Zakład leczniczy wraz z całym urządzeniem i personelem może być w warunkach przewidzianych w art. 46 przejęty przez władze wojskowe z przeznaczeniem użycia go na cele sanitarno-wojskowe (art. 6).

§ 203. (1) W warunkach przewidzianych w art. 46 władze wojskowe mogą przejąć zakład leczniczy pod nadzór wojskowy.

(2) W przypadku wymienionym w ust. (1) zakład leczniczy w niezmienionym składzie osób i urządzeń pracuje na rzecz i potrzeby wojska

pod kierownictwem oficera-lekarza wyznaczonego na stanowisko kierownika zakładu leczniczego przez właściwe władze wojskowe.

§ 204. Nakazy i zarządzenia wynikające z §§ 202 i 203 mogą być poświadczane przez władze właściwe już w czasie pokoju z zaznaczeniem, że mają one prawną skuteczność z chwilą powstania warunków wymienionych w art. 46.

§ 205. W okresie ewakuacji chorych z zakładu leczniczego zarząd tego zakładu jest całkowicie uzależniony od decyzji właściwych władz wojskowych.

§ 206. Przepisy §§ 198 — 205 stosuje się odpowiednio do leczniczych weterynaryjnych.

§ 207. Z dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego tracą moc obowiązującą:

- 1) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 7 kwietnia 1939 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych i Skarbu o samopomocy rolnej (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 209);
- 2) rozporządzenie Ministrów: Przemysłu i Handlu, Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Skarbu z dnia 15 kwietnia 1939 r. wydane w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych oraz Spraw Wewnętrznych o określeniu przedsiębiorstw przemysłowych i górniczych w związku z powszechnym obowiązkiem świadczeń rzeczowych (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 227).

§ 208. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Załącznik do § 118 rozp. Min.: Spraw Wojsk., Spraw Wewn., Spraw Zagr., Skarbu, Wyznań Rel. i Gśw. Publ., Roln. i Ref. Roln., Przem. i Handlu, Komunikacji, Opieki Społ. oraz Pocz. i Telegr. z dnia 26 sierpnia 1939 r. (poz. 529).

W Y K A Z

artykułów podlegających obowiązkowi świadczeń rzeczowych według art 49.

I. Artykuły żywności:

1) Pochodzenia roślinnego:

- a) zboże (żyto, pszenica, jęczmień, owies, kukurydza, koński ząb, proso, gryka) oraz wytwory przemiału (mąki, kasze, płatki);
- b) chleb i inne pieczywo, suchary, sucharki, makaron, opłatki;
- c) ziemniaki, wszelkie kapusty, buraki, pomidory, cebula, ogórek i inne jarzyny, fasola, groch, bób, soczewica, soja, oraz przetwory (kiszonki) i konserwy wymienionych roślin;
- d) owoce i jagody oraz ich przeroby jak soki, powidła, kompoty, marmelady, galarety itp.;

- e) grzyby jadalne i ich przeroby;
- f) cukier, miód naturalny, ryż, kawa zbożowa, cykorja, konserwy kawowe, herbata, kakao, tytoń i wyroby tytoniowe;
- g) pieprz, papryka, kminek, wanilia, cynamon oraz wszelkie inne przyprawy korzenne,
- h) tłuszcze i oleje jadalne, drożdże, sól, musztarda, ocet;
- i) wszelkie pasze naturalne (słoma, siano, koniczyna, lucerna, seradela itp.), pasze kiszzone, rośliny pastewne jak buraki, marchew, rzepa itp. oraz pasze będące odpadkami przetworów spożywczych (otręby, śrut, poślad, melasa, plewy, makuchy, wywar, wysłodki buraczane, kielki słodowe itp.);
- j) wszelkiego rodzaju namiastki żywności i paszy z produktów pochodzenia roślinnego.

2) Pochodzenia zwierzęcego.

- a) zwierzęta rzeźne (bydło rogate, trzoda chlewna i króliki), wszelki drób i dziczyzna jadalna;
- b) mięso zwierząt rzeźnych, drobiu i dziczyzny, konserwy mięsne oraz przetwory mięsa, jak to: wędliny, buliony, ekstrakty itp., słonina, smalec, sadło, łój itp.;
- c) podroby, jelta, krew;
- d) mleko i jaja oraz wszelkie przetwory i konserwy tych produktów, jak to: masło, sery, śmietana, śmietanka, kefir, kумы, konserwy mleka i jaj;
- e) ryby morskie i słodkowodne żywe, śnięte, mrożone, solone, marynowane, suszone i wędzone oraz wszelkie przetwory i konserwy z ryb;
- f) wszelkiego rodzaju namiastki żywności i paszy z produktów pochodzenia zwierzęcego.

3) Pochodzenia mineralnego:

- a) sól jadalna wszelkiego rodzaju i sól dla zwierząt;
- b) soda oczyszczana jadalna.

II. Artykuły codziennej potrzeby, służące potrzebom higieny:

1) Artykuły służące potrzebom higieny osobistej:

- a) woda, mydła wszelkiego rodzaju (formowane, płatkowe, proszkowane, maziste, płynne) bieliślo i soda;
- b) gazy, bandaż, wata, tkaniny gumowane i wyroby z nich służące dla celów opatrunkowych;

- c) środki dezynfekcyjne wszelkiego rodzaju jak proszki i pasty do zębów;

2) Artykuły służące potrzebom higieny mieszkania:

wapno i inne środki odkażające do użytku domowego;

3) Artykuły służące potrzebom higieny zwierząt:

najniezbędniejsze środki odkażające i opatrunkowe dla zwierząt.

8.

OBWIESZCZENIE MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH

z dnia 2 sierpnia 1939 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa.

(Dz. U. R. P. z dnia 18 sierpnia 1939 r. Nr 74, poz. 502).

Na podstawie art. 2 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 lipca 1939 r. o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa (Dz. U. R. P. Nr 67, poz. 455) ogłaszam w załączniku do obwieszczenia niniejszego tekst jednolity rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 8 listopada 1927 r. o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa (Dz. U. R. P. z 1938 r. Nr 66, poz. 496) z uwzględnieniem zmian wynikających:

- 1) z ustawy z dnia 30 marca 1939 r. o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa (Dz. U. R. P. Nr 28, poz. 182);
- 2) z dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 lipca 1939 r. o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa (Dz. U. R. P. Nr 67, poz. 455) — z zastosowaniem ciągłej numeracji artykułów i ustępów.

Załącznik do obw. Min. Spraw Wojsk. z dnia 2 sierpnia 1939 r. (poz. 502).

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

Art. 1.

Od chwili wybuchu wojny lub zarządzenia mobilizacji potrzebne dla zaopatrzenia armii zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery mogą być uzyskane w drodze poboru.

Art. 2.

1. Z chwilą wybuchu wojny albo zarządzenia mobilizacji ogólnej albo częściowej powstaje z mocy samego prawa obowiązek odstępowania Państwu na jego żądanie i za stosownym wynagrodzeniem na własność tych zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów, które zostaną w sposób niniejszym rozporządzeniem przepisany uznane za potrzebne i zdadne dla wojska.

2. Rada Ministrów może wprowadzić powyższy obowiązek na wniosek Ministra Spraw Wojskowych także w czasie pokojowym, gdy tego wymagać będzie interes obrony Państwa.

Art. 3.

Obowiązek, o którym mowa w art. 2 ciąży na wszystkich właścicielach i posiadaczach zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów z wyjątkami, przewidzianymi niniejszym rozporządzeniem.

Art. 4.

1. Obowiązek, określony w art. 2 ust. 1, trwa przez czas wojny lub pozostawania wojska albo marynarki wojennej (ich części) w stanie zmobilizowanym. Termin ustania tego obowiązku ogłasza w drodze obwieszczenia Minister Spraw Wojskowych.

2. W przypadku określonym w art. 2 ust. 2, obowiązek trwa do czasu uchYLENIA go przez Radę Ministrów.

Art. 5.

1. Za zwierzęta pociągowe w rozumieniu niniejszego rozporządzenia uważa się wszelkie zwierzęta, które w istniejących w Państwie sto-

sunkach gospodarczych używane są do jazdy pod wierzch, w zaprzęgu lub jako juczne.

2. Za wozy uważa się wszelkie lądowe środki przewozowe, poruszane siłą ludzką lub zwierzęcą, wraz z przedmiotami, przeznaczonym do ich utrzymania i użytkowania, nie wyłączając uprzęży.

3. Za pojazdy mechaniczne uważa się pojazdy, poruszane przez umieszczony na nich silnik i nie biegnące po szynach, wraz z przedmiotami przeznaczonymi do ich utrzymania i użytkowania.

Art. 6.

1. W czasie trwania obowiązku, o którym mowa w art. 2 ust. 1, wzbroniony jest wywóz zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów poza granicę Państwa bez zezwolenia właściwych władz państwowych. W przypadku określonym w art. 2 ust. 2 zakaz taki wprowadzić może Rada Ministrów.

2. Rozporządzenie wykonawcze określi władze, upoważnione do udzielania zezwoleń, i tryb ich udzielania.

Art. 7.

Obowiązkom, przewidzianym niniejszym rozporządzeniem, nie podlegają:

- 1) Prezydent Rzeczypospolitej co do zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów objętych etatem;
- 2) osoby, korzystające w myśl prawa międzynarodowego z prawa zakrajowości, co do zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów służących do użytku osobistego lub urzędowego tych osób i ich orszaku.

Art. 8.

1. Od poboru i próbnego poboru wolne są:
 - 1) ogiery i klacze pełnej krwi angielskiej oraz innych ras, które oznaczy rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych wydane w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych,
 - 2) ogiery uznane za odpowiednie do hodowli na podstawie art. 4 ust. (2) ustawy z dnia 13 marca 1934 r. o nadzorze nad hodowlą koni,
 - 3) klacze wysokoźrebne i klacze ze źrebiętami ssącymi do 4 miesięcy po oźrebieciu.
 - 4) zwierzęta pociągowe w wieku poniżej 4 lat,
 - 5) zwierzęta pracujące stale w kopalniach pod powierzchnią ziemi.
2. W przypadkach szczególnej potrzeby Rada Ministrów może uchylić w całości lub w części stosowanie przepisów ust. 1.

Art. 9.

1. Od poboru i próbnego poboru mogą być zwolnione te zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery, za których zwolnieniem przemawiać będzie ważny interes publiczny.

2. Warunki oraz tryb zwalniania i uchylania zwolnień określi rozporządzenie wykonawcze.

Art. 10.

Zastosowanie przepisów niniejszego rozporządzenia do zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów, stanowiących własność Państwa lub stanowiących własność prywatną, lecz przez urzędy państwowe dla wykonywania czynności urzędowych zakontraktowanych, uregułuje rozporządzenie wykonawcze.

Art. 11.

Do występowania wobec osób, w art. 3 wymienionych, z żądaniem spełnienia ciążących na nich z mocy niniejszego rozporządzenia obowiązków uprawnione są władze administracji ogólnej. Do władz tych należy również nadzór nad należytym wykonaniem tych obowiązków, przy czym w razie potrzeby przysługuje im prawo żądania pomocy wojska w granicach przepisów o używaniu wojska do pomocy władz cywilnych w wypadkach wyjątkowych.

Art. 12.

Ministrowie: Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych, Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Komunikacji mogą wydawać wszelkie zarządzenia, potrzebne do utrzymania ewidencji znajdujących się na obszarze Państwa zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów.

Art. 13.

1. W razie zarządzenia spisu zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów obowiązane są osoby, w art. 3 wymienione, na wezwanie właściwych władz administracji ogólnej zgłosić we właściwym urzędzie państwowym (samorządowym) wszystkie w ich posiadaniu znajdujące się zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery w czasie, przez władze te wskazanym.

2. Wymienione wyżej osoby mogą być również wezwane do zgłaszania we właściwym urzędzie państwowym (samorządowym) i w trybie, który będzie określony odpowiednim rozporządzeniem, zmian, zaszyłych od chwili ostatniego zgłoszenia w stanie posiadania zwierząt

pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów.

3. Sposób przeprowadzenia spisu i zgłoszenia zmian określa szczegółowo rozporządzenie wykonawcze.

Art. 14.

1. W celu sprawdzenia zdolności zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla potrzeb wojska może być w odpowiednich odstępach czasu w całym Państwie lub w pewnych jego częściach zarządzony przegląd tychże.

2. W razie zarządzania przeglądu, osoby, wymienione w art. 3, obowiązane będą na wezwanie właściwych władz administracji ogólnej przedstawiać posiadane zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery do przeglądu w czasie i miejscu, przez władze te wskazywanych.

3. Przegląd dokonywany ma być przy uwzględnieniu interesu służby publicznej oraz warunków gospodarczych i lokalnych.

4. Od obowiązkowego dostawienia do przeglądu zwolnione są zwierzęta, wyszczególnione w art. 8.

5. W razie niewykonania obowiązku, o którym mowa w ustępie 2, oraz w wypadkach uzasadnionych wątpliwości co do istnienia warunków, zwalnających od przeglądu, może być zarządzane przymusowe dostawienie zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów.

Art. 15.

1. Przeglądu, o którym mowa w art. 14, dokonywają organa, powołane w tym celu przez Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych lub z Ministrem Komunikacji.

2. Organa te orzekają o zdolności przedmiotów świadczenia dla potrzeb wojska.

3. Orzeczenie to nie podlega zaskarżeniu.

4. Przy przeglądzie zwierząt pociagowych i wozów poszczególnych gmin powinien być obecny przełożony odnośnej gminy względnie wyznaczony przez niego zastępca, który obowiązany jest udzielać wszelkich informacji, dotyczących zwierząt pociagowych i wozów z tej gminy.

5. Obowiązki i prawa organów, dokonywających przeglądu, oraz sposób jego dokonywania określa szczegółowo rozporządzenie wykonawcze.

Art. 16.

1. Minister Spraw Wojskowych ustala ogólne zapotrzebowania zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowe-

rów, które w przypadkach przewidzianych w art. 2 ma być pokryte w drodze poboru z całego obszaru Państwa.

2. Rozdziału powyższego zapotrzebowania na poszczególne województwa, powiaty, gminy i gromady dokonywają władze wojskowe na podstawie zarządzeń Ministra Spraw Wojskowych, wydanych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i innymi interesowanymi ministrami. Gdy wzgląd na nieodzowną potrzebę wojenną tego wymaga, Minister Spraw Wojskowych może zmienić rozdział tego zapotrzebowania na poszczególne województwa, powiaty, gminy i gromady.

3. Przy ustalaniu ogólnego zapotrzebowania oraz rozdziale tego zapotrzebowania na województwa, powiaty, gminy i gromady należy brać pod uwagę potrzeby gospodarki społecznej oraz zdolność świadczenia ludności w granicach, dopuszczalnych przez wzgląd na potrzebę wojska.

Art. 17.

1. Pobór zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów może być zarządzony bądź na obszarze całego Państwa, bądź w pewnych tylko częściach jego i obejmować może wszystkie lub pewne tylko gatunki i rodzaje zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów.

2. Odpowiednie zarządzenia wydaje Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 18.

1. W razie zarządzenia poboru, osoby, wymienione w art. 3, obowiązane są na wezwanie właściwych władz przedstawić w miejscu i w czasie, przez władze te wskazanych, te z posiadanych przez siebie zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów, które przy przeglądzie uznane zostały za zdolne dla potrzeb wojska, ponadto powinny być do przeglądu i poboru przedstawione wszystkie te zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery, które nie były do przeglądu przedstawione.

2. Przepis ustępu ostatniego art. 14 stosuje się także do poboru.

3. Jeżeli pobór nie był poprzedzony przeglądem, mają być na wezwanie właściwych władz do przeglądu i poboru przedstawione wszystkie te zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery, które podlegają przeglądowi według niniejszego rozporządzenia.

Art. 19.

1. Ustanawia się następujące komisje poborowe:

- 1) komisję poborową zwierząt pociągowych — do przeprowadzenia poboru zwierząt pociągowych i wozów;
- 2) komisję poborową pojazdów mechanicznych — do przeprowadzenia poboru pojazdów mechanicznych;
- 3) komisję poborową rowerów — do przeprowadzenia poboru rowerów.

2. Orzeczenie komisji poborowej nie ulega zaskarżeniu.

Art. 20.

1. W skład komisji poborowej zwierząt pociągowych wchodzi:

- 1) jako przewodniczący: — oficer, wyznaczony przez Ministra Spraw Wojskowych lub upoważnioną przez niego władzę wojskową;
- 2) jako członkowie:
 - a) przedstawiciel ludności, wyznaczony przez powiatową władzę administracji ogólnej;
 - b) wojskowy lekarz weterynaryjny, wyznaczony przez dowódcę okręgu korpusu (równorzędnego), albo cywilny lekarz weterynaryjny (państwowy, samorządowy lub wolnopraktykujący), wyznaczony lub powołany na zapotrzebowanie dowódcy okręgu korpusu (równorzędnego) przez powiatową władzę administracji ogólnej; w razie niemożności wyznaczenia lekarza weterynaryjnego powołuje się do komisji podoficera weterynaryjnego lub osobę, znającą się na zwierzętach pociągowych.

2. Przy poborze zwierząt pociągowych i wozów z poszczególnych gmin powinien być obecny przełożony gminy lub wyznaczony przez niego zastępca oraz sołtysi (podsołtysi); przełożony gminy (jego zastępca), sołtysi (podsołtysi) obowiązani są na żądanie przewodniczącego komisji udzielać wszelkich informacji, dotyczących zwierząt pociągowych i wozów pochodzących z tej gminy (gromady) oraz kontrolować stawiennictwo powołanych (wezwanym) do poboru.

3. Poboru wozów i uprząży komisja dokonywa bez udziału lekarza weterynaryjnego (podoficera weterynaryjnego).

Art. 21.

W skład komisji poborowej pojazdów mechanicznych wchodzi:

- 1) jako przewodniczący: — oficer, wyznaczony przez Ministra Spraw Wojskowych lub upoważnioną przez niego władzę wojskową;
- 2) jako członkowie:
 - a) urzędnik administracji spraw wewnętrznych, wyznaczony przez powiatową władzę administracji ogólnej;
 - b) przedstawiciel ludności, wyznaczony przez powiatową władzę administracji ogólnej.

Na miejsce „administracji spraw wewnętrznych“ wchodzi obecnie administracja z zakresu działania Ministra Administracji Publicznej.

Art. 22.

W skład komisji poborowej rowerów wchodzi:

- 1) jako przewodniczący — oficer, wyznaczony przez Ministra Spraw Wojskowych lub upoważnioną przez niego władzę wojskową, oraz
- 2) przedstawiciel ludności wyznaczony przez powiatową władzę administracji ogólnej.

Art. 23.

1. O konieczności pobrania przedmiotu świadczenia rozstrzyga przewodniczący komisji poborowej.

2. Za podstawę orzeczenia komisji przy poborze zwierząt pociągowych należy przyjąć opinię lekarza weterynaryjnego lub osoby, wyznaczonej w jego zastępstwie.

3. Niestawienie się do komisji przedstawiciela ludności lub lekarza weterynaryjnego (podoficera weterynaryjnego) nie wpływa na ważność przeprowadzenia poboru.

4. Zakres działania oraz sposób urzędowania komisji poborowych, prawa i obowiązki przewodniczącego i członków komisji oraz innych osób, biorących udział w czynnościach komisji poborowych, określa rozporządzenie wykonawcze.

Art. 24.

1. Wysokość wynagrodzenia za odstąpione przy poborze zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery określa komisja poborowa na podstawie cennika, wydanego przez Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wewnętrznych, Skarbu, Rolnictwa i Reform Rolnych, Komunikacji oraz Przemysłu i Handlu lub z innymi właściwymi ministrami.

2. W przypadkach, gdy chodzi o przedmioty nie objęte cennikiem, wysokość wynagrodzenia oznacza komisja poborowa na podstawie wniosków biegłych, wyznaczonych przez powiatową władzę administracji ogólnej.

Art. 25.

1. Wynagrodzenie za odstąpione Państwu na własność przy poborze zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery będzie wypłacone w gotówce lub asygnatami.

2. Warunki i sposób wypłaty wynagrodzenia określa rozporządzenie wykonawcze.

3. Warunki i terminy wykupu asygnat ustala Minister Skarbu, któremu zarazem służy pra-

wo ustalania oprocentowania oraz warunków odstępowania asygnat przez ich pierwotnych posiadaczy.

Art. 26.

1. Odstąpione Państwu na własność przy poborze zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery w warunkach, określonych w art. 2 ust. 2, mogą być na podstawie zarządzenia Ministra Spraw Wojskowych zwrócone poprzednim właścicielom (posiadaczom), jeżeli interes obrony Państwa nie będzie wymagał zatrzymania tych przedmiotów na stałe i jeżeli wynagrodzenie za odstąpione przedmioty nie zostało jeszcze wypłacone.

2. Poprzedni właściciele (posiadacze) odstąpionych przy poborze zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów będą obowiązani przyjąć je z powrotem, przy czym otrzymują jedynie wynagrodzenie za czas zatrzymania tych przedmiotów oraz odszkodowanie w razie ich uszkodzenia.

3. Sposób ustalania i wypłaty wynagrodzenia oraz odszkodowania, przewidzianych w ustępie poprzednim, określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu i innymi właściwymi ministrami.

Art. 27.

1. Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych może zarządzić w czasie próbnego poboru zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów.

2. Przedstawione do próbnego poboru zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery zostaną po ich przeglądzie przez komisje poborowe albo niezwłocznie posiadaczom zwrócone, albo też zatrzymane przez władze wojskowe na przeciąg nie dłużej dni 14.

3. W przypadkach szczególnej potrzeby, stwierdzonej uchwałą Rady Ministrów, przedmioty te mogą być przez władze wojskowe zatrzymane na przeciąg czasu dłuższy niż dni 14.

4. W warunkach, określonych w art. 2, przedmioty zatrzymane przed powstaniem tych warunków podczas próbnego poboru mogą przejść na własność Państwa bez powtórnego przedstawienia ich na komisję poboru rzeczywistego, za wynagrodzeniem równym cenie szacunkowej, ustalonej przy poborze próbnym, niezależnie od wynagrodzenia za czas zatrzymania od dnia poboru próbnego do dnia zawiadomienia o przejściu na własność Państwa.

5. Przepis ustępu ostatniego art. 14 stosuje się także do próbnego poboru.

6. Posiadacze zatrzymanych przy poborze próbnym zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów otrzymują stosowne wynagrodzenie.

7. W przypadkach uszkodzenia lub zniszczenia zatrzymanych przy próbnym poborze zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów przysługuje posiadaczom tychże odpowiednie odszkodowanie.

8. Sposób ustalania i wypłaty wynagrodzenia względnie odszkodowania ze Skarbu Państwa określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych, wydane w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 28.

1. Roszczenia do Skarbu Państwa z tytułu dopełnienia obowiązków, przewidzianych w art. 2, winny być pod rygorem ich utraty zgłoszone najdalej w ciągu roku od terminu, określonego w myśl art. 4.

2. Roszczenia do Skarbu Państwa z tytułu dopełnienia obowiązku, przewidzianego art. 27, winny być pod rygorem ich utraty zgłoszone nadal w ciągu trzech miesięcy od dnia zwrotu przedmiotu świadczenia względnie od zawiadomienia o jego zniszczeniu.

Art. 29.

Powództwa przeciwko Skarbowi Państwa z tytułu niedostatecznej wysokości przyznanego wynagrodzenia względnie odszkodowania mogą być zgłaszane w drodze sądowej w terminie 3 miesięcy od dnia otrzymania zawiadomienia o decyzji w sprawie przyznania wynagrodzenia względnie odszkodowania.

Art. 30.

1. Osoby w art. 3 wymienione ponoszą:

- 1) koszty i ryzyko, połączone z dostawieniem zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych, rowerów oraz ich utrzymaniem do chwili przedstawienia ich do przeglądu, poboru lub próbnego poboru, tudzież koszty i ryzyko w drodze powrotnej od chwili zwolnienia tych przedmiotów z przeglądu, poboru lub próbnego poboru;
- 2) także koszty i ryzyko w przewidzianych w art. 14, 18 i 27 przypadkach przymusowego dostawienia do przeglądu, poboru lub próbnego poboru, o ile stwierdzony zostanie brak przyczyn zwalniających od obowiązku przedstawienia do przeglądu, poboru lub próbnego poboru; koszty te

będą ustalane i ściągane przez władze administracji ogólnej.

2. Gminy obowiązane są dostarczyć bezpłatnie lokali i placów, potrzebnych do przeprowadzenia przeglądu, poboru lub próbnego poboru.

3. Wszelkie inne z zastosowania niniejszego rozporządzenia wynikające koszty obciążają Skarb Państwa, z wyjątkiem kosztów podróży i diet funkcjonariuszy ciał samorządowych, które pokryte być mają z budżetu ciał samorządowych.

Art. 31.

1. Osoby, uchylające się od spełnienia obowiązków niniejszym rozporządzeniem przewidzianych, jak również przepisami o prowadzeniu ewidencji zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów, wydanymi na podstawie art. 12, lub podające przy zarządzonym w myśl art. 13 spisie niezgodne ze stanem rzeczywistym szczegóły, będą karane w drodze administracyjnej grzywną do wysokości wartości odnośnego przedmiotu świadczenia lub aresztem do 3 miesięcy; w przypadku szczególnie ciężkich uchybień mogą być zastosowane obie kary.

2. W razie niedostarczenia bez usprawiedliwionych powodów przedmiotu świadczenia do poboru (art. 18 ust. 1) można obok wymienionych kar orzec także konfiskatę przedmiotu przestępstwa, a jeżeli przestępca nie jest jego właścicielem, karę pieniężną, równającą się wartości tego przedmiotu.

3. Do orzekania o czynach karalnych, przewidzianych niniejszym rozporządzeniem, powołane są powiatowe władze administracji ogólnej.

4. Żądanie skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego nie wstrzymuje ściągania grzywny.

Art. 32.

Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Spraw Wojskowych i Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z innymi zainteresowanymi ministrami.

Art. 33.

1. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

2. Równocześnie traci moc obowiązującą ustawa z dnia 21 lutego 1922 r. o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych i wozów na rzecz Państwa (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 166) i rozporządzenia, wydane na jej podstawie.

9.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRÓW:**Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych i Skarbu**

z dnia 31 sierpnia 1939 r.

wydane w porozumieniu z Ministrami: Spraw Zagranicznych, Rolnictwa i Reform Rolnych, Przemysłu i Handlu, Komunikacji oraz Poczty i Telegrafów w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 8 listopada 1927 r. o obowiązku odstępowania zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa.

(Dz. U. R. P. z dnia 5 września 1939 r. Nr 90, poz. 580).

Na podstawie art. 6 ust. (2), art. 8 ust. (1), pkt. 1), art. 9 ust. (2), art. 10, 13 ust. (3), art. 15 ust. (5), art. 23 ust. (4), art. 25 ust. (2), art. 26 ust. (3), art. 27 ust. (8) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 8 listopada 1927 r. o obowiązkach odstępowania zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów, dla celów obrony Państwa (Dz. U. R. P. z 1939 r. Nr. 74, poz. 502) zarządza się co następuje:

Rozdział I.**Przepisy ogólne.**

§ 1. 1. Artykuły, powołane w rozporządzeniu niniejszym bez bliższego określenia, oznaczają przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 8 listopada 1927 r. o obowiązku odstępowania zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa (Dz. U. R. P. z 1939 r. Nr. 74, poz. 502).

2. Paragrafy, powołane w rozporządzeniu niniejszym bez bliższego określenia, oznaczają przepisy rozporządzenia niniejszego.

Do art. 5.

§ 2. 1. Obowiązek odstępowania zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów, obejmuje również obowiązek odstępowania przedmiotów niezbędnych do ich utrzymania i prawidłowego użytkowania.

2. Za przedmioty niezbędne do utrzymania i prawidłowego użytkowania zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów uważa się:

- 1) uździenice i postronki (łańcuchy), a co do koni przysposobienia wojskowego konnego ponadto rzędy wierzchowe używane do ćwiczeń przysposobienia wojskowego konnego;
- 2) uprząż, naczynia do karmienia i pojenia zwierząt pociagowych (obroczniaki i wia-

dra) oraz latarnie i klucze do nakrętek osiowych;

- 3) narzędzia należące do wyposażenia pojazdów mechanicznych, zapasowe ogumienie i inne przedmioty wyszczególnione w załączniku Nr. 1 oraz zapas materiałów pędnych i olejów wystarczających na przebiegu 150 km;
- 4) narzędzia i inne przedmioty należące do wyposażenia rowerów, wyszczególnione w zał. Nr. 2.

Do art. 6.

§ 3. W czasie wojny i mobilizacji lub w razie wprowadzenia przez Radę Ministrów zakazu przewidzianego w art. 6 ust. 1, niezależnie od uzyskanych zezwoleń na wywóz za granicę zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów w myśl obowiązujących przepisów, posiadacze tych przedmiotów, ubiegający się o ich wywóz za granicę, powinni uzyskać zezwolenie na wywóz, wydane na podstawie rozporządzenia niniejszego.

§ 4. Podanie o zezwolenie na wywóz należy wnieść do powiatowej władzy administracji ogólnej, właściwej ze względu na miejsce stałego postoju przedmiotu wywozu.

2. W podaniu należy przytoczyć:

- 1) imię i nazwisko (firmę) oraz miejsce zamieszkania właściciela (posiadacza) przedmiotu (siedzibę firmy);
- 2) miejsce stałego postoju przedmiotu wywozu;
- 3) dokładną ilość i opis przeznaczonych do wywozu przedmiotów; co do zwierząt pociagowych należy ponadto podać ich kategorię wojskową i wiek, a co do pojazdów mechanicznych — ich dane rejestracyjne;
- 4) kraj, do którego wywozi się przedmioty wymienione w art. 6 oraz imię, nazwisko (firmę) i miejsce zamieszkania odbiorcy (siedzibę firmy);
- 5) uzasadnienie konieczności wywozu.

3. Powiatowa władza administracji ogólnej po sprawdzeniu okoliczności przytoczonych w podaniu przedstawia je wraz ze swym wnioskiem wojewódzkiej władzy administracji ogólnej do decyzji.

§ 5. 1. Zezwoleń na wywóz udziela wojewódzka władza administracji ogólnej w porozumieniu z dowódcą okręgu korpusu (terytorialnym dowódcą równorzędnym) właściwym dla miejsca stałego postoju przedmiotu wywozu.

2. Od orzeczenia wojewódzkiej władzy administracji ogólnej służy interesowanemu odwołanie do Ministra Spraw Wewnętrznych, który rozstrzyga ostatecznie w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych oraz innym właściwym Ministrem.

Do art. 7.

§ 6. 1. Do osób korzystających z prawa zakrajowości przyrównany jest zawodowy personel obcych urzędów konsularnych, jeżeli posiada obywatelstwo państwa wysyłającego.

2. Dowodem uprawniającym do korzystania ze zwolnienia od obowiązku odstępowania Państwu zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów, są legitymacje wydawane przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych stwierdzające przywileje dyplomatyczne lub konsularne tych osób.

3. Zwolnienie od obowiązku odstępowania Państwu zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów, w stosunku do osób korzystających z prawa zakrajowości i immunitetów konsularnych stosowane jest z zastrzeżeniem wzajemności.

Do art. 8.

§ 7. Od poboru i próbnego poboru wolne są w myśl art. 8. pkt. 1):

1) Ogiery i klacze pełnej krwi angielskiej; wysokiej półkrwi angielskiej, czystej krwi arabskiej, arabskie chowane w czystości krwi, czystej krwi angloarabskiej, oraz wysokiej półkrwi angloarabskiej, wpisanej do jednej z ksiąg stadnych koni prowadzonych na podstawie ustawy z dnia 13 marca 1934 r. o nadzorze nad hodowlą koni (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 284).

2) Klacze półkrwi angielskiej, arabskiej, angloarabskiej, rasy huculskiej i typu pociagowego, wpisane jednocześnie:

- a) do jednej z ksiąg stadnych koni prowadzonych na podstawie ustawy z dnia 13 marca 1934 r. o nadzorze nad hodowlą koni i
- b) do rejestru hodowlanego, prowadzonego przez związki hodowców koni przy jednej z izb rolniczych.

Jednolity tekst ustawy o nadzorze nad hodowlą koni ogłoszony został w Dz. U. R. P. z 1946 r. Nr. 23, poz. 154.

Izby rolnicze zniesione zostały dekretem z dnia 26 sierpnia 1946 r. o zniesieniu izb rolniczych (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 265). Czynności zniesionych izb rolniczych przekazane zostały wojewódzkim władzom administracji ogólnej, Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych oraz stowarzyszeniu „Związek Samopomocy Chłopskiej” rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 17 października 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr. 64, poz. 357).

§ 8. Okoliczność, że ogiery i klacze odpowiadają warunkom, określonym w art. 8 pkt. 1) i 2) stwierdzają:

1) dla ogierów i klaczy wymienionych w § 7 pkt. 1) świadectwa, wydane przez instytucje prowadzące ksiągi stadne koni o wpisaniu ogiera lub klaczy do jednej z następujących ksiąg stadnych:

- a) polskiej księgi stadnej pełnej krwi angielskiej,
- b) polskiej księgi stadnej koni wysokiej półkrwi angielskiej,

- c) polskiej księgi stadnej koni arabskich czystej krwi,
- d) polskiej księgi stadnej koni arabskich chowanych w czystości krwi,
- e) polskiej księgi stadnej koni angloarabskich czystej krwi,
- f) polskiej księgi stadnej koni angloarabskich wysokiej półkrwi.

2) Dla klaczy wymienionych w § 7 pkt. 2) świadectwa wydane przez instytucje prowadzące księgi stadne koni półkrwi angielskiej, arabskiej i angloarabskiej, rasy huculskiej i typu pociagowego o wpisaniu klaczy do jednej z tych ksiąg, wraz ze świadectwami wydanymi przez związki hodowców przy izbach rolniczych o wpisaniu klaczy do rejestru hodowlanego związku;

3) dla ogierów wymienionych w art. 8 pkt. 2) świadectwa uznania wydawane w myśl ustawy z dnia 13 marca 1934 r. o nadzorze nad hodowlą koni (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 284) z wyjątkiem świadectw uznania wystawionych w myśl § 12 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie wykonania ustawy o nadzorze nad hodowlą koni (Dz. U. R. P. z 1935 r. Nr. 52, poz. 339).

P. uw. do § 7.

§ 9. Okoliczność, że dane zwierzę pracuje w kopalni stale pod ziemią (art. 8 pkt. 5)) stwierdza zaświadczenie wystawione przez okręgowy urząd górniczy właściwy ze względu na miejsce stałego postoju zwierzęcia pociagowego.

§ 10. Za klacze wysokożrebne (art. 8 pkt. 3) uważa się klacze będące w ostatnich 3 miesiącach ciąży.

§ 11. Właściciele zwierząt wymienionych w art. 8 są wolni od dostawienia tych zwierząt do przeglądu, poboru i próbnego poboru.

Do art. 9.

§ 12. Ze względu na ważny interes publiczny mogą być zwolnione od poboru i próbnego poboru:

1) zwierzęta pociagowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery przedsiębiorstwa państwowego — Polskie Koleje Państwowe i Spółki Akcyjne: „Francusko Polskie Towarzystwo Kolejowe” oraz przedsiębiorstw samorządowych i prywatnych lub zakontraktowane przez wymienione przedsiębiorstwa, niezbędne dla potrzeb komunikacji w czasie wojny, jeżeli okoliczności powyższe zostaną potwierdzone przez Ministra Komunikacji (Dyrektora Kolei) lub wojewódzką władzę administracji ogólnej;

2) zwierzęta pociagowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery, stanowiące własność lub będące w stałym użytkowaniu przemysłu wojennego, niezbędne dla wytwórczości wojennej jeżeli okoliczności po-

- wyższe zostaną stwierdzone zaświadczeniem wydanym przez właściwego Ministra lub upoważnioną przez niego władzę;
- 3) zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery stanowiące własność państwowego przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon” Spółki Akcyjnej „Polskie Radio”, „Polskiej Akcyjnej Spółki Telefonicznej”, oraz Spółdzielni z ogr. odp. „Grupa Techniczna” niezbędne do utrzymania w ruchu wymienionych przedsiębiorstw, jak również prywatne zakontraktowane do powyższego celu, jeżeli okoliczności powyższe zostaną potwierdzone przez Ministra Poczty i Telegrafów (Dyrektora Okręgu Poczty i Telegrafów);
 - 4) zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery stanowiące własność Banku Polskiego oraz monopoli państwowych, niezbędne dla ich funkcjonowania w czasie wojny, jeżeli okoliczność powyższa zostanie stwierdzona przez Ministra Skarbu;
 - 5) zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery stanowiące własność związków i instytucji samorządowych, jeżeli wojewódzka władza administracji ogólnej potwierdzi konieczność zwolnienia od poboru;
 - 6) zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery, stanowiące własność prywatną, zakontraktowane do prac wykonywanych przez władze samorządowe, instytucje ubezpieczeń społecznych oraz przedsiębiorstwa, monopole i inne instytucje państwowe nie wymienione w pkt. 1) i 3), jeżeli wojewódzka władza administracji ogólnej potwierdzi konieczność zwolnienia od poboru;
 - 7) zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery, należące do straży pożarnej i pogotowia ratunkowego, niezbędne do spełniania zadań tych instytucji;
 - 8) zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery, należące lub służące do użytku instytucji ubezpieczeń społecznych, zakładów i instytucji użyteczności publicznej, oraz zakładów o szczególnej doniosłości gospodarczej lub społecznej;
 - 9) zwierzęta pociągowe, wozy i pojazdy mechaniczne służące do użytku przedsiębiorstw przemysłowych, handlowych i składowych oraz gospodarstw wiejskich i niezbędne do wypełniania przez te przedsiębiorstwa lub gospodarstwa obowiązku świadczeń rzeczowych, nałożonego w drodze zarządzenia, nakazu lub umowy, jeżeli konieczność zwolnienia od poboru potwierdzi władza, która zarzą-

dzenie lub nakaz wydała albo umowę zawarła;

- 10) zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery, niezbędne dla wykonywania zadań aprowizacyjnych, jeżeli wojewódzka władza administracji ogólnej potwierdzi konieczność zwolnienia od poboru;
- 11) konie, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery stanowiące własność Państwa, znajdujące się w zarządzie państwowych zakładów chowu koni oraz majątków rolnych, przeznaczonych na prowadzenie tych zakładów;
- 12) zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery, stanowiące własność prywatną żołnierzy, funkcjonariuszów państwowych i samorządowych oraz pracowników przedsiębiorstw państwowych, a służące im do wykonywania czynności służbowych.

„Polskie Radio” jest przedsiębiorstwem państwowym, podlegającym Prezesowi Rady Ministrów.

§ 13. 1. Wnioski lub podania o zwolnienie z powodów wymienionych w § 12 należy zgłaszać do powiatowej władzy administracji ogólnej (w Warszawie do Komisariatu Rządu na m. st. Warszawę), właściwej ze względu na miejsce stałego postoju zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych lub rowerów.

2. Wnioski lub podania o zwolnienie powinny zawierać:

- 1) Imię i nazwisko (firmę) oraz dokładny adres właściciela lub posiadacza przedmiotu (siedzibę firmy);
- 2) miejsce stałego postoju przedmiotów;
- 3) ilość, dokładny opis i kategorię wojskową (co do zwierząt pociągowych — również wiek, co do pojazdów mechanicznych — ich dane rejestracyjne), wszystkich posiadanych przedmiotów z wyszczególnieniem tych przedmiotów, o których zwolnienie proszący stara się,
- 4) uzasadnienie konieczności zwolnienia.

3. Powiatowa władza administracji ogólnej (Komisariat Rządu na m. st. Warszawę) przesyła zgłoszone wnioski i podania do właściwego dowódcy okręgu korpusu (terytorialnie dowódcy równorzędnego).

4. Dowódca Okręgu Korpusu (terytorialny dowódca równorzędny), w zależności od możliwości pokrycia zapotrzebowania wojskowego, wydaje ostateczną decyzję, przekazując ją powiatowej władzy administracji ogólnej (Komisariatowi Rządu na m. st. Warszawę), która powiadamia proszącego, zaopatrując dokumenty ewidencyjne (dowody tożsamości koni, dowody rejestracyjne lub potwierdzenia zgłoszenia do ewidencji pojazdów mechanicznych) odpowiednią wzmianką.

5. Jeżeli wydanie decyzji nie nastąpiło przed dniem poboru lub próbnego poboru należy konie, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery doprowadzić do komisji poborowej, przedstawiając odpis wniesionego podania (wniosku) o zwolnienie przewodniczącemu komisji, który na tej podstawie decyduje ostatecznie.

§ 14. Zwolnienie od poboru wydane w warunkach określonych w §§ 12 i 13 ważne jest do odwołania.

§ 15. Zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery, zwolnione od poboru i próbnego poboru, podlegają wszelkim zarządzeniom, mającym na celu ujęcie ich w ewidencję oraz stwierdzenie okoliczności stanowiących podstawę do zwolnienia.

Do art. 10.

§ 16. 1. Przepisy rozporządzenia niniejszego co do przeglądu, próbnego poboru i poboru nie stosują się do:

- 1) zwierząt pociagowych, wozów, osobowych pojazdów mechanicznych i rowerów, stanowiących własność Państwa, należących do etatowego wyposażenia władz rządowych, oraz stanowiących własność związków samorządowych, lecz pozostających w stałym użytkowaniu dla celów służbowych władz rządowych;
- 2) koni hodowlanych stanowiących własność Państwa.

2. Inne niewymienione w ust. 1 zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery, stanowiące własność Państwa lub własność prywatną, lecz przez urzędy państwowe do wykonywania czynności urzędowych zakontraktowane, podlegają przepisom rozporządzenia niniejszego i mogą być przez dowódcę okręgu korpusu (terytorialnego dowódcę równorzędnego) zwolnione od poboru i próbnego poboru, jeżeli właściwy Minister lub wojewódzka władza administracji ogólnej stwierdzi tego potrzebę.

Rozdział II.

Ewidencja zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów.

Do art. 12 i 13.

A. Spis zwierząt pociagowych i wozów.

§ 17. 1. Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych oraz Rolnictwa i Reform Rolnych zarządza w razie potrzeby spis zwierząt pociagowych na obszarze całego Państwa lub określonej jego części.

2. Zarządzenie o spisie podają do publicznej wiadomości powiatowe władze administracji ogólnej najpóźniej na 3 dni przed terminem rozpoczęcia spisu.

3. W zarządzeniu o spisie należy wymienić zwierzęta pociągowe, podlegające spisowi oraz sposób i termin zgłoszenia do spisu.

§ 18. Właściciele (posiadacze) zwierząt pociagowych, podlegających spisowi są obowiązani zgłosić je w terminie, wskazanym w zarządzeniu o spisie pisemnie lub ustnie w zarządzie gminy, właściwym dla miejsca stałego postoju zwierzęcia.

2. Jeżeli zgłoszenia nie dokonano we właściwym terminie lub dokonano je niewłaściwie, zarząd gminy wzywa właściciela (posiadacza) zwierzęcia pociagowego do osobistego stawienia się, oraz może zarządzić również doprowadzenie zwierzęcia pociagowego.

§ 19. Na podstawie dokonanych zgłoszeń zarządy gmin sporządzają wykazy spisowe zwierząt pociagowych.

§ 20. 1. Celem utrzymania wykazów spisowych w stanie aktualności, posiadacze zwierząt pociagowych są obowiązani na żądanie właściwego zarządu gminy (§ 18 ust. 1) zgłaszać wszelkie zmiany zaszłe co do zwierząt pociagowych od chwili ostatniego zgłoszenia.

2. Zarząd gminy przeprowadza zgłoszone zmiany w wykazach spisowych.

§ 21. Jako podstawę dla ewidencji koni czteroletnich i starszych ustanawia się:

- 1) dowód tożsamości konia;
- 2) gminne księgi ewidencyjne koni wraz ze skorowidzami do nich, których wzory ustala Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych oraz Rolnictwa i Reform Rolnych.

§ 22. 1. Dowody tożsamości konia wydają podczas przeglądu organa wojskowe powołane do przeprowadzenia przeglądu.

2. Dowód ten wydaje się dla każdego konia oddzielnie i wystawia się na nazwisko właściciela. W przypadkach, gdy osoba właściciela nie jest znana, dowód tożsamości konia wystawia się na nazwisko posiadacza.

3. Gminne księgi ewidencyjne koni oraz skorowidze do nich prowadzą zarządy gmin (wiejskich i miejskich) właściwe ze względu na miejsce stałego postoju konia. Na obszarze górnośląskiej części województwa śląskiego może wojewoda upoważnić naczelników urzędów okręgowych do prowadzenia tych ksiąg i skorowidzów.

§ 23. Właściciele (posiadacze) koni są obowiązani:

1. W czasie użytkowania konia poza obrębem gminy (miasta), w której koń ma miejsce stałego postoju, posiadać przy sobie dowód tożsamości konia.
2. Przy każdym odstąpieniu prawa własności (posiadania) innej osobie:
 - a) przekazać jej jednocześnie dowód tożsamości konia, który osoba ta jest zobowiązana przyjąć,
 - b) zgłosić w urzędzie prowadzącym ewidencję koni w terminie siedmiodnio-

wym, pozbycie konie; z dniem złożenia wszelkie obowiązki, wynikające z rozporządzenia niniejszego, a związane z posiadaniem odstąpionego konia, przechodzą na nowego właściciela (podacza).

3. Zgłaszać w urzędzie prowadzącym ewidencję koni w terminie siedmiodniowym nabycie konia lub zmianę stałego miejsca postoju, przedstawiając jednocześnie dowód tożsamości konia, celem poczynienia w nim zmian.
4. Zgłaszać w urzędzie prowadzącym ewidencję koni w terminie siedmiodniowym inne zmiany dotyczące posiadanego konia jak: padnięcie, kradzież, kastrację i t. p. przedstawiając jednocześnie dowód tożsamości konia.
5. Przedstawiać na każde wezwanie organów władz rządowych i samorządowych dowód tożsamości konia.
6. W razie wywozu konia za granicę Państwa — przedstawić dowód tożsamości konia w urzędzie celnym.

§ 24. 1. W razie zniszczenia, zgubienia lub kradzieży dowodu tożsamości konia, właściciel (posiadacz) konia jest obowiązany najdalej do dni siedmiu donieść o tym urzędowi prowadzącemu ewidencję koni w celu uzyskania odpowiedniego zaświadczenia i wniesić podanie o wydanie duplikatu.

2. Duplikat dowodu tożsamości konia będzie wydawany przez rejonowego inspektora koni na podstawie wniesionego podania, do którego należy dołączyć zaświadczenie o zgłoszeniu zniszczenia, kradzieży lub zguby dowodu tożsamości konia, a nadto w przypadkach zagubienia lub kradzieży, — dowód unieważnienia, ogłoszonego jednorazowo w Dzienniku Wojewódzkim właściwego województwa, a na obszarze m. st. Warszawy w Warszawskim Dzienniku Wojewódzkim dla obszaru m. st. Warszawy.

3. Dokonywanie jakichkolwiek zmian lub poprawek w dowodzie tożsamości konia przez osoby nieuprawnione do tego, będzie uważane za zniszczenie dowodu tożsamości i pociąga za sobą obowiązek uzyskania duplikatu, niezależnie od pociągnięcia winnego do odpowiedzialności karnej.

§ 25. 1. Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych oraz Rolnictwa i Reform Rolnych, zarządza w razie potrzeby prowadzenie ewidencji w sposób przewidziany w §§ 17 — 24 również koni w wieku poniżej 4 lat, oraz ewidencji innych zwierząt pociągowych niż koni.

2. W razie potrzeby Ministrowie wymienieni w ust. 1 zarządzają również spisy wozów oraz prowadzenie ich ewidencji na zasadach określonych w §§ 17 — 24.

B. Spis pojazdów mechanicznych i rowerów.

§ 26. 1. Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Komunikacji zarządza w razie potrzeby spis pojazdów mechanicznych na obszarze całego Państwa lub określonej jego części.

2. Zarządzenie o spisie podają do publicznej wiadomości powiatowe władze administracji ogólnej — w drodze obwieszczeń najpóźniej na 7 dni przed terminem rozpoczęcia spisu.

3. W obwieszczeniu należy wymienić rodzaje pojazdów mechanicznych, podlegających spisowi oraz sposób i termin zgłoszenia do spisu.

§ 27. 1. Właściciele (posiadacze) pojazdów mechanicznych podlegających spisowi, są obowiązani zgłosić je w terminie wskazanym w obwieszczeniach — powiatowej władzy administracji ogólnej, właściwej dla miejsca stałego postoju pojazdu mechanicznego.

2. Zgłoszenia należy dokonać na piśmie według wzoru ustalonego zarządzeniem Ministrów: Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych i Komunikacji.

3. Jeżeli zgłoszenia nie dokonano w nakazanym terminie lub dokonano je wadliwie, powiatowa władza administracji ogólnej wzywa właściciela (posiadacza) pojazdu mechanicznego do osobistego stawienia się oraz może zarządzić dostawienie pojazdu mechanicznego.

§ 28. Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Komunikacji zarządza w razie potrzeby spisy i prowadzenie ewidencji rowerów według zasad przepisanych dla pojazdów mechanicznych.

Do art. 14 i 15.

C. Przegląd koni i wozów.

§ 29. 1. Przegląd ogólny koni na obszarze całych w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych oraz Rolnictwa i Reform Rolnych.

2. Przeglądy na obszarze poszczególnych powiatów zarządzają i terminy ich ustalają powiatowe władze administracji ogólnej w porozumieniu z wojskowymi organami, powołanymi do przeprowadzenia przeglądu.

§ 30. Organami wojskowymi, powołanymi do przeprowadzenia przeglądów koni, są rejonowi inspektorowie koni.

§ 31. W razie zarządzenia przeglądu koni właściciele (posiadacze) ich obowiązani są osobiście lub przez osoby, do tego upoważnione, doprowadzić je na miejsce i w czasie oznaczonym w zarządzeniu wraz ze wszystkimi posiadanymi dokumentami (ewidencyjnymi, sanitarnymi, hodowlanymi itp.); konie powinny być doprowa-

dzione do przeglądu z uźdźdzenicami i postronkami.

§ 32. 1. Koni chorych na choroby zakaźne lub o nie podejrzanym nie należy dostawiać do przeglądu.

2. Chorobę zakaźną lub podejrzenie o nią stwierdza zaświadczenie lekarza weterynarii. W razie nieposiadania takiego zaświadczenia, posiadacz konia ma przedstawić zaświadczenie przełożonego gminy, oparte na stwierdzeniu lekarza weterynarii, że koń jest chory na chorobę zaraźliwą lub znajduje się w kontumacji z tego powodu.

§ 33. 1. Organa, dokonywające przeglądu, kierują całym postępowaniem, dotyczącym przeglądu i wydają wszelkie niezbędne zarządzenia do jego należytego przeprowadzenia oraz ujęcia koni w ewidencję, komunikując o ważniejszych zarządzeniach o charakterze stałym powiatowym władzom administracji ogólnej.

2. Zabezpieczenie ładu i spokoju na miejscu przeglądu oraz sprawności urzędowania należy do zakresu działania powiatowej władzy administracji ogólnej.

§ 34. 1. Przełożeni gmin są obowiązani dostarczyć do przeglądu gminne księgi ewidencyjne koni oraz skorowidze do nich, jeżeli zaś przegląd poprzedzony był przez spis koni, powinny być dostarczone również i wykazy opisowe.

2. Ponadto powinni przełożeni gmin przed rozpoczęciem przeglądu zawiadomić organa, dokonywujące przeglądu, o wszystkich wiadomych im zmianach w stanie koni, podlegających przeglądowi, a zaszłych od chwili sporządzenia wykazów oraz wskazać, które z pomiędzy objętych wykazem i podlegających przeglądowi koni nie zostały doprowadzone i z jakich powodów.

§ 35. 1. Przy przeglądzie koni z poszczególnych gmin ma być obecny przełożony danej gminy lub wyznaczony przez niego zastępca, należycie orientujący się w przepisach dotyczących prowadzenia ewidencji koni oraz w miejscowych stosunkach.

2. Przełożeni gmin są obowiązani:

1. dopilnować doprowadzenia na miejsce i na czas oznaczony w zarządzeniu wszystkich koni podlegających przeglądowi z danej gminy;
2. wykonywać w czasie przeglądu w stosunku do ludzi i koni ze swych gmin nadzór nad ładem i porządkiem;
3. spełniać zarządzenia, dotyczące sprawnego przeprowadzenia przeglądu, wydane im przez organa, dokonywające przeglądu.

3. W czasie przeglądu przełożeni gmin (ich zastępcy) są obowiązani na żądanie organu dokonywającego przeglądu udzielać wszelkich wyjaśnień.

§ 36. 1. Przy przeglądzie koni z poszczególnych gromad mają być obecni sołtysi danych gromad.

2. Obowiązki ich polegają na dopilnowaniu doprowadzenia na miejsce i na czas oznaczony wszystkich podlegających przeglądowi koni z danej gromady, wykonywaniu nadzoru nad ładem i porządkiem oraz spełnianiu zarządzeń wydanych im przez organa dokonywające przeglądu.

§ 37. Właściciel (posiadacz) konia lub osoba, której poruczono doprowadzenie konia do przeglądu, obowiązany jest zająć miejsce wskazane i przedstawić konia organowi dokonywającemu przeglądu osobiście lub przez zastępcę oraz na wezwanie tego organu konia wyprząć lub rozsiadlać.

§ 38. 1. Jeżeli istnienie tytułu zwolnienia konia od przeglądu stwierdzone być może tylko przez okazanie pisemnych dowodów, strona zaś nie może ich dostarczyć bez własnej winy w dniu przeglądu, powinna dowody te najdalej w terminie 3 dni przesłać na ręce organu, dokonywającego przeglądu.

2. Jeżeli właściciel (posiadacz) konia nie może go doprowadzić do przeglądu z ważnych przyczyn, od niego niezależnych, powinien przedstawić wiarogodne dowody, stwierdzające powyższe okoliczności, potwierdzone przez właściwy zarząd gminy lub posterunek policji państwowej, a w stosunku do koni, wymienionych w § 12 przez właściwy urząd lub instytucję.

§ 39. 1. W razie niewykonania przez właścicieli (posiadaczy) koni obowiązku doprowadzenia ich do przeglądu bez należytego usprawiedliwienia, organ dokonywający przeglądu zwraca się do zarządu gminy o wyjaśnienie powodu niedoprowadzenia, a w razie braku istnienia usprawiedliwionych powodów o przymusowe doprowadzenie tych koni do przeglądu.

2. W razie gdy ze względu na plan czynności przeglądowych dodatkowe doprowadzenie koni nie mogłoby nastąpić jeszcze tego samego dnia lub do tej samej miejscowości, zarząd gminy zarządzi doprowadzenie ich do najbliższego miejsca przeglądu.

§ 40. 1. Organ dokonywający przeglądu może przy przeglądzie poszczególnych koni żądać przeprowadzenia ich w pewnym określonym ruchu i tempie; może również zarządzić przeprowadzenie przeglądanych koni za pośrednictwem własnych sił pomocniczych.

2. Konie doprowadzone w danym dniu do przeglądu powinny być w ciągu tegoż dnia podane przeglądowi i zwolnione.

3. Przegląd koni, wymienionych w § 12, powinien być w miarę możliwości dokonywany w taki sposób, by nie przerywać należytego funkcjonowania urzędów lub instytucyj.

§ 41. 1. W czasie przeglądu organ, dokonywający przeglądu, przeprowadza klasyfikację zdatości koni dla celów wojskowych według kategorii ustalonych przez Ministra Spraw Wojskowych.

2. Zaliczenie konia do danej kategorii wpisuje się w dowodzie tożsamości konia i w gminnej księdze ewidencyjnej.

§ 42. 1. Dla koni pracujących w kopalniach stale pod ziemią nie wystawia się dowodów tożsamości.

2. Dla koni, wymienionych w art. 8 pkt. 1) dowody tożsamości mogą być wystawiane na podstawie dokumentów hodowlanych, przedstawionych przez właścicieli (posiadaczy) tych koni, dla koni hodowlanych stanowiących własność Państwa dowody te są wystawiane na podstawie dokumentów hodowlanych.

§ 43. 1. Dowód tożsamości konia wydaje się za pokwitowaniem właścicielowi (posiadaczowi) konia lub osobie, doprowadzającej konia do przeglądu.

2. Jeżeli powstaje wątpliwość, kto jest prawnym posiadaczem konia, doprowadzonego do przeglądu, dowód tożsamości wydaje się przełożonemu gminy (zastępcy), który doręcza go interesowanemu po przeprowadzeniu dochodzenia.

§ 44. Przegląd innych zwierząt pociągowych oraz wozów można zarządzić według zasad określonych w rozporządzeniu niniejszym dla przeglądu koni.

D. Przegląd pojazdów mechanicznych i rowerów.

§ 45. 1. Przegląd ogólny pojazdów mechanicznych na obszarze całego Państwa zarządza Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Komunikacji.

2. Przeglądy na obszarze poszczególnych powiatów zarządzają oraz terminy ich ustalają wojewódzkie władze administracji ogólnej w porozumieniu z dowódcami okręgów korpusu (terytorialnym dowódcą równorzędnym).

§ 46. 1. Zarządzenie przeglądu podają do publicznej wiadomości powiatowe władze administracji ogólnej w drodze obwieszczeń, co najmniej na 14 dni przed terminem, na który przegląd zarządzono.

2. Obwieszczenia te wskażą, które pojazdy mechaniczne podlegają przeglądowi oraz miejsce, sposób i termin przedstawienia ich do przeglądu.

3. Obwieszczenia te wskażą zarazem sposób oznaczenia pojazdów mechanicznych, nie posiadających znaków rejestracyjnych, na czas doprowadzenia do miejsca przeglądu i powrotu do miejsca stałego postoju.

§ 47. W razie zarządzenia przeglądu właściciele (posiadacze) pojazdów mechanicznych, wskazanych w obwieszczeniu, obowiązani są doprowadzić je do przeglądu osobiście lub przez osoby, do tego upoważnione, na oznaczone miejsce i w ustalonym czasie wraz z dowodami rejestracyjnymi lub potwierdzeniami zgłoszenia.

§ 48. Organami wojskowymi, powołanymi do przeprowadzania przeglądów pojazdów mechanicznych, są oficerowie wyznaczeni przez dowódcę okręgu korpusu (terytorialnego dowódcę równorzędnego).

§ 49. 1. Przy przeglądzie powinien być obecny przedstawiciel powiatowej władzy administracji ogólnej.

2. Organa wojskowe, przeprowadzające przegląd, wydają zarządzenia potrzebne do jego należytego przeprowadzenia. Zabezpieczenie ładu i spokoju na miejscu przeglądu należy do powiatowej władzy administracji ogólnej.

3. Do zakresu działania przedstawiciela powiatowej władzy administracji ogólnej należy uzupełnianie na podstawie wyników przeglądu ewidencji pojazdów mechanicznych.

§ 50. Osoba, która doprowadziła pojazd mechaniczny do przeglądu, obowiązana jest zająć pojazdem miejsce wskazane oraz kierować pojazdem podczas przeglądu w myśl poleceń organu przeprowadzającego przegląd.

§ 51. Jeżeli właściciel (posiadacz) pojazdu mechanicznego nie może doprowadzić go do przeglądu, powinien zawiadomić o tym niezwłocznie powiatową władzę administracji ogólnej, podając przyczynę niedoprowadzenia.

§ 52. 1. W razie niewykonania przez właściciela (posiadacza) pojazdu mechanicznego obowiązku doprowadzenia go do przeglądu bez należytego usprawiedliwienia, organ wojskowy przeprowadzający przegląd zwraca się do powiatowej władzy administracji ogólnej o wyjaśnienie powodu niedoprowadzenia i o ewentualne przymusowe dostawienie pojazdu do przeglądu.

2. Jeżeli ze względu na plan czynności przeglądowych, dodatkowe doprowadzenie pojazdu nie mogłoby nastąpić jeszcze tego samego dnia, albo do tej samej miejscowości, powiatowa władza administracji ogólnej zarządzi doprowadzenie go do najbliższego miejsca przeglądu.

§ 53. 1. Organ wojskowy przeprowadzający przegląd sprawdza stan pojazdu przez krótką jazdę, przy czym przysługuje mu prawo kierowania pojazdem.

2. Wszystkie w pewnym dniu do przeglądu dostawione pojazdy mechaniczne powinny być w ciągu tego samego dnia poddane przeglądowi i zwolnione.

3. Kolejność przeglądu pojazdów mechanicznych ustala organ wojskowy przeprowadzający przegląd, uwzględniając w miarę możliwości potrzeby urzędów i instytucji oraz interesy gospodarcze właścicieli (posiadaczy) pojazdów.

§ 54. Orzeczenie organu przeprowadzającego przegląd co do zaliczenia pojazdu mechanicznego do danej kategorii zdatności dla potrzeb Sił Zbrojnych wpisuje się do dowodu rejestracyjnego lub potwierdzenia zgłoszenia pojazdu mechanicznego i do ewidencji.

§ 55. Przegląd rowerów można zarządzić według zasad określonych w rozporządzeniu niniejszym dla przeglądu pojazdów mechanicznych.

Do art. 17 — 23.

Rozdział III.

Pobór zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów.

§ 56. Pobór w poszczególnych powiatach zarządza powiatowa władza administracji ogólnej w drodze obwieszczeń publicznych albo wezwań do poszczególnych gmin, gromad lub osób.

§ 57. 1. Obwieszczenia o poborze zawierają:

- 1) wskazania podstawy prawnej poboru,
- 2) wymienienie zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów, które podlegają poborowi,
- 3) wskazanie sankcyj karnych za niedoprowadzenie do poboru.

2. Do obwieszczeń dołącza się powiatowy plan powołania, wskazujący terminy oraz miejscowości, w których pobór będzie przeprowadzony z wymienieniem bliższych szczegółów, dotyczących przedmiotów podlegających poborowi.

§ 58. 1. Wezwania do poboru powinny zawierać dane wymienione w obwieszczeniu i powiatowym planie powołania do poboru.

2. Wezwanie o dostawienie do poboru pojazdu mechanicznego może być doręczone właścicielowi (posiadaczowi) pojazdu mechanicznego jeszcze przed powstaniem warunków, określonych w art. 2. Wezwanie takie nabiera mocy obowiązującej z dniem powstania tych warunków, w okolicznościach podanych w wezwaniu. Wezwanie powinno stale znajdować się przy pojeździe mechanicznym na który opiewa.

§ 59. 1. W razie zarządzenia poboru, właściciele (posiadacze) zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów, podlegających poborowi, są obowiązani dostarczyć je wraz z przedmiotami niezbędnymi do ich utrzymania i prawidłowego użytkowania (§ 2) oraz ze wszystkimi dokumentami (ewidencyjnymi, rejestracyjnymi, hodowlanymi, sanitarnymi itp.) na miejsce i termin wskazane w powiatowym planie powołania do poboru lub w wezwaniu.

2. Właściciele (posiadacze) zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów, powinni w miarę możliwości przedstawić również komisji poborowej znajdujące się

w ich posiadaniu dowody, stwierdzające wartość (cenę nabycia) przedmiotu świadczenia.

§ 60. Przy poborze zwierząt pociagowych i wozów stosuje się odpowiednio przepisy §§ 34 — 37 i 39, a przy poborze pojazdów mechanicznych i rowerów przepisy §§ 49 — 52.

§ 61. 1. Przed wydaniem orzeczenia o poborze poszczególnego zwierzęcia, wozu, pojazdu mechanicznego lub roweru, przewodniczący komisji dokonywa przeglądu przedmiotu celem ustalenia jego zdatności do natychmiastowego użycia dla potrzeb Sił Zbrojnych.

2. Przegląd ten co do zwierząt pociagowych i wozów odbywa się według §§ 31 — 41, a co do pojazdów mechanicznych i rowerów według § 53 i 54.

3. uprawnienia, zastrzeżone w §§ 39 — 41, 50, 52 — 54 dla organu przeprowadzającego przegląd, przechodzą w komisjach poborowych na przewodniczącego komisji.

§ 62. 1. Po dokonaniu przeglądu przewodniczący komisji poborowej orzeka o pobraniu lub zwolnieniu od poboru zwierzęcia pociagowego, wozu, pojazdu mechanicznego lub roweru.

2. W przypadku, gdy przewodniczący komisji orzeknie o pobraniu zwierzęcia pociagowego, wozu, pojazdu mechanicznego lub roweru, komisja ustala wysokość wynagrodzenia, przewodniczący odbiera dokument ewidencyjny pobranego przedmiotu i wydaje uprawnionemu dowód pobrania wraz ze zleceniem wypłaty do kasy urzędu skarbowego, właściwego dla miejsca stałego użytkowania pobranego przedmiotu.

3. Właściciel (posiadacz) pobranego przedmiotu potwierdza własnoręcznym podpisem odbiór dowodu pobrania wraz ze zleceniem wypłaty.

§ 63. 1. Dowód pobrania powinien zawierać:

- 1) nazwę organu pobierającego,
- 2) imię, nazwisko (firmę) miejsce zamieszkania właściciela (posiadacza) przedmiotu (siedzibę firmy) lub miejsce stałego użytkowania przedmiotu przed poborem,
- 3) dokładne określenie przedmiotu,
- 4) datę i miejsce pobrania przedmiotu,
- 5) wysokość ustalonego wynagrodzenia za pobrany przedmiot.

2. Zlecenie wypłaty powinno zawierać:

- 1) kwotę przypadającą do zapłaty,
- 2) nazwę kasy urzędu skarbowego mającej dokonać wypłaty,
- 3) podpis i pieczęć organu pobierającego przedmioty.

3. Dowód pobrania ze zleceniem wypłaty wystawia się w 3-ch egzemplarzach. Jeden egzemplarz otrzymuje właściciel (posiadacz) przedmiotu, drugi egzemplarz — kasa właściwego urzędu skarbowego, trzeci — pozostaje w aktach komisji.

4. Zlecenie wypłaty bez dowodu pobrania jest nieważne.

wskazana w dowodzie pobrania wraz ze zleceniem wypłaty.

2. Podpis osoby upoważniającej ma być zaświadczony przez notariusza lub władzę państwową (powiatowa władza administracji ogólnej, powiatowa komenda P. P., urząd skarbowy, zarząd gminy, lub dowództwo jednostki wojskowej), jeżeli świadczący został powołany do służby wojskowej.

3. Stwierdzenie autentyczności podpisów na upoważnieniu do podjęcia wynagrodzenia ma być opatrzone pieczęcią urzędową.

§ 73. 1. W razie zagubienia lub zniszczenia dowodu pobrania wraz ze zleceniem wypłaty władza, która przechowuje akta dotyczące pobrania przedmiotów, wystawia na pisemną prośbę interesowanego odpis zagubionego lub zniszczonego dokumentu.

2. Prośba o wydanie odpisu dokumentu powinna zawierać okoliczności faktyczne towarzyszące pobraniu przedmiotu (czas, miejsce, nazwę organu pobierającego) oraz dowody (nazwiska świadków, ich miejsce zamieszkania) potwierdzające pobranie przedmiotu.

3. Jeżeli władza przechowująca akta dotyczące pobrania przedmiotu nie może wystawić odpisu dokumentu z powodu zgubienia lub zniszczenia dowodu przechowywanego w aktach — należy prośbę o wydanie odpisu skierować do dowódcy okręgu korpusu, który po przeprowadzeniu dochodzeń zarządzi w uzasadnionym przypadku wystawienie nowego dowodu pobrania wraz ze zleceniem wypłaty.

§ 74. 1. O zwrocie pobranych zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów powiadomią poprzednich właścicieli (posiadaczy) powiatowe władze administracji ogólnej, podając miejsce i termin zwrotu.

2. Zwrot będzie przeprowadzony zasadniczo przez tę samą komisję poborową i w tym samym miejscu, w którym został przeprowadzony pobór. W wyjątkowych okolicznościach mogą władze wojskowe ustalić inne warunki przeprowadzenia zwrotu.

3. Komisja przeprowadzająca zwrot odbierze od poprzedniego właściciela (posiadacza) wydany mu przy poborze dowód pobrania wraz ze zleceniem wypłaty, zwróci pobrane przedmioty i wypłaci gotówką wynagrodzenie za czas zatrzymania tych przedmiotów oraz odszkodowanie w przypadku ich uszkodzenia.

§ 73. W sprawie ustalenia i wypłaty wynagrodzenia za zatrzymanie oraz odszkodowania w razie uszkodzenia stosuje się odpowiednio przepisy, dotyczące wynagrodzenia i odszkodowania za przedmioty pobrane podczas próbnego poboru.

Rozdział V.

Próbný pobór zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów.

Do art. 27.

§ 76. Próbný pobór odbywa się według zasad ustalonych dla poboru rzeczywistego (§§ 56 — 65) ze zmianami wynikającymi z rozdziału niniejszego.

§ 77. 1. Komisja poborowa w razie zatrzymania przedmiotu przedstawionego do próbnego poboru ustala jego wartość szacunkową na podstawie istniejących w czasie próbnego poboru miejscowych cen rynkowych oraz użytkowej wartości przedmiotu, biorąc pod uwagę wnioski biegłego.

2. W razie przedstawienia przez właściciela dowodów stwierdzających wartość (cenę nabywania) przedmiotu, komisja poborowa może przyjąć te dowody za podstawę szacunku.

§ 78. 1. W razie zatrzymania przy próbnym poborze zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów, właściciel (posiadacz) tychże otrzymuje dowód pobrania.

2. Dowód pobrania zawiera:

- 1) nazwę organu pobierającego,
- 2) imię i nazwisko (firmę) i miejsce zamieszkania właściciela (posiadacza) przedmiotu (siedzibę firmy);
- 3) określenie przedmiotu w sposób taki, by przy zwrocie tego przedmiotu nie mogły zachodzić wątpliwości co do jego tożsamości;
- 4) datę i miejsce pobrania i zwrotu przedmiotu;
- 5) wartość szacunkową przedmiotu;
- 6) podpis i pieczęć organu odbierającego przedmioty.

3. Dowód pobrania wystawia się w trzech egzemplarzach, z których jeden egzemplarz otrzymuje właściciel (posiadacz) przedmiotu, a dwa pozostaje u władz wojskowych.

§ 79. 1. Dla dokonania zwrotu zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów, zatrzymanych przy próbnym poborze zbiera się ponownie komisja poborowa, która dokonała próbnego poboru, w terminie i miejscu, oznaczonym przez władze wojskowe.

2. Komisja poborowa po dokonaniu ponownego przeglądu przedmiotu podlegającego zwrotowi określa:

- 1) wysokość należnego wynagrodzenia za cały czas zatrzymania przedmiotu; podstawą ustalenia tej wysokości jest tabela dziennego wynagrodzenia, wydana przez Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wewnętrznych, Skarbu, Przemysłu i Handlu, Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Komunikacji; tabelę tę ogłasza się

w Dzienniku Urzędowym R. P. „Monitor Polski“;

2) wysokość odszkodowania za ewentualne uszkodzenie przedmiotu.

3. Uchwały Komisji w przedmiocie określenia wysokości wynagrodzenia i ewentualnego odszkodowania zapadają zwykłą większością głosów.

4. W razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

§ 80. 1. Komisja poborowa po złożeniu jej dowodu pobrania wypłaca należne wynagrodzenie (§ 79 ust. 2 pkt. 1) zwracając pobrany przedmiot.

2. Wynagrodzenie wypłaca się za każdy dzień zatrzymania przedmiotu, przy czym dzień, w którym został dokonany pobór oraz dzień, w którym został zwrócony przedmiot, należy za liczyć do dni, za które przysługuje wynagrodzenie.

§ 81. Jeżeli właściciel zgłasza roszczenie o odszkodowanie z tytułu uszkodzenia przedmiotu w czasie zatrzymania tegoż przez jednostkę wojskową — komisja poborowa obowiązana jest stwierdzić, czy i w jakim stopniu uszkodzenie powstało.

2. W razie stwierdzenia, że uszkodzenie przedmiotu powstało bez winy właściciela (posiadacza) w czasie zatrzymania przedmiotu w jednostce wojskowej — komisja poborowa określa stopień uszkodzenia oraz wysokość odszkodowania, biorąc za podstawę dla ustalenia kwoty odszkodowania:

1) w przypadkach poważniejszych uszkodzeń procent straty wartości rynkowej przedmiotu oraz jego cenę szacunkową stwierdzoną w dowodzie pobrania;

2) w przypadkach drobniejszych uszkodzeń: czas oraz koszty niezbędne dla doprowadzenia przedmiotu świadczenia do stanu użyteczności.

3. W razie zaginięcia lub zupełnego zniszczenia przedmiotu, wysokość odszkodowania wynosi pełną wartość szacunkową, stwierdzoną w dowodzie pobrania.

§ 82. 1. Komisja poborowa wypłaca należne odszkodowanie jednocześnie z wypłatą wynagrodzenia za zatrzymanie (§ 80).

2. Wypłata odszkodowania za pojazdy mechaniczne zaginione lub zniszczone, na których zostało ustanowione rejestrowe prawo rzeczowe następuje stosownie do zasad ustalonych w § 71 ust. 2.

§ 83. 1. W przypadku, gdy właściciel zgłasza roszczenie z powodu uszkodzenia przedmiotu, a komisja poborowa uzna roszczenie za nieuzasadnione lub gdy właściciel nie zgadza się na oznaczoną przez komisję wysokość odszkodowania, komisja spisuje protokół z dokładnym opisaniem przedmiotu i ewentualnych uszkodzeń, po czym przedmiot zostaje zwrócony właścicielowi za pokwitowaniem z tym, że może on

dochodzić swego roszczenia o odszkodowanie na drodze sądowej.

2. Wynagrodzenie za zatrzymanie wypłaca się bez względu na roszczenie o odszkodowanie.

§ 84. W razie przejścia przedmiotów zatrzymanych przy próbnym poborze na własność Państwa, władza wojskowa lub cywilna wskazana w odpowiednich obwieszczeniach powiatowej władzy administracji ogólnej odbierze od właścicieli (posiadaczy) przedmiotów zatrzymanych dowody pobrania, wydane przy próbnym poborze, a w zamian wyda: dowód pobrania wraz ze zleceniem wypłaty, w sposób określony w §§ 64 i 65 na kwotę odpowiadającą łącznie: cenie szacunkowej przedmiotów, ustalonej przy próbnym poborze oraz wysokości wynagrodzenia za czas od dnia zatrzymania przedmiotu włącznie do dnia zawiadomienia o przejęciu go na własność Państwa.

Rozdział VI.

Przepisy wspólne dla przeglądu, poboru i próbnego poboru oraz końcowe.

§ 85. Zarządy gminy obowiązane są dostarczyć bezpłatnego lokalu, potrzebnego dla urzędowania organu, dokonywającego przeglądu lub dla urzędowania komisji poborowej, wraz z niezbędnym urządzeniem, oświetleniem i opałem oraz odpowiedniego miejsca dla przeglądu, próbnego poboru lub poboru rzeczywistego, tudzież dla postoju doprowadzonych zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów.

§ 86. 1. Koszty podróży i diety personelu wojskowego zatrudnionego w komisjach poborowych pokrywa się z budżetu Ministerstwa Spraw Wojskowych — a koszty podróży i diety urzędników cywilnych — z budżetu właściwego ministerstwa.

2. Koszty podróży i diety funkcjonariuszów związków samorządowych pokrywa się z budżetu tego związku samorządowego, który zatrudnia danego funkcjonariusza lub który osobę tę wydelegował (powołał), a koszty podróży i diety przedstawicieli ludności w komisjach poborowych — z budżetów właściwych powiatowych związków samorządowych.

3. Wynagrodzenie dzienne wolnopraktykujących lekarzy weterynarii wchodzących w skład komisji poborowej zwierząt pociągowych ustala się w wysokości diety, przysługującej funkcjonariuszom państwowym VI grupy uposażenia przy podróżach służbowych. Zwrot kosztów podróży tych lekarzy z miejscowości zamieszkania do miejscowości, w której urzęduje komisja poborowa i z powrotem lub z jednej miejscowości urzędowania komisji poborowej do innej obejmuje zwrot kosztów przejazdu oraz diety w wysokości i według zasad, obowiązujących przy odbywaniu podróży służbowych przez funkcjonariuszów państwowych VI grupy uposażenia.

Wynagrodzenie to pokrywa się z budżetu Ministerstwa Spraw Wojskowych.

4. Przepis ust. 3 stosuje się także do tych osób, nie będących żołnierzami lub funkcjonariuszami państwowymi albo samorządowymi, które jako znające się na zwierzętach pociągowych zostały powołane do komisji poborowych zwierząt w razie niemożności wyznaczenia lekarza weterynarii, z tą różnicą, że zarówno wynagrodzenie dzienne, jak i zwrot kosztów podróży przysługuje im w wysokości i według zasad, przewidzianych dla funkcjonariuszów państwowych IX grupy uposażenia.

5. Wszelkie inne koszty poza:

- 1) wynagrodzeniem za odstąpienie lub czasowe zatrzymanie przedmiotów,
- 2) odszkodowaniem za zniszczenie przedmiotów,
- 3) obciążającymi właściciela (posiadacza) przedmiotu — a wynikające z rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 8 listopada 1927 r. o obowiązku odstępowania zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa (Dz. U. R. P. z 1938 r. Nr 66, poz. 496) obciążają budżet Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Jednolity tekst ogłoszony w Dz. U. R. P. z 1939 r. Nr 74, poz. 502.

§ 87. Z dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego tracą moc obowiązującą:

- 1) rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 25 marca 1928 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Rolnictwa, Robót Publicznych, Przemysłu i Handlu, Poczty i Telegrafów oraz Skarbu w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 8 listopada 1927 r. o obowiązku odstępowania zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa (Dz. U. R. P. Nr 44, poz. 425);
- 2) rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z dnia 30 stycznia 1928 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wewnętrznych, Rolnictwa, Przemysłu i Handlu, Robót Publicznych i Skarbu o sposobie ustalenia i wypłaty odszkodowania i wynagradzania za zatrzymanie zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów przez formacje wojskowe (Dz. U. R. P. Nr 16, poz. 133).

§ 88. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Załączniki do rozp. Min. Spraw Wojsk.,
Spraw Wewn. i Skarbu z dnia 31 sierpnia
1939 r. (poz. 580).

Załącznik Nr 1 do § 2 ust. 2 pkt. 3.

Wypożyczenie pojazdów mechanicznych.

A. Wypożyczenie samochodu osobowego, ciężarowego, autobusu sanitarnego i specjalnego.

1. Korba rozruchowa 1 szt.
2. Klucz do śruby nastawczej i popychacza zaworów silnika . . . 1 szt.
3. Klucz do przeciwnakrętki popychacza zaworów i do śruby nastawczej mimośrodowi szczęki hamulcowej 1 szt.
4. Klucz rurowy do gaśnika . . . 1 szt.
5. Klucz rurowy do świec . . . 1 szt.
6. Klucz do dławicy pompki wodnej 1 szt.
7. Klucz do rozrusznika i prąducy . 1 szt.
8. Klucz do kołpaków piast kół przednich i tylnych i do nakręcania śrubunków chłodnicy . . 1 szt.
9. Klucz do nakrętki mocującej zwrotnice 1 szt.
10. Klucz do nakrętek mocujących tylko półosie 1 szt.
11. Klucz do pierścienia nastawczego łożyska wałka przekładni tylnego mostu 1 szt.
12. Klucz do korków spustowych oleju w pochwie tylnego mostu i skrzynki biegów 1 szt.
13. Klucz nastawny 1 szt.
14. Klucz korbowy do nakrętek mocujących koła 1 szt.
15. Klucze dwustronne (z 5 sztuk) komplet 1 szt.
16. Klucz nastawny tylnego łożyska rolkowego ślimaka przekładni mostu tylnego 1 szt.
17. Klucze do stacyjki rozdzielczej . 2 szt.
18. Pompka do smaru typu Tecalemit 1 szt.
19. Pilnik półokrągły z rączką . . . 1 szt.
20. Przebijak prosty o długości 200 mm. 1 szt.
21. Przecinak o długości 200 mm. . 1 szt.
22. Pompka do opon z końcówkami . 1 szt.
23. Podnośnik 1 szt.
24. Szczelinomierz do ustalenia luzu między popychaczem i zaworem silnika oraz między stykami przerywaczy 1 szt.
25. Ściągacz piasty kół przednich i tylnych ze śrubą 1 szt.
26. Śrubokręt mały z rączką stałą . 1 szt.
27. Śrubokręt duży z rączką stałą . 1 szt.
28. Szczypce uniwersalne z przecinaczem drutów 1 szt.
29. Smarownicza krzyżaka przegubu kardana 1 szt.
30. Młotek stalowy 0,5 kg. 1 szt.
31. Oliwiarka do smarów 1 szt.

32. Oprawa smarowniczkę krzyżaka przegubu kardanowego 1 szt.
33. Opona zapasowa 1 szt. *)
34. Koło zapasowe (tarcza) 1 szt. *)
35. Dętka zapasowa 1 szt. *)
36. Dźwignia do zdejmowania opon . . . 1 szt.
37. Torba do narzędzi 1 szt.
38. Łyżka do zdejmowania pierścieni . . 1 szt.

UWAGA: *) Przy bliźniaczych tylnych kołach — po 2 szt.

B. Wyposażenie motocykla.

1. Klucze różne do motocykla (wyposażenie fabryczne) 1 kompl.
2. Latarka elektryczna kieszonkowa z baterią i żarówką 1 szt.
3. Lejek płaski z sitkiem średni 1 szt.
4. Łyżka do opon motocyklowych 2 szt.
5. Młotek ślusarski 500 PN/N=1510 z trzonkiem 1 szt.
6. Okulary ochronne dla kierowcy . . . 1 para
7. Pędzel trzonkowy zwykły 35 Inż/Nrz. 96 do mycia naftą 1 szt.
8. Pompka do dętek 1 szt.
9. Pilnik półokrągły półgładz k 200 mm. z trzonkiem 1 szt.
10. Przyrząd do wyciągania sworzni z łańcucha 1 szt.
11. Szczypce uniwersalne płaskie 170 PN/N=1780 1 szt.
12. Sygnał elektryczny 1 szt.
13. Torba na narzędzia 1 szt.
14. Tłocznica do smaru 1 szt.
15. Wybijak stalowy 1 szt.
16. Wkrętak stały 1 szt.
17. Koło zapasowe (tarcza) . . . 1 szt. tylko do motocykla z wózkiem
18. Opona zapasowa 1 szt.
19. Dętka zapasowa 1 szt.

Załącznik Nr 2 do § 2 ust. 2 pkt. 4.

Wyposażenie roweru.

1. Klucze rowerowe (wyposażenie fabryczne) 1 kompl.
2. Klucz rozsuwalny pojedynczy 1 szt.
3. Latarka przednia 1 szt.
4. Olejarka rowerowa 1 szt.
5. Ogniwko do łańcucha, zapasowe kompletne 2 szt.
6. Pompka do dętek rowerowa z uchwytem 1 kompl.
7. Pudełko na smar 20 g. 1 szt.
8. Reperaturka rowerowa do dętek . . . 1 szt.
9. Sygnał dzwonkowy ręczny 1 szt.
10. Torba na narzędzia 1 szt.

10.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

dnia 12 listopada 1927 r.

**o obowiązku dostarczania środków przewo-
wych na rzecz wojska w czasie pokoju.**

(Dz. U. R. P. z dnia 24 listopada 1927 r. Nr 102, poz. 883).

w brzmieniu uwzględniającym zmiany, wprowadzone rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 976).

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji oraz ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

Art. 1. Za środki przewozowe w rozumieniu niniejszego rozporządzenia uważa się: wozy z zaprzęgiem zwierzęcym, zwierzęta z uprzężą pociągową, zwierzęta wierzchowe i juczne z rzędem, środki przewozowe wodne, samochody, motocykle, rowery i samoloty.

Art. 2. Do dostarczania na rzecz wojska w czasie pokoju środków przewozowych, wymienionych w art. 1, są obowiązane w zakresie, określonym niniejszym rozporządzeniem, osoby fizyczne i prawne, mające je w swym władaniu.

Art. 3. Obowiązek dostarczenia środka przewozowego polega na dostarczeniu uprawnionemu do korzystania ze świadczeń, określonych w niniejszym rozporządzeniu, środka przewozowego, zdolnego do przewożenia osób i rzeczy wraz z potrzebną obsługą, zdolną do jego prowadzenia.

Przez czas pełnienia obowiązku obsługa powinna utrzymywać środek przewozowy w stanie zdolnym do użytku.

Art. 4. Obowiązek dostarczenia środków przewozowych nakładać należy na osoby, obowiązane do świadczeń w myśl art. 2, o ile możliwości kolejno, równomiernie i z uwzględnieniem stosunków gospodarczych i zawodowych, w szczególności zaś przy uwzględnieniu ilości środków przewozowych, znajdujących się we władaniu poszczególnych osób.

Środków przewozowych nie można żądać od osób, zamieszkałych w odległości większej niż 10 klm. od miejsca, do którego dany środek przewozowy ma być dostarczony, o ile wyjątkowe względy nie nakażą przekroczenia tej odległości.

Upoważnia się Ministra Spraw Wewnętrznych do wydania w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych i innymi zainteresowanymi ministrami w drodze rozporządzenia przepisów o sposobie przestrzegania kolejności przy powoływaniu do świadczeń.

Art. 5. Od obowiązku dostarczania środków przewozowych na rzecz wojska w czasie pokoju są zwolnione następujące osoby:

- 1) Prezydent Rzeczypospolitej,
- 2) osoby, korzystające w myśl prawa międzynarodowego z prawa zakrajowości oraz konsulowie zawodowi państw obcych, o ile są obywatelami państwa wysyłającego, z zastrzeżeniem wzajemności,
- 3) funkcjonariusze państwowi, samorządowi, osoby, będące w czynnej służbie wojskowej, oraz duchowni uznanych przez Państwo wyznań religijnych, o ile posiadane przez te osoby środki przewozowe są im niezbędnie potrzebne celem wykonywania służby, względnie posług religijnych.

Ponadto nie mogą być przedmiotem świadczeń:

- 1) środki przewozowe państwowych urzędów, zakładów i przedsiębiorstw, tudzież środki przewozowe związków komunalnych;
- 2) środki przewozowe przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych z zastrzeżeniem wzajemności;
- 3) środki przewozowe, służące do przewożenia poczty, tak należące do zarządu pocztowego, jak i do osób prywatnych;
- 4) środki przewozowe niezbędne do działalności instytucji użyteczności publicznej;
- 5) środki przewozowe koncesjonowanych przedsiębiorstw samochodowych, lotniczych lub żeglugowych, o ile przedsiębiorstwa te utrzymują stałą komunikację pomiędzy poszczególnymi miejscowościami;
- 6) środki przewozowe niezbędne do działalności publicznych nie państwowych szkół rolniczych oraz zarejestrowanych przez Ministerstwo Rolnictwa prywatnych stacji i pól doświadczalnych oraz ferm;
- 7) ogiery i klacze pełnej krwi angielskiej tudzież ogiery i klacze innych ras fizjologicznie czystego pochodzenia, posiadające zaświadczenia, uznane przez Ministerstwo Rolnictwa;
- 8) ogiery, posiadające świadectwo uznania, i klacze zarodowe w warunkach, wymienionych w art. 5 ustawy z dnia 23 stycznia 1925 r. o nadzorze państwowym nad ogierami i rejestracji klaczy zarodowych (Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 113);
- 9) klacze wysokożrebne oraz klacze ze źre-

biętami ssącymi w okresie dwóch miesięcy;

- 10) konie, pracujące w kopalniach pod powierzchnią ziemi.

Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych tudzież innymi zainteresowanymi ministrami może w drodze rozporządzenia zwolnić także inne kategorie osób oraz środków przewozowych od obowiązku ich dostarczania na rzecz wojska w czasie pokoju.

Ustawa z dnia 23 stycznia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 113) została uchylona ustawą z dnia 13 marca 1934 r. o nadzorze nad hodowlą koni — jednolity tekst Dz. U. R. P. z 1946 r. Nr 23, poz. 154.

Art. 6. W czasie trwania stanu wyjątkowego, w wypadkach klęsk żywiołowych oraz w wypadkach zarządzenia asystencji wojskowej mogą być wyjątkowo przedmiotem świadczeń, o ile dostarczenie innych środków przewozowych w odpowiedniej ilości i na czas jest niemożliwe lub też może nastąpić tylko z niestosunkowymi trudnościami, także środki przewozowe, wymienione w art. 5 pkt. 4, 5 i 6, oraz środki przewozowe związków komunalnych.

Art. 7. Do korzystania ze środków przewozowych są uprawnione oddziały wojskowe na podstawie dokumentu marszowego tudzież poszczególne osoby, pełniące czynną służbę wojskową, na podstawie piśmiennego rozkazu wyjazdu, o ile na dokumencie marszowym lub rozkazie wyjazdu jest uwidocznione uprawnienie do korzystania ze świadczeń, przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu.

Ze świadczeń tych można korzystać tylko w celu odbycia podróży służbowej, uskutecznienia służbowego przewozu rzeczy lub też uskutecznienia przewozu osób lub rzeczy w związku z podróżą służbową — i to w rozmiarach koniecznych dla osiągnięcia celu podróży lub przewozu.

Art. 8. Dostarczenie środka przewozowego następuje na podstawie piśmiennego zapotrzebowania.

Prawo ich wystawiania przysługuje Ministrowi Spraw Wojskowych oraz władzom i organom wojskowym, upoważnionym przez Ministra Spraw Wojskowych.

W wypadkach, przewidzianych w art. 6, wystawienie zapotrzebowania może nastąpić bezpośrednio przez uprawnionego do korzystania ze świadczeń, o ile na rozkazie wyjazdu lub dokumencie marszowym jest uwidocznione uprawnienie do wystawiania zapotrzebowania bezpośrednio przez uprawnionego.

W zapotrzebowaniu należy wskazać rodzaj i ilość środków przewozowych, czas i miejsce, gdzie mają być dostawione, tudzież przypuszczalny czas, w ciągu którego środek przewozowy będzie używany.

Art. 9. Uprawniony do korzystania ze środka przewozowego zgłasza zapotrzebowanie u władzy lub organu, do których należy wydanie nakazu dostarczenia środka przewozowego.

Nakaz wydaje zarządy gmin miejskich i wiejskich. Na obszarze b. zaboru rosyjskiego w wypadkach niecierpiących zwłoki uprawnienie powyższe przysługuje sołtysom.

Z uwagi na ujednolicenie gminy przepis ten stosuje się do wszystkich sołtysów na całym obszarze Państwa.

Ministrowie Komunikacji, Przemysłu i Handlu oraz Robót Publicznych w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych określają drogą rozporządzenia, które władze lub organa są właściwe do wydawania nakazów dostarczenia jako środka przewozowego środków przewozowych wodnych oraz samolotów.

Na podstawie zapotrzebowania władze lub organa powołane do wydania nakazu wystawiają piśmienny nakaz dostarczenia środka przewozowego, który powinien zawierać następujące dane:

- 1) wskazanie osoby, która zostaje wyznaczona do spełnienia obowiązku dostarczenia środka przewozowego,
- 2) oznaczenie jakości i ilości środków przewozowych,
- 3) oznaczenie obsługi, jaka ma być oddana do dyspozycji uprawnionemu,
- 4) oznaczenie czasu i miejsca dostarczenia środka przewozowego,
- 5) oznaczenie czasu, przez który środek przewozowy przypuszczalnie będzie używany,
- 6) oznaczenie wysokości stawki wynagrodzenia,
- 7) pouczenie o skutkach karnych, jakie pociąga za sobą zawinione niewykonanie obowiązku dostarczenia środka przewozowego.

Nakaz zostaje niezwłocznie skierowany do osoby wskazanej w nakazie celem wykonania.

Urząd Ministra Robót Publicznych zniesiony został rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 maja 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 479), które również określiło władze, którym przekazany został zakres działania Ministra Robót Publicznych.

Art. 10. Gdy zachodzą wypadki, przewidziane w art. 6, a zwłoka w uzyskaniu środka przewozowego grozi niebezpieczeństwem, władze zaś lub organa, powołane do wydania nakazu dostarczenia środka przewozowego, nie są na miejscu obecne, uprawniony do korzystania ze świadczeń może zwrócić się bezpośrednio do posiadacza środka przewozowego z żądaniem natychmiastowego dostarczenia go.

Żądanie to następuje na piśmie i zastępuje piśmienny nakaz dostarczenia środka przewozowego.

Art. 11. Osoby, wyznaczone w nakazie do spełnienia obowiązku dostarczenia środka przewozowego, są obowiązane oddać go do dyspozycji uprawnionemu w stanie zdatnym do użytku oraz w czasie i miejscu, wskazanym w nakazie, wraz z potrzebną obsługą.

Art. 12. O ile osoba, wyznaczona w nakazie do spełnienia obowiązku dostarczenia środka przewozowego, obowiązkowi temu nie uczyniła zadość, wówczas władza lub organ, który wydał nakaz, dostarcza uprawnionemu innego środka przewozowego.

Art. 13. Czas pozostawiania środka przewozowego w dyspozycji uprawnionego nie może przekraczać 24 godzin.

Zatrzymanie środka przewozowego ponad powyższy okres czasu może nastąpić jedynie w wypadkach niemożności uzyskania na czas innego środka przewozowego na zasadach, przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu, jednak i w tym wypadku po upływie następnych 12 godzin środek przewozowy musi być zwolniony.

Art. 14. Korzystający ze środka przewozowego powinien z chwilą jego zwolnienia zaświadczyć piśmiennie kierowcy (woźnicy), przez ile godzin z niego korzystał, wręczając mu odpowiednie potwierdzenie.

Art. 15. Za spełnienie obowiązku dostarczenia środka przewozowego należy się wynagrodzenie wedle stawek, ustalanych co roku w miesiącu styczniu przez wojewodów w porozumieniu z właściwymi dowódcami okręgu korpusu oraz delegatami izb skarbowych i ogłaszanych w dziennikach urzędowych województw dla poszczególnych powiatów i poszczególnych środków przewozowych.

Stawki wynagrodzenia określane będą wedle rzeczywistych kosztów utrzymania środka przewozowego i obsługi przez okres czasu, potrzebny dla spełnienia obowiązku świadczenia, i mają uwzględniać także ewentualne zużycie środka przewozowego.

Art. 16. W wypadku zniszczenia, uszkodzenia lub utraty środka przewozowego, które nastąpiło w czasie lub w następstwie pełnienia świadczenia bez winy właściciela lub też obsługi, należy się odszkodowanie ze Skarbu Państwa.

Ustalenie wysokości odszkodowania następuje przez władzę powiatową administracji ogólnej. O ile interesowany czuje się pokrzywdzony wysokością przyznanego mu przez władzę administracyjną odszkodowania, może w ciągu miesiąca od dnia doręczenia orzeczenia dochodzić swych roszczeń na drodze sądowej.

Art. 17. Wynagrodzenie za dostarczenie środka przewozowego wypłaca natychmiast świadczącemu korzystający ze środka przewozowego po jego zwolnieniu (art. 14). Wypłata powinna być uskuteczniiona w obecności organów zwierzchności gminnej, a w razie ich nieobecności w miejscu zwolnienia — w obecności dwóch świadków.

Gdy zapłata wynagrodzenia nie może nastąpić natychmiast z przyczyn niezależnych od korzystającego ze środka przewozowego, wypłata wynagrodzenia następuje za pośrednictwem zarządu gminy, właściwego ze względu na miejsce zamieszkania świadczącego, najdalej w terminie jednego miesiąca od dnia zwolnienia środka przewozowego.

Art. 18. Niewykonanie obowiązku dostarczenia środka przewozowego choćby z niedbalstwa jest karane grzywną do wysokości 400 zł lub też aresztem do 4 tygodni, albo obu karami łącznie, o ile czyn nie ma cech przestępstwa, zagrożonego karą surowszą.

Władza orzekająca oznaczy w orzeczeniu, na wypadek niemożności ściągnięcia grzywny, karę zastępczego aresztu według słusznego uznania, jednak nie w wymiarze ponad 4 tygodnie.

1. Stosownie do art. 1 dekretu z dnia 26 kwietnia 1948 r. o podwyższeniu grzywny, kar pieniężnych, kar porządkowych i nawiązek (Dz. U. R. P. Nr 24, poz. 161) górna granica grzywny, przewidzianej w tym artykule, została podniesiona pięćdziesięciokrotnie.

2. P. art. 10 i 18 Prawa o wykroczeniach oraz art. 12 przep. wpr. k. k. i pr. o wyk.

Art. 19. Do orzekania o czynach karalnych, przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu, powołane są władze powiatowe administracji ogólnej.

Przeciwko orzeczeniu władzy powiatowej administracji ogólnej można w ciągu 7 dni od dnia doręczenia orzeczenia wnieść na ręce tej władzy żądanie przekazania sprawy właściwemu sądowi powiatowemu (pokoju), który postąpi wedle przepisów postępowania, obowiązujących dla I instancji sądowej. Na obszarze mocy obowiązującej niemieckiej ustawy postępowania karnego z r. 1877 stosuje się przepisy o policyjnych zarządzeniach karnych.

Ust. 2 art. 19 utracił moc obow. w związku z wejściem w życie k.p.k. (p. art. 640 i nast. k.p.k.).

Art. 20. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Ministrowi Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu i innymi zainteresowanymi ministrami.

Art. 21. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w trzy miesiące po ogłoszeniu.

Z dniem tym tracą moc wszelkie przepisy, normujące obowiązek ludności dostarczania

środków przewozowych na rzecz wojska w czasie pokoju.

11.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH.

z dnia 19 października 1929 r.

w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa i Skarbu o obowiązku dostarczania, jako środków przewozowych na rzecz wojska w czasie pokoju, wozów z zaprzęgiem zwierzęcym, zwierząt z uprzężą pociągową, oraz zwierząt wierzchowych i jucznych z rzędem.

(Dz. U. R. P. z dnia 4 grudnia 1929 r. Nr 82, poz. 613) w brzmieniu uwzględniającym zmiany, wprowadzone rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Spraw Wojskowych z dnia 19 grudnia 1936 r. (Dz. U. R. P. z 1937 r. Nr 4, poz. 31).

Na zasadzie art. 4 i 20 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 listopada 1927 r. o obowiązku dostarczania środków przewozowych na rzecz wojska w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 883) zarządza się co następuje:

Do art. 1.

§ 1. Za wozy należy uważać:

- wozy gospodarcze, jednokonne i parokonne, czterokołowe (szerokotorowe) o żelaznych lub drewnianych osiach i żelaznych obręczach;
- wozy gospodarcze jednokonne i parokonne, czterokołowe (wąskotorowe) o żelaznych lub drewnianych osiach i żelaznych obręczach;
- sanie jednokonne i parokonne;
- bryczki zwykłe i tym podobne pojazdy otwarte, osobowe, czterokołowe, jednokonne i parokonne.

Za zwierzęta pociągowe należy uważać: konie, muły, osły i woły.

Za zwierzęta wierzchowe uważa się konie, za zwierzęta juczne — konie, muły i osły.

§ 2. Obowiązek świadczenia wozów obejmuje zarazem obowiązek dostarczenia zaprzęgu zwierzęcego, t. j. zwierząt pociągowych wraz z uprzężą. Ilość zwierząt pociągowych określa się w stosunku do typu danego wozu.

Obowiązek świadczenia zwierząt pociągowych obejmuje zarazem obowiązek dostarczenia uprzęży.

Zwierzęta wierzchowe i juczne dostarcza się wraz z uprzężą (rzędem). Jako zwierzęta wierzchowe nie mogą być przedmiotem świadczenia konie poniżej 4 lat życia.

Do art. 3.

§ 3. Obowiązek utrzymywania przez obsługę środka przewozowego w czasie drogi w stanie

zdatnym do użytku — dotyczy również obowiązku utrzymywania w stanie zdatnym do użytku zaprzęgu zwierzęcego, uprząży pociągowej, względnie rzędu (na zwierzętach wierzchowych oraz jucznych) zależnie od dostarczonego środka przewozowego.

§ 4. Koszt utrzymania środka przewozowego w stanie zdatnym do użytku, tudzież wyżywienia obsługi oraz zwierząt przez czas trwania obowiązku świadczenia, obciąża osobę obowiązana do dostarczenia środka przewozowego.

§§ 5—11 zostały uchylone rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Spraw Wojskowych z dnia 19 grudnia 1936 r. (Dz. U. R. P. z 1937 r. Nr 4, poz. 31).

Do art. 5.

§ 12. Środki przewozowe, będące w posiadaniu funkcjonariuszów państwowych lub osób będących w czynnej służbie wojskowej i używane przez te osoby celem wykonywania służby, zostają zwolnione od obowiązku świadczeń.

O niezbędność środków przewozowych, będących w posiadaniu i używaniu funkcjonariuszów samorządowych, celem wykonywania służby, tudzież będących w posiadaniu i używaniu duchownych uznanych przez Państwo wyznań religijnych celem wykonywania posług religijnych, decyduje powiatowa władza administracji ogólnej, na wniosek władzy przełożonej funkcjonariusza samorządowego, względnie na prośbę danego duchownego.

§ 13. Zarejestrowanymi przez Ministerstwo Rolnictwa stacjami, polami doświadczalnymi oraz fermami, w myśl punktu 6 ustępu drugiego art. 5 są takie ośrodki rolnicze, które posiadają wydane przez Ministerstwo Rolnictwa zaświadczenia o uznaniu danego ośrodka rolniczego za stację rolniczą, pole doświadczalne lub fermę.

§ 14. Zaświadczeniami uznanymi przez Ministerstwo Rolnictwa, w myśl punktu 7 ustępu drugiego art. 5, są świadectwa wystawiane przez Ministerstwo Rolnictwa o wpisaniu konia do jednej z następujących ksiąg stadnych:

- a) polskiej księgi stadnej koni pełnej krwi angielskiej,
- b) polskiej księgi stadnej koni wysokiej pół krwi angielskiej,
- c) polskie księgi stadne koni arabskich.

§ 15. Przez kłaczce zarodowe rozumie należy kłaczki, które posiadają świadectwo zarejestrowania, wystawione przez organizacje społeczno-rolnicze i izby rolnicze, wymienione w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa z dnia 9 października 1926 r. w sprawie rejestracji kłaczki zarodowych (Dz. U. R. P. Nr 104, poz. 608).

Izby rolnicze zniesione zostały dekretem z dnia 26 sierpnia 1946 r. o zniesieniu izb rolniczych (Dz. U. R. P. Nr 47, poz. 265). Czynności zniesionych izb rolniczych przekazane zostały wojewódzkim władzom ad-

ministracji ogólnej, Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych oraz stowarzyszeniu „Związek Samopomocy Chłopskiej” rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 17 października 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr 64, poz. 357).

Ustawa z dnia 23 stycznia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 113), na mocy której wydane zostało rozporządzenie Ministra Rolnictwa z dnia 9 października 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr 104, poz. 608), uchylona została ustawą z dnia 13 marca 1934 r. o nadzorze nad hodowlą koni — jednolity tekst w Dz. U. R. P. z 1946 r. Nr 23, poz. 15.

Do art. 7.

§ 16. Dokumentem marszowym przewidzianym dla oddziałów wojskowych jest pisemny rozkaz wykonania pewnej podróży, lub uskutecznienia przewozu osób lub rzeczy, wystawiony przez dowódcę (komendanta) jednostki administracyjnej (równorzędnego lub wyższego) względnie przez inną upoważnioną władzę lub organ wojskowy.

Na dokumencie tym umieszcza się klauzulę następującej treści: „Dowódca oddziału (stopień, imię i nazwisko) pułku (batalionu, baterii, kompanii itd.) uprawniony jest wraz z oddziałem do korzystania ze środków przewozowych w myśl rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 listopada 1927 r. o obowiązku dostarczania środków przewozowych na rzecz wojska w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 883). Zapotrzebowanie zgłoszone za L. dnia w (nazwa władzy)“.

Klauzulę powyższą podpisuje uprawniony dowódca (ust. pierwszy § 16) przy wycięciu pieczęci urzędowej.

Dla oddziałów pomiarowych wojskowego Instytutu Geograficznego dokumentem marszowym jest legitymacja wojskowej służby geograficznej wedle wzoru ustalonego przez Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

§ 17. Poszczególne osoby, pełniące czynną służbę wojskową, mogą korzystać ze środków przewozowych na podstawie rozkazu wyjazdu wystawionego wedle obowiązujących w tej mierze przepisów wojskowych. Na rozkazie wyjazdu umieszcza wskazany w § 16 dowódca (władza lub organ wojskowy) klauzulę analogiczną w treści do klauzuli wskazanej w § 16, opatrzoną również podpisem i pieczęcią urzędową.

Dla oficerów wojskowej służby geograficznej rozkazem wyjazdu jest legitymacja wojskowej służby geograficznej wedle wzoru ustalonego przez Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

§ 18. Dokument marszowy, rozkaz wyjazdu, względnie legitymacja wojskowej służby geograficznej, wystawiona w sposób przewidziany w §§ 16 i 17 są dokumentami legitymacyjnymi wobec władz, u których zgłoszono zapotrzebo-

wanie, oraz wobec posiadaczy przydzielonych środków przewozowych.

§ 19. O potrzebie korzystania ze środków przewozowych w myśl art. 7 decyduje władza wojskowa powołana do wystawienia dokumentu marszowego, rozkazu wyjazdu lub legitymacji wojskowej służby geograficznej, — w szczególności zaś władza wojskowa decyduje, czy zachodzi podróż służbowa, służbowy przewóz rzeczy, względnie przewóz osób lub rzeczy w związku z podróżą służbową.

Za służbowy przewóz rzeczy, względnie przewóz rzeczy w związku z podróżą służbową, uważa się również przewóz instrumentów, narzędzi oraz materiału do budowy sygnałów i wież triangulacyjnych.

Do art. 8.

§ 20. Prawo wystawienia zapotrzebowania celem dostarczenia środka przewozowego posiadają dowódcy (komendanci) jednostek administracyjnych (równorzędni i wyżsi), względnie inne upoważnione władze lub organa wojskowe.

Dowódcy ci (ust. pierwszy) są również uprawnieni do wystawiania na dokumentach marszowych, rozkazach wyjazdu, względnie legitymacjach wojskowej służby geograficznej zezwoleń na bezpośrednie wystawianie zapotrzebowań na środki przewozowe, a to w czasie trwania stanu wyjątkowego, w wypadkach klęsk żywiołowych, oraz w wypadkach zarządzenia asystencji wojskowej (ust. 3, art. 8).

Do art. 10.

§ 21. Uprawniony, który w warunkach przewidzianych w art. 10 zwraca się bezpośrednio do posiadacza środka przewozowego z żądaniem jego dostarczenia, wystawia pisemny nakaz dostarczenia środka przewozowego, który powinien zawierać następujące dane:

- 1) wymienienie dokumentu marszowego, rozkazu wyjazdu względnie legitymacji wojskowej służby geograficznej, uprawniającego do korzystania ze środków przewozowych, przy oznaczeniu władzy, która go wystawiła oraz wskazaniu daty i liczby;
- b) wskazanie osoby, którą wezwano do dostarczenia środka przewozowego;
- c) oznaczenie ilości i jakości środków przewozowych;
- d) oznaczenie potrzebnej obsługi, zdolnej do prowadzenia środków przewozowych;
- e) oznaczenie czasu, przez który środek przewozowy będzie przypuszczalnie używany;
- f) czytelny podpis uprawnionego, oraz wskazanie formacji, do jakiej uprawniony przynależy.

Na żądanie wezwanego do dostarczenia środka przewozowego, należy okazać mu dokument legitymacyjny (§ 18).

Do art. 15.

§ 22. Przy ustalaniu stawek wynagrodzenia, należy brać pod uwagę rzeczywiste koszty utrzymania środka przewozowego i obsługi przez okres czasu, liczony od chwili wyruszenia z miejsca zamieszkania do wyznaczonego miejsca, aż do chwili powrotu do miejsca zamieszkania posiadacza.

§ 23. Wynagrodzenie za spełnienie obowiązku dostarczenia środka przewozowego obciąża budżet Ministerstwa Spraw Wojskowych.

Do art. 16.

§ 24. Zgłaszający pretensje o odszkodowanie z powodu utraty, zniszczenia lub uszkodzenia środka przewozowego, powinien dołączyć do tego zgłoszenia nakaz dostarczenia środka przewozowego, tudzież potwierdzenie o korzystaniu z tego środka, przewidziane w art. 14 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 listopada 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 883).

Dla ustalenia okoliczności, mających być podstawą rozstrzygnięcia, powiatowa władza administracji ogólnej przeprowadza rozprawę ustną w trybie określonym w art. 44 — 48 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 341).

§ 25. Wypłata odszkodowania z tytułu zniszczenia, utraty lub uszkodzenia środka przewozowego obciąża budżet Ministerstwa Spraw Wojskowych.

Do art. 17.

§ 26. Gdy korzystający ze środka przewozowego wynagrodzenia nie zapłacił (ust. 2 art. 17), powinien o tym bezzwłocznie złożyć meldunek swej władzy przełożonej, która spowoduje natychmiastowe przekazanie tej należności przez płatnika do powiatowej władzy administracji ogólnej, właściwej ze względu na miejsce zamieszkania świadczącego.

§ 27. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w 3 miesiące po ogłoszeniu.

12.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH I MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 6 marca 1930 r.

wydane w porozumieniu z Ministrami Komunikacji, Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Robót Publicznych o obowiązku dostarczania samolotów jako środków przewozowych na rzecz wojska w czasie pokoju.

(Dz. U. R. P. z dnia 10 kwietnia 1930 r. Nr 26, poz. 230)

Na zasadzie art. 4 ust. 3, art. 9 ust. 3 i art. 20 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 listopada 1927 r. o obowiązku dostarczania środków przewozowych na rzecz wojska

w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 883) zarządza się co następuje:

Do art. 1.

§ 1. Za „samoloty“ uważać należy te statki powietrzne lądowe lub wodne, które są cięższe od powietrza i posiadają własny napęd.

Do art. 3-go.

§ 2. Przez obowiązek dostarczenia samolotu z potrzebną obsługą zdolną do jego prowadzenia, rozumieć należy obowiązek dostarczenia samolotu z załogą, t.j. personelem technicznym, niezbędnym do obsługi danego samolotu przed odlotem i pilotowania w czasie lotu.

W wypadku gdy obowiązany do dostarczenia samolotu sam go obsługuje i prowadzi i nie ma świadectw członka załogi, uprawniających go do pilotowania samolotów z pasażerami, albo też nie posiada takich świadectw w ogóle, a nie jest w możności dostarczenia załogi zdolnej do obsługi i prowadzenia, obowiązek ten ogranicza się do oddania do dyspozycji osoby, uprawnionej do korzystania ze świadczeń, samego tylko samolotu.

§ 3. Koszt materiałów pędnych oraz wyżywienia załogi (o ile załoga została dostarczona) przez czas trwania obowiązku świadczenia obciąża osobę obowiązaną do dostarczenia samolotu.

Do art. 4-go.

§ 4. Ministerstwo Komunikacji założy i będzie utrzymywać w stałej ewidencji wykazy alfabetyczne wszystkich posiadaczy samolotów według przynależności samolotów do poszczególnych portów ojczystych.

§ 5. Na podstawie wymienionych w § 4 wykazów alfabetycznych Ministerstwo Komunikacji układa co roku, celem zapewnienia kolejności i równomierności przy powoływaniu do świadczeń, listy kolejności osób obowiązanych do dostarczenia samolotów.

§ 6. W listach kolejności wykazuje się wszystkie osoby posiadające samoloty, z wyjątkiem tych osób, które, w myśl art. 5, ustęp pierwszy, punkty 1 — 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 listopada 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 883) zwolnione są od obowiązku dostarczania samolotów na rzecz wojska w czasie pokoju oraz z wyjątkiem tych osób, które posiadają wyłącznie samoloty, wyłączone w myśl art. 5, ustęp drugi, punkty 1 — 6 tego rozporządzenia spod obowiązku ich dostarczania.

Natomiast osoby, które posiadają oprócz samolotów zwolnionych od obowiązku ich dostarczenia na rzecz wojska, również samoloty od tego obowiązku niezwolnione, powinny być zamieszczone w listach kolejności, a przy ich naz-

wiskach należy obok samolotów podlegających obowiązkowi ich dostarczenia wykazywać w osobnych rubrykach także ilość i rodzaj samolotów, zwolnionych od tego obowiązku.

W razie zwolnienia pewnych kategorii osób lub samolotów od obowiązku ich dostarczenia w myśl ustępu ostatniego art. 5 powołanego wyżej rozporządzenia należy zwolnienie takie zaznaczyć w wykazie alfabetycznym (§ 4).

§ 7. Przy układaniu list kolejności należy przestrzegać następujących zasad:

Przed wszystkim powinny być umieszczone osoby fizyczne lub prawne, posiadające samoloty dla innych celów niż zarobkowe, naukowe i szkolne w kolejności liczby posiadanych samolotów, a następnie dopiero posiadacze samolotów dla celów zarobkowych, naukowych lub szkolnych.

Poza tym posiadacze dwu lub więcej samolotów wyprzedzają w liście kolejności posiadaczy jednego samolotu, a posiadacze samolotów używanych dla celów przemysłowych i handlowych posiadaczy samolotów dla celów aerofotografii i aerofotogrametrii.

P. dekret z dnia 26 kwietnia 1948 r. o prawie dokonywania zdjęć aerofotogrametrycznych (Dz. U. R. P. Nr. 24, poz. 160).

§ 8. Przy wydawaniu nakazów dostarczenia samolotów na rzecz wojska w czasie pokoju należy przestrzegać porządku ustalonego w liście kolejności.

Wyjątki są dopuszczalne bądź to z powodów, które powstały po sporządzeniu listy kolejności, bądź też z uwagi na obiekt podlegający przewiezieniu. W tych ostatnich wypadkach w miejsce osoby zwolnionej od dostarczenia samolotu powinna być pocągnięta do tego świadczenia osoba znajdująca się na liście kolejności pod następną liczbą kolejną lub też osoba dysponująca odpowiednim samolotem. Osoba zwolniona, po ustaniu powodu zwolnienia, powinna być pocągnięta do świadczenia bezpośrednio przed osobą, na którą wedle listy kolejności przypadłoby następne świadczenie.

Decyzja w sprawach kolejności i odstępstwa od niej należy do władzy wydającej nakazy dostarczenia (§ 14 ust. 2).

§ 9. Listy kolejności na każdy rok następny powinny być sporządzone najpóźniej na dzień 15 grudnia roku poprzedzającego. Powinny być one ogłaszane corocznie w Monitorze Polskim.

Pierwsza lista kolejności winna być ułożona i ogłoszona w ciągu dwóch miesięcy od dnia ogłoszenia niniejszego rozporządzenia.

§ 10. Ze względów wyjątkowych, spowodowanych szybkością samolotu jako środka przewozowego, można żądać dostarczenia samolotu jako środka przewozowego od wszystkich osób obowiązanych do dostarczania samolotu, zamieszkałych w promieniu 100 km od miejsca, do którego samolot ma być dostarczony.

Do art. 5-go.

§ 11. Samoloty będące w posiadaniu funkcjonariuszów państwowych i samorządowych, wojskowych w służbie czynnej oraz osób duchownych, podlegają obowiązkowi świadczenia na rzecz wojska w czasie pokoju, o ile właściwa władza nie orzeknie, że samoloty te są im niezbędnie potrzebne celem wykonywania służby, względnie posług religijnych.

Fakt zwolnienia od obowiązku dostarczenia samolotów, będących w posiadaniu funkcjonariuszów państwowych i samorządowych, wojskowych w służbie czynnej oraz osób duchownych, udowadnia się poświadczeniem bezpośredniej władzy przełożonej, a o ile chodzi o duchownych — poświadczeniem, wydanym przez właściwego wojewodę, że wspomniane samoloty są im niezbędnie potrzebne dla wykonywania służby względnie posług religijnych.

Do art. 7-go.

§ 12. O potrzebie korzystania z samolotów w myśl art. 7 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 listopada 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 883) decyduje Minister Spraw Wojskowych, względnie właściwi terytorialnie Dowódcy Okręgów Korpusów.

W szczególności władze wyżej wspomniane decydują, czy zachodzi służbowa potrzeba korzystania z samolotu, jako środka przewozowego, celem służbowego przewozu osób względnie rzeczy.

Za służbowy przewóz rzeczy, względnie przewóz rzeczy w związku z podróżą służbową, uważa się również przewóz instrumentów, narzędzi oraz innych materiałów mogących się zmieścić w samolocie, nie zagrażających niebezpieczeństwem uszkodzenia samolotu w czasie lotu oraz dopuszczonych na mocy obowiązujących przepisów do przewozu samolotami.

§ 13. Do korzystania z samolotu jako środka przewozowego są uprawnione na podstawie pisemnego rozkazu wyjazdu wyłącznie osoby, pełniące czynną służbę wojskową.

Do art. 6-go, 8-go, 9-go i 10-go.

§ 14. Prawo wystawiania zapotrzebowania celem dostarczenia samolotu posiadają władze wymienione w § 12.

Zapotrzebowania te należy skierowywać do Ministerstwa Komunikacji, które na podstawie tych zapotrzebowań wydaje nakaz dostarczenia samolotu, jako środka przewozowego, sporządzony według wzoru Nr 1, załączonego do niniejszego rozporządzenia.

§ 15. W czasie trwania stanu wyjątkowego, w wypadkach klęsk żywiołowych oraz zarządzenia asystencji wojskowej (art. 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 listopada 1927 r. Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 883)

władze wymienione w § 12 mają prawo do wystawiania na rozkazach wyjazdu zezwoleń na bezpośrednie wystawianie zapotrzebowań na samoloty, a w szczególności także na samoloty, służące do celów wymienionych w pp. 4, 5 i 6 art. 5 powołanego wyżej rozporządzenia oraz samoloty, będące własnością lub w posiadaniu związków komunalnych.

§ 16. Uprawniony w myśl § 15 powinien zwrócić się do zawadowcy portu lotniczego (lotniska) a w braku takiego do osoby nadzorującej lotnisko z ramienia władz państwowych, na którym samolot podlegający świadczeniu znajduje się, z żądaniem dostarczenia samolotu, okazując przy tym swój dokument legitymacyjny.

Za dokument legitymacyjny uważa się rozkaz wyjazdu (§ 15).

Na zasadzie okazanego rozkazu wyjazdu zawiadowca portu względnie osoba nadzorująca lotnisko z ramienia władz państwowych wystawia pisemny nakaz dostarczenia samolotu.

Nakaz ten winien być sporządzony według wzoru Nr 2 załączonego do niniejszego rozporządzenia.

O wystawionym przez się nakazie zawiadowca portu względnie osoba nadzorująca lotnisko z ramienia władz państwowych powinna przesłać dwa meldunki, jeden do Ministerstwa Komunikacji, drugi do władzy wystawiającej rozkaz wyjazdu.

Przy wyznaczaniu samolotów do świadczeń, zawiadowca portu względnie osoba nadzorująca lotnisko z ramienia władz państwowych, powinna wybierać z listy kolejności ogłoszonej w Monitorze, te samoloty, których stałe miejsce postoju (port ojczysty) znajduje się na podległym lotnisku.

Do art. 15-go.

§ 17. Stawki, należne tytułem wynagrodzenia za dostarczenie samolotów jako środka przewozowego, będą ustalane trybem przewidzianym w art. 15 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 listopada 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 883) i po uprzednim wysłuchaniu opinii Ministerstwa Komunikacji, będą ogłaszane dla poszczególnych powiatów w dziennikach urzędowych województw.

Przy ustalaniu stawek wynagrodzenia należy brać pod uwagę rzeczywiste koszty utrzymania samolotu i obsługi oraz zużytych materiałów pędnych przez okres czasu, liczony od chwili odlotu samolotu do wyznaczonego miejsca dostarczenia tego samolotu do chwili powrotu jego na lotnisko, z którego odleciał, oraz koszty związane z przybyciem członków załogi do miejsca odlotu samolotu i powrotem ich od tego miejsca do miejsca zamieszkania.

W wypadku przewidzianym w § 2 ust. 2 niniejszego rozporządzenia stawki oblicza się tyl-

ko biorąc pod uwagę koszt użycia samolotu i ewentualnych materiałów pędnych, dostarczonych przez posiadacza samolotów.

Wynagrodzenie za spełnienie obowiązku dostarczenia środka przewozowego obciąża budżet Ministerstwa Spraw Wojskowych.

Do art. 16-go.

§ 18. W wypadku zniszczenia lub uszkodzenia dostarczonego samolotu, powiatowa władza administracji ogólnej, na obszarze której to zniszczenie lub uszkodzenie nastąpiło, zawiadamia o tym niezwłocznie drogą najkrótszą (telefoniczną względnie telegraficznie) Ministerstwo Komunikacji, które wyda zarządzenia, mające na celu stwierdzenie stopnia uszkodzenia względnie zniszczenia samolotu oraz okoliczności, w których to zniszczenie względnie uszkodzenie nastąpiło.

Zgłaszanie pretensyj o odszkodowanie z powodu utraty, zniszczenia lub uszkodzenia samolotu należy, w terminie 1 roku od daty zajścia wypadku kierować do Ministerstwa Komunikacji za pośrednictwem właściwej terytorialnie władzy powiatowej administracji ogólnej.

Zgłaszający pretensję o odszkodowanie powinien dołączyć do tego zgłoszenia nakaz dostarczenia samolotu, tudzież potwierdzenie o korzystaniu z niego, przewidziane w art. 14 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 listopada 1927 roku (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 883). Dla ustalenia okoliczności mających być podstawą rozstrzygnięcia, powiatowa władza administracji ogólnej przeprowadza rozprawę ustną w trybie określonym w art. 45—48 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 roku o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 341).

§ 19. Wypłata odszkodowania z tytułu zniszczenia, utraty lub uszkodzenia środka przewozowego obciąża budżet Ministerstwa Spraw Wojskowych.

Do art. 17-go.

§ 20. O ile korzystający z samolotu uiścił wynagrodzenie za użycie tego samolotu, — to zwrot tego wynagrodzenia wypłaca płatnik tej formacji, do której korzystający z samolotu należy, a to na zasadzie kwitu, tudzież złożonego mu rozkazu wyjazdu, o ile w szczególnych wypadkach Minister Spraw Wojskowych nie zarządzi inaczej.

Gdy korzystający z samolotu wynagrodzenia nie zapłacił (ust. 2 art. 17), powinien o tym niezwłocznie złożyć meldunek swej władzy przełożonej, która spowoduje natychmiastowe przekazanie tej należności przez płatnika do powiatowej władzy administracji ogólnej, właściwej ze względu na miejsce zamieszkania świadczącego.

§ 21. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w 3 miesiące po ogłoszeniu.

Wzór Nr 1

do § 14 rozporządzenia Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 6 marca 1930 r. (poz. 230).

Ministerstwo Komunikacji
Nr

NAKAZ

dostarczenia samolotu, jako środka przewozowego, na rzecz wojska w czasie pokoju.

Na zasadzie art. 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 listopada 1927 roku o obowiązku dostarczania środków przewozowych na rzecz wojska w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 883) i na zasadzie § 14 rozporządzenia wykonawczego Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 6 marca 1930 roku (Dz. U. R. P. Nr 26, poz. 230), oraz wskutek pisemnego zapotrzebowania z dn. r. Nr

wystawionego przez na zasadzie a zgłoszonego w Ministerstwie Komunikacji przez Ministerstwo Komunikacji nakazuje p. zamieszkałemu w dostarczyć jako środka przewozowego na rzecz wojska w czasie pokoju następujące ilości samolotów zarejestrowanych w rejestrze państwowym polskich statków powietrznych:

- a) Nr rejestru znaki przynależności państwowej i rejestracji typ, seria i Nr zaopatrzony w silnik typu seria i Nr
- b) Nr rejestru znaki przynależności państwowej i rejestracji typ, seria i Nr zaopatrzony w silnik. Typ, seria i Nr wraz z niezbędną do obsługi i utrzymania w stanie należytej sprawności i porządku ilością członków załogi, a w szczególności
- c) Nr rejestru znaki przynależności państwowej i rejestracji typ, seria i Nr zaopatrzony w silnik. Typ, seria i Nr wraz z niezbędną do obsługi i utrzymania w stanie należytej sprawności i porządku ilością członków załogi, a w szczególności

Samoloty wyżej wymienione winny się znajdować w stanie gotowym do odlotu dn.

19 r. o godz. na lotnisku w a załoga ich powinna oddać się do dyspozycji p.

Samoloty te mogą być użyte najwięcej na przeciąg słownie

godzin i za używanie ich posiadacz ma prawo otrzymać od Skarbu Państwa wynagrodzenie według stawki taryfy, ustalonej rozporządzeniem wojewody w z dnia 19 r. (Dz. W. Nr poz.)

Niewykonanie niniejszego nakazu podlega karze, przewidzianej w art. 18 powołanego w ustępie poprzednim rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej.

Podpis

Wzór Nr 2

do § 16 rozporządzenia Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 6 marca 1930 r. (poz. 230).

Zawiadowca portu lotniczego
Ministerstwa Komunikacji
w
Nr

NAKAZ

dostarczenia samolotu, jako środka przewozowego, na rzecz wojska w czasie pokoju.

Na zasadzie art. 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 listopada 1927 roku o obowiązku dostarczania środków przewozowych na rzecz wojska w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 883) i na zasadzie § 16 rozporządzenia wykonawczego Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 6 marca 1930 roku (Dz. U. R. P. Nr 26, poz. 230) oraz wskutek przedstawionego rozkazu wyjazdu Nr z dn. 19 r.

wystawionego przez dla z nakazuję p. zamieszkałemu w dostarczyć, jako środka przewozowego na rzecz wojska w czasie pokoju, następującej ilości... samolotów zarejestrowanych w rejestrze państwowym polskich statków powietrznych:

- a) Nr rejestru znaki przynależności państwowej i rejestracji typ, seria i Nr zaopatrzony w silnik typu seria i Nr
- b) Nr rejestru znaki przynależności państwowej i rejestracji typ, seria i Nr zaopatrzony w silnik typu seria i Nr wraz z niezbędną do obsługi i utrzymania w stanie należytej sprawności i porządku ilością członków załogi, a w szczególności

Samoloty wyżej wymienione winny się znajdować w stanie gotowym do odlotu dn. 19 r. o godz. na lotnisku w

a załoga ich powinna oddać się do dyspozycji p.

Samoloty te mogą być użyte najwięcej na przeciąg słownie godzin i za używanie ich posiadacz ma prawo otrzymać od Skarbu Państwa wynagrodzenie według stawki taryfy, ustalonej rozporządzeniem Wojewody w z dnia 19 r. (Dz. W. Nr poz.)

Niewykonanie niniejszego nakazu podlega karze, przewidzianej w art. 18 powołanego w ustępie poprzednim rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej.

. dn. 19 r.
M. p. i podpis

13.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRÓW: SPRAW WEWNĘTRZNYCH, SPRAW WOJSKOWYCH, ROBÓT PUBLICZNYCH ORAZ PRZEMYSŁU I HANDLU.

z dnia 24 lipca 1930 r.

w porozumieniu z Ministrami: Skarbu i Komunikacji o obowiązku dostarczania środków przewozowych wodnych żeglugi śródlądowej na rzecz wojska w czasie pokoju.

(Dz. U. R. P. z dnia 12 listopada 1930 r. Nr 77, poz. 603) w brzmieniu uwzględniającym zmiany wprowadzone rozporządzeniem Ministrów: Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych, Komunikacji oraz Przemysłu i Handlu z dnia 19 grudnia 1936 r. (Dz. U. R. P. z 1937 r. Nr 4, poz. 33).

Na podstawie art. 4 ust. 3, art. 9 ust. 3 i art. 20 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 listopada 1927 r. o obowiązku dostarczania środków przewozowych na rzecz wojska w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr. 102, poz. 883) zarządza się co następuje:

Do art. 1.

§ 1. Za środki przewozowe wodne żeglugi śródlądowej uważa się wszelkie statki i łodzie zdadne do przewozu osób i rzeczy, z własnym popędem mechanicznym lub bez niego, a w szczególności:

- a) statki żeglugi śródlądowej;
- b) łodzie żeglugi śródlądowej, z własnym popędem mechanicznym;
- c) łodzie żeglugi śródlądowej (promy, tratwy, berlinki itd) bez własnego popędu mechanicznego, o powierzchni 20 m² (największa długość pomnożona przez największą szerokość) lub powyżej 20 m²;
- d) łodzie żeglugi śródlądowej bez własnego popędu mechanicznego, o powierzchni poniżej 20 m².

Do art. 3.

§ 2. Obowiązek dostarczenia środka przewozowego wodnego żeglugi śródlądowej obejmuje zarazem obowiązek dostarczenia niezbędnej obsługi, to jest personelu przeznaczonego do kierowania danym środkiem przewozowym.

W wypadku gdy właściciel (posiadacz) środka przewozowego wodnego nie jest w możności dostarczyć niezbędnej obsługi, obowiązuje go oddanie do dyspozycji osoby uprawnionej środka przewozowego wodnego bez obsługi.

§ 3. Koszt utrzymania środka przewozowego wodnego w stanie zdatnym do użytku, koszt materiałów pędnych oraz koszt wyżywienia obsługi dostarczonej przez właściciela (posiadacza) tego środka przewozowego przez czas trwania obowiązku świadczenia, obciąża obowiązanego do dostarczenia środka przewozowego wodnego żeglugi śródlądowej.

§§ 4—10 zostały uchylone rozporządzeniem Ministrów: Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych, Komunikacji oraz Przemysłu i Handlu z dnia 19 grudnia 1936 r. (Dz. U. R. P. z 1937 r. Nr 4, poz. 33).

Do art. 5 ust. 1 pkt 3.

§ 11. Fakt zwolnienia od obowiązku dostarczenia środków przewozowych będących w posiadaniu funkcjonariuszów państwowych i samorządowych, wojskowych w służbie czynnej oraz osób duchownych, udowadnia się poświadczeniem bezpośredniej władzy przełożonej, a o ile chodzi o duchownych, poświadczeniem wydanym przez właściwego wojewodę, że wspomniane środki przewozowe są im niezbędnie potrzebne dla wykonywania służby, względnie posług religijnych.

Do art. 7.

§ 12. O potrzebie korzystania ze statków żeglugi śródlądowej decydują właściwi terytorialnie dowódcy okręgów korpusów, względnie inne władze wojskowe równorzędne lub wyższe.

O potrzebie korzystania z innych środków przewozowych wodnych żeglugi śródlądowej decyduje właściwy terytorialnie dowódca (komendant, kierownik) jednostki administracyjnej (równorzędny lub wyższy).

Wymienione władze decydują zarazem, czy zachodzi podróż służbowa, służbowy przewóz rzeczy, względnie przewóz osób lub rzeczy w związku z podróżą służbową.

§ 13. Dokumentem marszowym przewidzianym dla oddziałów wojskowych jest pisemny rozkaz wykonania pewnej podróży, lub uskutecznienia przewozu osób lub rzeczy, wystawiony przez dowódcę (komendanta, kierownika), wymienionego w § 12.

Na dokumencie tym umieszcza się klauzulę następującej treści: „Dowódca oddziału..... (stopień, imię i nazwisko dowódcy, oznaczenie pułku, batalionu, kompanii i t. d.) uprawniony jest wraz z oddziałem do korzystania ze środków przewozowych wodnych żeglugi śródlądowej w myśl rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 listopada 1927 r. o obowiązku dostarczania środków przewozowych na rzecz wojska w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr. 102, poz. 883). Zapotrzebowanie zgłoszone za L.... dnia.... w.... (nazwa władzy)“

Klauzulę powyższą podpisuje uprawniony dowódca (komendant, kierownik) i zaopatruje ją pieczęcią urzędową.

Dla oddziałów pomiarowych Wojskowego Instytutu Geograficznego, dokumentem marszowym jest, o ile chodzi o środki przewozowe wodne żeglugi śródlądowej z wyłączeniem statków, legitymacja wojskowej służby geograficznej.

§ 14. Poszczególne osoby, pełniące czynną służbę wojskową, mogą korzystać ze środków przewozowych na podstawie rozkazu wyjazdu, wystawionego według obowiązujących w tej mierze przepisów wojskowych. Na rozkazie wyjazdu umieszcza dowódca (komendant, kierownik) wskazany w § 12, klauzulę analogiczną w treści do klauzuli wskazanej w § 13, opatrząc ją również podpisem i pieczęcią urzędową.

Dla oficerów wojskowej służby geograficznej rozkazem wyjazdu jest, o ile chodzi o środki przewozowe wodne żeglugi śródlądowej, z wyłączeniem statków, legitymacja wojskowej służby geograficznej.

§ 15. Dokument marszowy, rozkaz wyjazdu, względnie legitymacja wojskowej służby geograficznej, wystawione w sposób przewidziany w §§ 13, i 14, są dokumentami legitymacyjnymi wobec władz, u których zgłoszono zapotrzebowanie, oraz wobec posiadaczy przydzielonych środków przewozowych wodnych.

Do art. 8.

§ 16. Prawo wystawiania zapotrzebowania na dostarczenie środka przewozowego wodnego żeglugi śródlądowej, posiadają oprócz Ministra Spraw Wojskowych upoważnieni przez niego dowódcy (komendanci, kierownicy (wymienieni w § 12, dowódcy wyżsi oraz władze i organa wojskowe).

Powyżsi dowódcy, władze i organa wojskowe są również uprawnieni do udzielania na dokumentach marszowych, rozkazach wyjazdu, względnie legitymacjach wojskowej służby geograficznej, zezwoleń na bezpośrednie wystawianie zapotrzebowania na środki przewozowe wodne żeglugi śródlądowej, a to w czasie trwania stanu wyjątkowego, w wypadkach klęsk żywiołowych, oraz w wypadkach zarządzenia asystencji wojskowej (art. 6 i ust. 3 art. 8).

Do art. 9.

§ 17. Nakaz dostarczania środków przewozowych wodnych żeglugi śródlądowej wydają: zarządy gmin miejskich i wiejskich, a w wypadkach niecierpiących zwłoki, na obszarze województw: warszawskiego, kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego, białostockiego, nowogrodzkiego, poleskiego, wołyńskiego i wileńskiego, nakaz wydawać mogą również sołtysi.

Z uwagi na ujednolicenie gmin uprawnienia przewidziane w § 17 mają sołtysi na całym obszarze Państwa.

Do art. 10.

§ 18. Uprawniony, który w wypadkach przewidzianych w art. 10 zwraca się bezpośrednio do posiadacza środka przewozowego wodnego żegluga śródlądowej z żądaniem jego dostarczenia, wystawia na piśmie nakaz dostarczenia środka przewozowego, który powinien zawierać następujące dane:

- wymienienie dokumentu marszowego, rozkazu wyjazdu, względnie legitymacji wojskowej służby geograficznej, uprawniającej do korzystania ze środków przewozowych przy oznaczeniu władzy, która go wystawiła, oraz wskazaniu daty i liczby;
- wskazanie osoby, którą wezwano do dostarczenia środka przewozowego;
- oznaczenie ilości i jakości środków przewozowych;
- oznaczenie potrzebnej obsługi, zdolnej do prowadzenia środków przewozowych;
- oznaczenie czasu, przez który środek przewozowy będzie przypuszczalnie używany;
- czytelny podpis uprawnionego, oraz wskazanie formacji, do jakiej uprawniony należy.

Na żądanie wezwanego do dostarczenia środka przewozowego, należy okazać mu dokument legitymacyjny (§ 15).

Do art. 15.

§ 19. Przy ustalaniu stawek wynagrodzenia należy brać pod uwagę rzeczywiste koszty utrzymania środka przewozowego i obsługi przez okres czasu, liczony od chwili wyjazdu środka przewozowego z miejsca postoju aż do chwili powrotu na to samo miejsce, — oraz koszty spowodowania członków obsługi do miejsca wyjazdu środka przewozowego i odstawienia ich z powrotem do miejsca, skąd przybyli.

Do art. 16.

§ 20. W wypadku zniszczenia lub uszkodzenia dostarczonego statku wodnego żegluga śródlądowej (§ 1 pkt. a), które nastąpiło w czasie lub w następstwie pełnienia świadczenia, — powiatowa władza administracji ogólnej, na obszarze której nastąpiło zniszczenie lub uszkodzenie, zawiadamia o tym niezwłocznie najkrótszą drogą (telefonicznie względnie telegraficznie), władzę, w której dany statek w myśl art. 12 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6-go marca 1928 r. o żegludze i spławie na śródlądowych drogach wodnych (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 266) jest zarejestrowany, która niezwłocznie wyda zarządzenia, mające na celu stwierdzenie stopnia uszkodzenia, względnie zniszczenia statku oraz okoliczności, w których to zniszczenie, względnie uszkodzenie nastąpiło.

§ 21. Zgłaszający roszczenie o odszkodowanie z powodu zniszczenia lub uszkodzenia środka przewozowego innego niż wymienionego w § 20, powinien do zgłoszenia skierowanego do powiatowej władzy administracji ogólnej, dołączyć nakaz dostarczenia środka przewozowego, lub potwierdzenie o korzystaniu z tego środka, przewidziane w art. 14.

§ 22. W sprawach o odszkodowanie z art. 16 powiatowa władza administracji ogólnej przeprowadza w razie potrzeby dla ustalenia okoliczności, mających być podstawą rozstrzygnięcia, rozprawę ustną w trybie określonym w art. 44 — 48 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341).

Do art. 17.

§ 23. Gdy korzystający ze środka przewozowego wynagrodzenia nie zapłacił (ust. 2 art. 17), powinien o tym niezwłocznie złożyć meldunek swej władzy przełożonej, która natychmiast przekazuje należność przez płatnika do powiatowej władzy administracji ogólnej, właściwej ze względu na miejsce zamieszkania świadczącego.

§ 24. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w 3 miesiące po ogłoszeniu.

14.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH.

z dnia 29 lipca 1930 r.

wydane w porozumieniu z Ministrami Skarbu i Robót Publicznych o obowiązku dostarczania jako środków przewozowych na rzecz wojska w czasie pokoju samochodów, motocykli i rowerów.

(Dz. U. R. P. z dnia 20 sierpnia 1930 r. Nr 58, poz. 470. w brzmieniu uwzględniającym zmiany, wprowadzone rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Spraw Wojskowych z dnia 19 grudnia 1936 r. (Dz. U. R. P. z 1937 r. Nr 4, poz. 32).

Na podstawie art. 4 i 20 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 listopada 1927 r. o obowiązku dostarczania środków przewozowych na rzecz wojska w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr. 102, poz. 883) zarządza się co następuje:

Do art. 1.

§ 1. Za środki przewozowe objęte niniejszym rozporządzeniem należy uważać:

- Samochody, a to:
 - osobowe, b) półciężarowe, c) ciężarowe, d) sanitarne, e) cysterny, f) autobusy, g) pociągi drogowe,
- motocykle dwuosobowe i z wózkiem doczepnym,
- rowery dwuosobowe.

Do art. 3.

§ 2. Obowiązek świadczenia samochodów i motocykli polega na dostarczeniu wyszczególnionych w § 1-ym środków przewozowych wraz z niezbędną obsługą, zdolną do ich prowadzenia oraz zdatnymi do użytku częściami zapasowymi i narzędziami reperacyjnymi, zabieranymi zwykle w normalną podróż jak również z zapasem środków pędnych i smarów w ilości potrzebnej do wykonania świadczenia.

Obsługa winna przez czas świadczeń utrzymywać w stanie zdatnym do użytku nie tylko sam środek przewozowy, lecz i wszystkie jego zapasowe części.

§ 3. Koszt utrzymania środka przewozowego w stanie zdatnym do użytku, tudzież wyżywienia obsługi przez czas trwania obowiązku świadczenia obciąża osobę obowiązana do dostarczenia środka przewozowego.

§§ 4—9 zostały uchylone rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Spraw Wojskowych z dnia 19 grudnia 1936 r. (Dz. U. R. P. z 1937 r. Nr 4, poz. 32).

Do art. 5.

§ 10. Środki przewozowe będące w posiadaniu funkcjonariuszów państwowych i samorządowych, wojskowych w służbie czynnej oraz osób duchownych, podlegają obowiązkowi świadczenia na rzecz wojska w czasie pokoju, o ile właściwa władza nie orzeknie, że środki przewozowe te są im niezbędnie potrzebne celem wykonywania służby, względnie posług religijnych.

Fakt zwolnienia od obowiązku dostarczenia środków przewozowych, będących w posiadaniu funkcjonariuszów państwowych i samorządowych, wojskowych w służbie czynnej oraz osób duchownych, udowadnia się poświadczeniem bezpośredniej władzy przełożonej, a o ile chodzi o duchownych — poświadczeniem, wydanym przez właściwego wojewodę, że wspomniane środki przewozowe są im niezbędnie potrzebne dla wykonywania służby względnie posług religijnych.

Do art. 7.

§ 11. Dokumentem marszowym przewidzianym dla oddziałów wojskowych jest pisemny rozkaz wykonania pewnej służbowej podróży, lub skutecznego służbowego przewozu osób lub rzeczy, wystawiony przez dowódcę (komendanta) jednostki administracyjnej (równorzędnego lub wyższego) względnie przez upoważnioną przez niego inną władzę lub organ wojskowy.

Na dokumencie tym umieszcza się klauzulę następującej treści: „Dowódca oddziału... (stopień, imię i nazwisko) pułku (batalionu, baterii, kompanii i t. d. uprawniony jest wraz z oddziałem do korzystania ze środków przewozowych w myśl rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 listopada 1927 r.

o obowiązku dostarczania środków przewozowych na rzecz wojska w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 883). Zapotrzebowanie zgłoszone za L. . . . dnia w (nazwa władzy)“.

Klauzulę powyższą podpisuje uprawniony dowódca (ust. pierwszy § 11) przy wyciśnięciu pieczęci urzędowej.

Dla oddziałów pomiarowych wojskowego Instytutu Geograficznego dokumentem marszowym jest legitymacja wojskowej służby geograficznej wedle wzoru, ustalonego przez Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

§ 12. Poszczególne osoby, pełniące czynną służbę wojskową mogą korzystać ze środków przewozowych na podstawie rozkazu wyjazdu, wystawionego wedle obowiązujących w tej mierze przepisów wojskowych. Na rozkazie wyjazdu umieszcza wskazany w § 11 — dowódca (władza lub organ wojskowy) klauzulę analogiczną w treści do klauzuli wskazanej w § 11, opatrując ją również podpisem i pieczęcią urzędową.

Oficerowie wojskowej służby geograficznej korzystają ze środków przewozowych na podstawie legitymacji wojskowej służby geograficznej.

§ 13. Dokument marszowy, rozkaz wyjazdu, względnie legitymacja wojskowej służby geograficznej, wystawione w sposób przewidziany w §§ 11 i 12 są dokumentami legitymacyjnymi wobec władz, u których zgłoszono zapotrzebowanie, oraz wobec posiadaczy przydzielonych środków przewozowych.

§ 14. O potrzebie korzystania ze środków przewozowych w myśl art. 7 decyduje władza wojskowa powołana do wystawienia dokumentu marszowego, rozkazu wyjazdu lub legitymacji wojskowej służby geograficznej, w szczególności zaś władza wojskowa decyduje, czy zachodzi podróż służbowa, służbowy przewóz rzeczy, względnie przewóz osób lub rzeczy w związku z podróżą służbową.

Za służbowy przewóz rzeczy, względnie przewóz rzeczy w związku z podróżą służbową, uważa się również przewóz instrumentów, narzędzi oraz materiału do budowy sygnałów i wież triangulacyjnych.

Do art. 8.

§ 15. Prawo wystawienia zapotrzebowania celem dostarczenia środka przewozowego posiadają dowódcy (komendanci) jednostek administracyjnych (równorzędni i wyżsi), względnie inne upoważnione przez nich władze lub organy wojskowe.

Dowódcy ci (ust. pierwszy) są również uprawnieni do wystawiania na dokumentach marszowych, rozkazach wyjazdu względnie legitymacjach wojskowej służby geograficznej zezwoleń na bezpośrednie wystawianie zapotrze-

bować na środki przewozowe, a to w czasie trwania stanu wyjątkowego, w wypadkach klęsk żywiołowych oraz w wypadkach zarządzenia asystencji wojskowej (art. 6 i ust. 3 art. 8).

Do art. 10.

§ 16. Uprawniony, który w warunkach przewidzianych w art. 10 zwraca się bezpośrednio do posiadacza środka przewozowego z żądaniem jego dostarczenia, wystawia pisemny nakaz dostarczenia środka przewozowego, który winien zawierać następujące dane:

- wymienienie dokumentu marszowego, rozkazu wyjazdu, względnie legitymacji wojskowej służby geograficznej, uprawniającego do korzystania ze środków przewozowych przy oznaczeniu władzy, która go wystawiła (data i liczba);
- wskazanie osoby, którą wezwano do dostarczenia środka przewozowego;
- oznaczenie ilości i jakości środków przewozowych;
- oznaczenie obsługi, jaka ma być oddana do dyspozycji żądającego środka przewozowego;
- oznaczenie czasu, przez który środek przewozowy będzie przypuszczalnie używany;
- czytelny podpis uprawnionego oraz wskazanie formacji do jakiej uprawniony przynależy.

Na żądanie wezwanego do dostarczenia środka przewozowego należy mu okazać dokument legitymacyjny (§ 13).

Do art. 15.

§ 17. Przy ustalaniu stawek wynagrodzenia należy brać pod uwagę rzeczywiste koszty utrzymania środka przewozowego i obsługi przez okres czasu, liczony od chwili dostarczenia środka przewozowego do wyznaczonego miejsca do chwili powrotu do miejsca zamieszkania posiadacza.

§ 18. Wynagrodzenie za spełnienie obowiązku dostarczenia środka przewozowego obciąża budżet Ministerstwa Spraw Wojskowych.

Do art. 16.

§ 19. Zgłaszający pretensję o odszkodowanie z powodu utraty, zniszczenia lub uszkodzenia środka przewozowego, jego części składowej lub zapasowej względnie materiałów pędnych i smarów, powinien dołączyć do tego zgłoszenia nakaz dostarczenia środka przewozowego, tudzież potwierdzenie o korzystaniu z tego środka przewidziane w art. 14 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 listopada 1927 r. o obowiązku dostarczania środków przewozowych na rzecz wojska w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 883).

Dla ustalenia okoliczności, mających być podstawą rozstrzygnięcia, powiatowa władza administracji ogólnej przeprowadza rozprawę ustną w trybie określonym w art. 45 — 48 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 341).

§ 20. Wypłata odszkodowania z tytułu zniszczenia — utraty lub uszkodzenia środka przewozowego obciąża budżet Ministerstwa Spraw Wojskowych.

Do art. 17.

§ 21. Jeżeli korzystający ze środka przewozowego uścił wynagrodzenie za użycie środka przewozowego, to zwrot tego wynagrodzenia wypłaca płatnik tej formacji do której dana osoba lub oddział wojskowy, korzystający ze środków przewozowych, gospodarczo należy, a to na zasadzie kwitu, tudzież złożonego mu dokumentu marszowego względnie rozkazu wyjazdu, o ile w szczególnych wypadkach Minister Spraw Wojskowych nie zarządzi inaczej.

Gdy korzystający ze środka przewozowego wynagrodzenia nie zapłacił (ust. 2 art. 17), powinien o tym bezzwłocznie złożyć meldunek swej władzy przełożonej, która spowoduje natychmiastowe przekazanie tej należności przez płatnika do powiatowej władzy administracji ogólnej, właściwej ze względu na miejsce zamieszkania świadczącego.

§ 22. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w 30 dni po ogłoszeniu.

15

OBWIESZCZENIE MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH

z dnia 2 sierpnia 1939 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o zakwaterowaniu wojska i marynarki wojennej.

(Dz. U. R. P. z dnia 30 sierpnia 1939 r. Nr 82, poz. 531).

Na podstawie art. 3 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 lipca 1939 r. o zmianie ustawy o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr 68, poz. 461) oświadczam w załączniku do obwieszczenia niniejszego tekst jednolity ustaw z dnia 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr 97, poz. 681) z uwzględnieniem zmian, wynikających:

- z ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o podatku od lokali (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 550),
- z rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r. w sprawie częściowej zmiany ustawy o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr 68, poz. 599),

- 3) z rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 października 1927 r. w sprawie uzunelnienia ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr 90, poz. 802),
- 4) z rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1934 r. o unormowaniu właściwości władz i trybu postępowania w niektórych działach administracji państwowej (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 976),
- 5) z dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 lipca 1939 r. o zmianie ustawy o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr 68, poz. 461) — i zastosowaniem ciągłej numeracji artykułów i ustępów.

Załącznik do obw. Min. Spraw Wojsk.
z dnia 2 sierpnia 1939 r. (poz. 531).

U S T A W A

O ZAKWATEROWANIU WOJSKA I MARYNARKI WOJENNEJ

Przy stosowaniu tej ustawy należy mieć na uwadze dekret z dnia 21 grudnia 1945 r. o publicznej gospodarce lokalami i kontroli najmu (Dz. U. R. P. z 1946 r. Nr. 4, poz. 27).

Rozdział I.

Postanowienia ogólne.

Art. 1.

Zakwaterowanie wojska i marynarki wojennej obejmuje dostarczenie pomieszczeń, potrzebnych do rozmieszczenia i wyszkolenia Sił Zbrojnych Państwa.

Art. 2.

1. Zakwaterowanie może być:
 - 2) stałe — w stałej siedzibie garnizonu na podstawie stałej dyslokacji, lub
 - 2) przejściowe — poza stałymi kwaterami w garnizonie.
2. Zakwaterowanie przejściowe obejmuje w szczególności przypadki spowodowane: zmianą stałej dyslokacji, tworzeniem nowych jednostek, ćwiczeniami lub przeszkoleniem wojskowym, podróżami w celach służbowych, przemarszami, zebraniem kontrolnymi oraz wezwaniem wojska do pomocy władzom cywilnym.

3. W czasie wojny i mobilizacji, oraz w przypadkach zwiększenia stanu liczebnego Sił Zbrojnych gdy tego wymaga interes obrony Państwa stwierdzony uchwałą Rady Ministrów, zakwaterowanie przejściowe obejmuje ponadto inne przypadki, wymagające zakwaterowania poza stałymi kwaterami w garnizonie.

Art. 3.

Początek, czas trwania i koniec uprawnienia do otrzymania kwatery stałej lub przejściowej

oraz szczegółowe przepisy, dotyczące warunków powyższych uprawnień określa rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wewnętrznych i Skarbu.

P. rozp. Ministra Spraw Wojskowych z dnia 24 marca 1927 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Spraw Wewnętrznych o uprawnieniach do otrzymania kwatery stałej, przejściowej lub naglej przez formacje i osoby wojskowe oraz osoby cywilne, pracujące w wojsku na stanowisku etatowym — Dz. U. R. P. Nr 37, poz. 333 (poz. 16 niniejszego zeszytu).

Art. 4.

1. W wypadkach zgaśnięcia uprawnienia do korzystania z kwatery należy opróżnić zajmowaną kwaterę w czasie określonym w rozporządzeniu wydanym w wykonaniu art. 3 ustawy niniejszej.

2. W razie nieopóżnienia dobrowolnego kwatery, może właściwa władza przełożona zarządzić eksmisję z przydzielonej kwatery w drodze administracyjnej, a to co do kwater osób wojskowych za pośrednictwem właściwych organów wojskowych, a co do kwater zajmowanych na zasadzie ustawy niniejszej przez cywilnych funkcjonariuszów państwowych — za pośrednictwem organów bezpieczeństwa publicznego.

P. rozp. Ministra Spraw Wojskowych z dnia 18 lipca 1928 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych w sprawie eksmisji z kwater w drodze administracyjnej — Dz. U. R. P. Nr 81, poz. 712 (poz. 18 niniejszego zeszytu).

Art. 5.

1. Postanowienia niniejszej ustawy, dotyczące oficerów, podoficerów i szeregowców stosuje się do wszystkich innych osób, pracujących w wojsku na stanowisku etatowym.

2. Kwatery dla innych osób niż dla oficerów, podoficerów i szeregowców mają odpowiadać temu stopniowi oficera, podoficera lub szeregowca, do którego te osoby zostały przyrównane.

Rozdział II.

Postanowienia, dotyczące kwater stałych.

Art. 6.

Stałe zakwaterowanie wojska i marynarki wojennej powinno odbywać się w koszarach.

Art. 7.

Kwater stałych dostarcza Państwo w nieruchomościach własnych lub na ten cel przez siebie wynajętych.

Art. 8.

1. Kwatery stałe przewidziane są na pomieszczenia w nich ludzi, zwierząt, kancelarii, izb szkolnych, wartowniczych i inspekcyjnych, zakładów leczniczych, aresztów, składów, warsztatów i zakładów oraz wszelkich innych urzą-

dzeń niezbędnych dla wojska i marynarki wojennej.

2. Pomieszczenia powinny znajdować się w zabudowaniach, odpowiadających ich przeznaczeniu.

3. Zarządzenia Ministra Spraw Wojskowych określają sposób budowy kwater stałych zależnie od ich rodzaju i przeznaczenia, tudzież zabezpieczenie zabudowań i poszczególnych izb przed pożarami lub innymi zniszczeniami.

4. Zarządzenia Ministra Spraw Wojskowych określają również sposób urządzenia, oświetlania i ogrzewania pomieszczeń przeznaczonych na stałe zakwaterowanie zwierząt, kancelaryj, izb szkolnych, wartowniczych i inspekcyjnych, zakładów leczniczych, aresztów, składów, warsztatów i zakładów oraz wszelkich innych urządzeń niezbędnych dla wojska i marynarki wojennej.

Art. 9.

1. Zakłady użyteczności publicznej, jak zakłady wodociągowo-kanalizacyjne i elektryczne obowiązane są zaopatrywać koszały oraz inne budynki przeznaczone na stałe zakwaterowanie oddziałów wojskowych, a znajdujące się na terenie działalności tych zakładów, w wodę i energię elektryczną oraz odprowadzać ścieki z tych zabudowań za opłatami ustalonymi przez zakład w porozumieniu z władzą wojskową.

2. W razie niemożności ustalenia w drodze wzajemnego porozumienia opłat za wodę, kanały lub elektryczność, wysokość tych opłat oznacza wojewódzka władza administracji ogólnej właściwa ze względu na miejsce położenia zakładu.

3. W ciągu dni trzydziestu od daty doręczenia orzeczenia służy stronom odwołanie do Ministra Spraw Wewnętrznych. Orzeczenie wydaje Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych, a jeżeli chodzi o zakłady elektryczne — również w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu.

P. dekret z dnia 24 września 1947 r. o ustaleniu cen w przedsiębiorstwach prowadzonych przez Państwo lub samorząd (Dz. U. R. P. Nr 61, poz. 337).

Art. 10.

Nieruchomości lub ich części, wzniesione lub przerobione na potrzeby kwater wojskowych, niezależnie od tego, czy stanowią własność Państwa, czy też związków samorządowych, a są użytkowane niezgodnie z ich przeznaczeniem powinny być na żądanie Ministra Spraw Wojskowych zwolnione w ciągu 12 miesięcy i przekazane na zakwaterowanie wojska i marynarki wojennej.

P. rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z dnia 27 lutego 1928 r. w sprawie wykonania at. 9 i 12

ustawy — Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 240 (poz. 17 niniejszego zeszytu).

Art. 11.

1. Podoficerów i szeregowców kwateruje się na koszt Skarbu Państwa we wspólnych kwaterach stałych.

2. Wspólna kwatera stała obejmuje, prócz pomieszczenia stanowiącego kwaterę, także jej urządzenie, oświetlenie oraz w miesiącach zimowych jej ogrzewanie.

3. Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych określa rozmiar wspólnych kwater stałych oraz sposób wspólnego zakwaterowania stałego podoficerów i szeregowców.

4. Zarządzenia Ministra Spraw Wojskowych określają urządzenie, oświetlenie i ogrzewanie pomieszczeń przeznaczonych na wspólne zakwaterowanie podoficerów i szeregowców.

Art. 12.

1. Oficerów i żonatych podoficerów zawodowych kwateruje się w osobnych kwaterach stałych (mieszkaniach), które powinny być urządzone zasadniczo w budynkach wymienionych w art. 6 i 7.

2. Osobna kwatera stała obejmuje pomieszczenie (mieszkanie) bez jego urządzenia, oświetlenia i ogrzewania.

3. Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych określa rozmiar osobnych kwater stałych.

P. rozp. Ministra Spraw Wojskowych z dnia 2 sierpnia 1935 r. w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wewnętrznych i Skarbu o rozmiarach osobnych kwater stałych i opłatach za nie, Dz. U.R.P. Nr. 63, poz. 399. (rozporządzenie to pominięto, ponieważ w dużej mierze stało się nieaktualne).

Art. 13.

Osoby, korzystające z osobnych kwater stałych uiszczają Skarbowi Państwa miesięcznie z dołu opłaty za te kwatery w wysokości określonej rozporządzeniem Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu. Opłaty te ściąga Skarb Państwa z uposażenia osób zakwaterowanych.

P. uw. do art. 12.

Art. 14.

1. Oficerowie i żonaci podoficerowie zawodowi, którzy nie otrzymają kwater w sposób przewidziany w art. 6, 7 lub 12 mogą sami prywatnie wynajmować dla siebie mieszkania.

2. Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu może w niektórych miejscowościach ustanowić dla osób wymienionych w ust. 1 równoważnik pieniężny w zamian za należne im osobne kwatery stałe.

Art. 15.

1. Jeżeli osoby, wymienione w art. 14 ust. 1 nie otrzymały osobnej kwatery stałej w sposób przewidziany w art. 6, 7 i 12 lub zamiast tej kwatery równoważnika pieniężnego, zarządy gmin obowiązane są do dostarczenia im na żądanie władz wojskowych pomieszczeń w nieruchomościach własnych lub na ten cel przez siebie wynajętych. Do umów najmu zawieranych przez zarządy gmin w powyższym celu nie stosuje się o ile chodzi o ograniczenia co do wysokości komornego oraz prawa wypowiedzenia i rozwiązywania umów najmu przepisów ustawy z dnia 11 kwietnia 1924 r. o ochronie lokatorów (Dz. U. R. P. z 1936 r. Nr 39, poz. 297) oraz przepisów śląskiej ustawy o ochronie lokatorów z dnia 16 grudnia 1926 r. (Dz. U. Śląskich Nr 29, poz. 54).

2. Jeżeli zarząd gminy obowiązкови powyższemu zadość nie czyni, przeprowadzi powiatowa władza administracji ogólnej na wniosek władzy wojskowej w zastępstwie zarządu gminy i na rachunek gminy odnośne czynności.

1. P. rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z dnia 27 lutego 1928 r. w sprawie wykonania art. 9 i 12 ustawy — Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 240 (poz. 17 niniejszego zeszytu).

2. Ustawa z dnia 11 kwietnia 1924 r. o ochronie lokatorów (Dz. U.R.P. z 1936 r. Nr. 39, poz. 297) oraz śląska ustawa o ochronie lokatorów z dnia 16 grudnia 1926 r. (Dz. U. Śląskich Nr. 29, poz. 54) uchylone zostały dekretem z dnia 29 lipca 1948 r. o najmie lokali (Dz. U.R.P. Nr. 36, poz. 259).

Art. 16.

1. Wynagrodzenie za kwatery, dostarczone w nieruchomościach gminnych lub przez gminy wynajętych, wypłaca w terminach miesięcznych z dołu gminom Skarb Państwa, dokonując w zamian potrąceń z poborów służbowych zakwaterowanych.

2. Wysokość wynagrodzenia określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych wydane w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wewnętrznych i Skarbu na podstawie przeciętnego komornego, płaconego za pomieszczenia tego rodzaju w danej miejscowości.

3. Różnice pomiędzy wynagrodzeniem, opłacanym gminie przez Skarb Państwa, a płaconym przez gminy za wynajmowanie przez nie pomieszczenia, ponosi w 1/3 gmina, w 1/3 fundusz kwaterunkowy (art. 19), zaś w 1/3 Skarb Państwa.

4) P. dekret z dnia 28 lipca 1948 r. o najmie lokali (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 259).

2. P. uw. do art. 19.

Art. 17.

Jeżeli dla stałej dyslokacji w danej miejscowości nie ma dostatecznych pomieszczeń na osobne kwatery stałe dla oficerów i żonatych podoficerów zawodowych, Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Skarbu zarządzi budowę potrzebnych pomieszczeń w danej miejscowości.

Art. 18.

Nowowznoszone budowle na osobne kwatery stałe dla oficerów i żonatych podoficerów zawodowych powinny być zasadniczo budowane na gruntach państwowych. Jeżeli w danej miejscowości nie ma gruntów państwowych, nadających się pod budowę domów na osobne kwatery stałe, a nabycie ich, czy to od związków samorządowych, czy też od osób prywatnych nie może nastąpić w drodze umowy, potrzebne grunty nabywa się w trybie przewidzianym w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1934 r. prawo o postępowaniu wywłaszczeniowym (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 776).

Art. 19.

Uwaga do art. art. 19 — 25: Fundusz kwaterunku wojskowego nie został po wojnie dotychczas wznowiony.

1. Celem pokrycia wydatków, związanych z wznoszeniem, utrzymaniem i konserwacją budowli, w art. 17 wymienionych oraz z dopłatami na rzecz gmin, przewidzianymi w art. 16, tworzy się przy Ministerstwie Spraw Wojskowych fundusz kwaterunku wojskowego.

2. Fundusz ten jest osobą prawną, a dochody swoje czerpie:

- 1) z podatku od lokali;
- 2) z opłat, ściąganych od wojskowych za kwatery w budynkach, wzniesionych z tego funduszu;
- 3) z dochodów nadzwyczajnych, płynących z darów, zapisów, dotacyj itp.;
- 4) z kar pieniężnych za przekroczenie przepisów niniejszej ustawy;
- 5) z wynagrodzeń ubezpieczeniowych.

Art. 20.

1. Administracja funduszu kwaterunku wojskowego należy do zarządu tego funduszu.

2. W skład zarządu wchodzi:

- 1) Minister Spraw Wojskowych lub jego zastępca jako przewodniczący,
- 2) dwóch delegatów Ministerstwa Spraw Wojskowych, wyznaczonych przez Ministra Spraw Wojskowych,
- 3) jeden delegat Ministerstwa Skarbu wyznaczony przez Ministra Skarbu,

- 4) dwóch delegatów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wyznaczonych przez Ministra Spraw Wewnętrznych,
- 5) jeden delegat samorządu wybrany przez radę miasta, które jest siedzibą zarządu funduszu.

Art. 21.

1. Do zakresu działania zarządu należy:
 - 1) reprezentowanie funduszu kwaterunku wojskowego;
 - 2) administrowanie wszelkimi funduszami przeznaczonymi na budowę domów;
 - 3) opiniowanie wniosków co do konieczności wzniesienia budowli, ich rozmiaru i sposobu wykonania;
 - 4) przyjmowanie planów i zatwierdzanie kosztorysów budowy i przebudowy;
 - 5) wykonanie nadzoru i kontroli wprost lub przez upoważnionych zastępców nad przedsiębiorstwami, którym powierzono budowę;
 - 6) wykonanie tych czynności, które zarządowi zleci Minister Spraw Wojskowych w zakresie ustawy niniejszej.

2. Akta, umowy, pełnomocnictwa i zobowiązania, wystawione w imieniu funduszu kwaterunku wojskowego, podpisują przewodniczący lub jego zastępca, oraz delegat Ministerstwa Skarbu.

3. Działalność zarządu podlega, niezależnie do kontroli Najwyższej Izby Kontroli, również i kontroli korpusu kontrolerów.

Art. 22.

1. Upoważnia się fundusz kwaterunku wojskowego do zaciągnięcia zewnętrznej lub wewnętrznej pożyczki do wysokości 140 milionów zł na cele, związane z wzniesieniem nowych budowli. Dla tej pożyczki wolno będzie udzielić zabezpieczenia hipotecznego na wszystkich nieruchomościach, wzniesionych z tego funduszu. Spłata pożyczki nastąpi ze źródeł, określonych w art. 19 ustawy niniejszej, na warunkach, które ustali Minister Skarbu.

2. Upoważnia się Rząd do udzielenia poręki (gwarancji) państwowej do sumy 140 milionów zł za zobowiązania funduszu kwaterunku wojskowego z tytułu zaciągniętej pożyczki.

Art. 23.

1. Budowle, wznoszone z funduszu kwaterunku wojskowego, stanowią własność tego funduszu, a w razie rozwiązania go przechodzą na własność Skarbu Państwa.
2. Przydział kwater w tych budowlach należy do Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 24.

Sposób urzędowania oraz bliższe określenie zadań i obowiązków zarządu funduszu kwaterunku wojskowego (art. 20), tudzież na jakich zasadach i w jakim rozmiarze następować będzie przydział kwater w nowowznoszonych budynkach, oraz sposób administrowania i konserwacji tych budowli, określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych, wydane w porozumieniu z interesowanymi ministrami.

P. rozp. Ministra Spraw Wojskowych z dnia 2 czerwca 1927 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Skarbu, Robót Publicznych i Spraw Wewnętrznych o „Funduszu Kwaterunku Wojskowego“ Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 496 (tekst tego rozporządzenia pominięto ponieważ Fundusz Kwaterunku Wojskowego nie został po wojnie wznowiony).

Art. 25.

W zakresie ustalania i przymusowego ściągania należności z tytułu opłat za kwatery stałe oraz z tytułu szkód i strat pozostających w związku z tym zakwaterowaniem, stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 kwietnia 1925 r. o potrąceniach z uposażenia i zaopatrzenia emerytalnego osób wojskowych oraz funkcjonariuszów państwowych w administracji wojskowej (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr 58, poz. 439). Należności z tego tytułu potrącane są z uposażenia niezależnie od innych potrąceń ustalonych w art. 3 wymienionej ustawy, przy czym bieżące opłaty za kwatery potrąca się w całości.

Art. 13, 14 i 15 ustawy z dnia 2 kwietnia 1925 r. o potrąceniach z uposażenia i zaopatrzenia emerytalnego osób wojskowych oraz funkcjonariuszów państwowych w administracji wojskowej (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr 58, poz. 439) zostały uchylone ustawą z dnia 17 czerwca 1948 r. o odpowiedzialności i trybie postępowania w sprawach szkód w majątku wojskowym (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 246).

Rozdział III.

Postanowienia, dotyczące kwater przejściowych.

Art. 26.

1. Przejściowe zakwaterowanie wojska i marynarki wojennej odbywa się przede wszystkim w koszarach oraz w budynkach państwowych i samorządowych, nadających się do celu zakwaterowania.

2. Jeżeli w danej miejscowości takich budynków nie ma lub nie wystarczają one na potrzeby wojska, przeznacza się na kwatery przejściowe pomieszczenia prywatne, a przede wszystkim pomieszczenia nie zamieszkane oraz te, co do których właściciele zgłosili chęć oddania ich na kwatery wojskowe.

3. Jeżeli wymienione w ust. 2 pomieszczenia okazują się niewystarczające, zajmuje się na kwatery przejściowe wszelkie inne pomieszczenia, uwzględniając przy zajmowaniu tych pomieszczeń konieczne potrzeby ich dotychczasowych posiadaczy.

Art. 27.

1. Następujące pomieszczenia nie podlegają zajęciu:

- 1) przeznaczone dla Prezydenta Rzeczypospolitej;
- 2) zajmowane przez przedstawicielstwa dyplomatyczne i osoby korzystające z prawa zakrajowości oraz urzędy konsularne tak etatowe, jak honorowe i zawodowy personel tych urzędów, jeżeli posiada obywatelstwo państwa wysyłającego, — z zastrzeżeniem wzajemności;
- 3) świątynie i domy modlitwy wszystkich uznanych w Państwie wyznań religijnych oraz klasztory (męskie i żeńskie) w częściach objętych klauzurą;
- 4) pomieszczenia biurowe władz i organów rządowych i samorządowych niezbędne do urzędowania;
- 5) archiwa, biblioteki i muzea, mające charakter publiczny oraz pomieszczenia prywatnych zbiorów przedmiotów sztuki i kultury o stwierdzonej wartości zabytkowej.

2. Zakłady lecznicze, zakłady weterynaryjne oraz kliniki szkół akademickich (dla ludzi i zwierząt) mogą być zajęte jedynie dla celów sanitarno-wojskowych za zgodą właściwego ministra.

3. Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z właściwymi ministrami określi również inne pomieszczenia, które nie podlegają zajęciu.

Art. 28.

1. Zakwaterowanie przejściowe obejmuje, oprócz pomieszczenia stanowiącego kwaterę, również jej urządzenie i oświetlenie, a w miejscach zimowych także jej ogrzewanie.

2. Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych określa sposób przejściowego zakwaterowania oficerów, podoficerów i szeregowców oraz zwierząt, rozmiar kwater przejściowych, ich urządzenie, oświetlenie i ogrzewanie, tudzież sposób przejściowego zakwaterowania kancelaryj, izb szkolnych, wartowniczych i inspekcyjnych, zakładów leczniczych, aresztów, składów, warsztatów i zakładów oraz wszelkich innych urządzeń niezbędnych dla wojska i marynarki wojennej.

Art. 29.

1. Właściciel (posiadacz) pomieszczenia obowiązany jest do dostarczenia urządzenia, oświetlenia oraz opału, celem doprowadzenia kwatery do stanu używalności.

2. W razie niemożności dostarczenia przez właściciela (posiadacza) pomieszczenia urządzenia, opału lub oświetlenia, obowiązek dostarczenia potrzebnych przedmiotów ciąży na in-

nych osobach zamieszkałych w tej samej miejscowości.

3. Pobranie urządzenia opału lub oświetlenia nie dostarczonych przez właściciela (posiadacza) pomieszczenia odbywa się w tym samym trybie i na tych samych zasadach co pobranie pomieszczenia.

Art. 30.

1. Podstawę do otrzymania kwatery przejściowej przy zakwaterowaniu oddziałów stanowi pismo władzy wojskowej stwierdzające potrzebę przejściowego zakwaterowania, a przy zakwaterowaniu osób odbywających podróże w celach służbowych — rozkaz wyjazdu.

2. W czasie wojny i mobilizacji oraz w przypadkach zwiększania stanu liczebnego Sił Zbrojnych gdy tego wymaga interes obrony Państwa stwierdzony uchwałą Rady Ministrów, podstawę do przejściowego zakwaterowania oddziału wojskowego lub poszczególnych żołnierzy stanowi fakt istnienia powyższych stanów.

Art. 31.

1. Z żądaniem dostarczenia kwater w myśl art. 26 władze wojskowe mają się zwracać do powiatowych władz administracji ogólnej przesyłając równocześnie odpis żądania zarządowi zainteresowanej gminy. Władze wojskowe obowiązane są podać jak najwcześniej zapotrzebowanie kwater miejscowej powiatowej władzy administracji ogólnej, która udziela potrzebnych do zakwaterowania danych zarządom gmin co najmniej w terminie 7-dniowym przed przybyciem oddziału do danej gminy. W nagłych przypadkach lub przy małych transportach, nie przenoszących 20 ludzi, może być powyższe zapotrzebowanie skierowane bezpośrednio do miejscowych organów samorządowych i bez zachowania powyżej podanego terminu 7-dniowego.

2. Jeżeli zarząd gminy nie czyni zadość obowiązkowi dostarczenia kwatery przejściowej, powiatowa władza administracji ogólnej przeprowadzi potrzebne czynności w zastępstwie zarządu gminy i na koszt gminy.

3. W czasie wojny i mobilizacji oraz w przypadkach zwiększenia stanu liczebnego Sił Zbrojnych, gdy tego wymaga interes obrony Państwa stwierdzony uchwałą Rady Ministrów, tudzież w przypadkach przemarszów oraz wezwań wojska do pomocy władzom cywilnym, władze wojskowe zwracają się z żądaniem dostarczenia kwater bezpośrednio do zarządu właściwej gminy, lub jeżeli w danej miejscowości nie ma siedziby zarządu gminy — do sołtysa (jego zastępcy), w miarę możliwości przynajmniej na 12 godzin przed przybyciem oddziału. W razie niedostarczenia na czas kwatery przez zarząd gminy lub sołtysa władze wojskowe zajmują kwaterę samodzielnie. Władze wojskowe mogą za-

jąć kwaterę przejściową samodzielnie również wówczas gdy okoliczności wypadku nie pozwalają na wyczekiwanie dostarczenia kwater przez władze samorządowe.

Art. 32.

1. Zajęcie kwatery przejściowej następuje na zasadzie nakazu kwaterunkowego wydanego przez zarząd gminy (sołtysa lub jego zastępcę), a jeżeli chodzi o przypadki wymienione w art. 31 ust. 2 — przez powiatową władzę administracji ogólnej. Władza wojskowa, która z kwatery korzystała, wydaje posiadaczowi pomieszczenia zaświadczenie o korzystaniu z kwatery.

2. Zajęcie kwatery przejściowej w budynkach państwowych, przez Skarb Państwa wynajętych lub administrowanych, a nie będących w zarządzie wojska lub marynarki wojennej, następuje na zasadzie nakazu kwaterunkowego powiatowej władzy administracji ogólnej.

3. Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z właściwymi ministrami określi warunki, jakim powinien odpowiadać nakaz kwaterunkowy i zaświadczenie o korzystaniu z kwatery oraz poda wzór nakazu i zaświadczenia.

Art. 33.

Przy zakwaterowaniu w myśl art. 26 należy ciężar kwaterunku rozłożyć, o ile możności, równomiernie na powiaty, gminy oraz poszczególne posiadaczy pomieszczeń.

Art. 34.

1. Prawo wyboru pokoi, ulegających zajęciu w danym lokalu w ilości, ustalonej przez władzę, należy do posiadacza pomieszczenia.

2. Posiadaczowi pomieszczenia, zajętego na kwaterunek przejściowy, służy prawo zwolnienia swego pomieszczenia od zajęcia przez zaofiarowanie innego odpowiedniego pomieszczenia w tej samej miejscowości, wynajętego na koszt własny i własnym staraniem. W tym jednak przypadku nie zwalnia się zastępcy właściwego posiadacza pomieszczenia od własnego obowiązku świadczenia kwaterunkowego.

3. O tym, czy zastępcze pomieszczenie jest odpowiednie, decyduje władza, które zajęcia dokonała.

Art. 35.

1. Za dostarczenie kwatery przejściowej należy się właścicielowi (posiadaczowi) pomieszczenia wynagrodzenie, które obejmuje należność za pomieszczenie, urządzenie, opał i oświetlenie.

2. Jeżeli właściciel (posiadacz) pomieszczenia nie dostarczył urządzenia, opału lub oświetlenia, otrzymuje on należność tylko za pomieszczenie, a należność za urządzenie, opał i oświetlenie otrzymują osoby, które tych przedmiotów dostarczyły.

3. Za dostarczenie kwatery przejściowej w budynkach państwowych lub przez Skarb Państwa wynajętych nie należy się wynagrodzenia.

Art. 36.

1. Wynagrodzenie za kwaterę przejściową (pomieszczenie, urządzenie, opał i oświetlenie) należy się za każdą dobę zakwaterowania, przy czym rozpoczętą dobę liczy się za całą.

2. W czasie wojny i mobilizacji oraz w przypadkach zwiększenia stanu liczebnego Sił Zbrojnych, gdy tego wymaga interes obrony Państwa stwierdzony uchwałą Rady Ministrów, wynagrodzenie za kwaterę przejściową należy się, poczynając od czwartej doby zakwaterowania.

3. Przepis ust. 2 nie dotyczy przypadków zakwaterowania w hotelach, pensjonatach, domach noclegowych itp., których właścicielom służy prawo do wynagrodzenia z tytułu dostarczonej kwatery za każdą dobę zakwaterowania.

4. Jeżeli czas trwania zakwaterowania w ciągu miesiąca u tego samego właściciela (posiadacza) przekroczył w przypadkach określonych w ust. 2 siedem dni — właścicielowi (posiadaczowi) pomieszczenia służy prawo do wynagrodzenia z tytułu dostarczonej kwatery za każdą dobę ponad normę określoną w ustępie niniejszym. Przepis ustępu niniejszego stosuje się odpowiednio do osób, które dostarczyły dodatkowo urządzenia, opału lub oświetlenia (art. 29).

Art. 37.

1. Wynagrodzenie za kwaterę przejściową wypłaca Skarb Państwa.

2. Wysokość oraz sposób wypłaty wynagrodzenia za kwaterę przejściową określa rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu, biorąc pod uwagę podział miejscowości na klasy zależnie od ilości mieszkańców w danej miejscowości.

P. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 listopada 1927 r. o należnościach za dostarczane wojsku kwatery przejściowe i nagie oraz za ich urządzenie, opalanie i oświetlanie — Dz. U.R.P. Nr. 113, poz. 937 (rozporządzenie to pominięto, ponieważ w dużej mierze stało się nieaktualne).

Art. 38.

1. Zajęcie pomieszczenia na kwaterę nie może nastąpić wcześniej, niż po upływie dwóch dni od dnia doręczenia nakazu kwaterunkowego.

2. Przepis ten nie dotyczy przypadków nagłych i małych transportów (art. 31).

Art. 39.

1. Pomieszczenia prywatne zajęte na kwatery przejściowe mają być zwolnione po upływie 3 miesięcy od daty ich zajęcia; termin ten przedłuża się do 6 miesięcy w przypadku zajęcia kwatery dla oddziału nowoprzybyłego z powodu zmiany stałej dyslokacji, wywołującej powiekszenie.

szenie garnizonu w danej miejscowości lub tworzenia nowych jednostek wojskowych.

2. Pomieszczenia, które w ciągu roku były zajęte na kwatery przejściowe przez czas 3 miesięcy lub dłużej nie mogą być ponownie zajęte bez zgody właściciela (posiadacza) pomieszczenia w ciągu 9 miesięcy od daty zwolnienia.

3. Przepisu ust. 1 i 2 nie stosuje się w czasie wojny i mobilizacji oraz w przypadkach zwiększenia stanu liczebnego Sił Zbrojnych gdy tego wymaga interes obrony Państwa stwierdzony uchwałą Rady Ministrów.

Art. 40.

W razie przejściowego pełnienia służby przez ofcera lub żonatego podoficera zawodowego poza miejscem stałego przydziału — należy im się w miejscu przejściowego pełnienia służby kwatera przejściowa niezależna od osobnej kwatery stałej zajmowanej w miejscu stałego przydziału.

Rozdział IV.

Srodki prawne.

Art. 41.

1. Przeciw nakazowi kwaterunkowemu o zajęciu pomieszczenia służy interesowanym prawo odwołania się w ciągu siedmiu dni do właściwej władzy odwoławczej.

2. Decyzje władzy odwoławczej są ostateczne.

3. Odwołanie należy złożyć władzy, która zaskarżony nakaz wydała. Odwołanie nie wstrzymuje wykonania nakazu, powinno natomiast być ono rozstrzygnięte w ciągu sześciu tygodni od daty jego wniesienia.

4. W razie nierozstrzygnięcia odwołania w tym terminie, zaskarżony nakaz traci moc prawną, przy czym pomieszczenie ulega zwolnieniu spod zajęcia.

Art. 42.

1. Jeżeli zakwaterowany lub osoby z nim zamieszkałe, przez swe rażące przekroczenia obowiązującego porządku domowego, albo przez swe nieprzyzwoite zachowanie się obrzydają współmieszkańcom pobyt w domu lub porządek domowy poważnie zakłócają może posiadacz pomieszczenia żądać usunięcia zakwaterowanego.

2. Posiadaczowi pomieszczenia służy w tym przypadku prawo albo wystąpienia od razu przeciw zakwaterowanemu z powództwem sądowym o ekmisję, albo żądania uprzednio usunięcia zakwaterowanego przez jego władzę przełożoną. Jeżeli w tym ostatnim przypadku władza wojskowa nie usunie zakwaterowanego w ciągu dni siedmiu od daty wniesienia żądania, posiadacz pomieszczenia może również wystąpić na drogę sądową.

3. Powództwa takie ulegają rozpoznaniu przez sądy grodzkie.

Art. 43.

Jeżeli zakwaterowany lub osoby, z nim zamieszkałe, odmawiają zwolnienia zajętego pomieszczenia po upływie terminów w art. 39 przewidzianych, przełożona władza wojskowa obowiązana jest natychmiast usunąć opornych siłą.

Art. 44.

1. Za szkody, powstałe w budynkach, zajętych na kwatery wojskowe, z wyjątkiem szkód z udowodnionej winy posiadacza mieszkania i z wyjątkiem szkód, wynikłych z wypadku, nie stojących w związku z zajmowaniem kwatery, odpowiada Skarb Państwa, któremu przysługuje prawo regresu do osób, które szkody wyrządziły.

2. Postanowienia art. 49, odnoszące się do wynagrodzenia szkód skutkiem użycia terenów, stosuje się także do szkód powyższych.

Rozdział V.

Przepisy dotyczące nieruchomości.

Art. 45.

1. Zakwaterowanie stałe i przejściowe obejmuje również zaopatrzenie wojska w tereny fortyfikacyjne, place wyszkolenia, ćwiczeń, strzelnice, ujeżdżalnie, pola lotnicze, place gimnastyczne oraz wszelkie inne do celów wyszkolenia niezbędne tereny.

2. Na ten cel wskazanym jest przede wszystkim przeznaczyć, względnie wybierać nieużytki rolne oraz miejsca, poprzednio na podobne cele używane.

Art. 46.

1. Nieruchomości potrzebnych stale na cele zakwaterowania wojska i marynarki wojennej dostarcza Państwo zgodnie z przepisem art. 7.

2. Jeżeli niezbędnie potrzebnych w pewnej miejscowości nieruchomości nie da się w powyższy sposób uzyskać, mogą one być nabyte w trybie, przewidzianym w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1934 r. prawo o postępowaniu wywłaszczeniowym (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 776).

Art. 47.

Wybór powierzchni, wymienionej w art. 45, określa Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 48.

1. Dla ćwiczeń wojskowych, nie dających się przeprowadzić na terenach, w art. 45 określonych, a zarządzanych przez dowódców jednostek wojskowych nie niższych, niż pułki względnie oddziały równorzędne, mogą być przejściowo używane konieczne do tego celu tereny państwowe, samorządowe lub prywatne.

2. W tym wypadku należy jednak oszczędzać, o ile możliwości, tereny rolne, leśne i przemysłowe, oraz przemysłowo-handlowe, a ćwiczenia odnośnie odbywać się winny tylko w okresach czasu najmniej przynoszących szkody rolnictwu i leśnictwu.

3. O ile podczas ćwiczebnego strzelania w wyjątkowych wypadkach konieczne jest objęcie strefą niebezpieczeństwa budynku zamieszkanego, może właściwa powiatowa władza administracji ogólnej zażądać od mieszkańców budynku chwilowego opuszczenia go, wyznaczając równocześnie inne miejsce pobytu. Wstęp na teren, objęty strefą niebezpieczeństwa może być osobom postronnym wzbroniony.

P. rozp. Ministra Spraw Wojskowych z dnia 3 września 1934 r. w porozumieniu z Ministrami: Skarbu, Spraw Wewnętrznych, Rolnictwa i Reform Rolnych, Komunikacji, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Sprawiedliwości w sprawie wykonania art. 48 i 49 ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju — Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 767, (poz. 10, niniejszego zeszytu).

Art. 49.

1. Wydatki, związane z pokryciem wyrządzonych szkód skutkiem używania terenów, określonych w artykule poprzednim, ponosi Skarb Państwa.

2. Wynagrodzenie to wypłacają organa wojskowe o ile możliwości zaraz na miejscu, w drodze ugody z poszkodowanym.

3. Jeśli wysokości tego wynagrodzenia nie ustalono w sposób powyższy, ustanawia ją komisja mieszana, składająca się z przedstawiciela wojskowości, miejscowej powiatowej władzy administracji ogólnej, władz skarbowych i miejscowego samorządu przy udziale poszkodowanych.

4. Komisja ta, urzędująca pod przewodnictwem przedstawiciela powiatowej władzy administracji ogólnej, powołuje do współpracy miejscowych rzeczoznawców.

5. Komisja zbiera się bezpośrednio po ukończeniu ćwiczeń i urzęduje bez przerwy aż do załatwienia swych czynności.

6. Jeżeli komisja w ciągu miesiąca nie osiągnie ugodowego załatwienia sprawy, wówczas przysługuje poszkodowanemu prawo w ciągu dalszych sześciu miesięcy dochodzenia szkody w drodze zwyczajnego postępowania.

P. uw. do art. 48.

Rozdział VI.

Przepisy na czas przeszkolenia wojskowego i ćwiczeń.

Art. 50.

Żołnierze powołani na przeszkolenie wojskowe lub do ćwiczeń otrzymują:

- 1) oficerowie kwaterę przejściową,
- 2) podoficerowie i szeregowcy kwaterę na równi z żołnierzami odbywającymi zasadniczą służbę wojskową.

Rozdział VII.

Przepisy karne.

Art. 51.

1. Kto wbrew przepisom ustawy niniejszej lub wydanego na jej podstawie rozporządzenia nie stosuje się do zarządzeń władzy co do oddania pomieszczenia na cele zakwaterowania, podlega karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3.000 zł. albo obu tym karom łącznie.

2. Tej samej karze podlega, kto utrudnia spokojne i prawidłowe zamieszkiwanie w wyznaczonych pomieszczeniach.

3. Do orzekania w sprawach objętych ust. 1 i 2 powołane są powiatowe władze administracji ogólnej.

Stosownie do art. 1 dekretu z dnia 26 kwietnia 1948 r. o podwyższeniu grzywien, kar pieniężnych, kar porządkowych i nawiązek (Dz. U. R. P. Nr 24, poz. 161) górna granica grzywny, przewidzianej w tym artykule, została podniesiona pięćdziesięciokrotnie.

Rozdział VIII.

Postanowienia końcowe.

Art. 52.

W sprawach objętych ustawą niniejszą nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 30 marca 1939 r. o powszechnym obowiązku świadczeń rzeczowych (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 200).

Art. 53.

Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Spraw Wojskowych w porozumieniu z innymi właściwymi ministrami.

Art. 54.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie w dni 14 po jej ogłoszeniu i ma zastosowanie tylko do przypadków wymienionych w art. 2, jakie będą miały miejsce po wejściu w życie ustawy niniejszej.

16.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH

z dnia 24 marca 1927 r.

wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Spraw Wewnętrznych o uprawnieniach do otrzymywania kwatery stałej, przejściowej lub naglej przez formacje i osoby wojskowe oraz osoby cywilne, pracujące w wojsku na stanowisku etatowym.

(Dz. U. R. P. z dnia 21 kwietnia 1937 r. Nr 37, poz. 333) w brzmieniu uwzględniającym zmiany, wprowadzone rozporządzeniem Ministra Spraw Wojskowych z dnia 3 września 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 766).

Na mocy art. 3 ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr 97, poz. 681) zarządza się co następuje:

I. O uprawnieniach do otrzymania kwatery stałej.

§ 1. Uprawnienie do otrzymania kwatery stałej przez formacje wojskowe w danej miejscowości powstaje z dn'em wyznaczenia jej na miejsce stałego załogowania tych formacji na mocy rozkazu Ministra Spraw Wojskowych.

Z dniem przybycia formacji do danej miejscowości powstaje również uprawnienie do otrzymania tamże kwatery stałej dla osób, pełniących w nich faktycznie stałą służbę mianowicie:

- dla oficerów zawodowych w stanie czynnym,
- dla oficerów rezerwy, pospolitego ruszenia i w stanie spoczynku, pozostających czasowo w służbie czynnej,
- dla chorążych,
- dla szeregowych,
- dla osób cywilnych, pracujących w wojsku na stanowisku etatowym.

§ 2. Uprawnienia formacji do korzystania z kwater stałych w danej miejscowości wygasa z dn'em odejścia ich z powodu przeniesienia na stałe do innych miejscowości, względnie z dniem ukończenia ich likwidacji.

Uprawnienia do korzystania ze stałych kwater w danej miejscowości dla osób, wymienionych w § 1 ust. 2 niniejszego rozporządzenia wygasają zasadniczo z dniem, w którym ma nastąpić odejście ich z tej miejscowości z powodu przydzielenia ich na stałe do formacji, załogujących w innych miejscowościach, lub też z dniem ustania ich stosunku służbowego w wojsku stałym z jakichkolwiek bądź przyczyn, o ile w ustawach lub dalszych postanowieniach niniejszego rozporządzenia nie przewidziano innych terminów w tym względzie.

Przejściowe pełnienie służby przez formacje oraz osoby, wymienione w § 1 ust. 2 niniejszego rozporządzenia poza miejscem stałego garnizonu nie pociąga za sobą utraty stałych kwater w garnizonie stałym.

§ 3. Uprawnieni do otrzymania osobnych kwater stałych są:

- oficerowie,
- chorążowie,
- żonaci podoficerowie zawodowi i równorzędni, nieseparowani lub dietni tudzież wdowcy dietni,
- osoby cywilne, pracujące w wojsku na stanowisku etatowym i pobierające uposażenie od IX grupy uposażenia wzwyż,
- osoby cywilne w stanie małżeńskim, pracujące w wojsku na stanowisku etatowym i pobierający uposażenie od X do XII grupy uposażeń z wyjątkiem separowanych i przy tym bezdzietnych, tudzież wdowcy (wy) dietni (e).

Pozostali szeregowi oraz pozostałe samotne osoby cywilne, pracujące w wojsku na stanowisku etatowym, są uprawnione do otrzymania tylko kwater wspólnych.

§ 4. W wypadku przydzielenia osoby wojskowej lub cywilnej, korzystającej z osobnej kwatery stałej, do formacji, mającej swą siedzibę w innej miejscowości, prawo do korzystania z osobnej kwatery stałej w dawniejszym garnizonie wygasa — licząc od dn'a odejścia z dawnej formacji:

- dla osób samotnych w przeciągu 30-tu dni,
- dla osób żonatych, nieseparowanych lub dietnych, oraz wdowców dietnych — w przeciągu 3-ch miesięcy.

W wypadku otrzymania osobnej kwatery stałej w nowym garnizonie w terminie wcześniejszym wygasa prawo do korzystania z takiej kwatery w dawnym garnizonie już przed upływem czasokresów wymienionych w pkt. a) i b), w przeciągu dwóch tygodni od dnia otrzymania nowej kwatery.

§ 5. W wypadku przeniesienia osoby wojskowej, korzystającej z osobnej kwatery stałej, w stan nieczynny bez prawa do uposażenia wygasa prawo do korzystania z tej kwatery, licząc od dnia przeniesienia w stan nieczynny:

- dla osób samotnych w przeciągu 30-tu dni,
- dla osób żonatych, nieseparowanych lub dietnych, oraz wdowców dietnych w przeciągu trzech miesięcy.

Przeniesienie w stan nieczynny bez utraty prawa do uposażenia nie uchyla uprawnień do korzystania z osobnych kwater stałych.

Osoby wojskowe i cywilne, korzystające z osobnych kwater stałych, w wypadku rozwiązania stosunku służbowego na własną prośbę tracą prawo to z dniem rozwiązania stosunku służbowego bez względu na stan rodzinny.

W wypadku przeniesienia w stan spoczynku lub rozwiązania stosunku służbowego z innych powodów są uprawnione do korzystania z tych kwater, licząc od dnia przeniesienia w stan spoczynku lub rozwiązania stosunku służbowego:

- a) osoby samotne przez 30 dni,
- b) osoby w stanie małżeńskim nieseparowane lub dietne lub wdowcy (wy) dietni (e) przez 3 miesiące.

§ 7. W wypadku śmierci osoby wojskowej lub cywilnej, korzystającej z osobnej kwatery stałej, rodzina (żona, mąż lub dzieci) osoby zmarłej, wspólnie z nią zamieszkała, obowiązana jest zwolnić zajętą kwaterę najpóźniej w przeciągu trzech miesięcy licząc od dnia śmierci.

§ 8. Osoby wojskowe korzystające z osobnych kwater stałych tracą to prawo w wypadku samowolnego przebywania poza formacją z dniem wdrożenia śledztwa sądowego o występki dezercji.

Żona i dzieci danej osoby są zobowiązane zwolnić zajęte kwatery najpóźniej w przeciągu 30-tu dni, licząc od dnia wdrożenia śledztwa sądowego o występki dezercji.

W wypadku dostawienia lub zgłoszenia się danej osoby przed zwolnieniem kwatery stosuje się zamiast niniejszego przepisu postanowienia §§ 9 i 10.

§ 9. Samotne osoby wojskowe i cywilne, korzystające z osobnej kwatery stałej, tracą to prawo w razie zarządzenia przeciwko nim aresztu śledczego lub w razie zasądzenia ich prawomocnym wyrokiem sądowym na karę pozbawienia wolności — o ile czas pozbawienia wolności — w wypadku zarządzenia aresztu śledczego jest dłuższy niż 6 miesięcy, a w wypadku zasądzenia wyrokiem sądowym jest dłuższy niż 3 miesiące.

Osoby te są zobowiązane zwolnić zajęte przez nie kwatery — w wypadku zarządzenia aresztu śledczego bezzwłocznie po upływie 6 miesięcy licząc od dnia zarządzenia aresztu śledczego, — w wypadku zaś zasądzenia wyrokiem sądowym z dniem uprawomocnienia się wyroku.

§ 10. Osoby wojskowe, bez względu na stan rodzinny, korzystające z osobnej kwatery stałej, tracą to prawo w wypadku prawomocnego zasądzenia ich wyrokiem sądowym na karę zwolnienia ze służby wojskowej, wydalenia z wojska lub degradacji, wykluczenia z Korpusu Oficerskiego prawomocnym orzeczeniem oficerskiego sądu honorowego lub też w wypadku degradacji szeregowego w drodze postępowania dyscyplinarnego.

Osoby te są zobowiązane zwolnić zajęte przez nie kwatery najpóźniej do dnia 30-tu od dnia uprawomocnienia się orzeczenia.

II. O uprawnieniach do otrzymania kwatery przejściowej.

§ 11. Uprawnienie do otrzymania kwatery przejściowej powstaje:

- a) dla formacji oraz osób wymienionych w § 1 ust. 2 niniejszego rozporządzenia w wypadku opuszczenia ze względów służbowych swego stałego garnizonu na czas przejściowy z chwilą przybycia ich do danej miejscowości,
- b) dla formacji oraz osób wymienionych w § 1 ust. 2 niniejszego rozporządzenia w razie niemożności otrzymania kwater stałych z dniem przybycia na stałe do danej miejscowości,
- c) dla nowoutworzonych formacji oraz osób wymienionych w § 1 ust. 2 niniejszego rozporządzenia w razie niemożności otrzymania kwater stałych z dniem utworzenia nowej formacji w danej miejscowości,
- d) dla osób wojskowych rezerwy i pospolitego ruszenia, powołanych na ćwiczenia lub zebrania kontrolne, z dniem przybycia do miejscowości, w której się owe ćwiczenia lub zebrania kontrolne odbywają (art. 50 ustawy).

§ 12. Uprawnienie do korzystania z kwater przejściowych wygasa:

- a) dla formacji i osób wymienionych w § 11 lit. a) niniejszego rozporządzenia z dn'em, w którym ma nastąpić opuszczenie danej miejscowości w związku z ustaniem względów służbowych,
- b) dla formacji i osób, wymienionych w § 11 lit. b) i c) niniejszego rozporządzenia z dn'em otrzymania kwater stałych w danej miejscowości,
- c) dla osób wymienionych w § 11 lit. d) niniejszego rozporządzenia z dniem ukończenia ćwiczeń lub zebrań kontrolnych.

§ 13. W wypadkach przewidzianych w §§ 5 — 10 niniejszego rozporządzenia gaśnie uprawnienie do posiadania kwater przejściowych natychmiast.

III. O uprawnieniach do otrzymania kwatery naglej.

Według ustawy o zakwaterowaniu wojska i marynarki wojennej w brzmieniu obwieszczenia Ministra Spraw Wojskowych z dnia 2 sierpnia 1939 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o zakwaterowaniu wojska i marynarki wojennej (Dz. U.R.P. Nr. 82, poz. 531) zakwaterowanie może być stałe lub przejściowe. Usunięte zostało z ustawy pojęcie kwatery naglej.

§ 14. Uprawnienie do otrzymania naglej kwatery powstaje:

- a) dla formacji i osób wymienionych w § 1 ust. 2 niniejszego rozporządzenia z dniem przybycia ich do danej miejscowości — nie będącej ich stałym garnizonem, na

podstawie rozkazu, wydanego w związku z zarządzoną osłoną, mobilizacją (ogólną, częściową lub próbną) z potrzebą udzielenia asystencji władzom cywilnym lub z potrzebą zarządzania postojem podczas przemarszu

- b) dla osób rezerwy, powołanych do służby w myśl art. 73 ustęp ostatni ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej (Dz. U. R. P. Nr 61, poz. 609) z dniem przybycia do miejscowości, wskazanej rozkazem powołania.

Ustawa o powszechnym obowiązku wojskowym z dnia 9 kwietnia 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 220) zastąpiła ustawę z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku służby wojskowej (Dz. U. R. P. Nr. 61, poz. 609).

§ 15. Uprawnienie do korzystania z kwater nagłych wygasa:

- a) dla formacji i osób wymienionych w § 14 lit. a) niniejszego rozporządzenia z dniem, w którym ma nastąpić opuszczenie danej miejscowości,
- b) dla osób wymienionych w § 14 lit. b) niniejszego rozporządzenia z dniem, w którym ma nastąpić opuszczenie danej miejscowości lub z dniem zwolnienia ich z czynnej służby wojskowej.

§ 16. W wypadkach przewidzianych w §§ 5 — 10 niniejszego rozporządzenia gąśnie uprawnienie do posiadania kwater nagłych natychmiast.

§ 17. Rozporządzenie niniejszego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

17.

ROZPORZĄDZENIE

MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH

z dnia 27 lutego 1928 r.

wydane w porozumieniu z Ministrami: Skarbu, Spraw Wewnętrznych, Rolnictwa, Robót Publicznych, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Ministrem Sprawiedliwości w sprawie wykonania art. 9*) i 12**) ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju.

(Dz. U. R. P. z dnia 10 marca 1928 r. Nr. 26, poz. 240).

Na mocy art. 53 ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr 97, poz. 681) zarządza się co następuje:

Do art. 9 ustawy.

§ 1. Żądanie zwolnienia nieruchomości, o których mowa jest w art. 9*) ustawy o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju, kieruje Minister Spraw Wojskowych do:

- a) Ministra Robót Publicznych lub właściwego Ministra, w którego rozporządzeniu nieruchomość się znajduje — o ile nieruchomość stanowi własność Państwa;
- b) Ministra Spraw Wewnętrznych — o ile nieruchomość stanowi własność związku samorządowego.

Urząd Ministra Robót Publicznych zniesiony został rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 maja 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 5, poz. 479), które również określiło władze, którym przekazany został zakres działania Ministra Robót Publicznych.

Do art. 12**) ustawy.

§ 2. Osoby, którym w myśl art. 12**) ustawy o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju zarządy gminne obowiązane są dostarczać pomieszczeń, powinny zwrócić się do zarządu gminy za pośrednictwem właściwej komendy garnizonu (miasta) o dostarczenie kwatery w rozmiarze i na zasadach, określonych w rozporządzeniach Rady Ministrów z dnia 29 sierpnia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 81, poz. 705) i z dnia 18 listopada 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 109, poz. 925).

1. Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 sierpnia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 81, poz. 705) i z dnia 18 listopada 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 109, poz. 925) zostały uchylone rozporządzeniem Ministra Spraw Wojskowych z dnia 2 sierpnia 1935 r. w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wewnętrznych i Skarbu o rozmiarach osobnych kwater stałych i opłatach za nie (Dz. U. R. P. Nr 63, poz. 399).

2. Określenie „zarząd gminny“ zostało zastąpione określeniem „zarząd gminy“.

§ 3. Komenda garnizonu (miasta) prześle zarządowi gminy żądanie dostarczenia uprawnionemu kwatery stałej, stwierdzając przy tym:

1) uprawnienie danej osoby do otrzymania pomieszczenia, odpowiadającego ustawowo określonym warunkom;

2) niemożność przyznania tej osobie kwatery w budynkach państwowych lub wynajętych przez Państwo, ani też wynajęcia przez tę osobę mieszkania dla siebie.

Żądanie należy sporządzić według wzoru, podanego w załączniku Nr 1 do niniejszego rozporządzenia.

§ 4. W ciągu miesiąca od dnia doręczenia żądania zarząd gminny obowiązany jest za pośrednictwem komendy garnizonu (miasta) dostarczyć osobie uprawnionej kwatery, odpowiadającej warunkom, określonym w żądaniu.

Jeśli zarząd gminny obowiązkowi powyższemu zadość nie uczyni, władza administracyjna I instancji przeprowadzi w ciągu następnego miesiąca na wniosek komendy garnizonu (miasta) najem niezbędnych pomieszczeń w zastępstwie i na rachunek gminy.

P. uw. do § 2.

*) Art. 10 jednolitego tekstu — Dz. U. R. P. z 1939 r. Nr. 82, poz. 531.

**) Art. 15 jednolitego tekstu — Dz. U. R. P. z 1939 r. Nr. 82, poz. 531.

§ 5. Kwatery, dostarczane przez zarządy gmin osobom uprawnionym, powinny, w miarę możliwości, znajdować się w pobliżu miejsca ich służbowego zajęcia.

§ 6. Komenda garnizonu (miasta) sporządzi przy obejmowaniu kwatery dostarczonej przez gminę, szczegółowy opis stanu pomieszczeń, podpisany przez właściciela lub administratora nieruchomości, delegata komendy garnizonu (miasta) oraz osobę, otrzymującą kwaterę do użytku.

W razie zmiany osoby otrzymującej kwaterę do użytku, opis należy uzupełnić, przy czym uzupełnienie winny podpisać obie zmieniające się osoby, tudzież delegat komendy garnizonu (miasta).

§ 7. Przy zwalnianiu kwater, dostarczonych przez zarządy gmin, należy sporządzić protokoły przy zachowaniu formalności, określonych w pierwszym ustępie poprzedniego paragrafu.

§ 8. Jeśli kwatera, dostarczona przez zarząd gminy, wymagać będzie naprawy, której wykonanie w myśl obowiązujących ustaw cywilnych ciąży na gospodarzu, wówczas osoba uprawniona do korzystania z kwatery zwróci się za pośrednictwem komendy garnizonu (miasta) do zarządu gminy o spowodowanie wykonania tej naprawy lub dostarczenia innej odpowiedniej kwatery.

Jeśli zarząd gminy w ciągu miesiąca obowiązku tego nie dopełni, komenda garnizonu (miasta) w porozumieniu z władzą administracyjną I instancji zarządzi dokonanie potrzebnych napraw, potrącając koszty z należności, przypadającej gminie za dostarczoną kwaterę.

§ 9. Komendy garnizonów (miast) obowiązane są przestrzegać, by kwatery dostarczone przez zarządy gmin były zawsze właściwie użytkowane.

§ 10. Kwatery, dostarczone przez zarządy gmin, przydziela komenda garnizonu (miasta) imiennym nakazem zajęcia danej kwatery.

Nakazy wydawane być mają w pięciu egzemplarzach, z których jeden otrzymuje zakwaterowana osoba, drugi — właściciel domu, w którym znajduje się wynajęta kwatera, trzeci — zarząd gminy, czwarty — komisja gospodarcza (płatnik, piąty zaś zatrzymuje komenda garnizonu (miasta).

W nakazie komenda garnizonu (miasta) oznacza ścisłą datę zajęcia kwatery przez uprawnioną osobę.

Wzór nakazu kwatery podany jest w załączniku Nr 2 do niniejszego rozporządzenia.

Nakazy zwolnienia kwater, dostarczanych przez zarządy gmin, mają być wydawane i doręczane przez komendy garnizonów (miast) w ten sam sposób, jak nakazy zajęcia tych kwater.

§ 11. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Załącznik Nr 1 do rozp. w spr. wyk. art. 9 i 12 ustawy z dn. 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju (poz. 240).

W Z Ó R

Komenda garnizonu (miasta)

L. dz.

....., dnia r.

Do

Magistratu m.*).

w

Niniejszym stwierdzam, że niżej wymienione osoby: 1) są uprawnione do otrzymania kwater stałych w

2) nie mogą otrzymać osobnych kwater stałych w budynkach państwowych względnie przez Państwo wynajętych, 3) nie mogą wynajmować mieszkania prywatnie.

Opierając się na art. 12**) ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr. 97, poz. 681), proszę o dostarczenie poniżej oznaczonych kwater:

L. p.	Rozmiar kwatery	Dzielnica miasta	Dla kogo	Na jaki czas (od dnia do dnia)	Uwagi
1					
2 i t.d.					

t. j. razem kwater
pokojowych z kuchniami i możliwie z łazienkami.

Komendant garnizonu (miasta)

Załącznik Nr 2 do rozp. w spr. wyk. art. 9 i 12 ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju (poz. 240).

W Z Ó R

nakazu zajęcia kwatery stałej, dostarczonej przez zarząd gminy na podstawie art. 12**) ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju.

*) Zamiast „magistratu“ — „zarządu miejskiego“.
**) Art. 15 ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska i marynarki wojennej (Dz. U. R. P. z 1939 r. Nr 82, poz. 531)

Komenda garnizonu (miasta)

L. dz.

w/g rozdzielnika

Kwaterę pokojową z kuchnią i przynależnościami (łazienka) pokój dla służby (x) znajdującą się w domu przy ulicy Nr w stanowiącym własność p. przydzielam z dniem r. (nazwisko, imię, szarża, przydział wojskowy). Komendant garnizonu (miasta)

Otrzymują:

- 1) Osoba zakwaterowana
- 2) Właściciel domu,
- 3) Magistrat m.
- 4) Komisja gospodarcza (płatnik)
- 5) Komenda garnizonu (miasta)

wypełnić x)zbyteczne skreślić.

P. uw. do zał. Nr 1.

18.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH

z dnia 18 lipca 1928 r.

wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych w sprawie eksmisji z kwater w drodze administracyjnej.

(Dz. U. R. P. z dnia 7 września 1928 r. Nr 81, poz. 712).

Na podstawie art. 1 i 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 października 1927 r. w sprawie uzupełnienia ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr 90, poz. 802) zarządza się co następuje:

§ 1. Postępowanie przewidziane w niniejszym rozporządzeniu wszczyna się w wypadku zajścia okoliczności, które powodują zgaśnięcie prawa do korzystania z kwatery, w myśl ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr 97, poz. 681) oraz rozporządzenia Ministra Spraw Wojskowych z dnia 24 marca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 37, poz. 333).

Ustawa ma tytuł: „O zakwaterowaniu wojska i marynarki wojennej” i ogłoszona jest w jednolitym tekście w Dz. U. R. P. z 1939 r. Nr 82, poz. 531.

§ 2. Zajście okoliczności, powodującej zgaśnięcie prawa do korzystania z kwatery, stwierdza komendant garnizonu (placu), właściwy ze względu na miejsce położenia kwatery — zawiadamiając o tym pisemnie zainteresowanego (§§ 4, 5),

§ 3. Zawiadomienie to ma zawierać następujące dane:

- a) stwierdzenie zajścia okoliczności, powodującej zgaśnięcie prawa do korzystania

z kwatery, z powołaniem się na odpowiedni przepis ustawy o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju względnie rozporządzenia Ministra Spraw Wojskowych z dnia 24 marca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 37, poz. 333) z oznaczeniem dnia, w którym prawo do korzystania z kwatery gaśnie;

- b) przypomnienie obowiązku dobrowolnego opróżnienia zajmowanej kwatery w powyższym dniu jeżeli termin opróżnienia kwatery już minął — władzą (§ 2) oznacza dodatkowy termin opróżnienia (§ 4 pkt. 3);
- c) pouczenie iż w wypadku nieopráóżnienia dobrowolnego kwatery w oznaczonym dniu, zostanie zarządzone w myśl rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 października 1927 r. w sprawie uzupełnienia ustawy o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr 90, poz. 802) eksmisja z zajmowanej kwatery w drodze administracyjnej.

§ 4. Zawiadomienie powinno być przesłane osobie, której przydzielono kwaterę (kwaterobiorcy) listem poleconym lub też doręczone jej za pokwitowaniem, a to:

- 1) na 1 miesiąc przed upływem terminu opróżnienia kwatery, gdy termin opróżnienia kwatery wynosi 3 miesiące, od zajścia zdarzenia powodującego zgaśnięcie prawa do korzystania z kwatery,
- 2) na 2 tygodnie przed upływem terminu opróżnienia kwatery, gdy termin opróżnienia kwatery wynosi 30 dni od zajścia zdarzenia, powodującego zgaśnięcie prawa do korzystania z kwatery,
- 3) w innych wypadkach na czas 1 tygodnia przed terminem opróżnienia kwatery, lub też przed upływem terminu dodatkowego, wyznaczonego w myśl pkt. b) § 3.

Niedotrzymanie tych terminów powoduje przesunięcie terminu opróżnienia kwatery o taki okres czasu, by powyższe terminy dla zawiadomienia były zachowane.

§ 5. W wypadku zgaśnięcia prawa do korzystania z kwatery z powodu samowolnego przebywania poza formacją, należy przesłać zawiadomienie pozostałemu małżonkowi, lub najstarszemu z domowników wspólnie z nim zamieszkałych.

O ile samowolnie przebywający poza formacją z przydzielonej mu kwatery korzystał sam, wówczas władza oznaczona w § 2 przeprowadzi za pośrednictwem organów przewidzianych w § 10 opróżnienie kwatery, zawiadamiając o tym władzę przełożoną zbiegłego.

To samo ma zastosowanie, niezależnie od zawiadomienia samotnego kwaterobiorcy (§ 4),

gdy tenże przebywa w areszcie śledczym, lub odbywa karę pozbawienia wolności.

§ 6. Zawiadomienie wywiera swój skutek zarówno w stosunku do kwaterobiorcy, jak również i osób wspólnie z nim zamieszkałych.

§ 7. W razie nieopróźnienia kwatery w terminie oznaczonym w zawiadomieniu (pkt. b § 3) władza (§ 2) zarządza przymusowe opróżnienie kwatery (eksmisję), o ile nie zachodzą wypadki w § 8 przewidziane.

§ 8. 1. Władza nie może zarządzić eksmisji:

- 1) gdy przeniesiony na inne miejsce służbowe, którego uprawnienie do korzystania z kwatery z tego powodu zgasiło, nie otrzymał jeszcze kwatery stałej w nowym miejscu przydziału,
- 2) gdy choroba kwaterobiorcy, członków jego rodziny lub domowników wspólnie z nim zamieszkałych, nie pozwala na usunięcie ich z kwatery bez narażenia ich zdrowia lub życia na niebezpieczeństwo.

II. Od zarządzenia eksmisji można odstąpić — gdy korzystający z kwatery o to pros, a przytoczone przez niego okoliczności, wedle uznania władzy (§ 2) zasługują na uwzględnienie.

W wypadku niezarządzenia eksmisji z powodów przewidzianych w pkt. 1), 2), należy ustalić nowy termin opróżnienia kwatery po ustaniu przeszkody. Termin ten określa władza według swobodnego uznania, zawiadamiając o tym interesowanego.

To samo ma zastosowanie w wypadku odstąpienia od obowiązkowego przeprowadzenia eksmisji w myśl ustępu II.

Nieopróźnienie w nowym terminie kwatery, powoduje zarządzenie eksmisji bez potrzeby doręczenia osobnego zawiadomienia.

§ 9. Eksmisja następuje na zasadzie zarządzenia władzy, wskazanej w § 2 niniejszego rozporządzenia.

Zarządzenie to ma zawierać następujące dane:

- a) wskazanie osoby kwaterobiorcy przy oznaczeniu imienia, nazwiska, stopnia oraz przydziału służbowego,
- b) oznaczenie położenia kwatery, przy dokładnym przytoczeniu miejscowości, ulicy, numeru domu, piętra etc.,
- c) dokładne określenie kwatery, która ma być opróżniona (oznaczenie ilości pokoi, przynależności i t. p.),
- d) wskazanie dnia, w którym eksmisja ma być przeprowadzona,
- e) wskazanie, komu mają być doręczone klucze od kwatery po wykonaniu eksmisji.

§ 10. Zarządzenie eksmisji ma być skierowane:

- 1) gdy rozchodzi się o kwaterę, przydzieloną osobie wojskowej — do terytorialnie właściwego plutonu żandarmerii,

- 2) w innych wypadkach do terytorialnie właściwej powiatowej komendy policji państwowej — za pośrednictwem powiatowej władzy administracji ogólnej — z wezwaniem o wykonanie eksmisji stosownie do zarządzenia.

§ 11. Eksmisji nie należy wykonywać w święta, niedziele lub też w porze nocnej.

Przed przystąpieniem do jej wykonania, należy zawiadomić o tym organ administrujący budynkiem — a jeśli takiego nie ma — właściciela lub administratora (zarządcę) domu, którzy mogą być obecni przy eksmisji bądź to osobiście bądź też przez ustanowionego zastępcę.

Eksmisję należy przeprowadzić w sposób szanujący godność osobistą, tudzież mienie osób eksmitowanych z kwatery.

§ 12. Eksmisja zostaje wykonaną w sposób następujący:

I. Organ wyznaczony do wykonania opróżnienia kwatery, zawiadamia ustnie osobę wskazaną w zarządzeniu (pkt. a § 9) względnie małżonkę lub najstarszego z domowników, iż przybył celem przymusowego opróżnienia kwatery t. j. usunięcia z kwatery całkowitego mienia, tudzież wszystkich osób, znajdujących się w danej chwili na kwaterze — po czym wręcza osobie tej odpis zarządzenia eksmisji.

Na żądanie organ powinien przedstawić legitymację służbową oraz upoważnienie swej władzy przełożonej do wykonania eksmisji.

II. Temu zawiadomieniu towarzyszy ustne wezwanie do natychmiastowego dobrowolnego opróżnienia kwatery.

Gdy osoba mająca być eksmitowaną, oświadcza gotowość natychmiastowego uczynienia tego, należy wstrzymać się z użyciem przymusu, pozostawiając zainteresowanemu całkowitą swobodę w opróżnieniu kwatery z osób i mienia. Rola organu przeznaczonego do wykonania eksmisji ogranicza się w tym wypadku tylko do czuwania nad tym, by kwatera niezwłocznie została opróżniona.

III. Jeżeli eksmitowany nie może opróżnić kwatery z powodu własnej choroby, członków rodziny lub też wspólnie zamieszkałych z nim domowników, organ powołany do przeprowadzenia eksmisji komunikuje o tym niezwłocznie tej władzy, która wydała zarządzenie eksmisji i postępuje w myśl otrzymanych od niej wskazówek.

IV. O ile mający być eksmitowanym nie chce z innych powodów natychmiast dobrowolnie opróżnić kwatery, albo też gdy czyni to w sposób taki, iż widocznym jest, że działa na zwłokę, — organ przeznaczony do wykonania eksmisji, przystępuje do wykonania przymusowego opróżnienia kwatery. W tym celu wzywa on w charakterze świadków swej czynności urzędowej dwie osoby godne zaufania i w ich obecności usuwa z kwatery wszelkie znajdu-

jące się w niej ruchomości składając je na odpowiednim miejscu, nieopodal kwatery. O ile możności unkać należy składania ruchomości na ulicach, placach publicznych, lub też miejscach dostępnych dla wszystkich.

Prowadzące do poszczególnych pomieszczeń drzwi zamknięte na klucz, należy otworzyć przymusowo — o ile eksmitowany nie chce otworzyć ich dobrowolnie.

Po całkowitym usunięciu z kwatery ruchomości należy wezwać wszystkie znajdujące się tam osoby do opuszczenia kwatery, — a o ile by nie chciały tego uczynić dobrowolnie, usuwać je z kwatery przemocą.

Po usunięciu z kwatery mienia i osób, należy kwaterę w obecności świadków zamknąć na klucz.

Po przeprowadzeniu eksmisji należy spisać protokół, który podpisują przeprowadzający eksmisję oraz świadkowie (§ 12 pkt. IV).

§ 13. Eksmisję przeprowadza organ przeznaczony do wykonania eksmisji, przy pomocy ludzi i środków przewożowych, przydzielonych mu przez komendanta garnizonu (placu).

§ 14. Nieobecność osoby, mającej być eksmitowaną nie wpływa na tok eksmisji.

Jeżeli następuje eksmisja z kwatery osoby, której prawo do kwatery zgasiło z powodu zbiegostwa z wojska (§ 5), wówczas mienie eksmitowanego ma być złożone na skład na koszt zbiegłego.

Zarządzenia co do ulokowania mienia pozostawionego przez zbiegłego w kwaterze przymusowo opróżnionej, wydaje władza oznaczona w § 2 komunikując o zarządzeniu władzy przełożonej zbiegłego.

§ 15. O wykonaniu eksmisji należy zawiadomić władzę oznaczoną w § 2 przy dołączeniu protokołu (§ 12). W zawiadomieniu oznaczyć należy również gdzie ulokowano mienie eksmitowanego.

§ 16. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

19.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH

z dnia 3 września 1934 r.

w porozumieniu z Ministrami: Skarbu, Spraw Wewnętrznych, Rolnictwa i Reform Rolnych, Komunikacji, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Sprawiedliwości w sprawie wykonania art. 48 i 49 ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju.

(Dz. U. R. P. z dnia 28 września 1934 r. Nr 85, poz. 764).

Na podstawie art. 48, 49 i 53 ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w

czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr 97, poz. 681) zarządza się co następuje:

§ 1. Rozporządzenie niniejsze dotyczy przypadków wynagrodzenia szkód, wyrządzonych przez oddziały wojska lub marynarki wojennej z tytułu przejściowego używania do celów przeprowadzenia ćwiczeń terenów państwowych, samorządowych lub prywatnych, nie będących w administracji wojska lub marynarki wojennej.

§ 2. (1) Za szkody w rozumieniu rozporządzenia niniejszego uważa się straty rzeczywiście poniesione i wyrządzone skutkiem używania terenów, wymienionych w § 1, w czasie ćwiczeń wojskowych, zarządzonych przez dowódców jednostek wojskowych nie niższych niż pułki (jednostki równorzędne).

(2) W szczególności za szkody uważa się:

a) szkody polne, jak np.: zniszczenia lub uszkodzenia łąk, ogrodów, sadów, lasów zasiewów i innych kultur rolnych, ogrodowych, rybnych lub leśnych przez ich strącanie przy przemarszach, przy urządzeniu stacyj łączności i t. p.; wyłamania ogrodzeń przy przejściach przez płoty lub parkany; cięcie lub łamanie gałęzi, albo wycinanie drzew na słupy lub tyki przy budowie linii telefonicznych lub telegraficznych; uszkodzenie kultur rolnych lub leśnych, ogrodzeń, drzew i t. p. przy lądowaniu wojskowego statku powietrznego; zniszczenie roli przez kopanie dołów przy pracach minerskich lub też skutkiem wykonywania prac saperских i t. p.;

b) inne szkody, jak np.: zniszczenie lub uszkodzenie mienia nieruchomego lub ruchomego (budynki, urządzenia, inwentarz) przez materiały wybuchowe, pociski, kule i środki chemiczne lub przez manewrowanie jednostek pływających; uszkodzenie budynków lub poszczególnych lokal przy urządzeniu stacyj telefonicznych, telegraficznych lub radiotelegraficznych, przy pracach minerskich lub saperских; szkody za utrudnienia gospodarcze na terenach, objętych strefą niebezpieczeństwa, wyrządzone z powodu zakazu dostępu do tych terenów w czasie ostrego strzelania, lub szkody, poniesione z tego tytułu z powodu zarządzenia opuszczenia budynku przez mieszkańców i t. p.;

c) uszkodzenie dróg publicznych wskutek używania ich w sposób niezgodny z przepisami o ruchu na drogach publicznych.

§ 3. (1) Postępowanie, określone w rozporządzeniu niniejszym, wszczyna się na skutek zgłoszenia przez poszkodowanego lub prawa jego zastępującego roszczenia o odszkodowanie.

(2) W przypadkach, gdy żądane odszkodowanie nie przekracza sumy 250 zł, zgłoszenie powinno nastąpić w miarę możliwości natychmiast po wyrządzeniu szkody u dowódcy tego oddzia-

łu, który wyrządził szkodę lub do którego należy winny jej wyrządzenia.

(3) W przypadkach, gdy żądane odszkodowanie przekracza sumę 250 zł, lub gdy bezpośrednie rokowania ugodowe z władzami wojskowymi (§ 4) nie doprowadziły do rezultatu, albo też gdy z jakichkolwiek przyczyn nie nastąpiło zgłoszenie roszczenia u dowódcy oddziału wojskowego, — należy zgłosić roszczenie u powiatowej władzy administracji ogólnej nie później niż w terminie 14 dni od dnia wyrządzenia szkody lub od dnia zakończenia rokowań ugodowych bez pozytywnego wyniku.

§ 4. (1) W przypadku zgłoszenia roszczenia u władzy (organu) wojskowej (§ 3 ust. 2) dowódca właściwej jednostki administracyjnej zarządza przeprowadzenie rokowań ugodowych z poszkodowanym.

(2) Rokowania te mają na celu ustalenie w drodze bezpośredniego porozumienia z poszkodowanym przyczyny, rodzaju i wysokości szkody i załatwienie sprawy wynagrodzenia w drodze polubownej.

(3) Rokowania przeprowadza oficer, wyznaczony przez dowódcę jednostki administracyjnej, powołując w miarę potrzeby miejscowego rzeczoznawcę (biegłego).

§ 5. (1) Jeżeli rokowania doprowadzą do ugodowego załatwienia sprawy, spisuje się z poszkodowanym akt ugody (wzór Nr 1), w którym należy wskazać rodzaj wyrządzonej szkody, wysokość wynagrodzenia, oraz zaznaczyć, iż poszkodowany zrzeka się wszelkich dalszych pretensyj do Skarbu Państwa z tytułu wyrządzonej szkody. Ugodę podpisują: oficer prowadzący rokowania i poszkodowany, a zatwierdza ją dowódca jednostki administracyjnej (równorzędny).

(2) Akt ugody, zatwierdzony przez dowódcę jednostki administracyjnej (równorzędny) jest podstawą do wypłaty przez oficera płatnika oznaczonej w akcie ugody sumy odszkodowania.

(3) Wypłata odszkodowania powinna nastąpić w miarę możliwości zaraz na miejscu po zatwierdzeniu aktu ugody.

§ 6. (1) W przypadkach, określonych w § 3 ust. 3, sprawę wynagrodzenia szkody rozpoznaje komisja mieszana w której skład wchodzi:

- a) przedstawiciel powiatowej władzy administracji ogólnej, jako przewodniczący, oraz jako członkowie:
- b) przedstawiciel wojska lub marynarki wojennej w stopniu oficera, wyznaczony przez dowódcę okręgu korpusu (równorzędny okręgu terytorialnego), lub dowódcę brygady Korpusu Ochrony Pogranicza, o ile chodzi o szkody wyrządzone przez oddziały Korpusu Ochrony Pogranicza

czy lub też winnych przynależnych do tych oddziałów;

- c) przedstawiciel władz skarbowych, wyznaczony przez naczelnika urzędu skarbowego, właściwego dla danej miejscowości;
- d) przedstawiciel miejscowego samorządu, wyznaczony przez wydział powiatowy.

(2) Zadaniem komisji mieszanej jest doprowadzenie do ugodowego załatwienia sprawy o odszkodowanie.

Funkcje Korpusu Ochrony Pogranicza przejęły Wojska Ochrony Pogranicza.

§ 7. (1) Komisja zbiera się na zarządzenie właściwego kierownika powiatowej władzy administracji ogólnej najpóźniej w 10 dni po ukończeniu ćwiczeń i rozpatruje zgłoszone roszczenia na miejscu szkody przy udziale poszkodowanych, powołując do współpracy w miarę potrzeby miejscowych rzeczoznawców (biegłych) za wynagrodzeniem. Wysokość wynagrodzenia ustala komisja.

(2) Rozpatrzenie zgłoszonych roszczeń o odszkodowanie i załatwienie ich w drodze ugodowej powinno nastąpić najdalej w terminie 1 miesiąca od dnia zebrania się komisji, po czym komisja rozwiązuje się z mocy samego prawa.

(3) Decyzje komisji zapadają większością głosów. W razie równości głosów za ustaloną kwotą odszkodowania przyjmuje się kwotę niższą.

§ 8. (1) Z przebiegu czynności komisja spisuje protokół (wzór Nr 2), który poza oznaczeniem czasu i miejsca dokonania czynności, podaniem nazwisk i imion obecnych członków komisji oraz osób współdziałających w pracach komisji, powinien zawierać:

- a) opisanie rodzaju i rozmiaru wyrządzonej szkody;
- b) określenie przez poszkodowanego wysokości żadanego odszkodowania;
- c) wysokość ustalonego odszkodowania;
- d) zaznaczenie, że wysokość odszkodowania została ustalona za zgodą poszkodowanego, oraz że poszkodowany zrzeka się wszelkich pretensyj do Skarbu Państwa z tytułu wyrządzonych mu szkód.

(2) Odpis protokołu, zawierającego zgodę poszkodowanego na wysokość przyznanego odszkodowania, należy doręczyć poszkodowanemu.

(3) W razie nieosiągnięcia ugodowego załatwienia sprawy należy zaznaczyć w protokole powody odmowy zgody przez poszkodowanego.

(4) Protokół podpisują przewodniczący i poszkodowany.

§ 9. Jeżeli komisja nie osiągnie ugodowego załatwienia sprawy, wówczas przysługuje poszkodowanemu w ciągu sześciu miesięcy, licząc od dnia rozwiązania się komisji, prawo dochodzenia szkody w drodze zwyczajnego postępowania sądowego.

§ 10. (1) Akta komisji przesyła jej przewodniczący dowódca Okręgu Korpusu (równorzędnego okręgu terytorialnego), którego przedstawiciel wchodził w skład komisji, lub też dowódca Korpusu Ochrony Pogranicza, o ile chodzi o szkody, wyrządzone przez oddziały Korpusu Ochrony Pogranicza lub też winnych przynależnych do tych oddziałów, celem zarządzenia wypłaty odszkodowania.

(2) Protokół komisji (§ 8) jest podstawą do wypłaty poszkodowanemu przez władze wojskowe przyszanego wynagrodzenia.

P. uw. do § 6.

§ 11. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Załączniki do rozp. Min. Spraw. Wojskowych z dn. 3 września 1934 r. (poz. 767).

Wzór Nr 1 do § 5

(pieczęć podłużna oddziału)

AKT UGODY

sporządzony w dn'u 19 . r.
w 1) w obecności:
1) 2) jako przedstawiciela
oddziału wojskowego, 2)
2) poszkodowanego 2)
3) rzeczoznawcy (biegłego) 2)
w sprawie szkody, wyrządzonej przez 3)
Poszkodowany 2)
zamieszkały w : :
zgłosił w dniu 19 . r.
u d-cy 4),
iż 5)
wyrządził mu następującą szkodę
. : : : 6)
i żąda zł. tytułem wynagrodzenia
szkody.

Rzeczoznawca ocenił szkodę na zł.⁷⁾

Po wysłuchaniu opinii rzeczoznawcy ustalono,
że odszkodowanie należałoby określić na kwotę
. zł.

Poszkodowany oświadcza, iż zgadza się na
ustaloną wyżej kwotę odszkodowania, t.j. kwotę
. zł. . gr., oraz że zrzeka się wszel-
kich dalszych pretensji do Skarbu Państwa z ty-
tułu powyższej szkody.

(podpis poszkodowanego)

(podpis prowadzącego rokowania)

Powyższy akt ugody zatwierdzam

(podpis dowódcy oddziału)

Objaśnienia.

- 1) podać miejscowość i powiat,
- 2) podać nazwisko i imię,
- 3) podać nazwę i numer oddziału lub pod-
oddziału który wyrządził szkodę,
- 4) podać nazwę i numer oddziału, u którego
zgłoszono szkodę,
- 5) podać nazwę i numer oddziału (pododdzia-
łu lub nazwisko i imię oraz przydział służ-
bowy żołnierza, który szkodę wyrządził,
- 6) określić powstałą szkodę (§ 2 ust. 2),
- 7) wypełnić w przypadku, gdy rzeczoznawca
został powołany.

Wzór Nr 2 do § 8

(pieczęć władzy administracyjnej)

PROTOKÓŁ

z posiedzenia komisji, spisany w dn'u
19 . r. w : 1), w sprawie
ustalenia wynagrodzenia dla 2)
za szkodę wyrządzoną przez 3)
w obecności:
1) jako przewodniczącego,
2) jako przedstawiciela woj-
ska,
3) jako przedstawiciela
władz skarbowych,
4) jako przedstawiciela sa-
morządu oraz poszkodowanego
i rzeczoznawcy (biegłego)
Poszkodowany zamieszkały
w zgłosił w dniu 4)
19 . r. u dowódcy 4)
w powiatowej władzy adm'nistracji ogólnej
w 5), iż 3)
wyrządził mu następującą szkodę 7),
którą określa na kwotę zł. . gr.
Komisja po obejrzeniu miejsca w którym
szkoda została wyrządzona, stwierdziła, iż . . . 6).
Rzeczoznawca ocenił szkodę na kwotę
zł. . gr.
Komisja ustala szkodę na kwotę zł.
. . . . gr.
Poszkodowany oświadczył, że zgadza się na
wysokość odszkodowania, ustalonego przez ko-
misję, i zrzeka się wszelkich pretensyj do Skar-
bu Państwa z tytułu wyrządzonych mu szkód,
objętych niniejszym protokołem.
Poszkodowany nie zgodził się na wysokość
ustalonego odszkodowania, gdyż 7).

(podpis poszkodowanego)

(podpis przewodniczącego)

Objaśnienia.

- 1) podać miejscowość i powiat,
- 2) podać nazwisko i imię poszkodowanego,
- 3) podać nazwę i numer oddziału (pododdziału) lub nazwisko i imię oraz przydział służbowy żołnierza, który szkodę wyrządził,
- 4) podać nazwę i numer oddziału, u dowódcy którego zgłoszono szkodę,
- 5) podać siedzibę władzy,
- 6) podać rodzaj i rozmiar stwierdzonej szkody (§ 2 ust. 2),
- 7) wypełnić w przypadku, gdy poszkodowany nie zgadza się na wysokość ustalonego odszkodowania i przytoczyć powody odmowy zgody.

20.

U S T A W A

z dnia 15 marca 1934 r.

o obronie przeciwlotniczej i przeciwgazowej.

(Dz. U. R. P. z dnia 11 września 1934 r. Nr. 80, poz. 742).

Art. 1. (1) W czasie, gdy grozi niebezpieczeństwo ataku lotniczego lub gazowego, Minister Spraw Wojskowych lub wyznaczone przez niego w drodze rozporządzenia władze władni są zarządzić pogotowie przeciwlotnicze i przeciwgazowe na całym obszarze Państwa lub jego części.

(2) Na obszarze wojennym prawo to służy Naczelnemu Wódzowi lub wyznaczonemu przez niego władzom.

Ustawodawstwo poliocowe przewiduje stanowisko Naczelnego Dowódcy Wojska Polskiego.

Art. 2. Zarządzenie pogotowia powinno być bezzwłocznie podane do publicznej wiadomości na obszarze, dla którego zostało zarządzone, przy pomocy środków, zapewniających natychmiastowe jego rozpowszechnienie.

Art. 3. (1) Zarządzenie pogotowia:

- 1) uprawnia właściwe władze do podejmowania w czasie pogotowia wszelkich czynności i wydawania nakazów i zakazów, potrzebnych do przeprowadzenia obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej, i zapewnienia wykonania ich w razie potrzeby przy użyciu środków przymusowych;
- 2) powoduje powstanie z mocy samego prawa obowiązku osobistych i rzeczowych świadczeń wojennych oraz służby pomocniczej na czas pogotowia.
- 3) Władze właściwe w rozumieniu ust. (1) określają w drodze rozporządzenia Ministrowie Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 4. Po ustaniu przyczyny, uzasadniającej zarządzenie pogotowia, władza, która pogoto-

wie zarządziła, albo Minister Spraw Wojskowych — a na obszarze wojennym Naczelnny Wódz — zarządza odwołanie pogotowia i podaje to do publicznej wiadomości w sposób, przewidziany w art. 2.

P. uw. do § 1.

Art. 5. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzeń właściwość władz oraz zakres i sposób przygotowania w czasie pokoju obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej, tudzież związane z tym obowiązki osób fizycznych i prawnych oraz instytucyj i władz w dziedzinach:

- 1) zorganizowania, wyszkolenia i wyposażenia w sprzęt personelu, powołanego do tej obrony;
- 2) zorganizowania sieci obserwacyjnej i alarmowej;
- 3) regulacji i zabudowania osiedli;
- 4) budownictwa publicznego i prywatnego,
- 5) maskowania miejscowości, obiektów komunikacyjnych, zakładów przemysłowych, elektrycznych, użyteczności publicznej oraz innych obiektów i urządzeń, mających znaczenie społeczne;
- 6) dostosowania istniejących obiektów budowlanych i innych nieruchomości do potrzeb obrony, jeśli obrona ta ma doniosłość społeczną;
- 7) przystosowania systemu oświetlenia zewnętrznego i wewnętrznego miejscowości, obiektów budowlanych i innych nieruchomości do potrzeb tej obrony;
- 8) zaopatrzenie w wodę miejscowości, obiektów, zakładów, i urządzeń wymienionych w pkt. 5);
- 9) budowy, utrzymania i użytkowania wszelkich linii komunikacyjnych i związanych z nimi urządzeń;
- 10) urządzeń technicznych w instytucjach użyteczności publicznej oraz w zakładach przemysłowych i elektrycznych;
- 11) przeprowadzania ćwiczeń personelu, wymienionego w pkt. 1), oraz pogotowi i alarmów próbnych ludności, jak również obiektów, zakładów i urządzeń, wymienionych w pkt. 5), w obronie przeciwlotniczej i przeciwgazowej;
- 12) ratownictwa i lecznictwa osób, które padły ofiarą ataku lotniczego lub gazowego;
- 13) pokrywania kosztów leczenia i zaopatrzenia na wypadek niezdolności do pracy z tytułu uszkodzeń, doznanych w związku z przygotowaniem lub przeprowadzaniem obrony;
- 14) uświadamienia oraz zorganizowania ludności w obronie przeciwlotniczej i przeciwgazowej;
- 15) wprowadzenia w szkołach i zakładach naukowych obowiązkowej nauki lub wykładów oraz ćwiczeń praktycznych z zakresu tej obrony;

- 16) systemu zaopatrzenia ludności w przyrządy i środki obrony przeciwlotniczej i przeciwigazowej.

Art. 6. (1) Koszty, związane z poczynaniami, wymienionymi w art. 5, ponoszą:

- 1) Skarb Państwa w zakresie poczynañ, mających doniosłość dla całokształtu obrony w granicach kredytów budżetowych;
- 2) związki samorządowe w zakresie poczynañ, mających doniosłość dla całokształtu obrony na ich terytorium;
- 3) zakłady przemysłowe, elektryczne i użyteczności publicznej w zakresie, mającym na celu ich obronę;
- 4) zakłady ubezpieczeń i instytucje ubezpieczeń społecznych w zakresie poczynañ, należących do ich zakresu działania, lub mającym dla tego zakresu doniosłość;
- 5) organizacje społeczne, zajmujące się ratownictwem, oraz te, których statuty przewidują współdziałanie w obronie przeciwlotniczej i przeciwigazowej — w zakresie poczynañ należących do ich zakresu działania;
- 6) właściciele lub posiadacze obiektów budowlanych i innych nieruchomości — w zakresie, mającym na celu obronę tych nieruchomości albo osób, w nich zatrudnionych.

(2) Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia rodzaje zakładów przemysłowych, obowiązanych według ust. (1) pkt. 3) do ponoszenia kosztów, oraz unormuje szczegółowo zakres i sposób pokrywania kosztów, związanych z przygotowaniem obrony przeciwlotniczej i przeciwigazowej.

Art. 7. (1) Kto wykracza przeciw nakazom i zakazom, wydanym na podstawie art. 3 ust. (1) pkt. 1), podlega karze więzienia do lat 2 i grzywny lub aresztu do lat 2 i grzywny.

(2) W przypadkach mniejszej wagi sąd może orzec karę aresztu do miesiący 6 lub grzywny do 5.000 złotych.

Stosownie do art. 1 dekretu z dnia 26 kwietnia 1948 r. o podwyższeniu grzywnien, kar pieniężnych, kar porządkowych i nawiązek (Dz. U. R. P. Nr. 24, poz. 161) górna granica grzywny, przewidzianej w tym artykule, została podniesiona pięćdziesięciokrotnie.

Art. 8. Kto wykracza przeciw rozporządzeniom, wydanym na podstawie art. 5, podlega w drodze administracyjnej karze aresztu do miesiący 3 lub grzywny do 3.000 złotych albo obu tym karom łącznie.

Art. 9. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom: Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Opieki Społecznej, każdemu we właściwym mu zakresie działania, w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 10. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

21.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 29 stycznia 1937 r.

o przygotowaniu w czasie pokoju obrony przeciwlotniczej i przeciwigazowej Państwa.

(Dz. U. R. P. z dnia 15 lutego 1937 r. Nr 10, poz. 73).

Na podstawie art. 5 i 6 ustawy z dnia 15 marca 1934 r. o obronie przeciwlotniczej i przeciwigazowej (Dz. U. R. P. Nr 80, poz. 742) oraz art. 3 i 4 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4 lipca 1936 r. o ustamowieniu Inspektora Obrony Powietrznej Państwa (Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 368) zarządza się co następuje:

§ 1. (1) Obowiązek zabezpieczenia siebie i swoich najbliższych oraz ochrony swego mienia przed napadami z powietrza ciąży na każdym obywatelu.

(2) Władze drogą zarządzeń nadają kierunek niezbędnym w tym celu czynnościom, a korzystając ze współpracy z powołanymi organizacjami społecznymi (§ 11, 12, 13, 14, 15) ułatwiają obywatelom spełnienie ciężącego na nich obowiązku.

§ 2. Zarządzenia władz w zakresie przygotowań obrony przeciwlotniczej i przeciwigazowej, skierowane bądź do ogółu, bądź do określonej grupy osób, mają moc tytułu wykonawczego w porozumieniu art. 14 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 342).

§ 3. (1) Kierownictwo i zwierzchni nadzór nad przygotowaniem w czasie pokoju obrony przeciwlotniczej i przeciwigazowej Państwa sprawuje Inspektor Obrony Powietrznej Państwa, współpracując z Ministrem Spraw Wojskowych.

(2) Inspektor Obrony Powietrznej Państwa sprawuje swe czynności z ramienia Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych.

§ 4. Inspektor Obrony Powietrznej Państwa:

- 1) ustala zasady oraz wytyczne przygotowania w czasie pokoju obrony przeciwlotniczej i przeciwigazowej Państwa, tudzież kontroluje stan tego przygotowania;
- 2) wydaje wytyczne w formie zarządzeń i instrukcyj mających moc obowiązującą dla wszystkich władz przygotowujących obronę przeciwlotniczą i przeciwigazową;
- 3) uzgadnia poczynania władz w zakresie przygotowania obrony przeciwlotniczej i przeciwigazowej;
- 4) koordynuje zamierzenia budżetowe władz z zakresu obrony przeciwlotniczej i przeciwigazowej;

- 5) daje wytyczne władzom nadzorczym stowarzyszeń społecznych, współdziałających w przygotowaniu obrony przeciwlotniczej i przeciwigazowej, w zakresie dysponowania budżetami tych stowarzyszeń.

§ 5. W ramach wytycznych, ustalonych przez Inspektora Obrony Powietrznej Państwa, przygotowują obronę przeciwlotniczą i przeciwigazową:

- 1) Minister Spraw Wojskowych co do:

- a) organów terytorialnych jemu podporządkowanych,
- b) obiektów przemysłowych, których wytwórczość wojenną przygotowuje ministerstwo;

- 2) Minister Spraw Wewnętrznych co do:

- a) ogółu ludności, z wyjątkami wynikającymi z innych przepisów paragrafu niniejszego,

- b) osiedli i obiektów budowlanych, z wyjątkiem obiektów administrowanych przez innych ministrów,

- c) zakładów użyteczności publicznej,

- d) obiektów przemysłowych, których wytwórczość wojenną przygotowuje ministerstwo,

- e) wszystkich budowli publicznych i prywatnych pod względem zasad budowlanych;

- 3) Minister Komunikacji co do:

- a) obiektów i urządzeń komunikacyjnych,

- b) obiektów przemysłowych, których wytwórczość wojenną przygotowuje ministerstwo;

- 4) Minister Poczty i Telegrafów co do:

- a) sieci telekomunikacyjnej dla celów obrony przeciwlotniczej i przeciwigazowej,

- b) obiektów przemysłowych, których wytwórczość wojenną przygotowuje ministerstwo;

- 5) Minister Przemysłu i Handlu co do wszystkich obiektów przemysłowych nie przewidzianych w innych punktach paragrafu niniejszego;

- 6) Minister Opieki Społecznej co do ratownictwa i lecznictwa sanitarnego;

- 7) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego co do nauczania w szkolnictwie oraz badań naukowych w szkolnictwie i zakładach naukowych;

- 8) Minister Rolnictwa i Reform Rolnych co do:

- a) ratownictwa i lecznictwa weterynaryjnego,

- b) dostosowania gospodarki rolnej i leśnej do potrzeb obrony przeciwlotniczej i przeciwigazowej,

- c) ochrony płodów rolnych,

- d) obiektów przemysłowych, których wytwórczość wojenną przygotowuje ministerstwo;

- 9) Minister Skarbu co do obiektów przemysłowych i instytucji, które przygotowuje na wypadek wojny;

- 10) wszyscy ministrowie co do podległych im i nadzorowanych:

- a) personelu,

- b) obiektów,

- c) urządzeń technicznych i przedmiotów użytkowych.

Kompetencje Min. Spraw Wewnętrznych w sprawach budowlanych przejął Minister Odbudowy, kompetencje zaś Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawach leśnictwa — Minister Leśnictwa.

§ 6. (1) Na podstawie zarządzeń i instrukcji wydanych przez właściwych ministrów (§ 5) obronę przeciwlotniczą i przeciwigazową przygotowują właściwe władze II instancji, przy czym wojewodowie działają w ramach swoich uprawnień wynikających z przepisów o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej

(2) Kierownictwo i nadzór w dziedzinie realizacji przygotowań obrony przeciwlotniczej i przeciwigazowej sprawują dowódcy okręgów w korpusów. każdy w swoim okręgu, lub inne władze wojskowe, wyznaczone specjalnie przez Ministra Spraw Wojskowych, na podstawie rozkazów Ministra Spraw Wojskowych i w ramach zarządzeń i instrukcji właściwych ministrów w myśl ust. (1) paragrafu niniejszego.

(3) Minister Spraw Wewnętrznych jest uprawniony do przekazywania przygotowania obrony przeciwlotniczej i przeciwigazowej (§ 5 pkt. 2)) władzom samorządu terytorialnego, zaś Minister Opieki Społecznej (§ 5 pkt. 6)) instytucjom ubezpieczeń społecznych.

§ 7. (1) Dla celów wykonania zadań obrony przeciwlotniczej i przeciwigazowej służą organa obrony przeciwlotniczej i przeciwigazowej.

(2) Organizację, zasady działania i wyszkolenia tych organów ustalają właściwi ministrowie w myśl wytycznych Inspektora Obrony Powietrznej Państwa.

§ 8. (1) Organa obrony przeciwlotniczej i przeciwigazowej mają być zaopatrzone w sprzęt i środki, potrzebne do sprawowania swych czynności.

(2) Ludność ma być wyposażona w sprzęt i środki, potrzebne do jej zabezpieczenia przed napadami z powietrza.

§ 9. (1) Właściwi ministrowie (§ 7 ust. (2)):

- 1) określają rodzaj środków i sprzętu, w jaki mają być wyposażone organy obrony przeciwlotniczej i przeciwigazowej;

- 2) wydadzą instrukcje techniczne, dotyczące sposobu użycia tych środków i sprzętu

(2) Rodzaj sprzętu i środków, potrzebnych do zabezpieczenia podległego sobie personelu, określają właściwi ministrowie (§ 5 pkt. 10)).

(3) Rodzaj sprzętu i środków tej kategorii dla pozostałej ludności określa Minister Spraw Wewnętrznych.

§ 10. (1) Zaopatrzenie organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej w sprzęt i środki należy do obowiązku władz, instytucji i osób, przez które dany organ został zorganizowany, a odbywa się na podstawie zarządzeń właściwej władzy.

(2) Zaopatrzenie podległego personelu w sprzęt i środki, służące do jego zabezpieczenia, należy do obowiązków danej władzy lub instytucji.

(3) Zaopatrzenie pozostałej ludności w sprzęt i środki tej kategorii należy do obowiązków ludności (§ 1), stosownie do zarządzenia władzy.

§ 11. (1) W przygotowaniu obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej współpracują z władzami i ludnością stowarzyszenia społeczne, powołane do tego w myśl swoich statutów.

(2) Stowarzyszenia te wykonują zarządzenia właściwego ministra, nadzorującego stosownie do odpowiednich przepisów prawnych działalność danego stowarzyszenia.

§ 12. Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej w szczególności:

- 1) organizuje i przeprowadza uświadamianie ludności co do potrzeb i sposobu obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej;
- 2) organizuje, szkoli i zaopatruje organa obrony;
- 3) bierze udział w pokrywaniu kosztów przygotowań obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej.

Liga Ochrony Powietrznej i Przeciwgazowej rozwiązana została rozp. Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia 1947 r. o uznaniu „Ligi Lotniczej” za stowarzyszenie a użyteczności i o rozwiązaniu stowarzyszenia „Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej” (Dz. U. R. P. Nr 60, poz. 333).

§ 13. Polski Czerwony Krzyż w szczególności:

- 1) współpracuje z władzami w organizowaniu ratownictwa i lecznictwa;
- 2) organizuje, szkoli i zaopatruje organa ratowniczo-sanitarne i lecznicze;
- 3) bierze udział w pokrywaniu kosztów przygotowań ratownictwa i lecznictwa sanitarnego obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej.

§ 14. Związek Straży Pożarnych w szczególności:

- 1) współpracuje z władzami przy organizowaniu akcji przeciwpożarowej;
- 2) organizuje, szkoli i zaopatruje organa akcji przeciwpożarowej.

§ 15. Inne stowarzyszenia społeczne mogą współdziałać w przygotowaniu obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej w ramach prze-

pisów swych statutów oraz w myśl zarządzeń władz.

§ 16. Ulgi w opłatach i daninach państwowych z tytułu świadczeń pieniężnych i rzeczowych na rzecz obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej ustalają osobne przepisy.

§ 17. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się wszystkim ministrom, każdemu we właściwym mu zakresie działania.

§ 18. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

22.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 29 kwietnia 1938 r.

o przygotowaniu w czasie pokoju obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej w dziedzinach regulacji i zabudowania osiedli oraz budownictwa publicznego i prywatnego.

(Dz. U. R. P. z dnia 7 maja 1938 r. Nr 32, poz. 278).
(Rozporządzenie to umieszczone zostało w zeszycie 17 Wydawnictwa pod poz. 8).

23.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 24 marca 1939 r.

o przygotowaniu w czasie pokoju obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej w dziedzinie budownictwa przemysłowego.

(Dz. U. R. P. z dnia 7 kwietnia 1939 r. Nr 31, poz. 3).
(Rozporządzenie to umieszczone zostało w zeszycie 17 Wydawnictwa pod poz. 9).

24.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 24 stycznia 1939 r.

o obowiązkach osób fizycznych i prawnych oraz władz i instytucji w dziedzinie przygotowania personelu obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej w czasie pokoju.

(Dz. U. R. P. z dnia 8 lutego 1939 r. Nr 10, poz. 54).

Na podstawie art. 5 pkt. 1, 11 i 14 oraz art. 6 ustawy z dnia 15 marca 1934 r. o obronie przeciwlotniczej i przeciwgazowej (Dz. U. R. P. Nr 80, poz. 742) zarządza się co następuje:

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

§ 1. Obowiązek w dziedzinie przygotowania personelu obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej, w rozumieniu rozporządzenia niniejszego, polega na zorganizowaniu, przysposobieniu,

wyposażeniu w sprzęt oraz przeprowadzaniu ćwiczeń, próbnych pogotowi i alarmów tego personelu.

§ 2. Personelem obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej, w rozumieniu rozporządzenia niniejszego, są osoby, wyznaczone na podstawie zgłoszenia ochotniczego lub z urzędu do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej:

- 1) osiedli, jako całości,
- 2) budowli, mających znaczenie publiczne,
- 3) domów mieszkalnych.

§ 3. (1) Do osób, zgłaszających się ochotniczo, stosuje się przepisy rozporządzenia niniejszego.

(2) Szczegółowe przepisy, dotyczące zgłoszeń ochotniczych, wyda Minister Spraw Wewnętrznych.

§ 4. Nie mogą być wyznaczane do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osoby:

- 1) powołane do czynnej służby wojskowej;
- 2) obowiązane do służby wojskowej w rezerwie;
- 3) posiadające karty mobilizacyjne;
- 4) przydzielone, na podstawie ochotniczego zgłoszenia, do jednostek Polskiego Czerwonego Krzyża, przeznaczonych dla wojska;
- 5) korzystające z praw zakrajowości oraz zawodowy personel obcych urzędów konsularnych i członkowie ich rodzin, jeżeli posiadają obywatelstwo państwa wysyłającego — z zastrzeżeniem wzajemności;
- 6) więźniowie.

§ 5. (1) Osoby, wyznaczone do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej, obowiązane są:

- 1) stawić się przed komisjami poborowymi lub do specjalnych badań lekarskich;
- 2) odbyć przysposobienie w zakresie obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej;
- 3) stawić się, w razie powołania, do ćwiczeń obrony przeciwlotniczej, organizowanych bądź dla całych osiedli lub ich części, bądź też tylko dla organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej, jak również w razie zarządzenia próbnych pogotowi i alarmów;
- 4) pełnić funkcje w wyznaczonych organach obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej.

(2) Obowiązek wypełniony w pkt 1), dotyczy wyłącznie osób, wyznaczonych do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli.

§ 6. Nie mogą być powoływane do wykonania obowiązków, wynikających z rozporządzenia niniejszego, osoby, które odbywają w tym samym czasie:

- 1) służbę pracy w junackich hufcach pracy, utworzonych dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 września 1936 r. o służbie

pracy młodzieży (Dz. U. R. P. Nr 72, poz. 515) lub w innych organizacjach, przewidzianych w art. 79 ustawy z dnia 9 kwietnia 1938 r. o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. Nr 25, poz. 220);

2) przysposobienie do pomocniczej służby wojskowej, ćwiczenia w ramach uzupełniającej służby wojskowej lub zastępczy obowiązek wojskowy, przewidziane w art. 103, 107 i 146 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym.

Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 września 1936 r. o służbie pracy młodzieży (Dz. U. R. P. Nr 72, poz. 515) utracił moc obowiązującą z dniem wejścia w życie ustawy z dnia 25 lutego 1948 r. o powszechnym obowiązku przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego młodzieży oraz organizacji spraw kultury fizycznej i sportu — Dz. U. R. P. Nr 12, poz. 90, (poz. 25 niniejszego zeszytu).

§ 7. Obowiązek przysposobienia, określony w § 5 ust. (1) pkt. 2), polega na:

- 1) zasadniczym przysposobieniu w szkołach wszystkich typów i stopni,
- 2) uzupełnianiu zasadniczego przysposobienia na okresowo organizowanych kursach, obozach lub odprawach.

§ 8. Programy zasadniczego przysposobienia oraz czas trwania tego przysposobienia ustali Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z właściwymi ministrami.

§ 9. (1) Uzupełnianie przysposobienia przeprowadzają stowarzyszenia wyższej użyteczności, w zakresie ustalonym rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1937 r. o przygotowaniu w czasie pokoju obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej Państwa (Dz. U. R. P. Nr 10, poz. 73), oraz inne stowarzyszenia i instytucje, specjalnie upoważnione do tego przez właściwe władze.

(2) Łączny czas uzupełniania przysposobienia nie może przekraczać 14 dni rocznie, nie wliczając dni świątecznych i czasu przejazdu powołanych.

(3) Uzupełnianie przysposobienia przeprowadza się według programów, opracowanych na podstawie zarządzeń właściwych ministrów oraz zgodnie z planem, ustalonym na każdy rok kalendarzowy przez właściwe wojewódzkie władze administracji ogólnej w porozumieniu z innymi właściwymi władzami rządowymi, podległymi bezpośrednio władzom centralnym.

(4) Stowarzyszenia i instytucje, wymienione w ust. (1), przeprowadzające uzupełnianie przysposobienia, pokrywają, w ramach swych budżetów, koszty:

- 1) niezbędnego sprzętu ćwiczebnego i pomocy naukowych;
- 2) materiałów używanych przy pokazach i ćwiczeniach;
- 3) wynagrodzenia wykładowców i sił pomocniczych.

§ 10. Sposób wykonania obowiązków, przewidzianych w §§ 5 i 7, ustalają właściwi ministrowie, każdy w zakresie, przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 10, poz. 73),

Rozdział II.

OSIEDLA.

§ 11. Do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli mogą być wyznaczane z urzędu osoby płci męskiej w wieku od ukończonych lat 16 do ukończonych lat 60 oraz płci żeńskiej w wieku od ukończonych lat 17 do ukończonych lat 50, zamieszkujące w Państwie Polskim

§ 12. (1) Osoby, wyznaczone do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli, pełnią obowiązki, określone w § 5 oraz § 7 pkt 2), na podstawie wezwań właściwych zarządów gmin.

(2) Wezwanie powinno być skierowane do oznaczonej osoby oraz podpisane przez przełożonego gminy.

(3) Wezwanie dokonywa się przez wysłanie karty powołania, w której należy podać:

- 1) podstawę prawną wezwania;
- 2) miejsce i czas (dzień, godzinę) stawienia;
- 3) cel wezwania;
- 4) przypuszczalny okres czasu, na który wzywa się;
- 5) pouczenie o skutkach prawnych niestawienia.

(4) Na odwrocie karty powołania należy podać treść §§ 14 i 15, z zaznaczeniem, że jeżeli wezwany podlega zwolnieniu na podstawie § 14, powinien donieść o tym niezwłocznie pisemnie lub ustnie władzy wzywającej, przedstawiając jednocześnie odpowiednie zaświadczenie (§ 15).

§ 13. Nie mogą być wyznaczani do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli:

- 1) duchowni wyznania katolickiego, którzy otrzymali święcenia;
- 2) zakonnicy wyznania katolickiego, którzy złożyli śluby zakonne;
- 3) uczniowie seminariów katolickich i nowicjusze zakonów oraz zgromadzeń katolickich;
- 4) duchowni i zakonnicy innych przez Państwo uznanych wyznań chrześcijańskich, którzy otrzymali wyższe święcenia lub złożyli uroczyste śluby zakonne;
- 5) nowicjusze klasztorów prawosławnych;
- 6) zatwierdzeni przez władzę państwową rabini i podrabini;
- 7) duchowni innych uznanych przez Państwo wyznań niechrześcijańskich;
- 8) posłowie na Sejm i senatorowie;

9) funkcjonariusze Policji Państwowej, Straży Granicznej oraz więziennej;

10) pracownicy przedsiębiorstw państwowych: „Polskie Koleje Państwowe“ i „Polska Poczta, Telegraf i Telefon“ oraz pracownicy przedsiębiorstw: „Polska Akcyjna Spółka Telefoniczna“ i Spółki Akcyjnej „Polskie Radio“;

11) pracownicy polskich przedsiębiorstw regularnej komunikacji powietrznej oraz pracownicy lotnisk, otwartych do użytku publicznego, jak również pracownicy obsługujący urządzenia, przeznaczone do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku żeglugi powietrznej;

12) cudzoziemcy, z zastrzeżeniem wzajemności.

1. Czynności straży granicznej przejęły Wojska Ochrony Pogranicza.

2. „Polskie Radio“ jest przedsiębiorstwem państwowym.

§ 14. (1) Od obowiązków, wynikających z wyznaczenia do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli, należy zwolnić:

- 1) osoby, uznane za niezdolne do pełnienia obowiązków w organach obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli wskutek choroby bądź ułomności fizycznej lub psychicznej;
- 2) kobiety w drugiej połowie ciąży i przez 6 tygodni po odbyciu porodu;
- 3) matki i inne kobiety, sprawujące pieczę macierzyńską nad dziećmi w wieku do ukończonych lat 13 ;
- 4) uczniów szkół (kursów) wojskowego przysposobienia specjalnego.

(2) Od obowiązków, określonych w ust. (1), mogą być zwolnieni:

- 1) funkcjonariusze państwowi i pracownicy kontraktowi, zatrudnieni w urzędach państwowych;
- 2) sędziowie i prokuratorzy sądów powszechnych oraz sędziowie sądów szczególnych;
- 3) nauczyciele oraz pomocnicze siły naukowe szkół wyższych;
- 4) nauczyciele stali innych szkół;
- 5) pracownicy państwowych przedsiębiorstw, zakładów i instytucyj;
- 6) funkcjonariusze samorządowi oraz pracownicy samorządowych instytucyj i przedsiębiorstw;
- 7) pracownicy instytucyj ubezpieczeń społecznych;
- 8) pracownicy stowarzyszeń wyższej użyteczności;
- 9) pracownicy prywatnych instytucyj i przedsiębiorstw, pracujących na rzecz obrony Państwa;
- 10) pracownicy budowlani, mających znaczenie publiczne, wyznaczeni do organów obrony

przeciwlotniczej i przeciwgazowej tych budowli;

- 11) studenci szkół akademickich oraz prywatnych szkół wyższych, istniejących na mocy ustawy z dnia 22 lutego 1937 r. o prywatnych szkołach wyższych (Dz. U. R. P. Nr 13, poz. 89);
- 12) młodzieży wszystkich szkół średnich oraz zakładów kształcenia nauczycieli.

Ustawa z dnia 22 lutego 1937 r. o prywatnych szkołach wyższych (Dz. U. R. P. Nr 13, poz. 89) została uchylona dekretem z dnia 28 października 1947 r. o organizacji nauki i szkolnictwa wyższego (Dz. U. R. P. Nr 66, poz. 415).

§ 15. Zwolnienie osób, wymienionych w § 14, przeprowadza:

- 1) właściwy zarząd gminy:
 - a) w stosunku do osób, wymienionych w ust. (1) pkt. 1) — na podstawie zaświadczenia komisji poborowej lub organów, powołanych do przeprowadzania specjalnych badań lekarskich (§ 20),
 - b) w stosunku do kobiet, wymienionych w ust. (1) pkt. 2) — na podstawie zaświadczenia lekarza, akuszerki, pielęgniarki, administracji domu lub sołtysa,
 - c) w stosunku do kobiet, wymienionych w ust. (1) pkt. 3) — na podstawie zaświadczenia administracji domu, sołtysa lub zapisów w rejestrze mieszkańców,
 - d) w stosunku do uczniów, wymienionych w ust. (1) pkt. 4) — na podstawie zaświadczenia dyrekcji szkoły (komendy kursu),
 - e) w stosunku do studentów, wymienionych w ust. (2) pkt. 11) — na podstawie zaświadczenia władz szkolnych, stwierdzającego, że powołanie w ustalonym terminie odbije się ujemnie na toku nauki, pracach laboratoryjnych lub seminaryjnych studenta,
 - f) w stosunku do młodzieży, wymienionej w ust. (2) pkt. 12) — na podstawie zaświadczenia dyrekcji szkoły;

(2) właściwa powiatowa władza administracji studenta,

- a) w stosunku do osób, wymienionych w ust. (2) pkt. 1) — 9) — na podstawie zaświadczenia ich władz przełożonych lub nadzorczych, stwierdzającego, że powołanie danej osoby w ustalonym terminie może odbić się ujemnie na toku urzędowania lub pracach w danym urzędzie, szkole, instytucji lub przedsiębiorstwie,
- b) w stosunku do pracowników, wymienionych w ust. (2) pkt. 10) — na podstawie zaświadczenia władz przełożonych tych pracowników, stwierdzającego wyznaczenie danego pracownika do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej budowli.

§ 16. (1) Osoby, powołane celem uzupełnienia przysposobienia (§ 7 pkt 2) oraz na ćwicze-

nia, próbne pogotowia i alarmy (§ 5 ust. (1) pkt 3)) do miejscowości, oddalonej więcej niż 5 km od miejsca ich zamieszkania lub pobytu, mają prawo do otrzymania wyżywienia i zakwaterowania według norm, ustalonych przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Skarbu. Jeżeli powołanie to pociągnie za sobą nadto utratę zarobków, służy powołanym zasiłek według norm, przyznawanych rodzinom osób, powołanych na ćwiczenia wojskowe.

(2) Osobom, określonym w ust. (1), oraz osobom, które będą musiały być poddane badaniom lekarskim w miejscowościach poza ich miejscem zamieszkania lub pobytu, odległych co najmniej o 5 km, służy zwrot kosztów przejazdu koleją lub innymi środkami komunikacyjnymi. Tryb postępowania w tym zakresie ustali Minister Spraw Wewnętrznych.

§ 17. Osoby, poddane uzupełnieniu przysposobienia w miejscu swego zamieszkania, w razie utraty zarobku otrzymują zasiłek według norm, przewidzianych w § 16 ust. (1).

§ 18. (1) Funkcjonariusze państwowi, pozostający w publicznoprawnym stosunku służbowym oraz pracownicy umowni, stale zatrudnieni w służbie państwowej, w państwowych przedsiębiorstwach, zakładach i instytucjach, w związkach samorządowych, w samorządowych instytucjach i przedsiębiorstwach, w instytucjach i przedsiębiorstwach bankowych, w instytucjach ubezpieczeń społecznych oraz w stowarzyszeniach wyższej użyteczności, zachowują prawo do uposażenia lub wynagrodzenia, przez czas odbywania uzupełniającego przysposobienia, ćwiczeń, próbnych pogotowia i alarmów.

(2) Do funkcjonariuszów tych i pracowników nie stosuje się przepisów § 17.

§ 19. Powołanie do wykonania obowiązków, wynikających z wyznaczenia pracownika do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli, uważa się za równoznaczne z powołaniem na przeszkolenie wojskowe w rozumieniu art. 134 ust. (2) ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym.

§ 20. (1) Zdolność fizyczną osób w wieku poborowym do pełnienia funkcji w organach obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli określają z urzędu komisje poborowe na podstawie specjalnych przepisów, wydanych przez Ministra Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych i Skarbu.

(2) Zdolność fizyczną osób, które zgłosiły się ochotniczo, mężczyzn w wieku przedpoborowym i mężczyzn, którzy wyszli z wieku poborowego, oraz kobiet, określa się w drodze specjalnych badań lekarskich, w myśl przepisów, wydanych przez Ministra Opieki Spo-

tecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

(3) Od orzeczeń, wydanych w myśl ust. (1) i (2), służy odwołanie na zasadach, które określają przepisy, wymienione w tych ustępach.

§ 21. Osoba, uznana za zdolną do wykonywania czynności w organach obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli na podstawie badań, przewidzianych w § 20, może być, na zarządzenie właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej, ponownie poddana tym badaniom, jeżeli po pierwszym badaniu wskutek choroby lub kalectwa stała się przypuszczalnie trwale niezdolną do wykonywania tych czynności.

§ 22. Osoba, która wskutek choroby lub kalectwa nie może zgłosić się do wykonania obowiązków, przewidzianych w § 5, winna przedstawić świadectwo lekarza urzędowego; w razie braku lekarza urzędowego w miejscu pobytu tej osoby należy przedstawić świadectwo innego lekarza, jeżeli zaś lekarza nie ma wcale w tej miejscowości — zaświadczenie właściwego zarządu gminy lub sołtysa.

§ 23. (1) Powiatowe władze administracji ogólnej mają obowiązek podawania właściwym komendantom rejonów uzupełnień wykazów osób, podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, a wyznaczonych do pełnienia funkcji kierowniczych w organach obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli.

(2) Tryb postępowania w tym zakresie ustali Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

§ 24. Obowiązek zarządów gmin w dziedzinie przygotowania personelu organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli polega na:

- 1) wyznaczaniu odpowiedniej ilości osób do tych organów;
- 2) zgłaszaniu do właściwych powiatowych władz administracji ogólnej personelu, wyznaczonego do tych organów;
- 3) pokrywaniu kosztów:
 - a) wynikających z przepisów §§ 16 i 17,
 - b) związanych z zaopatrzeniem organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli w niezbędny sprzęt, środki i urządzenia, potrzebne tym organom do sprawowania ich czynności, stosownie do zarządzeń, wydanych w myśl § 10 ust. (1) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 10, poz. 73),
 - c) związanych z dostarczeniem środków przewozowych do przewożenia ludzi i sprzętu organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli w czasie ćwiczeń, próbnych pogotowi i alarmów;
- 4) bezpłatnym dostarczaniu odpowiedniego lokalu, potrzebnego do przeprowadzania

uzupełnienia przysposobienia osób, wyznaczonych do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli.

§ 25. Stowarzyszenia wyższej użyteczności, powołane do współpracy w przygotowaniach obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej Państwa, pokrywają częściowo i w ramach swych budżetów oraz w wysokościach, ustalanych przez właściwych ministrów w rocznych planach zaopatrzenia koszty, związane z zaopatrywaniem organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli w niezbędny sprzęt, środki i urządzenia.

Rozdział III.

Budowle mające znaczenie publiczne.

§ 26. (1) Obowiązek należenia do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej budowli, mających znaczenie publiczne, ciąży na wszystkich pracownikach danych budowli oraz osobach, zamieszkających na ich terenie.

(2) Przez budowle, mające znaczenie publiczne, rozumie się: świątynie, szpitale, urzędy, szkoły, archiwa, muzea, teatry, zakłady przemysłowe, górnicze, użyteczności publicznej, ubezpieczeń, instytucje i przedsiębiorstwa bankowe, domy handlowe i towarowe itp. zajmujące daną budowlę w całości lub w przeważającej części.

§ 27. Do osób, wymienionych w § 26 ust. (1), stosuje się odpowiednio przepisy § 14 ust. (1) i § 19.

§ 28. Sposób wzywania osób, wyznaczonych do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej budowli, mających znaczenie publiczne, do uzupełnienia przysposobienia, ćwiczeń, próbnych pogotowi i alarmów, określają władze właściwe dla danych budowli (§ 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1937 r. — (Dz. U. R. P. Nr 10, poz. 73) w porozumieniu z władzami administracji ogólnej.

§ 29. Właściciele, dzierżawcy lub sprawujący zarząd budowli, mających znaczenie publiczne, są obowiązani do:

- 1) wyznaczania, na podstawie zarządzeń władz właściwych dla danych budowli (§ 28) odpowiedniej ilości pracowników oraz osób zamieszkających na terenie tych budowli do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej;
- 2) zawiadamiania właściwych władz o wyznaczeniu personelu do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej budowli;
- 3) wypłacania normalnych wynagrodzeń za pracę pracownikom, wyznaczonym do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej budowli w razie powołania ich do uzupełnienia przysposobienia lub pełnienia funkcji w tych organach w czasie ćwiczeń, próbnych pogotowi i alarmów;
- 4) pokrywanie kosztów, związanych:

- a) z uzupełnieniem przysposobienia osób, wyznaczonych do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej budowli,
- b) z zaopatrzeniem organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej budowli w niezbędny sprzęt, środki i urządzenia,
- c) z przeprowadzeniem ćwiczeń, próbnych pogotowi i alarmów personelu organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej budowli;
- 5) bezpłatnego dostarczania odpowiedniego lokalu do uzupełnienia przysposobienia osób, wyznaczonych do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej budowli.

Rozdział IV.

Domy mieszkalne.

§ 30. (1) Do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej domów mieszkalnych mogą być wyznaczane z urzędu osoby w wieku od ukończonych lat 15 do ukończonych lat 60, zamieszkałe w tych domach, z wyjątkiem osób, wyznaczonych do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli oraz budowli, mających znaczenie publiczne.

(2) Osoby, pracujące poza terenem domu, w którym zamieszkuje, są zwolnione od obowiązków, wynikających z pełnienia funkcji w organach obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej tego domu w godzinach pracy.

§ 31. (1) Sposób wzywania do uzupełnienia przysposobienia oraz czas i miejsce wykonania tego obowiązku przez osoby, wyznaczone do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej domów mieszkalnych, określają właściwe zarządy gmin na podstawie wytycznych władz administracji ogólnej.

(2) Do ćwiczeń, próbnych pogotowi i alarmów osób, wyznaczonych do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej domów mieszkalnych, wzywają zarządy gmin, przy pomocy obwieszczeń lub w inny sposób, przyjęty w danej miejscowości.

§ 32. Do osób, wyznaczonych do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej domów mieszkalnych stosuje się odpowiednio przepisy § 14 ust. (1).

§ 33. Właściciele lub posiadacze domów mieszkalnych są obowiązani do pokrywania kosztów zaopatrzenia w sprzęt, środki i urządzenia personelu, wyznaczonego do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej tych domów oraz przystosowania i zabezpieczenia pomieszczeń do przechowywania tego sprzętu i środków.

Rozdział V.

Przepisy przejściowe i końcowe.

§ 34. (1) Do czasu odbycia zasadniczego przysposobienia w szkołach (§ 7 pkt 1) przez

ilość osób niezbędną do potrzeb organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej osiedli, budowli, mających znaczenie publiczne, oraz domów mieszkalnych, zasadnicze przysposobienie w ramach przepisów, zawartych w § 9 ust. (1), (3) i (4) będą przeprowadzały stowarzyszenia i instytucje, specjalnie upoważnione do tego przez władze wymienione w § 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 10, poz. 73).

(2) Łączny czas trwania zasadniczego przysposobienia, przeprowadzonego w sposób, określony w ust. (1), nie może przekraczać dla osób wyznaczonych do organów obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej:

- 1) osiedli i budowli, mających znaczenie publiczne — 92 godziny rocznie,
- 2) domów mieszkalnych — 40 godzin rocznie, — nie wliczając dni świątecznych i czasu przejazdu powołanych.

§ 35. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Prezesowi Rady Ministrów i właściwym ministrom.

§ 36. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie po upływie 7 dni od dnia ogłoszenia.

25.

U S T A W A

z dnia 25 lutego 1948 r.

o powszechnym obowiązku przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego młodzieży oraz o organizacji spraw kultury fizycznej i sportu.

(Dz. U. R. P. z dnia 12 marca 1948 r. Nr. 12, poz. 90).

DZIAŁ I.

Przepisy wstępne.

Art. 1. 1. Celem włączenia twórczego zapалу młodego pokolenia do pracy nad rozwojem sił i bogactwa Narodu oraz celem rozszerzenia systemu wychowania narodowego, przedłużenia kształcenia i wychowania młodzieży poza okres obowiązku szkolnego — wprowadza się obowiązek powszechnego przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego młodzieży.

2. Zadaniem powszechnego przysposobienia młodzieży jest:

- a) organizowanie udziału młodzieży w realizacji planów odbudowy i rozbudowy demokratycznej Polski Ludowej,
- b) szkolenie wykwalifikowanych zastępów budowniczych dla wszystkich dziedzin życia narodowego,
- c) zapewnienie młodzieży harmonijnego rozwoju zdrowia i tężyzny fizycznej oraz wysokiego poziomu społecznej i narodowej świadomości,

- d) przygotowanie młodzieży do najszczytniejszego zadania — obrony całości i niepodległości Rzeczypospolitej.

Art. 2. 1. Wykonywanie powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego młodzieży odbywa się równocześnie z wykonywaniem powszechnego obowiązku wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego.

2. Wykonywanie powszechnego obowiązku wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego odbywa się również niezależnie od przysposobienia zawodowego, a mianowicie w zakładach naukowych, wychowawczych i opiekuńczych, w zakładach pracy oraz w miejskich i wiejskich ośrodkach wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego.

Art. 3. 1. Dla ustalenia ogólnych wytycznych powszechnego przysposobienia młodzieży, rozwoju kultury fizycznej i sportu oraz czuwania nad ich wykonaniem powołuje się Naczelna Rada dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej oraz wojewódzkie i powiatowe (miejskie) rady dla spraw młodzieży i kultury fizycznej.

2. Dla bezpośredniego kierownictwa powszechnym przysposobieniem młodzieży tworzy się powszechną organizację przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego młodzieży „Służba Polsce”, zwaną w dalszym ciągu: Powszechna Organizacja „Służba Polsce”.

3. W celu bezpośredniego kierowania sprawami kultury fizycznej i sportu powołuje się Główny Urząd Kultury Fizycznej, wojewódzkie urzędy kultury fizycznej oraz powiatowe inspektoraty kultury fizycznej.

DZIAŁ II.

Rady dla spraw młodzieży i kultury fizycznej.

Art. 4. Naczelna Rada dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej działa przy Prezesie Rady Ministrów.

Art. 5. Do zakresu działania Naczelnej Rady dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej należy:

- ustalenie w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami wytycznych wykonywania powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego młodzieży w ramach Powszechnej Organizacji „Służba Polsce” oraz w ramach zrzeszeń młodzieży,
- ustalenie w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej wytycznych wykonywania powszechnego obowiązku przysposobienia wojskowego młodzieży,
- ustalenie w porozumieniu z Ministrami Obrony Narodowej i Zdrowia wytycz-

nych wykonywania powszechnego obowiązku wychowania fizycznego młodzieży oraz działalności zrzeszeń dla spraw kultury fizycznej i sportu,

- ustalenie w porozumieniu z Ministrem Oświaty wytycznych wychowania obywatelskiego w ramach powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego młodzieży oraz w zrzeszeniach, działających w zakresie kultury fizycznej i sportu,
- nadzór nad działalnością Powszechnej Organizacji „Służba Polsce” oraz urzędów i inspektoratów kultury fizycznej,
- nadzór nad działalnością rad niższego stopnia,
- organizowanie wydawnictw i prasy w zakresie przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego młodzieży, w zakresie kultury fizycznej i sportu oraz czuwanie nad ich kierunkiem ideologicznym i poziomem,
- przedstawicielstwo w sprawach przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego młodzieży oraz w sprawach kultury fizycznej i sportu — w kraju i za granicą.

Art. 6. 1. Naczelna Rada dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej składa się z 29 członków.

2. Prezydent Rzeczypospolitej powołuje i odwołuje na wniosek Rady Ministrów 23 członków Naczelnej Rady dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej spośród kandydatów przedstawionych przez:

- Organizację Młodzieży TUR,
- Związek Walki Młodych,
- Związek Młodzieży Wiejskiej R.P. „Wici”.
- Związek Młodzieży Demokratycznej,
- Komisję Centralną Związków Zawodowych
- Związek Samopomocy Chłopskiej,
- naczelny organ zrzeszeń sportowych.

3. Prezydent Rzeczypospolitej powołuje i odwołuje według własnego uznania dalszych 4 członków Naczelnej Rady dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej spośród osób, posiadających szczególne kwalifikacje osobiste i społeczne, a których udział w pracach Naczelnej Rady dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej jest celowy.

4. Komendant główny Powszechnej Organizacji „Służba Polsce” (art. 20) i dyrektor Głównego Urzędu Kultury Fizycznej (art. 26) wchodzi z urzędu do Naczelnej Rady dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej.

Organizacja Młodzieży TUR, Związek Walk Młodych i Związek Młodzieży Wiejskiej R. P. „Wici” po-

łączyły się w jedną organizację p. n. „Związek Młodzieży Polskiej“.

Art. 7. 1. Do prezydium Naczelnej Rady dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej wchodzi:

- a) 4 jej członkowie, wybrani przez Naczelną Radę dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej spośród osób, wymienionych w art. 6 ust. 2 lit. a) — d),
- b) przedstawiciel sportu pracowniczego,
- c) przedstawiciel sportu wiejskiego,
- d) komendant główny Powszechnej Organizacji „Służba Polsce“,
- e) dyrektor Głównego Urzędu Kultury Fizycznej.

2. Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów powołuje przewodniczącego Naczelnej Rady dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej spośród członków prezydium, wymienionych w ust. 1 lit. a).

Art. 8. Wojewódzkie i powiatowe (miejskie) rady dla spraw młodzieży i kultury fizycznej podlegają Naczelnej Radzie dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej.

Art. 9. Do zakresu działania wojewódzkich rad dla spraw młodzieży i kultury fizycznej należą:

- a) czuwanie nad wykonywaniem na obszarze województwa wytycznych, zarządzeń i poleceń Naczelnej Rady dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej,
- b) nadzór nad działalnością rad niższego stopnia,
- c) przedstawianie Naczelnej Radzie dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej sprawozdań i wniosków w zakresie spraw określonych pod lit. a) i b).

Art. 10. 1. Wojewódzka rada dla spraw młodzieży i kultury fizycznej składa się z 15 członków.

2. Naczelna Rada dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej powołuje i odwołuje 13 członków wojewódzkiej rady dla spraw młodzieży i kultury fizycznej spośród kandydatów, przedstawionych przez wojewódzkie oddziały lub zarządy:

- a) Organizacji Młodzieży TUR,
- b) Związku Walki Młodych,
- c) Związku Młodzieży Wiejskiej R.P. „Wici“,
- d) Związku Młodzieży Demokratycznej,
- e) Komisji Centralnej Związków Zawodowych,
- f) Związku Samopomocy Chłopskiej.

3. Komendant wojewódzki Powszechnej Organizacji „Służba Polsce“ i dyrektor wojewódzkiego urzędu kultury fizycznej wchodzi z urzędu do wojewódzkiej rady dla spraw młodzieży i kultury fizycznej.

P. uw. do art. 6.

Art. 11. 1. Do prezydium wojewódzkiej rady dla spraw młodzieży i kultury fizycznej wchodzi:

- a) 4 jej członkowie wybrani przez wojewódzką radę dla spraw młodzieży i kultury fizycznej spośród osób, wymienionych w art. 10 ust. 2 lit. a) — d),
- b) przedstawiciel sportu pracowniczego,
- c) przedstawiciel sportu wiejskiego,
- d) komendant wojewódzki Powszechnej Organizacji „Służba Polsce“,
- e) dyrektor wojewódzkiego urzędu kultury fizycznej.

2. Przewodniczącego wojewódzkiej rady dla spraw młodzieży i kultury fizycznej powołuje Naczelna Rada dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej spośród członków prezydium, wymienionych w ust. 1 lit. a).

Art. 12. Do zakresu działania powiatowych (miejskich) rad dla spraw młodzieży i kultury fizycznej należą:

- a) czuwanie nad wykonywaniem w powiecie lub mieście wytycznych, zarządzeń i poleceń Naczelnej i wojewódzkiej rady dla spraw młodzieży i kultury fizycznej,
- b) przedstawianie wojewódzkiej radzie dla spraw młodzieży i kultury fizycznej sprawozdań i wniosków w zakresie spraw, określonych pod lit. a).

Art. 13. 1. Powiatowa (miejaska) rada dla spraw młodzieży i kultury fizycznej składa się z 9 członków powoływanych i odwoływanych przez prezydium Naczelnej Rady dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej na wniosek właściwej wojewódzkiej rady dla spraw młodzieży i kultury fizycznej.

2. Skład i tryb powoływania prezydium powiatowej (miejskiej) rady dla spraw młodzieży i kultury fizycznej określi Naczelna Rada dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej.

Art. 14. Prezidia rad są organami stale funkcjonującymi, powołanymi do wykonywania uchwał i zarządzeń rad.

Art. 15. Rady wyższego stopnia mają prawo wydawania radom niższego stopnia zarządzeń, poleceń i wiążących wskazówek, jak również prawo zmiany i uchylania powziętych przez nie uchwał i decyzji lub wydanych przez nie zarządzeń.

Art. 16. Zasady i sposób wykonywania czynności przez rady określi regulamin wydany przez Naczelną Radę dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej.

Art. 17. Koszty utrzymania rad objęte będą budżetem Prezydium Rady Ministrów.

Dział III.

Powszechna Organizacja „Służba Polsce“.

Art. 18. 1. Organami Powszechnej Organizacji „Służba Polsce“ są: główna komenda „Służby Polsce“ oraz wojewódzkie, powiatowe (miejskie) i gminne komendy „Służby Polsce“.

2. W Ministerstwach: Odbudowy, Przemysłu i Handlu, Rolnictwa i Reform Rolnych, Komunikacji, Poczty i Telegrafów, Leśnictwa, Pracy i Opieki Społecznej, Oświaty, Zdrowia, Administracji Publicznej i Ziem Odzyskanych tworzy się biura lub wydziały dla współdziałania z Powszechną Organizacją „Służba Polsce”. W innych ministerstwach biura lub wydziały takie będą utworzone w miarę potrzeby.

Art. 19. 1. Ministerstwa (biura i wydziały do spraw „Służba Polsce”) współpracują z komendami „Służby Polsce” w zakresie fachowego kierowania przysposobieniem zawodowym młodzieży, jak również w zakresie ewidencji młodzieży, podlegającej obowiązkowi przysposobienia zawodowego.

2. W zakresie tej współpracy Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej opiniuje zasady przysposobienia zawodowego młodzieży, jak również zasady ewidencji młodzieży do wykonywania powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego.

3. Współpraca ministerstw, wymienionych w art. 18 ust. 2 (biur i wydziałów do spraw „Służba Polsce”), z wojewódzkimi, powiatowymi (miejskimi) i gminnymi komendami „Służby Polsce” odbywa się za pośrednictwem podlegającym tym ministerstwom władz, urzędów i organów.

Art. 20. 1. Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Ministra Obrony Narodowej, zatwierdzony przez Radę Ministrów, mianuje i zwalnia komendanta głównego „Służby Polsce”.

2. Zastępców komendanta głównego „Służby Polsce” i komendantów wojewódzkich „Służby Polsce” mianuje i zwalnia Minister Obrony Narodowej na wniosek komendanta głównego „Służby Polsce”, zatwierdzony przez prezydium Naczelnej Rady dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej.

3. Zastępców komendantów wojewódzkich „Służby Polsce”, komendantów powiatowych (miejskich) „Służby Polsce” oraz ich zastępców mianuje i zwalnia komendant główny „Służby Polsce”.

4. Komendantów gminnych „Służby Polsce” mianuje i zwalnia komendant główny „Służby Polsce”, który może swe uprawnienia w tym zakresie przenieść na komendantów wojewódzkich „Służby Polsce”.

Art. 21. Obsada kierownicza, instruktorska, administracyjna i biurowa komend „Służby Polsce” składa się z:

- a) żołnierzy służby czynnej, delegowanych do komend „Służby Polsce” przez Ministra Obrony Narodowej,
- b) żołnierzy rezerwy, odbywających przeszkolenie i ćwiczenia rezerwy w charakterze instruktorów komend „Służby Polsce”,

- c) instruktorów, kierowników robót i specjalistów, delegowanych przez właściwych ministrów,
- d) delegowanych przez urzędy i inspektoraty kultury fizycznej instruktorów wychowania fizycznego,
- e) funkcjonariuszy, mianowanych i zwalnianych przez komendanta głównego „Służby Polsce” na podstawie przepisów o państwowej służbie cywilnej,
- f) pracowników kontraktowych.

Art. 22. Do zakresu działania komendy głównej „Służby Polsce” należy:

- a) ustalanie, zgodnie z przepisami niniejszej ustawy i wytycznymi Naczelnej Rady dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej, zakresu i organizacji wykonywania powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego młodzieży,
- b) współpraca w zakresie spraw określonych pod lit. a) z zainteresowanymi ministrami, władzami i urzędami,
- c) przedstawianie Radzie Ministrów zaopiniowanych przez Naczelną Radę dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej wniosków w przedmiocie powoływania młodzieży do wykonywania powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego,
- d) organizowanie młodzieży dla wykonywania powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego w jednostki organizacyjne oraz czuwanie nad prawidłowym wykonywaniem przez młodzież tego obowiązku,
- e) współpraca ze stowarzyszeniami młodzieży w zakresie wykonywania powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego młodzieży,
- f) kierowanie podległymi komendami „Służby Polsce”,
- g) sprawowanie ogółu czynności związanych ze sprawami, określonymi pod lit. a) — f) niniejszego artykułu.

Art. 23. Wojewódzkie, powiatowe (miejskie) i gminne komendy „Służby Polsce” sprawują zgodnie z poleceniami komend wyższego stopnia na swoim terenie odpowiednio czynności, określone w art. 22, a nadto kierują ewidencją, kwalifikacją i rejestracją młodzieży, podlegającej powszechnemu obowiązkowi przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego.

Art. 24. Szczegółowy zakres działania, organizację oraz tryb urzędowania komend „Służby Polsce” ustali prezydium Naczelnej Rady

dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej na wniosek komendanta głównego „Służby Polsce“.

Art. 25. 1. Koszty utrzymania komend „Służby Polsce“ objęte będą budżetem Prezydium Rady Ministrów.

2. Koszty wykonywania powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego objęte będą budżetami zainteresowanych ministerstw.

3. Kredytami, określonymi w ust. 1 i 2, zarządza komendant główny „Służby Polsce“ zgodnie z wytycznymi, uchwalonymi przez Naczelną Radę dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej.

Dział IV.

Urzędy kultury fizycznej.

Art. 26. 1. Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Prezesa Rady Ministrów, zatwierdzony przez Radę Ministrów, mianuje i zwalnia dyrektora Głównego Urzędu Kultury Fizycznej.

2. Zastępców dyrektora Głównego Urzędu Kultury Fizycznej oraz dyrektorów wojewódzkich urzędów kultury fizycznej mianuje i zwalnia Prezes Rady Ministrów na wniosek dyrektora Głównego Urzędu Kultury Fizycznej, zatwierdzony przez prezydium Naczelnej Rady dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej.

3. Zastępców dyrektorów wojewódzkich urzędów kultury fizycznej i powiatowych inspektorów kultury fizycznej mianuje i zwalnia dyrektor Głównego Urzędu Kultury Fizycznej.

Art. 27. Przepis art. 21 stosuje się odpowiednio do urzędów kultury fizycznej.

Art. 28. Do zakresu działania Głównego Urzędu Kultury Fizycznej należy:

- a) współpraca z komendą główną „Służby Polsce“ w zakresie wychowania fizycznego młodzieży, podlegającej powszechnemu obowiązkowi przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego,
- b) współpraca z centralnym organem zrzeszeń sportowych,
- c) kierowanie całokształtem spraw kultury fizycznej i sportu, a w szczególności
 - 1) ustalanie, zgodnie z wytycznymi Naczelnej Rady dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej, organizacji spraw kultury fizycznej i sportu,
 - 2) zatwierdzanie programów szkolenia w zakresie kultury fizycznej i sportu oraz kontrola ich wykonywania,
 - 3) zatwierdzanie planów pracy i preliminarzy budżetowych zrzeszeń, działających w zakre-

sie kultury fizycznej i sportu, oraz kontrola ich wykonywania,

- 4) nadzór nad całokształtem działalności finansowej zrzeszeń, działających w zakresie kultury fizycznej i sportu,
- 5) czuwanie nad należytych i celowym wykorzystaniem sprzętu i urządzeń, służących celom kultury fizycznej i sportu oraz kontrola należytego rozdziału sprzętu nowo-wyprodukowanego,
- 6) kierowanie wojewódzkimi urzędami kultury fizycznej i powiatowymi inspektoratami kultury fizycznej,
- 7) sprawowanie ogółu czynności, wchodzących w zakres kierowania sprawami kultury fizycznej i sportu.

Art. 29. 1. Wojewódzkie urzędy kultury fizycznej sprawują na terenie województwa, zgodnie z poleceniami Głównego Urzędu Kultury Fizycznej, odpowiednio czynności, określone w art. 28.

2. Powiatowe inspektoraty kultury fizycznej sprawują na terenie powiatu, zgodnie z poleceniami Głównego i wojewódzkiego urzędu kultury fizycznej, odpowiednio czynności, określone w art. 28.

Art. 30. 1. Koszty utrzymania urzędów i inspektoratów kultury fizycznej objęte będą budżetem Prezydium Rady Ministrów.

2. Kredytami, przeznaczonymi dla działalności urzędów kultury fizycznej, zarządza dyrektor Głównego Urzędu Kultury Fizycznej zgodnie z wytycznymi Naczelnej Rady dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej.

Dział V.

Powszechny obowiązek przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego młodzieży.

Rozdział 1.

Zakres powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego młodzieży.

Art. 31. Powszechny obowiązek przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego młodzieży obejmuje:

- a) zgłaszanie się do komisji kwalifikacyjno-rejestracyjnych,
- b) naukę i wykonywanie pracy w ramach przysposobienia zawodowego,
- c) odbywanie ćwiczeń w ramach wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego.

Art. 32. 1. Powszechnemu obowiązkowi przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego młodzieży podlegają obywatele polscy obojga płci w wieku od 16 do 21 lat włącznie.

2. Osoby, które nie odbyły zasadniczej służby wojskowej, podlegają obowiązkowi, określonymu w ust. 1, do ukończenia 30 lat życia.

Art. 33. Powszechnemu obowiązkowi przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego nie podlegają:

- a) osoby uznane za niezdolne do pracy fizycznej,
- b) kobiety zamężne,
- c) kobiety ciężarne, karmiące lub sprawujące pieczę macierzyńską,
- d) osoby pełniące służbę wojskową,
- e) osoby, które odbyły zasadniczą służbę wojskową,
- f) jedyni żywicieli rodzin,
- g) osoby, które utrzymują się z prowadzenia gospodarstwa rolnego, hodowlanego lub ogrodniczego, jeżeli nie mają innych członków rodziny zdolnych do zastąpienia ich w gospodarstwie,
- h) księża katoliccy, którzy posiadają święcenia kapłańskie, duchowni innych przez Państwo uznanych wyznań chrześcijańskich, którzy otrzymali wyższe święcenia, zakonnicy, którzy złożyli uroczyste śluby zakonne, zatwierdzeni przez władze państwowe rabin i podrabin oraz duchowni innych uznanych przez Państwo wyznań.

Art. 34. 1. Od wykonywania powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego mogą być zwolnieni w całości lub w części:

- a) funkcjonariusze państwowi i samorządowi,
- b) pracownicy zakładów pracy państwowych, samorządowych, ubezpieczeniowych i spółdzielczych oraz znajdujących się pod zarządem Państwa lub samorządu terytorialnego,
- c) nauczyciele szkół prywatnych,
- d) członkowie władz zrzeszeń młodzieży i osoby zatrudnione w zrzeszeniach młodzieży,
- e) uczniowie szkół zawodowych.

2. Zwolnień od wykonywania powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego młodzieży osobom, określonym w ust. 1, udziela komendant główny „Służby Polsce” w porozumieniu z Ministrem Pracy i Opieki Społecznej.

Art. 35. 1. Zabrania się organizowania i prowadzenia wczasów młodzieży, podlegającej powszechnemu obowiązkowi przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego, bez równoczesnego wykonywania przez młodzież tego obowiązku w ramach wczasów.

2. Prezydium Naczelnej Rady dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej może zezwolić na organizowanie i prowadzenie wczasów młodzieży, podlegającej powszechnemu obowiązkowi

przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego, bez równoczesnego wykonywania tego obowiązku w ramach wczasów.

3. Komendant główny „Służby Polsce” może zezwolić, na organizowanie i prowadzenie wczasów młodzieży, podlegającej powszechnemu obowiązkowi przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego, bez równoczesnego wykonywania tego obowiązku w ramach wczasów w przypadkach, gdy młodzież ta pozostaje w stosunku pracy najemnej lub wykonuje pracę na zasadzie stosunku publiczno-prawnego.

4. Kierowanie wykonywaniem powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego w ramach wczasów należy do komendy „Służby Polsce” na zasadach określonych w niniejszej ustawie.

Rozdział 2.

Ewidencja, kwalifikacja i rejestracja osób, podlegających powszechnemu obowiązkowi przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego.

Art. 36. 1. Ewidencję młodzieży, podlegającej powszechnemu obowiązkowi przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego, zakładają i prowadzą powiatowi (miejscy) komendanci „Służby Polsce”.

2. Zasady i sposób zakładania i prowadzenia ewidencji, dokonywania w niej uzupełnień i zmian określi komendant główny „Służby Polsce”.

Art. 37. 1. Zarządy gmin wiejskich i miejskich obowiązane są w terminie do dnia 1 lutego każdego roku sporządzić spis zamieszkałych lub czasowo przebywających na terenie gminy obywateli, którzy w bieżącym roku kalendarzowym ukończyli lub ukończą 15 lat życia.

2. Komendant główny „Służby Polsce” określi sposób sporządzania spisu, wymienionego w ust. 1.

3. Spis określony w ust. 1, winny zarządy gmin wiejskich i miejskich przesłać w terminie do dnia 15 lutego każdego roku do powiatowego (miejskiego) komendanta „Służby Polsce”.

Art. 38. 1. Celem założenia ewidencji młodzieży, podlegającej powszechnemu obowiązkowi przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego, zarządy gmin wiejskich i miejskich obowiązane są sporządzić spis obywateli, zamieszkałych lub czasowo przebywających w gminie w wieku od ukończonych 14 lat do ukończonych 21 lat życia.

2. Spisy młodzieży w wieku od ukończonych 14 lat do ukończonych 21 lat życia winny być złożone w terminie 3 miesięcy od ogłoszenia niniejszej ustawy do właściwego powiatowego (miejskiego) komendanta „Służby Polsce”.

3. Przepis art 37 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 39. Zarządy gmin wiejskich i miejskich obowiązane są do:

- a) zawiadamiania powiatowego (miejskiego) komendanta „Służby Polsce” o zmianach, zaszych w stosunku do osób, objętych spisami,
- b) przysyłania powiatowemu (miejskiemu) komendantowi „Służby Polsce” uzupełniających spisów osób, w gminie zamieszkałych lub czasowo w niej przebywających.

Art. 40. 1. Na żądanie komendanta głównego „Służby Polsce” dyrektorzy (kierownicy, przełożeni) zakładów naukowych i opiekuńczych oraz kierownicy i właściciele publicznych i prywatnych zakładów pracy są obowiązani do sporządzania i przysyłania komendantom powiatowym (miejskim) „Służby Polsce” spisów młodzieży kształcącej się, pozostającej pod opieką lub zatrudnionej w tych zakładach — według zasad, określonych w art. 37 — 39.

2. Na żądanie komendanta głównego „Służby Polsce” władze, urzędy i osoby, wymienione w art. 37 — 40, są obowiązane do sporządzania i przysyłania powiatowym (miejskim) komendantom „Służby Polsce” spisów osób, które ukończyły 30 lat życia.

3. Przepis art. 37 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 41. Do spisów, sporządzonych w myśl art. 37 — 40, nie wpisuje się osób, określonych w art. 33 lit. b), d) e) i h).

Art. 42. Na podstawie otrzymanych zgodnie z przepisami art 37 — 41 spisów, powiatowi (miejscy) komendanci „Służby Polsce” sporządzają ogólną spisy młodzieży, podlegającej obowiązkowi zgłaszania się do komisji kwalifikacyjno-rejestracyjnych.

Art. 43. 1. Po sporządzeniu ogólnych spisów w myśl art. 42 — powiatowi (miejscy) komendanci „Służby Polsce” ustalają plan stawienictwa tych osób do komisji kwalifikacyjno-rejestracyjnych.

2. Na obszarze powiatu lub miasta może urządować jedna lub kilka komisji kwalifikacyjno-rejestracyjnych.

3. Komisje kwalifikacyjno-rejestracyjne mogą urządować również w poszczególnych gminach wiejskich, zakładach naukowych, wychowawczych, opiekuńczych, pracy.

Art. 41. 1. Powołanie do stawienictwa przed komisje kwalifikacyjno-rejestracyjne następuje w drodze publicznego wezwania lub za pomocą imiennych kart powołania, skierowanych bezpośrednio lub za pośrednictwem za-

kładów naukowych, wychowawczych, opiekuńczych i pracy.

2. Powołani do stawienictwa przed komisje kwalifikacyjno-rejestracyjne korzystają z bezpłatnego przejazdu z miejsca zamieszkania do miejsca urzędowania komisji i z powrotem w sposób i na warunkach, które określi Minister Komunikacji na wniosek komendanta głównego „Służby Polsce”.

Art. 45. 1. W przypadku nieusprawiedliwionego niestawienictwa powołanego przez komisję kwalifikacyjno-rejestracyjną powiatowa władza administracji ogólnej zarządza na wniosek powiatowego (miejskiego) komendanta „Służby Polsce” przymusowe doprowadzenie powołanego.

2. Niezależnie od przymusowego doprowadzenia może być wszczęte postępowanie karne w przypadkach, przewidzianych w art. 64.

Art. 46. 1. Do zakresu działania komisji kwalifikacyjno-rejestracyjnych należy:

- a) zbadanie stanu zdrowia powołanych, tudzież orzeczenie o ich zdolności do wykonywania powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego,
- b) zwolnienie od powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego osób, które w myśl art. 33 nie podlegają temu obowiązkowi,
- c) założenie rejestrów osób zdolnych do wykonywania powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i sprzysposobienia wojskowego,
- d) wydanie powołanym zaświadczeń o uznaniu ich za zdolnych do wykonywania powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego lub zaświadczeń o zwolnieniu ich od tego obowiązku.

2. Skład komisji kwalifikacyjno-rejestracyjnych, sposób ich powoływania oraz tryb urzędowania określi komendant główny „Służby Polsce” zgodnie z wytycznymi Naczelnej Rady dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej.

3. Do współdziałania władz i urzędów państwowych i samorządowych w przeprowadzeniu kwalifikacji i rejestracji młodzieży oraz do ponoszenia wydatków i świadczeń, związanych z kwalifikacją i mobilizacją młodzieży — stosuje się odpowiednie przepisy części III ustawy z dnia 9 kwietnia 1938 r. o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. Nr 25, poz. 220 i Dz. U. R. P. z 1945 r. Nr 8, poz. 37).

Rozdział 3.

Powszechny obowiązek przysposobienia zawodowego.

Art. 47. 1. Powszechny obowiązek przysposobienia zawodowego obejmuje:

- a) naukę,
- b) wykonywanie pracy okresowej,
- c) wykonywanie pracy dorywczej.

2. Czas wykonywania pracy okresowej nie może przekraczać:

- a) w stosunku do młodzieży w wieku przedpoborowym — 6 miesięcy,
- b) w stosunku do młodzieży w wieku poborowym i starszej — okresu trwania zasadniczej służby wojskowej.

3. Czas wykonywania pracy dorywczej nie może przekraczać 3 dni w ciągu miesiąca.

4. Czas trwania nauki, organizację i programy szkolenia ustala Naczelna Rada dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej.

Art. 48. 1. Wykonywanie powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego odbywa się w jednostkach organizacyjnych (brygadach, batalionach, hufcach i drużynach).

2. Wykonywanie powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego odbywa się pod kierownictwem i nadzorem instruktorów lub osób kierujących pracą.

Art. 49. 1. Wykonywanie pracy nie może trwać dłużej niż 6 godzin w ciągu doby. Pozostały czas służy do nauki, ćwiczeń w ramach wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego, czynności porządkowych i odpoczynku.

2. Do osób w wieku poborowym i starszych stosuje się ogólne przepisy o czasie pracy.

Art. 50. 1. Osoby, wykonywające powszechny obowiązek przysposobienia zawodowego w zakresie, określonym w art. 47 ust. 1 lit. b), otrzymują: zakwaterowanie, wyżywienie i umundurowanie według norm ustalonych w instrukcji komendanta głównego „Służby Polsce“, zatwierdzonej przez Naczelną Radę dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej.

2. W zakresie świadczeń na wypadek utraty zdolności zarobkowej, kalectwa lub śmierci osób, wykonywających powszechny obowiązek przysposobienia zawodowego — stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o zaopatrzeniu inwalidzkim.

3. Warunki bezpieczeństwa i higieny pracy osób, wykonywających powszechny obowiązek przysposobienia zawodowego, podlegają nadzorowi inspekcji w trybie rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 14 lipca 1927 r. o inspekcji pracy (Dz. U. R. P. Nr 67, poz. 590).

4. Osoby, wykonywające powszechny obowiązek przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego, nie podlegają z tytułu wykonywania tego obowiązku ubezpieczeniu społecznemu.

5. Osoby, wykonywające powszechny obowiązek przysposobienia zawodowego, korzystają z bezpłatnej opieki lekarskiej, zorganizowanej w ramach Powszechnej Organizacji „Służba Polsce“.

Art. 51. Osoby, powołane do wykonywania powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego, kształcą się w takich zawodach i powierza się im wykonywanie takiej pracy, do jakiej osoby te są fizycznie zdolne, a nadto — w miarę możliwości — jaka odpowiada ich kwalifikacjom lub zamiłowaniom.

Art. 52. Kierownicy i instruktorzy jednostek organizacyjnych przysposobienia zawodowego (brygad, batalionów, hufców i drużyn) obowiązani są organizować naukę, pracę, ćwiczenia i spędzanie wolnego czasu młodzieży w taki sposób, by wyrobić w niej zamiłowanie do pracy nad odbudową kraju i zwiększeniem jego mocy, wpoić jej poczucie obowiązków obywatelskich i miłości Ojczyzny (art. 1).

Art. 53. Osoby, wyróżniające się w nauce i pracy, mogą otrzymać stopnie służbowe i odznaki, które określi instrukcja, wydana przez komendanta głównego „Służby Polsce“ i zatwierdzona przez Naczelną Radę dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej.

Art. 54. 1. Osoby, wykonywające powszechny obowiązek przysposobienia zawodowego, są obowiązane do posłuszeństwa wobec kierowników i instruktorów oraz do ścisłego stosowania się do przepisów i regulaminów, wydanych przez komendanta głównego „Służby Polsce“.

2. Naruszenie obowiązków, wymienionych w ust. 1, pociąga za sobą kary dyscyplinarne, określone w przepisach dyscyplinarnych, wydanych przez komendanta głównego „Służby Polsce“ i zatwierdzonych przez Naczelną Radę dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej.

Art. 55. 1. Terminy powoływania młodzieży do wykonywania powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego oraz organizację i sposób jego wykonywania określi komendant główny „Służby Polsce“ na podstawie uchwały Rady Ministrów, powziętej w trybie art. 22 lit. c), oraz planu ustalonego przez Naczelną Radę dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami i władzami, które przeprowadzają roboty i inwestycje.

2. Przepisy art. 44 i 45 stosuje się odpowiednio.

Art. 56. 1. Umowy o pracę nie mogą być przez pracodawców wypowiedziane ani rozwiązane z powodu powołania pracownika do wykonywania powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego, jak również w okresie między powołaniem a wykonaniem tego obowiązku. Umowy sprzeczne z powyższymi przepisami są z mocy samego prawa nieważne.

2. Przepisy ust. 1 nie stosują się w przypadkach, gdy:

- a) umowa o pracę ulega w okresie między powołaniem a wykonaniem obowiązku przysposobienia zawodowego rozwiązaniu wskutek upływu terminu, na który zosta-

ła zawarta, lub wskutek ukończenia pracy, dla której wykonania ją zawarto,

b) zakład pracy lub oddział zakładu pracy, do którego pracownik po wykonaniu obowiązku przysposobienia zawodowego powraca, już nie istnieje,

c) pracownik bez ważnych powodów nie stał się do pracy przed upływem dwóch tygodni od chwili zwolnienia go z wykonywania powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego.

3. Pracownicy wykonywający powszechny obowiązek przysposobienia zawodowego w zakresie art. 47 ust. 1 lit. c), zachowują prawo do wynagrodzenia od pracodawców w wysokości obliczanej jak za czas urlopu.

4. Pracownikom, wykonywającym powszechny obowiązek przysposobienia zawodowego w zakresie art. 47 ust. 1 lit. b), nie przysługuje prawo do wynagrodzenia określonego w ust. 3.

5. Przerwy w zatrudnieniu, spowodowane wykonywaniem powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego, nie powodują ograniczenia uprawnień do urlopu. Przerwy te wlicza się do okresu pracy, uzasadniającego prawo do urlopu.

Rozdział 4.

Powszechny obowiązek wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego.

Art. 57. Powszechny obowiązek wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego obejmuje:

- wykonywanie ćwiczeń cielesnych i wyszkolenie sportowe,
- wyszkolenie w zakresie przysposobienia do służby wojskowej i do wojskowej służby pomocniczej.

Art. 58. Wykonanie powszechnego obowiązku wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego odbywa się:

- łącznie z wykonywaniem powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego,
- w zakładach naukowych, wychowawczych i opiekuńczych,
- w zakładach pracy,
- w miejskich i wiejskich ośrodkach wychowywania fizycznego i przysposobienia wojskowego.

Art. 59. Programy i szczegółowe przepisy, dotyczące wykonywania powszechnego obowiązku wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego, wydaje komendant główny „Służby Polsce” zgodnie z przepisami niniejszej ustawy i wytycznymi Naczelnej Rady dla Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej.

Art. 60. Przepisy art. 50 ust. 2, art. 52 i 56 stosuje się odpowiednio.

Rozdział 5.

Przepisy wspólne.

Art. 61. Osobom, które wykonały powszechny obowiązek przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego, przysługuje:

- prawo do odbycia skróconej zasadniczej służby wojskowej na warunkach, określonych w ustawie o powszechnym obowiązku wojskowym,
- prawo pierwszeństwa do:
 - przyjęcia do zakładów naukowych i otrzymania stypendiów,
 - przyjęcia do szkół wojskowych,
 - kierowania do pracy przez urzędy zatrudnienia.

2. Osobom, które wykonały powszechny obowiązek przysposobienia zawodowego w zakresie określonym w art. 47 ust. 2 lit. b), i przez czas przewyższający 6 miesięcy — przysługuje:

- prawo do odbycia zasadniczej służby wojskowej w wymiarze, skróconym o czas wykonania powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego,
- prawo do zwolnienia od odbycia zasadniczej służby wojskowej, jeżeli czas wykonywania powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego był równy okresowi trwania zasadniczej służby wojskowej.

Dział VI.

Przepisy karne.

Art. 62. Kto:

- nie złoży w terminie spisów młodzieży (art. 37—40),
- nie zawiadamia o zmianach zasłanych w spisach młodzieży lub nie przesyła uzupełnień tych spisów (art. 39) — podlega karze aresztu do 3 miesięcy i grzywnie do 50.000 zł.

Art. 63. Kto wbrew zakazowi, określone w art. 35, organizuje lub prowadzi wczasy młodzieży bez równoczesnego wykonywania przez młodzież w ramach wczasów powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego — podlega karze aresztu do 3 miesięcy i grzywny do 50.000 zł.

Art. 64. Kto:

- nie dopełnia obowiązku stawiennictwa do komisji kwalifikacyjno-rejestracyjnej,
- podaje odcienie swej osoby niezgodne z prawdą okoliczności albo w inny sposób przeciwdziała należytemu przeprowadzeniu kwalifikacji i założeniu rejestru,
- odmawia przyjęcia karty powołania — podlega karze aresztu do 2 miesięcy lub

grzywny do 20.000 zł albo obu tym karom łącznie.

Art. 65. Kto:

- a) nie dopełnia obowiązku stawiennictwa do wykonywania powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego lub przysposobienia wojskowego,
 - b) używa oszukańczych zabiegów w celu uzyskania dla siebie lub innych zwolnienia od powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego lub przysposobienia wojskowego.
 - c) porzuca pracę lub ćwiczenia albo wykłady, wchodzące w zakres przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego lub przysposobienia wojskowego, albo odmawia wykonywania tego obowiązku —
- podlega karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 50.000 zł albo obu tym karom łącznie.

Art. 66. 1. Orzekanie w sprawach, określonych w art. 62—65, należy do powiatowych (miejskich) władz administracji ogólnej.

2. Grzywny, wymierzone na podstawie przepisów art. 62—65, wpływają do Skarbu Państwa.

Dział VII.

Przepisy końcowe.

Art. 67. Okres pracy, wykonanej w ramach powszechnego obowiązku przysposobienia za-

wodowego młodzieży, zalicza się do obowiązkowego okresu pracy, przewidzianego dekretem z dnia 8 stycznia 1946 r. o rejestracji i obowiązku pracy (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 24)

Art. 68. 1. Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą:

- a) dekret Prezydenta R. P. z dnia 22 września 1936 r. o służbie pracy młodzieży (Dz. U. R. P. Nr 72, poz. 515),
- b) dekret z dnia 16 stycznia 1946 r. o powszechnym obowiązku wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego (Dz. U. R. P. Nr 31, poz. 195),
- c) dekret z dnia 16 stycznia 1946 r. o utworzeniu urzędów i rad wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 25).

2. Do czasu utworzenia Powszechnej Organizacji „Służba Polsce“ oraz urzędów i inspektoratów kultury fizycznej — urzędy i rady wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego, powołane na podstawie dekretu z dnia 16 stycznia 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 25), działają według dotychczasowych przepisów.

Art. 69. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Prezesowi Rady Ministrów i właściwym ministrom, każdemu w jego zakresie działania.

Art. 70. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Komitet Redakcyjny Wydawnictwa „Przepisy z zakresu prawa administracyjnego (Warszawa, ul. Aleje Ujazdowskie Nr 9, Ministerstwo Administracji Publicznej) posiada na składzie następujące zeszyty wydawnictwa:

X — Bezpieczeństwo i porządek publiczny,	
XI — Prawo wywłaszczeniowe,	
XIII — Ustawa wodna,	
XIV — Prawo karno-administracyjne, Część I,	
XIVa — „	Część II,
XIVb — „	Część III,
XV — Prawo przemysłowe,	Część I,
XVa — „	Część II,
XVI — Opieka społeczna	
XVII — Planowanie przestrzenne, prawo budowlane, odbudowa.	

Nakład zeszytów I—IX i XII wyczerpany.

Wydawnictwa komitetu wysyła się na zamówienie za pobraniem pocztowym.

